mihail sorbul

BEST-SELLER

adevărul și numai adevărul

EDITURA ROMÂNĂ

EDITURA OLTENIA

MIHAIL SORBUL

ADEVĂRUL ŞI NUMAI ADEVĂRUL

MIHAIL SORBUL

ADEVĂRUL ȘI NUMAI ADEVĂRUL

roman

EDITURA ROMÂNĂ
EDITURA OLTENIA
CRAIOVA

Coperta : OLIMPIU BARBU
Tehnoredactor : FANE TICU

ISBN 973-95519-5-5

Coli de tipar 12,5. B.T. 14.10.1992.
Format 16/54×84. Apărut. 1992.
Comanda nr. 327/1991.

Tiparul executat la Imprimeria „Oltenia"
B-dul Mareşal Ion Antonescu, 102
CRAIOVA — ROMÂNIA

I

Un timp ploios de toamnă, cînd Capitala în cîteva ceasuri se murdărește ca un tîrgușor de prin Moldova. De ce oare cu toate pavajele sale, Bucureștiul e atît de puțin rezistent murdăriei ? Unde și calea vehiculelor e asfaltată, tot se mai păstrează un pic de curățenie, dar acolo unde pavajul e de piatră, fie colțuroasă, fie cubică, noroiul țîșnește printre pietre ca puroiul dintr-o rană infectată... Dar și canalele de scurgere parcă anume sînt făcute să se înfunde și să transforme Bucureștii într-o lagună orientală.

Cam cu aceste gînduri domnul președinte Strătescu, cu atribuție de judecător de instrucție, traversă strada din fața Palatului de Justiție și trecînd pe podul de pe așa-zisa Piață a Senatului — a se căuta printre ruini Senatul — urcă pe Calea Victoriei.

E aproape noapte și trotuoarele și lacurile noroioase de pe cheiul Dîmboviței au început să sclipească la lumina felinarelor, iar ploaia, după ce s-a transformat în țîrîială, a hodinit o clipă. Se vede că așteaptă noi sacale de prin părțile muntoase, așa cum așteaptă mai întot-

deauna și pompierii de prin tîrgurile provinciale, tocmai cînd focul pîrjolește mai tare, ca să le vină de undeva... apă.

Acestea sînt iarăși gîndurile, ce distrează pe domnul jude de instrucție — președinte. Și curios orice îl preocupă pe dumnealui și numai nenorociții, ce perindă prin fața lui tragedia umană și șubreda alcătuire numită societate, îl lăsa mai întotdeauna rece și îi dă uitării de îndată ce scoboară scările „Marelui spital al moravurilor".

„Spital al moravurilor!" Iată încă una din fericitele porecle ale lui Mircea Strătescu, cu care-i plăcea să răsboteze un om, o instituție, un loc. Palatul Justiției l-a poreclit după cum se vede „Marele spital al moravurilor".

Și domnul jude merge înainte, adăpostit de răceala și umezeala toamnei de un pardesiu gri cu vărgi negre dicrete, pe cînd ghetele, ce nu și le-a pus încă în galoși, și le ferește de apă și noroi cu dexteritatea unei pisici. În cap poartă o pălărie tot gri, de un fetru fin, și de o formă ce se găsește ca ultim jurnal în vitrina pălăriilor de pe Calea Victoriei.

Fără să fie un bărbat elegant — și magistraților le stă bine să fie îmbrăcați ireproșabil, — președintele instructor e „bine pus", ca să traducem cuvînt cu cuvînt o banală expresiune franceză.

Pe sub borurile pălăriei se rotunjește un cap cu o figură rasă, — una din acele figuri ce izbutesc să-și păstreze tinerețea sau nu izbutesc nici cu etatea să devină serioase — o figură punctată de doi ochi căprii și iluminată de un zîmbet strengăresc. Nu-i o figură caracteristică, în orice caz una rigidă de magistrat și mai ales de jude instructor. Și tocmai figura aceasta mult îi ajută : cîștigă repede simpatia diverșilor săi candidați la „pensiunea forțată a statului". Și de la simpatie pînă la încredere și de la încredere pînă la spovedanie nu sînt decît scurte etape.

Dar să nu-l pierdem prin mulțime pe d-l Strătescu... A trecut de mult prin fața Poștei, a traversat și Lipscanii, apoi dînd cu ochii de „Socecul" de odinioară, din care a rămas doar o firmă fără sens, s-a oprit la mica vitrină

ce-a mai rămas cu produse librăricești și cărturărești. A dat din umeri pentru a nu știu cîta oară spre colțul în care se înghesuiesc cărțile românești, ca niște șomeri la ușa unei cantine scunde împărțitoare de pîine și apoi a plecat indignat, dar o indignare potolită, cronică, de mică temperatură și deci ușor suportabilă. Se trezea și se indigna poetul dintr-însul, pe care treburile judecătorești ale „Spitalului de moravuri" îl cam țineau în prevenție, deși făcea mereu cerere de eliberare pe cauțiune morală.

O ! Poezie ! poezie !... Și cu toate acestea, ce l-a făcut totuși pe Mircea Strătescu să se facă magistrat, cînd din puținul ce-l avea putea să trăiască și să viseze cît i-ar fi poftit inima ?... Familia și mai cu seamă un unchi bătrîn și reputat magistrat de la Curtea de Apel. Cunoscînd nepotului pasiunea nu numai de poet ci și de colecționar, — cum s-ar spune un risipitor de bani deși strîngător de lucruri minunate —, s-a pus pe capul lui Mircea să-și ia licența în drept și, îndată ce-a obținut-o, i-a și făcut loc întîi într-o comună ca magistrat stagiar, apoi peste puțin l-a mutat într-un tîrgușor ceva mai răsărit, pentru ca în cîțiva ani să-l înainteze judecător de sedință într-o capitală de județ. Acum, îndată după războiul cel mare, l-a adus în sfîrșit la București, întîi ca procuror, iar astăzi e judecător de instrucție cu grad de președinte de tribunal.

Cînd l-a văzut aici, bătrînul consilier tocmai își regula drepturile la pensie, l-a bătut părinteşte pe umăr și i-a spus :

— Acum pot să mor liniștit... Ești în casa ta la București și de bine de rău ai o leafă sigură.

Consilierul știuse el ce știuse, căci în afară de casa ce-i mai rămăsese Strătescu își mîncase pe tablouri, stampe, monede șterse, cărți vechi și alte nimicuri arhaice, aproape toată averea părintească.

Apropiindu-se de Bulevard, judecătorul de instrucție se salută cu un actor destul de cunoscut.

— Am onoarea, d-le președinte, îi zise prietenos actorul... „Păreți cam obosit".

— A, da... și Mircea își duse mîna dreaptă la frunte. „Am avut mult de lucru"...

— Cred, cred...

Şi-şi văzură fiecare — în sens opus — de drum. Strătescu zîmbi şi zîmbi pentru că se surprinse afectînd o oboseală, ce în momentul acela n-o simţea. Îi plăcea însă să pară preocupat şi obosit. Era o cochetărie a lui... Voia ca prietenii şi mai cu seamă colegii lui de poezie să-l compătimească ca pe un sacrificat al vieţii cotidiene şi meschine.

O ! dacă n-ar fi viaţa..., viaţa aceasta de gură de cîine, care să-l silească să-şi strice sănătatea şi să-i obosească creierii cu toţi naufragiaţii societăţii, cum ar trăi el de epicurean, ce mai versuri horaţiene ar scrie !... Dar...

Şi Strătescu îşi mai duse o dată mîna la frunte, să se înşele probabil şi pe sine însuşi. Căci aşa e în genere tot omul : îi place mai cu seamă să se înşele pe sine însuşi !... Şi cine ştie dacă Mircea Strătescu nu se înşela şi ca poet şi ca magistrat. De altfel atît poezia cît şi magistratura şi-l aruncau mai degrabă uneia alteia, decît şi-l revendicau. Asta bineînţeles apigramatic.

Dar iată-l pe domnul preşedinte trecînd strada în dreptul cafenelei Capşa. Se apropie de fereastra cea mare, ce dă înspre Calea Victoriei, — şi aproape îşi turti nasul, şi aşa cam cîrnuţ, lipindu-şi-l de geamul cel mare spre a vedea ce cunoscuţi erau înăuntru. Şi pentru că zări prin fumul de ţigară destui, zîmbi şi fericit intră înăuntru.

— Cînd aţi şti în ce atmosferă imposibilă respiraţi !... le zise el în loc de bună seara, cu o voce de un bas cam monoton şi nu tocmai vibrant.

Asta nu-l împiedică însă să respire şi el acel aer atît de nesănătos, dar tot atît de necesar ca tutunul pentru fumători.

Cafeneaua era plină. De altfel şi timpul între două ploi strînsese pe toţi clienţii Capşei în cuprinsul ei strîmt şi totuşi încăpător pentru toţi. Fără eticheta antebelică de altădată, obişnuiţii acestei cafenele celebre, mai cu seamă că se cunosc aproape cu toţii măcar din vedere, se înghesuiesc unii în alţii fără jenă, se aşază nepoftiţi pe la cesele ocupate şi făcîndu-şi loc şi cu coatele contribuiesc cu toţii la vicierea aerului într-un frăţesc neconfort.

Mircea Strătescu se așază și el cum putu îmbrăcat cu pardesiul cenușiu între poetul atlet și plîngăreț Filorian și pictorul aventurier în genul lui Gauguin și cam fudul de o ureche Gojdu, bănățean de origină. Amîndoi erau buni prieteni, mai cu seamă bănățeanul, ce-i alimenta colecția de pictură cu interesante priveliști africane.

Aici cel puțin se găsea între delincvenți de aceiași speță ca și dînsul. Cu toții păcătuiau întru cele artistice, deci făcători de rele ideali : nu-și stricau decît lor.

— Ce escrocherie ai mai descoperit, Mirceo ?... întrebă Filorian, uitîndu-se obosit la judecător, pe cînd fumul țigării, ce-o ținea strîns în colțul gurii, îi tot supăra ochiul stîng.

Dar lui Mircea nu-i plăceau întrebări de felul acesta. Nu de asta venea el la Capșa și între „ai lui". De aceea nici nu răspunse la întrebare. Dar și Filorian îl întrebase așa într-o doară... În schimb pe Gojdu îl găsi ca în totdeauna indignat.

— Dar să-i bage, domnilor, pe toți în pușcărie ! Să se isprăvească odată cu pungașii !... Ați mai auzit, d-lor, continuă el pe cînd ceilalți doi, deprinși cu ieșirile lui, aproape nu-l mai ascultau. În București nu poți să bei un pahar cu lapte și primăria mai face și propagandă : „beți lapte !" Beți lapte și beți lapte și în acest timp chiar dînsa îți vinde laptele stors de orice element nutritiv...

Mircea Strătescu, ca să-l facă să-și schimbe vorba, se uită șiret la Gojdu și insinuă :

— Cine mi-a spus că te-a văzut cu un bobocel de fată ?

Instantaneu Gojdu se înseninâ. Era el de cincizeci de ani și trecuse și prin multe necazuri, s-ar putea spune că trecuse numai prin necazuri, dar o fată crudă și o femeie frumoasă întotdeauna l-au pasionat. Poate din pricina asta a rămas în pragul bătrînețelor neînsurat și în buzunar cu tot atîția bani ca la începutul carierei sale de pictor.

— Cine ți-a spus ? întrebă Gojdu surîzător.

Nu-i spusese nimeni, dar prea era puțin distractiv Gojdu cu teoria laptelui. De astea n-aude el destule la Spitalul moravurilor ?

Dar deodată Mircea Strătescu își duse mîna la frunte. De rîndul acesta nu ca să facă pe obositul, ci pentru că își aduse aminte de ceva.

— La revedere, dragilor ! La revedere, am o întîlnire la Corso.

Gojdu avînd să-i propună o „afacere" îl întrebă :

— Cu adevărat „la revedere ?" Mai vii pe aici ?...

Și judecătorul se văzu iarăși pe Calea Victoriei. Dar... oare ce întîlnire avea dînsul la Corso ?... Iată că a început și el să îmbătrînească. Oare cîți ani peste 40 a trecut ?... Destui, destui și memoria a început să-l lase. Într-adevăr cu cine avea să se întîlnească ?... Și se ambiționă să-și aducă aminte și atît se scufundă în cercetarea acestei aduceri aminte, încît se pomeni dincolo de Ministerul de finanțe, și deci trecut mult de „Corso".

— Ei poftim ! și făcu stînga împrejur.

— Bună seara, d-le președinte !... auzi el strigînd pe cineva și acel cineva era Fane Fănulescu-Avanti, o hasmodie de om cu păr încîlcit și nas turtit de rață, ce mai purta și o pălărie neagră cu borurile late, menită ca să atragă și mai mult atenția trecătorilor asupra urîciunii lui.

Mircea la vederea acestuia avu o tresărire. Judecătorul era un om de gust, un etic și un estetic. Dezordinea sub care se înfățișa Fănulescu-Avanti întotdeauna îi urzica pielea și era fericit cînd acesta nu-l oprea din mers, ca să-i spună dealtfel amănunte prețioase pentru un judecător de instrucție.

— Bună seara, Avanti.

Spre mulțumirea președintelui, Fane Fănulescu-Avanti trecu înainte posomorît, ba chiar agitat. Dealtfel el întotdeauna era agitat, dar diferit : cînd în bine, cînd în rău.

Era acest Fane Fănulescu-Avanti dacă nu un tip al Capitalei, în orice caz al Căii Victorii, al Bulevardului și al tuturor... ministerelor și prin această cunoscut tuturor politicienilor. Venit de tînăr dintr-un apropiat oraș

de provincie, debutase în București ca reporter, dar cum nutrea ambiții mari nu se vedea decît director de jurnale !... Drept urmare și-a părăsit cariera sigură de reporter, pe care o făcea strălucit și îmbrățișă pe aceea de director „fondînd" întru acest scop diferite gazete zilnice, ce apăreau săptămînal și altele săptămînale, ce apărea la momente oportune. În privința aceasta Fane Fănulescu-Avanti nu era original. Capitala României și mici și mari a furnizat întotdeauna asemenea directori și bineînțeles și asemenea gazete, ce apar și dispar pe neștiute, prilejuind din cînd în cînd cîte un zgomotos proces de șantaj.

Cu Fane Fănulescu-Avanti judecătorul-președinte a fost coleg de Universitate, adică se întîlneau din cînd în cînd pe la obișnuitele manifestații patriotice. S-au găsit deci deseori alături, nu pe baricade, — căci românul nu se baricadează — dar cu cîte-o piatră în mînă smulsă din caldarîmul străzii. De altfel se întîlneau rar, în orice caz foarte rar la... Universitate, pentru că — iată o trăsură de unire între ei — nu prea frecventau cursurile. Totuși Fane Fănulescu-Avanti izbutise prin felul său îndrăzneț și amical de a se apropia de semenii săi să se facă cunoscut. Avea și atunci ca tînăr o figură remarcabilă prin urîciunea ei ceea ce l-a ajutat la popularizarea numelui său, pe care l-a mai prelungit cu italienescul „Avanti", spre a-l face și mai interesant.

— De ce ți-a spus „Avanti" ? l-a întrebat careva.

— Deviza mea : „Înainte" mereu „înainte" adică : Avanti !

— Vorwäerts !... Parcă e mai energic „vorwäerts" !

— Pardon ! Sînt la tine.

Argument fără replică și „Avanti" a rămas. Toată lumea îi zicea astfel, mai ales că foarte mulți nu știu că îl mai cheamă și Fănulescu.

— Ești italian ? iată o întrebare ce i s-a pus de multe ori și nu totdeauna Avanti a dezmințit-o.

Dar Mircea Strătescu se sătură gîndindu-se atît de mult la el.

— Oare de ce m-oi gîndi atît de mult la Avanti, că doar nu pentru întîia oară îmi încrucișez drumul cu dînsul pe Calea Victoriei ?!

Dar Mircea ajunse la cafeneaua Corso.

Intră și aici, dar într-o atmosferă ceva mai de respirat ca la Capșa. Corso e un local mare și cu bagdadia ridicată : are unde să se ridice norii de fum.

Acum e ora cînd vin femeile să fumeze în public. S-ar putea spune „o plăcere feministă". O plăcere de copil emancipat. Asta-i încă una din observațiile lui Mircea Strătescu.

— Mă uit și nu văd pe nimeni, își zise trecînd anevoios printre mese pînă în fund „Mi se pare că mă voi întoarce la Capșa"...

Dar deodată auzi un pîsîit și văzu cum un domn mustăcios îi făcea semne disperate cu mîna.

— Asta e ? făcu decepționat... „Mai bine nu mai veneam !"...

Era o rudă de departe și se tot ținea de el, să-l bage grefier la tribunal.

— Parcă aș fi ministru de justiție ! își mai zise încă o dată.

Lui Mircea Strătescu nu-i prea plăcea să intervie pentru rude deși la rîndul său ajunsese judecător la instrucție tot printr-o rudă. Dar aceasta e ceva obișnuit.

II

Capitala începe o altă viață noaptea : aceea a noctambulilor. Cea mai mare parte dintre bucureșteni se culcă între orele 9 și 10 seara, dar o însemnată mulțime, împrăștiată prin diferitele teatre și cinematografe, se agită, rîde, aplaudă pînă după miezul nopții. Apoi, din această

mulțime se desface un bloc, ce pornește grăbit mai ales să apuce ultimul tramvai, ceea ce reînsuflețește pentru un moment Calea Victoriei și Bulevardul, iar ceea ce a mai rămas, se răspîndește prin localurile de noapte spre a lua o gustare, dacă nu să și cineze în regulă. Asta înseamnă „prelungire" și localurile ce cuprind pe acești întîrziați reînvie și ele pînă după 2 din noapte. Dar în afară de aceștia și peste această „oră mică", alte categorii de bucureșteni petrec, fără să mai fie obligați să treacă mai întîi pe la spectacole. Aceștia apar la ore tîrzii, — cînd cei mai mulți cetățeni sforăie — vioi și proaspeți de parcă s-ar fi sculat în noapte. Și cam așa și este. Ei sînt echipa de noapte a Capitalei.

Din această echipă, dacă fac parte în primul rînd tinerii, pe care soarta i-a născut de-a-dreptul milionari — fără a mai cunoaște deci rodul muncii și valoarea banului — între ei, alături de ei, se află și dintre aceia care, fără să fi cunoscut capriciul norocului, îndrăznesc să se întreacă cu alintații soartei în risipă și abuzuri! Căci dacă e adevărat că funcția creează organul și probabil că acesta-i adevărul, nu-i mai puțin adevărat că și apetitul, dorul de-o viață așa zisă fericită își creează mijloacele de satisfacere. Acum că apetitul acesta, ori satisfacerea acestuia, duce de cele mai multe ori în cabinetul judecătorului de instrucție, asta nu dovedește alta decît că și „Spitalul moravurilor" își are bunul rost pe acest pămînt.

Din această echipă de noapte face parte și Fane Fănulescu-Avanti, iar șantierul, pe care de obicei lucrează, se găsește pe Bulevardul Elisabeta, adică un minunat „local occidental" de aperitive și restaurant de primul rang. E foarte cunoscut bucureștenilor și chiar de întreaga țară. Antreprenorul, care e și proprietar, e o persoană cu oarecare suprafață politică și e înzestrat cu maniere delicate și mult talent comercial. Stă așa ca din întîmplare pe culoarul așezămîntului său și dă mîna cu cei ce-i fac onoarea să-și excite pofta de mîncare, sau să se ospăteze din produsele sale cu grijă selecționate. E român la pătrat, adică ardelean. Asta înseamnă că-i un negustor serios, gata să se ia la concurență cu

orice altă naţie de comercianţi. E cam scurtuţ de statură, părul i-a devenit sur, o chelie începe să-şi facă loc în creştetul capului, iar în faţă pîntecele i s-a pronunţat în formă de butoiaş. Nu e frumos, dar ceva mai mult: e plăcut şi ştie să spună vorbe bune fiecăruia.

— Cè mai faci, d-le Avanti ?

— Prost, d-le Valeriu, prost !... bolborosi Fane strîngînd mîna moale a patronului.

— Dumneata şi prost... Iată două cuvinte ce nu se împacă.

Dar Fane era supărat foc, aşa că nu mai dădu nici o explicaţie d-lui Valeriu, ci înaintă între mese căutînd cu ochii una de cunoscuţi.

O masă de cunoscuţi ?... Vorba vine. Era doar cunoscut cu toată lumea din bodega pretenţioasă a transilvăneanului. Nu degeaba a fost reporter şi mai în urmă în atîtea rînduri director de jurnale cu titluri diferite. Cunoştinţe în lumea politică, cunoştinţe în lumea financiară, comercială, cunoştinţe şi în echipa de noapte, în care bineînţeles intră mai toate cunoştinţele pomenite mai sus, Avanti cunoştea şi era cunoscut. La orice masă s-ar fi aşezat ar fi putut bea fără să plătească un şpriţ, dacă nu să facă chiar şi un chef în regulă. Nu-l refuza nimeni. Unii din simpatie şi aceştia erau puţini, restul, marele rest, ca să scape de gura lui.

În sfîrşit găsi ceea ce căuta. Dealtfel era şi aşteptat. Avea şi el un fel de asociaţie, cu care pornea nu „la drumul mare" ci pe drumul publicisticii. Erau deci oameni de-ai lui, ceva mai mici ca dînsul, aşa cum sînt ciraci pe lîngă „maestru".

— Fane !... Avanti !... Fane !...

Şi Fane tăie printre mese drept acolo unde-l strigau ciracii. Erau acolo cinci în jurul unei mese şi cu o „baterie" pe scaunul al şaselea.

— Hai şefule, că de cînd tot te aşteptăm.

Unul dintre ei se sculă cu deferenţă şi-i oferi scaunul. Acesta era „secretarul", sau cel puţin aşa şi-l recomanda Avanti persoanelor sus puse. Asta ca să impresioneze.

— Îmi permiți să-ți recomand pe d-l Ionescu-Gheboaia, publicist și secretarul meu...

Dealtfel și ceilalți patru, Zigorcea, Predeleanu, Rosmarin și Dela Bucov erau tot publiciști. Cu toți scriu la gazetele ce le scoate Fane Fănulescu-Avanti. El îi creează, el îi lansează și cu ei bea o parte din ce cîștigă de pe urmele acestor gazete, ce apar și dispar după trebuințele și putințele fondatorului lor.

Acum sînt tocmai în ajun să scoată o nouă publicațiune de avangardă „Strejerul Capitalei"...

Avanti, cu experiența căpătată într-un amar timp de ani și cu simțul său reportericesc, a băgat de seamă că prin criza prin care trece statul, din faptul că cetățenii au început să nu-și mai plătească dările, ministerele nu mai prezentau aproape nici o însemnătate și că singure primăriile — și slava domnului sînt patru — își mai permit luxul să aibă parale, să facă lucrări edilitare și deci după părerea sa... afaceri. Și atunci de ce nu s-ar ocupa mai serios de isprăvile domnilor edili, ca printr-o campanie impetuoasă să atragă atențiunea că mai există și un Avanti pe pămîntul acesta binecuvîntat mai bine zis pe proastele pavaje ale Bucureștilor.

— Trebuie un organ, ca să li se mai pună frîu! zise el cercului său de publiciști.

— E momentul să scoatem o gazetă pur bucureșteană.

— Tocmai.

În noaptea cînd s-a pus la cale apariția „Strejerului Capitalei", titlul tot Fane Fănulescu-Avanti l-a găsit — s-au comandat o mulțime de baterii (porneau doar la luptă) și gurile rele spun că înspre zori a fost chiar și o păruială, nu în sînul asociației ci cu alți combatanți străini, tot ce se poate. Omul la chef habar n-are cu cine se pupă, habar n-are cu cine-și sparge capul. Constatarea se face pe urmă, dacă mai e nevoie.

Acum însă Avanti a venit supărat de tot, dealtfel și oamenii săi sînt într-o stare de nervozitate, pe care numai jena financiară o poate provoca.

Societatea Fănulescu-Avanti et Compania trece printr-o criză destul de îndelungată.

— Ce-ai făcut, șefule ? întrebă timid secretarul, dacă a văzut că patronul, după ce s-a așezat greoi în scaun a început să fluiere a pagubă.

— Prost, bă ! se răsti cel întrebat.

— Cum prost ?... întrebară și ceilalți.

Avanti se uită la ei disprețuitor și dădu din umeri. Avea și momente cînd își disprețuia creaturile. Nu erau buni de nimic. Trăiau numai prin el, căci deși făceau pe „publiciștii" nu erau în stare să lege două cuvinte. Din pricina aceasta gazetele și le scria aproape singur, cu toate că avea atît personal redacțional.

În zgomotul vesel al celorlalte, masa „Strejerului Capitalei" devenise o insulă de... tăcere.

În sfîrșit șeful spuse într-o doară :

— „Strejerul Capitalei" deocamdată nu va mai apare.

Consternarea se mări, dar insula de tăcere se... scufundă și ea în zgomot... Toți cinci săriră cu vorbe de întrebare.

— Ei da, deocamdată nu va mai apare. „Pungașul de Pache" s-a retras.

„Pungașul de Pache" era un consilier comunal paraponisit. Ca să se răcorească pe ceilalți și mai cu seamă pe primarul general, și să subvenționeze gazeta municipală a lui Avanti. Au și băut adălmașul, cu care prilej Pache i-a sugestionat și cîteva subiecte de articole senzaționale, dar se vede că ceilalți consilieri și mai ales primarul general l-au simțit și l-au... mituit, adică i-au dat o delegație importantă. Acuma „pungașul de Pache" o scaldă, adică nu mai vrea să dea parale și cum Fane n-a scos niciodată gazete cu banii lui, înseamnă că deocamdată „Strejerul Capitalei" rămîne numai o idee genială, între atîtea altele nerealizate.

Zigorcea, ce prin această dezertare se văzu cu o duzină de poezii nepublicate, obiectă :

— Și nu mai găsim un alt consilier mofluz ?...

Iar Rosmarin adause ceva mai cuminte :

— Sau un fost consilier.

Cu cunoscuta-i experiență de oameni Avanti le-o tăie scurt :

— „Foștii" n-au parale.

Secretarul începu să se vaicăre.

— Ce ne facem atunci, șefule ?

— Consumăm ! hotărî șeful.

— Ai prins ceva bani ?... îl întrebară deodată cu toții ceva mai înviorați.

Ce brumă de parale prinsese Avanti de la un senator, să-i strecoare o informație într-un cotidian mare, o topise în altă parte. Avea și dînsul cît era de urît, un colț sentimental, unde era primit cîteodată cu brațe moi și buze fardate violent. De acolo și venea cînd s-a întîlnit cu Mircea Strătescu, și dacă totuși era supărat în loc să fie fericit e pentru că ființa aceea, ce-i suferea urîciunea, îi ceruse o sumă frumușică și el nu putu răspunde cererii sale. Și tocmai acum „pungașul de Pache" a găsit să se retragă din comitetul de direcție al „Strejerului Capitalei" !

— Nicolae ! strigă Avanti înciudat. Mai dă-ne o baterie !...

— Dacă a comandat șeful o baterie, șopti Ionescu-Gheboaia lui Rosmarin, înseamnă că are ceva „activ"...

Dar Avanti auzi și repede zvîrli pe masă doi poli de aramă.

— Iată „activul" !...

Nu mai era nici o speranță. Cînd Fane era la liman își depunea întotdeauna „activul" pe masă, căci dacă ascundea cu grijă sumele mari, își făcea o adevărată plăcere să-și chinuiască parazitii cu perspectiva mizeriei negre. Și în loc de cei doi poli galbeni, redacția gazetei în proiecție văzu numai negru înainte.

Viața nu-i totdeauna comodă, mai ales pentru paraziți. Ei mai cu seamă sînt supuși fluctuației bursei, dar nu-i mai puțin adevărat că știu să rabde cu stoicism. Au această calitate pasivă.

— Rămînem iar datori la Nicolae ? întrebă Gheboaia secretarul.

— O baterie e tocmai doi poli cu bacșiș cu tot, zise crud Avanti.

— Dar noi mai avem două de plată !... făcu Zigorcea jenat.

Băiatul acesta se simțea întotdeauna jenat în chestiuni de acestea. Descendent dintr-o familie ceva mai boierească, el continua între acești boemi de clasa III, adică „publiciști", să facă pe boierul și se simțea întotdeauna umilit și ofensat cînd banda lui parlamenta cu chelnării în loc să-și plătească consumația... Asta nu-l împiedica să fie și cel mai inutil... Cum Avanti era supărat, îi servi instantaneu o răutate :

— Ai mai plătit, prințule, vreodată, ca să te îngrijorezi ?... Trebuie să ne pice cineva.

„Trebuie să ne pice cineva" reînvioră redacția. În cele mai multe cazuri acel „cineva" pica. Avanti avea prea multe relațiuni, ca un cunoscut interesat să nu apară și să-l scoată din încurcătură. Dar nu de asta era el supărat !... La urma urmelor chelnerii de ce sînt creați, decît să dea pe credit clienților ?... Și un oftat îi scăpă fără voie printre dinții lui neregulați și ascuțiți...

Delabucov, ce stătea lipit de Avanti, îl auzi și atunci compătimitor se uită la șef și-i zise încet :

— Iar te-a supărat cucoana ?

— Femeia asta mă va împinge și la crimă ! mormăi Avanti printre dinți.

Speriat, Delabucov replică :

— Nu mai vorbi așa.

— Și crezi că nu-s capabil să fac o crimă ?... se răsti furios Avanti.

Era și așa destul de urît și cum mai era cu părul răvășit și în abundență, dacă își mai crispa puțin fața și mai holba ochii, nu mai semăna a om ci cap de leu, cam răpciugos, dar leu... Dealtfel nu-i lipsea nici violența. Cînd se înfuria lovea cu bastonul noduros și greu, și unde lovea nu se uita. Asta mai ales cînd trecea măsura băuturei.

Redacția a înțeles imediat ce s-a întîmplat cu șeful. Ceartă și poate și bătaie cu „țiganca", o femeie cu trecut și familie foarte dubioasă. O chema Smaranda ; el însă îi spunea Randa. Fane Fănulescu-Avanti a dat peste dînsa, pe cînd își căuta o cameră cu chirie. Cum a văzut-o nu s-a mai uitat la cameră și a închiriat-o. Camera era bineînțeles umedă și întunecoasă, în schimb era alături cu camera Randei. Din momentul acela încolți în

sufletul lui Avanti un sentiment ceva mai nobil decît toate celelalte, ce-i alcătuiau făptura lui omenească. Un sentiment nobil, ce i-a dat atîtea clipe supreme de fericire, dar şi de necazuri zdrobitoare.

Acum trecea prin unul dintre acestea. Randa l-a gonit din camera ei şi de acolo în stradă cu mătura şi găleată acompaniată de o gamă sonoră de cuvinte grele dintre care : „Hîzenia pămîntului" şi „Pocitania iadului", au fost cele mai parlamentare. Şi asta de ce ?... Fiindcă i-a cerut 10 000 lei şi Avanti nu i-a putut oferi decît o... sută. Nu-i vorbă că nici suta n-a refuzat-o.

Şi tocmai acum „pungaşul de Pache" s-a retras.

În larma atîtor aperitivişti veseli, insula de tăcere a „Strejerului Capitalei" marca o consternare de doliu. Stau ţepeni şi totuşi încovoiaţi. Cu toţii îşi dădeau seama că chiar dacă ar fi apărut „mesia" — cu banii, aceştia n-ar fi fost lor destinaţi ci ţigăncii, ce mînca banii cu lingura, pentru că a găsit un prost ca „şeful". Mai cu seamă Ionescu-Gheboaia îşi putea da seama cît de prost e şeful, el ce ştia cu precizie ce generoasă era coana Randa cu alţii, cînd îi cereau să-i fericească. Dar aşa este alcătuirea asta omenească : cînd se sacrifică toţi pentru unul şi atunci e mai uşor pentru toţi, cînd se sacrifică unul pentru toţi şi atunci vai şi amar de acel unul !... Şi sorţii lui Fane Fănulescu — Avanti căzură pe acest unul !

Dar Fane bătu cu ciocul bastonului în masă ca să nu-şi smulgă părul şi să dea o logică bătăii acestea violente, ce a speriat cîteva mese în jur, şi strigă :

— Să mai vie o baterie.

Zigorcea — Prinţul tresări. Toată afacerea se va sfîrşi cu bucluc, afară dacă nu „pică" cineva... Ceilalţi, deprinşi cu necunoscutul şi cu „momentele penibile", aplaudară. Rozmarin, alt poet al cenaclului Avanti, ce mai avea şi un semn distinctiv, nu de poet ci de infirmitate, — avea ochiul stîng scurs — îndrăzni :

— Dar de mîncat nu mîncăm nimic ?

— Aşa e... încuviinţă Avanti. Să ne facă nişte şnitele ? Ce ziceţi, disperaţilor ?

Zigorcea înghiţi în sec şi cu emoţia neplăcerilor viitoare, dar şi de pofta înfometatului.

— Șnițele, șefule !...

— „Strejerul Capitalei“ plătește.

Și cu ciocul bastonului de corn, Avanti mai bătu în masă :

— Unul, două, trei... cinci, șase șnițele vieneze, dar garnisite bine, ca pentru ai mei...

III

Coana Smaranda Popescu, mai bine zis „Popeasca“ nu era de origină faraonică și nici indiană, după cum cenaclul lui Avanti o poreclea din ură. E drept că era ochieșică, dar cîte ochiește nu sînt romînce get-beget ? E soarele, ce arde cîteodată prea tare ogoarele, sînt vînturile violente de primăvară și de toamnă, ce usucă și prăjesc meleagurile și epiderma celor ce locuiesc la porțile orientului.

Coana Smaranda este — în afară de o simplă întrerupere — o directă fiică a gliei. Mai lămurit, e nepoată imediată de țărani cîmpeni cam de prin Bărăgan. Zicem cam pentru că „Randei“ nu-i place niciodată să discute asupra arborelui ei genealogic și ceea ce se mai știe din trecutul său e ceea ce au mai apucat vecinii să afle din întîmplare.

Coana Smaranda se numește prin căsătorie Popescu, iar de la părinți ceva mai puțin nobil. Nici să încerce careva s-o întrebe cum îi născută că-și găsește beleaua. Și în fond are dreptate. Cum și-ar mai spune numele ei de fată, cînd a moștenit fără vrere un nume pornografic, așa cum sînt multe din numele țărănești ce se îscă dintr-o poreclă și apoi devin legale ?

Așadar, să nu se mai insiste. Chiar autoritatea, adică învățătorul, i-a dat la înscrierea în școală un alt nume, ca să nu producă ilaritatea clasei ! A numit-o Smaranda Smărăndescu... Asta numai ca nume provizoriu de catalog. Pe atestatul însă a 4 clase primare învățătorul a fost silit să-i pună numele ei adevărat. Cum din 4 clase n-a mai mers mai departe, Smaranda n-a mai avut nevoie să-și arate starea civilă pînă la căsătorie, cînd în sfîrșit a scăpat de numele acela de rușine.

Azi, doamna Smaranda „Popeasca" e văduvă și pensionară, e drept cu o mică pensioară dar tot pensionară se cheamă că este. Îi cam vin vreo 2 000 lei pe lună.

Bărbatu-său întîi a luat-o ca fată în casă. El cam tomnatec. Apoi, după două-trei luni, unde a văzut-o că-i curățică și nu prea se uită la tineri, pe cînd ea îi făcea patul, pe „dumnealui" l-a apucat un fel de amețeală și i-a căzut în brațe. Cînd s-a dezmeticit era prea tîrziu, Smaranda plîngea, iar el nu știa, rușinat și vinovat, cum s-o mai îmbuneze, ca să nu-l mai spună mă-si, ce și dînsa slujea undeva în un boier, ceva mai serios decît dînsul. Dar dacă s-a întîmplat, s-a întîmplat... Astea sînt fapte ce nu se mai întorc. Pînă într-un an a și luat-o de nevastă. Lui nu i-a părut rău de asta, decît atunci cînd a simțit că i s-a apropiat ceasul, iar ei nu i-a părut rău nici atunci. Rămînea „madam Popeasca" cu tinerețea ei și cu pensia... lui, din care mănîncă și acu...

Asta-i cam tot ce se știe despre Randa și trecutul ei nebulos.

Acum stă într-o cameră mobilată la o altă văduvă cu mult mai bătrînă ca dînsa. În aceeași cameră în care a văzut-o Fane pentru întîia oară. Camera ei e luminoasă și uscată și e ceva mai bine mobilată, în fară că mai e înfrumusețată cu bibelouri și fotografii de familie de ale răposatului, precum și două covoare persienești, singurele mobile rămase de pe timpul cînd domnul Popescu trăia și avea gospodăria lui.

Ce-a făcut-o oare pe Randa să-și părăsească căsuța de la mahala unde a devenit „cocoană" și pensionăreasă ?... Urîtul și depărtarea de centru. Urîtul, ca nu cumva să i se arate vreodată Popescu în vreun miez

de noapte ; depărtarea, cheltuia prea mult cu tramvaiele venind la centru, unde grozav îi mai plăcea să se plimbe. Și atunci a vîndut mobilele, a dat drumul la casă și s-a mutat la o văduvă, unde stă și astăzi. Plătește o mie de lei chirie pe lună și cu restul pensiei Randa face ce face și iese la capăt. E tînără, are ceva exotic în culoarea obrazului ei bronzat și mai are inconștiența femeii, ce nu are nimic de pierdut și totul de cîștigat. Totuși știe să păstreze o atitudine de soție... de funcționar. Și așa, din mica ei pensie, izbutește să se îmbrace binișor și să și petreacă. Cum s-ar spune, viața i se prezintă nu numai cu perspective frumoase, dar și cu un prezent plăcut...

În situația aceasta, Fane Fănulescu-Avanti a dat peste ea surprinzînd-o tocmai cînd ieșea din odaie într-un camisol pembé și cu ochi ce străluceau în semiobscurul antreului cu ispite drăcești.

Fane tocmai critica fără menajament odaia ce i se oferea, găsind-o întunecoasă și umedă, cînd deodată se opri din năvala vorbelor grele și rămase cu gură căscată. Randa băgă îndată de seamă efectul produs asupra lui și, ca să-l zăpăcească și mai tare, l-a privit de sus cu un aer de... regină, apoi a trecut pe lîngă el atingîndu-l cu faldurile camisolului înflăcărat și ieși în treburile ei.

Apariția aceasta a fost binefăcătoare pentru bătrîna proprietăreasă. Avanti a închiriat camera și a plătit chiria pe o lună.

După trei zile Avanti i-a făcut Randei declarație, cu care prilej s-a bîlbîit la fiecare cuvînt. Avanti, ce nu era altă decît un bețiv de rînd — și bețivii nu sînt sentimentali cu femeile — căzu la o dragoste pătimașă. Peste o săptămînă i-a căzut în genunchi ca pe timpul lui Musset, și i-a stropit camisolul pembé cu lacrimi fierbinți.

Cu toată urîciunea lui Avanti, Randa n-a putut rezista unei asemenea patimi și peste o săptămînă i-a cedat, după ce mai întîi au fost de au văzut filmul „Nebunia dragostei".

Peste altă săptămînă însă Randa s-a dezmeticit și i-a spus lui Fane :

— Ia ascultă, Avanti, dacă vrei să mai trăiesc cu tine mută-te de aici.

Avanti a rămas trăznit.

— Dacă plec, cum mai poți trăi cu mine ?...

— Ții odaia și vii din cînd în cînd...

— Nu te înțeleg ! făcu uluit directorul atîtor ziare moarte.

— Am stat măritată 10 ani... Mi-ajunge atîta pușcărie că n-am omorît pe tata. Acum sînt văduvă și pensionară... Vreau să trăiesc în libertate...

— Adică cum ?...

— Ți-s nevastă ?... Nu... Ce te privește... Fă cum îți spun... altfel s-a isprăvit.

Avanti, deși nu se pricepea la femei, fu destul de înțelept să-i facă pe voie. Se vede că a simțit că avea de-a face cu o voință superioară lui... Și a păstrat odaia dar s-a mutat în altă parte.

Asta nu l-a împiedecat însă, ba tocmai din pricina asta, să se aprindă și mai tare. Văduva începuse să-i apară ca o femeie nouă învăluită în taina necunoscutului ceea ce îi mai atîța și gelozia. Bietul Avanti deveni astfel o locomotivă în continuă presiune cu temperatura sufletului ridicată la 40 de grade, gata să alerge după dorințele ei, gata să plîngă, să-și smulgă părul din cap și să se bată cu oricare ar fi îndrăznit să se uite ceva mai îndelungat la Randa...

În acest timp ea se delecta liniștită de zbuciumul său și mai mult norocoasă decît prudentă își mai înflorea văduvia cu băieți ceva mai frumușei, că Avanti era atît de pocit încît dacă n-ar fi izbutit să-l îndepărteze din intimitatea ei, i s-ar fi aplecat cu totul de dînsul.

Randa era o femeie primitivă și tocmai prin această primitivitate avea întotdeauna la îndemînă mijloacele cele mai simple și deci și cele mai sigure, prin care să-l îndepărteze pe prost și să-l îmbrobodească. Știa să-l îmbrobodească. Știa să-l ocărească dar și să-l dezmierde și astfel îi astupa ochii să nu mai vadă ce toți vedeau, sau mai bine zis ce se obișnuiseră să vadă. Una din armele cu ajutorul căreia îl alunga cu ușurință era desele ei cereri de bani. La început se mulțumise cu ca-

dourile, apoi văzînd că Avanti e galant a început să-i ceară și bani pînă cînd s-a hotărît să-și facă o pereche de case, adică să cumpere casa bătrînei unde locuia. Asta i-o băgase-n cap chiar proprietăreasa.

Și calvarul lui Avanti începu. Acum cînd dînsul a venit la bodega lui Valter, așteptat fiind de întreaga redacție a „Strejerului Capitalei", era tocmai deznădăjduit de o mare cerere de bani, ce i se făcuse. Randa i-a spus ritos :

— Pocitura pămîntului și talpa iadului ! Să nu te mai văd pe aici fără 10 000 lei, că dau cu toporul după tine.

Dar cine s-ar încumeta să reproducă toate cîte Randa le-a țipat bietului Avanti !... Avea în mînă, nu un topor cum se lăuda, ci o armă mai puțin redutabilă și totuși mai înfricoșătoare, cu care l-a făcut pe „netemutul luptător pentru binele obștesc și sfînta dreptate" să iasă repede în stradă. Bodogănind cuvinte de spaimă, Fane se îndepărtă fugind cu urechile împroșcate de vorbe tot atît de murdare ca obiectul cu care era amenințat să fie stropit.

— Ei, fir-ar al dracului ! mai continuă Randa și față de proprietăreasă. Pocitania și hîzenia hîzeniilor, vrea amor pe degeaba ! Amor și Avanti !... Pfui !...

— Iai și d-ta prea mult !... i-a zis bătrîna. 10 000 de lei !...

— Nu-i mult, coană. Dar la urma urmei o să-ți plătesc casa cu sărutările lui... ? Să fie ea a dracului de gură, că parcă nu-i de om, ci de canal !...

Speriată și proprietăreasa de gura Randei s-a retras în camera ei, iar Randa potolită ca prin farmec se băgă și ea într-a ei uitîndu-se în oglindă a început să cînte și să se încînte de făptura ei brună.

— Date dracului mai sînt și femeile ! își spuse mulțumită, pe cînd Avanti mergea în neștire trezindu-se tocmai dincolo de ministerul de finanțe, cînd a dat nas în nas cu Mircea Strătescu.

Apoi Randa tot fredonînd s-a așezat la masa acoperită cu o față croșetată de mîinile ei, a întins mîinile spre

mănunchiul de cărți unsuroase de vechi ce erau și de purtare multă și le-a așezat cu gravitatea unei cărturărese.

— Curios, că-mi cad bani mulți și parcă mi-ar veni tot de la Talpa-Iadului !...

Veselă și plină de credință Randa deschise ușa și chemă pe proprietăreasă.

— Ia vin puțin, madam Chiva și vezi și d-ta minunea.

„Madam" Chiva veni bucuroasă, că tot n-avea ce face în odăița dumneaei și văzînd cărțile pe masă le cercetă gravă :

— Bani, confirmă și dumneaei.

— Madam Chiva, dacă pînă mîine dimineață nu-mi vin banii, azvîrl cărțile în foc.

Și pentru că se simți bine făcu două cafele și trată pe proprietăreasă și cu o țigară egipteană căpătată tot de la „Hîzenia pămîntului".

— Mi se pare mine, coană Chivuțo, o luă Randa mai pe popular, „că te vezi cu viișoara din Valea Călugărească"...

— De, madam Randa, casele mele din București fac cît o viișoară la Valea Călugărească.

Visul Coanei Chivușa era să-și sfîrșească zilele tot acolo de unde plecase, căci, ca și chiriașa dumneaei, bătrîna a plecat de acolo ca fată de țăran și cam aceeași fatalitate a făcut-o și pe dînsa proprietăreasă în București. Numai că dumneaei nu îi era rușine de obîrșie, ba se silea chiar să se întoarcă între ai săi și să se înconjoare cu ceva nepoțele, ce-au răsărit ca ciupercile, după ce dînsa a plecat în lume. Dragostea pentru cei lăsați acasă o răzbise mai cu seamă acum la bătrînețe, dar tot n-o hotărîse încă să pună bilet de vînzare la fereastră. Aștepta o propunere de la Valea Călugărească, unde trimisese vorbă să i se caute o viișoară, după puterile nu numai ale averii ci și ale vîrstei dumneaei.

Și Randa și Chiva au tăifăsuit pînă la miezul nopții. Diferența de vîrstă le făcea să se înțeleagă de minune. Între ele nu putea fi vorba de gelozie. Trăiau pe două planuri sentimentale cu totul diferite.

— Dacă m-oi muta cumva la Valea Călugărească, Madam „Popeasca", îi mărturisi bătrîna, — ceea ce și

altă dată i-a mărturisit, — de un singur lucru îmi va părea rău. O să te pierd pe dumneata.

— Parcă eu nu știu să dau și acolo peste dumneata... i-o întoarse repede Randa. Numai „hîzenia pămîntului" să fie ceva mai vrednic... Dar mă tem că pentru isprăvi mai mari Avanti nu-i bun de nimic...

Cu toate că Avanti nu era bun de nimic, de pe urma lui, Randa a strîns în fundul lăzii într-o cutie peste 50 000 lei. Acum însă o apucase frigurile să ajungă cît mai repede proprietăreasă. Nu mai avea răbdare și-l tot amenința pe Avanti, că o să se dea în dragoste cu altul mai vrednic și „Talpa Iadului" îi cădea în genunchi și se ruga de ea să nu-l înșele.

— Hahaha !... o apuca deodată rîsul pe Randa, auzi coană Chivuță, îi e frică să nu-l înșel !...

— Da zău, făcu coana Chiva, așa sînt bărbații. Dar de ce-or fi ținînd numaidecît la asta ?...

— Far niu, de ce ținem cu atît mai vîrtos să-i înșelăm,... pufni Randa într-un rîs zgomotos.

Randa cînd se pune pe rîs, apoi rîdea... Avea sînge clocotitor și întotdeauna o bună dispoziție sufletească. Ce folos însă că pentru Avanti toate aceste bunuri sufletești, ce înviorează o casă, îi erau cu grijă ascunse !

În sfîrșit coana Chivuța începînd să moțăie și nemaiputîndu-se ține dreaptă se retrase, iar Randa, deși ar mai fi avut gust de vorbă, se văzu silită să se culce și dînsa.

Stinse lampa și cum somnul n-o biruia prinse să se gîndească, așa prin întuneric și iată că-și aduse aminte de cărți.

— Arză-le focul, mîine chiar le arunc în sobă. Prea s-au făcut mincinoase.

Într-adevăr, ce speranțe de bani putea să aibă Randa în plină noapte ! Și totuși, deși cărțile mint, (nu cad întotdeauna cu dragoste, cu dor și cu bani, pe drum de seară, pe drum de zi ?) iată că înspre ziuă madam Popescu trecuse de mult în împărăția visurilor, turburînd-o unul urît de tot cu o arătare mai hîdă decît Avanti — așa ceva de maimuță cu un corn de rinocer în frunte — ce o fugărea pe o cîmpie plină de gropi și în care dînsa

cădea înfricoșată, — se trezi zăpăcită în niște bubuituri.

Întîi și întîi simți mulțumirea că a scăpat de monstrul din vis, dar cum bubuiturile continuau cu înverșunare Randa se înfricoșă.

— Nu cumva s-a aprins casa ? cugetă ea.

— Randa, deschide, că sparg ușa !... auzi în sfîrșit Popeasca mai liniștită într-un fel. Iar s-a îmbătat „talpa iadului" !

Cît era însă de rea și cu putere asupra lui Avanti, cînd acesta era beat, nu-i mai avea ce-i face.

— Ei ho, așteaptă să mă dau jos din pat...

Aprinse becul, se dete jos, porni cu tălpile goale spre ușă și o deschise atît de repede și pe nesimțite, încît Avanti năvăli înăuntru, gata să cadă cît era de lung, dacă nu se proptea în masa din mijloc.

Randa îl privi cu scîrbă. Iar s-a îmbătat și iar s-a bătut. Avea buza de jos însîngerată. În dreptul ochiului drept o vînătaie. Cînd ridică mîna dreaptă în sus Avanti flutură niște hîrtii, pe care Randa le bănui că sînt bancnote.

Clătinîndu-se și echilibrîndu-se în călcîie Avanti o privi disprețuitor dar și cu triumf.

— Madam, i-a spus cam bîlbîit, m-ai gonit pentru niște bani. Poftim !

Și-i trînti pe masă 10 hîrtii de cîte o mie, ce desenară pe fața de masă un evantai albăstrui. Cîteva din ele erau pătate de sînge.

Deși Randa se înfioră de plăcere, izbuti totuși să facă pe recea :

— Numai pentru atît mi-ai stricat somnul ?...

— Da, madam !... („Madam" era întotdeauna formula de ceartă) confirmă Avanti clipind din ochiul lovit.

Randa ținu înainte cu supărarea ei. Așa știa dînsa că-i bine, și apoi așa era firea : încăpățînată. Cînd o apuca într-o parte într-acolo ținea.

— Cînd cineva-i cu chef se duce și se culcă și nu mai deranjează lumea.

— De acum încolo nu te-oi mai deranja. Dealtfel nici n-am venit să stau !... zise în sfîrșit Avanti, după ce se mai echilibră cîtva timp în călcîie... Madam, știu că nu ești capabilă nici de un sentiment mai înalt... Ioa-

menii beți devin cîteodată nobili și moraliști). Și nici să înțelegi un intelectual ca mine... Eu sînt „madam" un om mare al țării. Cel mai mare ziarist! Ei bine!... Am vrut să te înalț pînă la mine, dar te las în obscuritatea în care te bălăcești! Adio...

Și, lăsînd pe masă evantaiul cu bancnote, Avanti se întoarse pe călcîie ca un infanterist disciplinat și deschizînd ușa țîșni din odaie și dispăru ca o nălucă.

Dar Randa nu alergă după dînsul. Se mulțumi să închidă ușa, să întoarcă cheia și să se repeadă apoi la masă ca să contemple polițele Băncii Naționale. Și totuși o încîrci un fior și-i săgetă prin creier gîndul:

— Numai de n-ar fi omorît pe cineva...

Sîngele de pe bancnote i-l sugeră, dar își reveni îndată.

— Asta-i acuma! S-au bătut, sau l-au bătut. Moarte de om nu e în stare să săvîrșească orice bicisnic.

Și Randa închise evantaiul făcîndu-l teanc de bancnote și-l bagă repede sub pernă.

IV

Mircea Strătescu deschise în sfîrșit ochii și se uită împrejuru-i încruntat. Va să zică o altă zi începea.

Ceasul din perete tocmai îi bătea vibrant zece ore. Cam aceasta era și ora deșteptării sale... Să se scoale mai de dimineață nu avea nici o rațiune. Dealtfel nu se culca destul de tîrziu? Niciodată înainte de două nu-și stingea lumina de la căpătîi. Așadar 8 ore de somn și de odihnă. Tocmai cît pretind doctorii că-i trebuie unui om.

— Să sperăm că și ziua de azi va fi o zi liniștită.

Prin „zi liniștită" judecătorul de instrucție înțelegea că nu i se va da o nouă afacere de instruit. Nu că era leneș sau nu-l pasiona necunoscutul, dar socotea toate aceste necazuri omenești ca o pierdere de timp pentru dînsul. Nu era el oare sortit pentru ceva mai bun pe pămîntul acesta decît să descopere pe răufăcători și să bage în pușcărie pe cei mai simpatici și inteligenți oameni ce sînt... escrocii ?...

Pe măsuța de noapte stă un vraf de jurnale pe care agentul său Puiu avea grijă întotdeauna să i-l împrospăteze de la chioșcul din colțul străzii. Mircea Strătescu era practic. Citind gazetele de dimineață era în măsură să prevadă cele ce i se puteau întîmpla în cursul zilei.

Așadar deschise și astăzi gazetele să afle cam ce crime s-au mai întîmplat în cursul nopții.

— În definitiv nu-i obligatoriu să fie omorît în fiecare noapte un om. Își spuse Mircea surîzător desfăcînd primul jurnal și răsfoindu-l pînă la ultima oră fără să dea de vreun „caz".

Mulțumit îl azvîrli jos și deschise un altul. Pe acesta însă cum îl desfăcu la întîmplare, zări pe ultimele coloane ale paginei a treia un titlu mare cu litere groase. Instinctiv înțelese și închise ochii. Ar putea jura că era scris : „Monstruoasa crimă din strada..." S-a păcălit. Nu era „monstruoasă" ci „înfiorătoarea", iar strada... Dreptății. În subtitlu Mircea Strătescu citi : Asasinarea bătrînului bogătaș Marcu Petcov.

Jurnalul îi căzu pe plapumă. Ce putea fi mai banală decît asasinarea unui bătrîn bogătaș !...

Mircea Strătescu putea să nu mai continue cu citit. Se vede că era vorba de un bătrîn bogat și avar, trăind ca o stafie de unul singur într-o casă cu storurile veșnic trase și deci întunecoasă. Bătrînul avar retras în încăperea cea mai mică și mai mizeră nu era vizibil pentru nimeni și își făcea doar apariția pe stradă și în împrejurimi pentru adunarea unor proviziuni de hrană redusă la ultima limită : o litră de brînză de cea mai proastă calitate, cîteva măsline din cele mai mici, niște resturi de pește sărat și încă altele de acest fel.

Și o astfel de viață meschină, abia băgată în seamă numai de vecinii cei mai curioși, cît putea să dureze ? Cîteodată și 20 de ani ! Dar într-o zi bătrînul sau bătrîna, căci sînt și bătrîne de teapa acestora, nu mai apare ! O zi, două... Vecinii încep să întrebe și iată că unul din ei înștiințează pe comisar și cu toții pătrund în curtea cu bălării pînă în fund și de-acolo uitîndu-se pe un ochi de geam, zăresc un om întins pe podele. Au înțeles. Dau să intre pe ușă. Dar ea e închisă. Ucigașul a fost mai dibaci și și-a luat toate măsurile, ca fapta lor să nu fie atît de repede descoperită. Au închis chiar ei ușa și au ieșit pe o fereastră închisă tot pe dinafară. În sfîrșit...

Mircea Strătescu ridică gazeta de pe plapumă și surîzînd începu să citească. Iată bătrînul bogat și avar, iată și casa cu storurile trase cu veșnic întuneric. Așadar același cîntec, numai că descoperirea crimei s-a făcut chiar în noaptea săvîrșirii ei. O detunătură, două, au alarmat vecinii, aceștia au strigat după gardian, iar acesta ca niciodată a apărut numai cu o întîrziere de un sfert de oră. Pînă la alarma vecinilor, criminalul a avut grijă să fugă chiar pe portița pe care a lăsat-o întredeschisă.

Un vecin avînd o lampă electrică de buzunar lumină curtea cu... bălării și apoi ușa ce da într-o sălită cu geamlîc, pe unde intrară cu toții împreună în odăița... clasică a bătrînilor bogați dar avari. Pe podele Marcu Petcov, fost pe vreme mare angrosist în ce privește ramura... bragagerească, zăcea în banala baltă de sînge. Din tîmpla dreaptă îi mai curgea încă un sînge roșu-negru. Alături lîngă ureche sta negru, ca o piatră cioplită ciudat, browningul. Marcu Petcov e în cămașă de noapte țărănească, de pînză aspră și cusută cu diferite înfloriturî.

Gardianul s-a retras imediat de la „fața locului" gonind și pe vecinii, care l-au încurajat prin prezența lor și i-au luminat calea. În stradă a dat țignale de alarmă pînă a venit un coleg al său. Acesta a plecat imediat în pas alergător spre circumscripție. Peste un ceas curtea liniștită și plină de bălării a lui Marcu Petcov se umplu deodată cu personalitățile vestite prin ziare în asemenea prilejuri : inspectorul de poliție Strîmbulescu, celebru

prin descoperirea atîtor crime, procurorul de serviciu Sergiu, (ceea ce l-a făcut pe Mircea să exclame : „a ! dînsul a avut plăcerea să-l vadă pe d-l Petcov în ținută de noapte"), șeful siguranței, Ștefan Marinică, iar ceva mai tîrziu însuși generalul, adică d-l prefect al Poliției Capitalei, ce tocmai se pregătea să plece la club, ca să se odihnească în sfîrșit și dumnealui.

Criminalul ? În afară de browning nu și-a mai lăsat nici o carte de vizită, adică nici un alt obiect aparținînd persoanei sale misterioase. N-a forțat nici o ușă, ci a intrat ca la dînsul acasă în sălița și de aici în cămăruța avarului. Nici o urmă de luptă. Bătrînul nu apucase să se așeze în pat, deși orele erau mai mult matinale. Probabil că a fost surprins citindu-se gazeta, ce s-a găsit desfăcută pe masa din mijlocul odăiței sale. Bătrînul s-ar fi ridicat doar din scaun, cînd a văzut că se deschide ușa și și-a primit cele două gloanțe unul în tîmplă și altul în gît, căzînd apoi lîngă masă cu fața în sus.

Mobilul crimei ?... Ceva mai complicat. Dacă e adevărat că asasinul cum a intrat pe ușă l-a și împușcat pe bătrîn, atunci el n-a mai avut timp să cotrobăiască prin casă, căci a fugit lăsînd totul baltă. Într-adevăr, prin casă toate s-au găsit la locul lor. Se pare poate totuși ca ucigașul să fi cunoscut bine casa și obiceiurile bătrînului și să se fi mulțumit numai cu portofelul, ce nu s-a găsit nicăieri și despre care vecinii știau că-i poartă în permanență în buzunarul de din dos al pantalonilor. Să se fi mărginit oare furtul numai la acest portofel ?... Totuși vecinii susțin că în portofelul acesta se găseau întotdeauna cîteva mii de lei, cu care Petcov făcea camătă împrumutînd pe cei ce se bucurau de încrederea lui. Nu lua polițe și pretindea că nu face speculă, ci numai bine oamenilor strîmtorați sau la strîmtoare.

Mircea Strătescu citind aceste reflecții ale reporterului se enervă :

— Au început și reporterii să facă literatură.

În sfîrșit inspectorul Strîmbulescu crede că în cîteva zile va pune mîna pe ucigaș. Bătrînul Petcov a fost dat

de către „un pont“ unui spărgător de meserie. Pentru prinderea lui a şi făcut chiar cîteva arestări. Rămîne ca în cursul dimineţii să se mai facă o deschidere la faţa locului şi să se facă autopsia cadavrului.

— Iată ceva pentru colegul Ramiro, reflectă cu oarecare ironie Mircea Strătescu. „Mîine îl voi şi vedea în gazetele de seară fotografiat lîngă cadavrul lui Marcu Petcov !“...

Din curiozitate profesională judecătorul-preşedinte mai deschise o gazetă. În afară de amănuntele de mai sus găsi şi o precizare, dar o precizare de o minimă însemnătate. „Ce gazetă citea victima în momentul cînd a fost asasinat ?“ Reporterul făcu din această întrebare un titlu iar sub el scrise cîteva rînduri, cam puţin colegiale :

„Ce jurnal credeţi că citea Marcu Petcov ?“... se mai întrebă o dată reporterul. „Nu încercaţi să ghiciţi, va fi cu neputinţă !“ Şi după ce înşiră toate marile cotidiene ale capitalei, gazetarul conchise : „Ei bine, nu ! Pe Marcu Petcov nu-l interesa marile şi serioasele cotidiene, fiindcă avea o gazetă mai bună la îndemînă, una din numeroasele foi volante şi fantomatice ale d-lui Fane Fănulescu-Avanti. Aflaţi, iubiţi cititori ! E vorba de foaia «Indignarea», dispărută încă de acum cîteva luni. Şi să se mai spună că d-l Avanti nu-şi are cititorii săi credincioşi !... A încetat «Indignarea», Marcu Petcov s-a oprit la ea şi o reciteşte cu credinţă pînă cînd va reapare !!...“.

Chiar reporterul bagă de seamă că nu era momentul de a continua cu glumele şi s-a întrerupt brusc pentru a începe un alt capitol : „Furt sau răzbunare ?“...

În această a doua gazetă reporterul cu o imaginaţie ceva mai vioaie se îndoieşte că mobilul crimei ar fi furtul. Dispariţia portofelului lui Petcov, cu cele cîteva mii de lei în el (puteau fi mai multe ?) era făcută cu scopul de a înşela autorităţile. Un hoţ venit anume să fure, întîi şi întîi nu întrebuinţa revolverul spre a face zgomot, mai ales că pentru un bătrîn ar fi fost destul o secure. Petcov pus bine, criminalul ar fi putut în li-

nişte să răscolească toată casa, fără să mai dea de veste vecinilor. Numai o crimă din răzbunare se pune la cale cu atîta lipsă de prevedere. Mobilul ei fiind doar distrugerea obiectului răzbunării, criminalul nu mai are nevoie de alt timp decît cel al distrugerii. Şi ca încheiere reporterul nu ezită să acuze societăţile revoluţionare macedo-bulgare de această crimă. Probabil că Petcov a refuzat să le subvenţioneze.

Strătescu nu surîse la această afirmaţie, e drept cam extravagantă. Un judecător de instrucţie trebuie să ţină seama de orice şi nici o ipoteză nu este de neprețuit.

— Totuşi, reflectă Mircea Strătescu, reporterul confundă Bucureştii cu Sofia, parcă ar fi francez.

Şi numai la gluma aceasta judecătorul preşedinte zîmbi.

Al treilea cotidian de dimineaţă nefiind tocmai o gazetă de reportaj încheie în două coloane grăbite, ca într-un rezumat şi fără nici un comentar, acest asasinat. Mircea Strătescu, intoxicîndu-se îndestul cu această dramă obscură şi banală, sări enervat din pat şi cum în cameră era cam rece începu să se îmbrace grăbit.

— Asta e o afacere tocmai bună pentru Ramiro! îşi mai spuse odată şi, dacă va urma pista reporterului cu societăţile bulgaro-macedonene, voi vedea în curînd o sumedenie de şalvari pe sălile instrucţiei.

Şi iar rîse... Ramiro era un judecător de instrucţie, cam brutal dar foarte muncitor şi nu lipsit de şiretenie şi inteligenţă. Avea însă o slăbiciune. Grozav îi plăcea să se vadă la gazetă. Era de aceea un izvor neprețuit pentru reporteri. Toţi îl măguleau, iar el drept mulţumire le dădea cît mai multe amănunte ţinîndu-i la curent cu toate cazurile, ce avea de instruit. Şi totuşi nu se avea bine cu toată presa. Erau mai cu seamă două organe, cu care nu ducea casă bună. Una era de dreapta şi-l cam ridiculiza pentru slăbiciunea lui, iar cealălaltă de stînga îl cam scutura pentru excesul de zel ce-l făcea întru descoperirea vinovaţilor prin întrebuinţarea unor mijloace nu tocmai... moderne. Acestor două ga-

zete le cam purta el sîmbetele. Nu o dată i-a spus-o lui Mircea :

— Sînt numai două mari cotidiene, ce trăiesc — în afară de cele oficioase politice — prin propriile lor mijloace. Cele oficioase prin subvențiile partidelor. Restul, adică toate celelalte trăiesc prin mijloace mai mult sau mai puțin tainice. Asta înseamnă că două dintre ele trebuiesc odată și odată să-mi pice în mînă... Le aștept.

Mircea Strătescu, dacă s-a văzut îmbrăcat și ieșit în stradă, se scutură parcă de vraja dramei petrecute, ce pusese stăpînire pe întreaga lui simțire.

Era o zi frumoasă de toamnă, cu atît mai frumoasă, cu cît venise în urma unora ploioase și murdare. Cu iuțeala cu care Bucureștiul se împotmolește, el se și usucă la razele fierbinți ale soarelui și-și recapătă înfățișarea de oraș european. Și cum toamnele bucureștene sînt frumoase, sufletul poetic al lui Mircea Strătescu începu să vibreze în ritmul unei poezii, pe cînd creierul, — ce pînă atunci se împăienjenise în rețeaua unor ipoteze de ordin criminalogic — își destrămă acest țesut otrăvitor și prinse să adune cuvinte ce se înșirară în formă de versuri :

„Și toamna soarele-i tot soare" :
„Răspînditor de viață și splendoare".

Și președintele poet porni pe Calea Victoriei în cadență de vers, înviorat, altruist și deci cu sufletul generos. O și dovedi pe dată. Se opri în fața unui cerșetor și-i dărui 5 lei.

— Iată tema noii mele poezii ! își spuse Mircea, aprinzîndu-și țigara.

— „Și toamna soarele-i tot soare", se auzi repetînd versul ca o melodie obsedantă.

Și-i veni o poftă aprigă să se întoarcă acasă și să se așeze la masa lui de lucru și de contemplație și poate c-ar fi făcut-o, dacă plăcerea lui de a se întîlni cu prieteni la Corso nu l-ar fi inspirat cu o făgăduială mai mare.

V

Au mai trecut două zile și asasinarea bătrînului angrosist luă o înfățișare cu totul nouă și senzațională. De unde în prima zi crima din strada Dreptății părea o crimă obișnuită și chiar banală, (un bătrîn bogat și solitar găsit ucis într-o noapte în locuința sa pustie, doar asasinul ceva mai greu de găsit fiindcă nu-și lăsase alte cărți de vizită decît un revolver, ceea ce era un indiciu foarte vag), a doua zi veni mărturia unui gardian de stradă, ce raportase că a văzut fugind în noaptea crimei și pe o stradă vecină pe un domn, pe care l-ar fi și cunoscut cînd a trecut prin dreptul felinarului. Avea fața, adică obrazul stîng plin de sînge și mai era și beat.

Întrebat, gardianul, a răspuns fără ezitare că ar fi „ăl care scoate gazete, d-l Avanti".

Întrebat mai departe, de ce nu l-a oprit văzîndu-l că fuge și că-i rănit, gardianul a răspuns că în halul acesta l-a văzut de mai multe ori.

Mărturisirea gardianului a produs mai întîi zăpăceală, apoi, cum pentru polițiști orice individ poate fi un delincvent, ideea că Avanti ar fi putut fi asasinul lui Marcu Petcov începu să pară probabilă. N-a fost găsită oare gazeta lui „Indignarea" pe masa victimei ?... Altfel ce rost mai avea această foaie, dispărută de o lună, în mîinile bătrînului, dacă nu pretextul pentru Avanti să intre în casă, să ofere lui Marcu Petcov și profitînd de faptul că bătrînul o citea, să-i apropie revolverul de tîmplă și să tragă ! Rămînea doar de stabilit dacă oamenii aceștia se cunoșteau și aveau relațiuni mai strînse între ei. Pentru aceasta Avanti trebuia cu un pretext oarecare adus la Prefectura de poliție. Pînă atunci procurorul împreună cu inspectorul de poliție au mai făcut o descindere la lumina zilei. Rezultatul cercetărilor — de rîndul acesta foarte amănunțite — au dus la descoperirea că Petcov era un cititor asiduu al lui Avanti și că în afară de ultimul număr

al „Indignării", s-au mai găsit cu grijă împăturite și alte gazete, dar editate tot de către Fane Fănulescu-Avanti. Și fapt curios : numai aceste gazete au fost găsite. Se vede că bătrînul angrosist numai pe acestea le citea. Fără îndoială că o comunitate de idei și desigur și o prietenie serioasă legau pe aceștia doi. Și atunci dacă astfel erau relațiile dintre ei, de ce Fane Fănulescu-Avanti, aflînd despre crimă, nu s-a interesat de ea cîtuși de puțin ?... Drept urmare Avanti a fost la Prefectura de poliție, pus în cercetare și reținut pe noapte pînă la noi dispoziții. Aducerea însă și reținerea lui la poliție s-au făcut în cel mai strict secret.

Toate aceste amănunte le află Mircea Strătescu de la grefierul său, conform unui vechi obicei. Barbu cum își vedea superiorul intrînd în birou îl punea imediat în cunoștință despre cele ce auzea și dînsul că s-au petrecut pe la celelalte cabinete de instrucție.

— Cine fuse deșteptul, care făcu prostia asta, exclamă întrebător președintele instructor.

— Care prostie ? făcu grefierul.

Domnul președinte dădu din umeri apoi se așeză la birou ducîndu-și mîna la frunte făcînd pe obositul.

— Ascultă dragă, reluă el după o pauză destul de lungă, sper că n-avem cine știe ce pe ziua de azi.

Grefierul îi arătă dosarul ce stă pe mapă.

— Chestia cu automobilul, mai adăugă el cu oarecare dispreț. Atît reclamantul cît și pîrîtul sînt pe sală. Să-i introduc ?

Mircea Strătescu era pe-aci să spună da, dar își aduse aminte de întrebarea ce o pusese grefierului și i-o repetă :

— Cine a fost deșteptul, care a făcut prostia să aresteze pe Avanti ?

— D-l inspector general Strîmbulescu.

Mircea surîse și zise :

— Eram sigur... Cum mă mir că n-a apărut încă la gazete fotografiat cu Avanti.

Grefierul surîse și dînsul poate ca să facă plăcere superiorului și zise misterios :

— Nu s-a dat încă nimic la gazete, pînă nu vor fi dovezi mai sigure, căci vedeți, d-lui Strîmbulescu îi e frică de presă... Să nu se supere pe el.

Grefierul se gîndi desigur la ecoul ce ar putea provoca în lumea presei arestarea unui membru al ei.

Strătescu se gîndi o clipă și zise jumătate sentențios, jumătate glumeț :

— Cine trăiește prin presă, prin presă moare.

Și cum Strătescu văzu că a uluit pe grefier cu această maximă improvizată, simți nevoia să-și prelungească plăcerea acestui succes, explicîndu-l :

— Vezi, Barbule, ca și în Mitologie... Presa e ca și Saturn, își mănîncă creaturile.

Barbu aprobă întru totul și se crezu obligat să și rîdă, deși Mitologia o uitase cu Saturn cu tot. Știa doar că e o stradă în București numită Saturn, unde s-a întîmplat odată un omor și a fost instruit chiar în acest cabinet cînd titular era un altul, iar dînsul era slujbaș ceva mai mic. D-l președinte se mulțumi cu acest succes. Grefierul văzîndu-l că începe să-și aranjeze hîrtiile de pe mapă îndrăzni :

— Ce facem cu afacerea automobilului ?

— Știi ce, Barbule ? Spune-le așa : dacă nu se împacă și continuă să mă plictisească, îi arestez pe amîndoi. Simulează chiar că le faci mandatele.

— Ați hotărît ca Solomon, d-le președinte, zise Barbu. Sînt niște pușlamale. Și-au furat unul altuia căciula.

Mircea se uita superior la grefier :

— Mie mi-o spui ?

Rămas singur se lăsă pe spate în jilțul său și după ce își mîngîie fruntea cu palma oftă și murmură :

„Și toamna soarele-i tot soare",
„Răspînditor de viață și splendoare".

Iată, sînt două zile de cînd muza nu mai vrea să-mi acorde nici un vers...

— Asta numai din pricina asasinării stupide a bătrînului Petcov ! se scuză Strătescu și pentru că se scuză în felul acesta, reveni la întrebarea pe care o puse de două ori grefierului :

— Cine fuse deșteptul, care a făcut prostia să aresteze pe Avanti ?

Și dacă veni la aceasta, începu și el să se gîndească la acest asasinat care va da prilej inspectorului de poliție să se pună rău cu presa.

Numai dacă presa îl mai revendică pe Avanti ! își zise Mircea. Da, da, numai dacă îl mai revendică... Numai dacă-l mai consideră ca făcînd parte din casta ei... În caz contrar Strîmbulescu n-a greșit !

— Adică de greșit tot a greșit-o luînd-o cam... „Strîmbulescu" își permise președintele un calambur inocent.

Și deodată se auzi iarăși scandînd :

„Și toamna soarele-i tot soare",
„Răspînditor de viață și splendoare".
„Patron și generos și crud"...

— Ah, făcu vesel președintele... „Așadar a mai ieșit un vers și ce vers !... „Patron și generos și crud !"

De plăcere și mulțumire mai repetă cîteștrele versuri. Și pentru că era pornit pe... scandare, continuă și pe al patrulea :

„Ca un dictator"...

Dar aici i se înfundă... O rimă în „ud" nu-i veni în minte și potioni. Noroc că veni grefierul și astfel îi dădu prilej să-l acuze, că l-a deranjat.

— D-le președinte, reclamantul cu automobilul și-a retras plîngerea.

Mircea Strătescu făcu pe supăratul.

— Barbule, mi-ai pierdut o rimă milionară !

— Vai de mine d-le președinte, dacă aș fi știut ! făcu speriat grefierul, sau mai bine zis făcînd pe speriatul, căci nu odată l-a întrerupt pe șef de la îndeletnicirile sale extrajudecătorești.

— Și cum ai spus ? reluă Mircea serios — reintrînd în pielea judecătorului de instrucție.

— Reclamantul automobilului și-a retras plîngerea.

— După ce l-ai speriat că-l arestezi și pe dînsul ?

— Întocmai, d-le președinte.

— Acum îmi aduc aminte. Mi se pare că unul dintre ei a mai trecut prin cabinetul nostru.

— Chiar reclamantul.

— Bine, Barbule... Altceva...

— Deocamdată nimic.

Rămas singur iarăși, președintelui îi reveni în minte asasinarea bulgarului Petcov și nu pentru faptul în sine, ce nu era pentru el judele de instrucție decît obișnuita „pîinea cea de toate zilele", cît și prin senzaționalul provocat de imaginația inspectorului Strîmbulescu !

— Avanti criminal... Haida, de !... Excroc, șantajist, calomniator, poate, sau nu poate, sigur, dar criminal ?... Și pe ce bază acuzat ?... Că-i citea bătrînul foile sale imunde ?... Nu cumva l-a „porcăit" și pe Strîmbulescu în una din aceste foi ?...

Mircea surîse :

— Asta trebuie să fie.

Și Mircea Strătescu dădu din cap. Din îngăduință ?... Din amărăciune ?... Probabil din amîndouă pricinile... Îngăduință pentru firea omenească lesne căzătoare în răzbunări meschine, amărăciune, fiindcă libertatea, onoarea și viața omului sînt atît de ușor expuse, cu toată epoca de aur a respectivului, individualității omenești.

Mircea Strătescu își duse mîna la frunte, de rîndul acesta pe bună dreptate. Simți o strîngere a tîmplelor și apoi un abur de nădușeală prelingîndu-se pe piele. El era într-adevăr magistratul integru, ce respectă ființa omenească și niciodată n-a iscălit un mandat de arestare, pînă cînd nu s-a convins de vinovăția celui instruit de dînsul.

— Adevărul și numai adevărul !... Această parte a jurămîntului, ce trebuie să-l prestezе martorul l-a înfiorat întotdeauna.

Numai pe temeiul acestui „adevăr și numai adevăr" a îndrăznit să-i ia omului libertatea și ca pe o fiară să-l pună în cușcă și poate din pricina aceasta primul procuror nu-i repartiza prea des crimele, trimițîndu-i numai pe acelea, ce nu cereau numaidecît arestarea. Pentru această atenție delicată Mircea Strătescu avea o nespusă simpatie pentru șeful parchetului.

— Noi sîntem doi oameni ce ne înțelegem prin telepatie, reflectă președintele.

Mircea Strătescu se ridică de la birou și trecu la fereastră. De acolo se vedea strada și Biserica Domnița

Bălaşa împreună cu „Aşezămintele Brîncoveneşti". Nu odată şi-a odihnit mintea privind într-acolo fără nici un scop.

Jos în stradă şirul de automobile de piaţă aşteaptă ca un avocat cu multe procese sau vreun impricinat bogat să-i facă semne. Pînă atunci şoferii au ieşit din maşinile lor şi s-au adunat pe trotuar formînd trei grupuri. Într-unul se glumeşte, într-altul se discută serios, iar în cel de al treilea doi se ceartă, pe cînd restul priveşte ca la teatru. În acest timp forfoteala de pe stradă nu încetează o clipă, nici pe calea vehiculelor, nici cea de pe trotoarele largi... Mai spre stînga, Dîmboviţa curge galbenă şi liniştită.

Dar toate aceste privelişti mişcătoare nu-i spun nimic lui Mircea Strătescu. De altfel nici nu se uită la ele. Le priveşte cu ochi orbi. Cazul lui Avanti, omul pus la popreală într-o odăiţă dosnică a Prefecturii de poliţie, îl urmăreşte.

— A căzut năpasta peste dînsul !... Întocmai cum i s-a întîmplat lui Dragomir !... Plăteşte pentru şantajele ce le-a făcut cu o crimă pe care n-a săvîrşit-o... Dar cu dreptate-i ?... se mai întreabă judecătorul fixînd cu ochi orbi biserica înaltă din faţă-i.

Şi judecătorul de instrucţie părăsi deodată fereastra şi începu să se plimbe prin cabinetul său.

— Adevărul şi numai adevărul ! rosti el cu glas tare zărind crucea neagră de pe birou.

Cîte jurăminte nu s-au făcut pe această cruce, de care a atîrnat onoarea şi libertatea unui om ?... Cîte din ele au fost însă adevărate ?... De o parte dorinţa judecătorului de a-şi găsi vinovat impricinatul, de alta dorul de răzbunare, înşelăciunea ori frica martorului şi numai din cînd în cînd... adevărul !...

Dintr-o necesitate sufletească lesne de înţeles, Mircea se trezi fără să vrea scandînd :

„Şi toamna soarele-i tot soare"
„Răspînditor de viaţă şi splendoare".
„Patron şi generos şi crud"
„Ca un dictator..."

Fu nevoit să se oprească iarăși la mijlocul versului și tocmai la încheierea strofei. Hotărît, nu merge. Magistratura îi răpește timpul și-i înăbușă inspirația ! Iată că de trei zile nu poate termina o strofă. Reveni la fereastră înciudat și cum în grădina bisericii pomii au îngălbenit și frunzele cad cu încercări neizbutite de plutire, Mircea reluă strofa inspirat :

„Și toamna soarele-i tot soare"
„Răspînditor de viață și splendoare".
„El arămește frunzele ce cad",
„Și pune-n crengi un nou răsad".

— În sfîrșit ! făcu Mircea înviorat de neașteptata inspirație, ce dacă i-a schimbat ideea, drept compensație i-a completat strofa.

— Pornit pe calea asta, sper să fiu gata și cu poezia întreagă, își zise vesel și întorcînd spatele ferestrei reveni la birou frecîndu-și palmele. Dar n-apucă să se așeze bine în scaunul de judecător de instrucție, că ușa se deschise brusc și grefierul intră turbat avînd la subsuoară un dosar destul de voluminos.

— D-le președinte, zise acesta emoționat, ne-a venit în sfîrșit și nouă o afacere senzațională.

— Care, Barbule ? întrebă Mircea nu tocmai mulțumit de perspectiva ce-i oferea afacerea senzațională.

— Ce să fie, d-le președinte ?... Asasinarea lui Petcov.

— Petcov ? ! strigă judecătorul și se ridică emoționat din jilț. Chestia cu Avanti !

— Întocmai... Așteaptă pe sală între doi agenți.

În fața lui, Barbu rîdea și cu ochii și cu gura larg deschisă.

— Va să zică, își zise Mircea, va trebui să instruiesc pe Avanti, pe fostul meu coleg de universitate.

Și la ideea aceasta președintele fu cutremurat de un fior. Își va putea lua oare această sarcină ? Va putea fi numai judecător ?... N-ar fi oare în drept să se recuze ? Dar deodată își aduse aminte de părerea ce și-o făcuse cu anticipație asupra lui Avanti.

— Cine a fost deșteptul, care a făcut prostia asta ?

— Nu, nu, în crima asta cum putea fi implicat Avanti ?... Și nu era un noroc pentru bietul năpăstuit, că a picat în mîinile sale ? Nu-i de datoria lui oare să-l redea societății, așa cum i-a complăcut dumneaei să-l sufere pînă acum ?

Șantajist, da, dar criminal ?! Ce aberație polițienească !

Și președintele judecător se așeză solemn în jilț, își puse în fața-i dosarul și fixînd pe Barbu îșî zise serios :

— Pînă studiez dosarul, bagă-l pe Avanti la tine în birou... E păcat să-l ținem pe culoar în vederea tuturor... Oricum e un intelectual... Și mai repetă odată : „un intelectual...“

VI

Ca întotdeauna, după un chef ceva mai mare, Avanti s-a trezit cam pe la 4 după-amiază în odăița lui solitară, sărac mobilată și în care luxul era reprezentat printr-o abundență de ziare. Neglijent ca îmbrăcăminte, era neglijent și fără nici o dragoste pentru un interior al său. De altfel stătea atît de puțin acasă ! S-ar putea spune că odaia lui s-ar fi putut mărgini la un... pat. De rest nu avea nici o trebuință, sau i se mai putea adăuga un spălător. Cum se trezea și-și citea gazetele, sărea din pat, își turna apă în lighean și se spăla repede. În foarte multe cazuri își făcea toaleta și fără săpun, ce nu arareori lipsea, trecînd mult timp pînă se hotăra să-și cumpere un altul.

Mai ales iernile nu întîrzia mai mult în fața spălătorului. Cînd se scula era frig în odaie și deci cu atît mai rece era și apa ce adeseori prindea o pojghiță de gheață, fapt ce nu-l ispitea prea mult la... îmbăiat.

Acum soarele, deși se cam uita îndărăt, pătrunsese în interiorul său neprimitor și parcă îl mai înveseli.

Dar lui Avanti îi vîjîia capul, iar limba i se lipea de cerul gurii.

Se vede c-o făcuse „prea lată". Felul cum erau azvîrlite hainele îi confirma această părere încă tulbure. Pantalonii se lăfăiau într-o poză indecentă tocmai sus pe garderob, cu un crac atîrnat ca un spînzurat, pardesiul zăcea pe podele ca un om asasinat, aproape tot așa cum a fost găsit Marcu Petcov, în schimb ghetele cu noroiul încă umed pe ele se bucurau de cinstea de a sta pe masă alături de lampă, ce încă mai fumega prin sticla neagră de funingine. Dar lampa stătea într-un echilibru uluitor de emoționant : încă un sfert de milimetru în gol și Avanti și-ar fi trezit beția într-o învăluire de flăcări.

Cu nasul înfundat de funingine Fane abia mai respira... Pe perina lui parcă ninsese cu zăpadă... neagră.

— Măi, măi, își zise Avanti înciudat, că tare m-am mai îmbătat !

Și dacă ajunse la concluzia asta, încearcă să-și reconstituiască beția făcută, ce l-a adus în halul în care se găsea. Dar curios, cel puțin deocamdată nu-și aduse aminte alta, decît că s-a certat cu Randa și de acolo a pornit la bodegă, unde s-a întîlnit cu ciracii săi. Acolo fără parale s-au pus pe mîncare și pe băutură... Apoi... apoi... Da... Ca să poată mai ușor manevra plata celor consumate Avanti și-a trimis ciracii la culcare, ceea ce ei au făcut-o cu dragă inimă... Apoi... apoi...

— Mi se pare că m-am certat cu chelnerul și a intervenit patronul și... Se vede că a luat asupra-și datoria...

Mai departe... Ei da, mai departe... Ce dracu, a băut atît de mult ?

— Mi se pare că va trebui să mă las de băutură... Am devenit alcoolic și cu o nimica toată mă îmbăt !...

E adevărat... De la un timp încoace Avanti se îmbăta cam repede. E drept că aseară a venit tare necăjit la bo-

degă și aceasta a influențat întrucîtva, dar oricum să se îmbete în așa hal încît să nu-și poată aduce aminte cum a ajuns acasă... !

Se uită curios la pantalonii de pe dulap, soarele parcă îi lumina special ca un reflector și nu rîse de comicul situației lor, iar cînd își mai zări și ghetele pe masă se indignă :

— S-a isprăvit !... Am devenit alcoolic în ultimul hal !...

Dar cînd mai zări și lampa care fumega pe marginea mesei, ca în buza unei prăpăstii, sări ca fript din pat.

— Iată, că era să mă aprind și să-mi nenorocesc proprietăreasa.

Așeză lampa la mijlocul mesei și o stinse. Cu tot soarele ce lumina, în camera posacă a lui Fane era cam răcoare și Avanti era gata să se azvîrle din nou în pat, cînd își zări figura în oglinda de deasupra spălătorului. Și se sperie, nu de figura și mai urîtă de după chef, ci fiindcă se văzu pătat și de sînge pe falca stîngă. Acum simți și o durere destul de pronunțată.

— Asta e încă una... Vasăzică m-am și bătut.

Și Avanti rămase cu ochii zgîiți în oglindă. De necaz vru să se scarpine în cap, mai ales că-l mînca și-și simți părul năclăit... Și iarăși o nouă durere îl supără înspre moalele capului.

— Mizerabilii, m-au și boxat...

Desigur, nu era pentru prima oară. Dar de obicei Avanti știa că s-a bătut, mai cu seamă cu cine s-a bătut. Dar acum ?...

Și începu să se vaite, dar ca să se vaite se vîrî iarăși în așternutul cu albituri nu tocmai albe ținîndu-se și de falcă și de cucuiul de sub părul năclăit.

— Mizerabilii, au vrut să mă asasineze.

— Dar cînd și unde ? făcu el disperat... Vai, vai !...

O durere de cap, amorțită pînă acum se ivi furioasă. Avanti începu să geamă. Asta n-am mai pățit-o niciodată.

— De mîine încolo nu mai beau nici un pahar de vin. E momentul să mai ascult și de doctori... Mamă, mamă, cum au încercat să mă asasineze !... Dar cine ?... Cine ?...

Nu cumva primarul general ? A, da, a aflat că scot „Strejerul Capitalei"... Dar să nu mai cuget, că mă doare și mai afurisit capul...

Cu toată durerea de cap într-un sfert de oră directorul atîtor cotidiene și hebdomadere ațipi iar, cînd se trezi din nou, soarele nu mai înveselea trista încăpere. Un amestec cenușiu de zi cu noapte posomora și mai mult atmosfera și rece și cu miros de aer închis. În schimb, cu toate că gura lui Avanti era încă uscată, de parcă era unsă cu cretă, capul îl lăsase în pace. Doar tîmplele îi mai zvîcneau.

Nu mai era timp de șovăit. Sări din pat și se îndreptă cu picioarele goale spre butonul electric. Odată își lumină deodată mizeria și mai cu seamă lampa cu sticla complet neagră.

— Ei poftim, fantezie de beţiv ! grăi cu glas tare Avanti. „În loc să întorc comutatorul... Cît oi fi bîjbîit pînă am prins lampa asta preistorică ?..."

Proprietăreasa, pentru că tot îi mai rămăsese de pe timpuri vechile lămpi cu petrol, lăsase una și pe masa lui Avanti. Asta pentru că atunci, cînd s-ar fi întîmplat vreodată un defect de curent, chiriașul să și-o aprindă pe cea de gaz.

Odată luminată odaia, Avanti se repezi la spălător și se spălă din fugă ; așa doar să se curețe de sînge... Apa i se păru și mai rece. Apoi se îmbrăcă în același ritm culegîndu-și pantalonii de pe garderob, vesta de pe etajeră, haina băgată mototol sub perină.

Îmbrăcat, Avanti se pipăi prin buzunare să vadă ce i-a mai rămas din cei doi poli și cînd colo scoase dintr-un buzunar un pumn de monede galbene și albe... Cîteva sute de lei !...

— De unde ? făcu uluit.

Asta îl hotărî să se caute și în portofel. Patru hîrtii de o mie !... De atîta uluială se așeză ameţit în scaun și-și rezemă cotul de masă.

— Cu cine m-am întîlnit eu, după ce am plecat de la Valer ? se întrebă el... „te pomenești, nu cumva (?), cu mizerabilul de Pache ? Altul cu cine ? Și încă să-mi dea atîția bani ?...

Cu cît Avanti căuta să-și aducă aminte, cu atît și creierii săi se încăpățînau să-l satisfacă.

În definitiv, își spuse Avanti, la ce mi-aș bate capul? Parcă acel ce mi-a dat banii nu-mi va cere servicii pentru el?

Desigur că i le va cere, căci cine îți dă bani numai din pură simpatie? E adevărat că unui ziarist și mai ales unui director i se dă și pentru ca să tacă... Dar Avanti era acum dezarmat adică fără gazetă și deci inofensiv. Unui om slab nimeni nu-i dă nimic, căci nimeni nu-l ascultă și mai ales nu-l crede. Așadar proveniența banilor o va afla chiar în astă seară, cînd va trece pe la bodega lui Valer să-și plătească datoria, dacă nu cumva chiar a plătit-o.

— Dar oi fi plecat de acolo în bune relații?... se întrebă el cu o oarecare îngrijorare... „Nu cumva acolo m-au boxat, fiindcă n-am plătit?“.

Nu, nu... Nu era Valer prost să se ia rău cu dînsul. Dimpotrivă, nu o dată Valer l-a subvenționat în schimbul publicării unor anunțuri în gazetele sale...

Se ridică din scaun și începu să se plimbe împrejurul mesei rotunde. Se plimba nu ca să cugete, ci ca să facă mișcare. Deodată se opri. Cum era cu mîinile la spate simți lipsa unui corp tare, ce-l purta în buzunarul de dindărăt al pantalonilor. Se pipăi îngrijorat, apoi băgă și mîna în buzunar. Începu atunci să se caute prin toate buzunarele. Luă de jos și pardesiul și-l cercetă și pe acesta.

— Ia stai, d-le, își zise... cînd mă culc nu-mi pun revolverul sub perină? și repede îl căută acolo și fiindcă nu-l găsi răscoli tot patul.

Era gata să-și spună că și l-a pierdut, cînd își aduse aminte de felul cum erau azvîrliți pantalonii pe garderob. Lipi scaunul de dulap și urcîndu-se pe el căută cu ochii și cu mîinile revolverul.

— Să-l fi pierdut? ori mi l-au luat cei ce au vrut să mă asasineze?...

Dar parcă tot nu-i veni să creadă, că credinciosul său „browning“ căpătat de la un armurier italian, în schimbul unei reclame pe o jumătate de pagină, să-l fi părăsit așa

în neștire. Se mai căută deci încă o dată prin toate buzunarele, mai tărbăci iarăși patul și la urmă așezîndu-se în patru labe cercetă podelele scîndură cu scîndură.

Obosit, plictisit și înciudat se așează în scaun.

— Așa beţiv n-am mai văzut !... Să fiu bătut și dezarmat, după ce mi s-au umplut buzunarele cu bani !... Avanti, te-ai prostit !... Avanti, ai intrat în ceasul morții !...

Dar atît de rău îi păru după revolver încît se hotărî să facă o plîngere la prefectura de poliție. Într-adevăr ce poliție era aceasta, cînd el „Avanti" putea fi bătut și prădat chiar în centrul Capitalei !... Dacă nu i se găsește revolverul în 24 de ore vai de cei de acolo !... A menajat poliția cît a menajat-o dar acum s-a convins și dînsul că poliția e un element parazitar și nicidecum un „rău necesar" cu atît mai puțin o „înaltă rațiune de stat".

În această indignare a lui, ce-i usca și mai tare gura, dădu cu ochii de teancul de jurnale, ce stătea pus de proprietăreasă pe o măsuță de lîngă fereastră.

În fiecare zi „gazetarul", adică vînzătorul de ziare, preda proprietăresei jurnalele la care d-l director Avanti era abonat. Dar un abonat special. În calitatea lui de ziarist Avanti se simțea obligat să citească toate gazetele din capitală și cum cumpărarea atîtor foi i-ar fi îngreunat mult buzunarul, plătea o sumă fixă lunară gazetarului, cu obligația să-i înapoieze jurnalele în bună stare a doua zi, cînd îi aducea pe cele proaspete. Astfel Avanti, deși ieșea la o oră tîrzie din casă, era la curent cu toate cele ce se petreceau. Nu pleca niciodată în oraș pînă nu-și arunca ochii pe toate aceste jurnale. Aceasta îi era dealtminteri toată hrana sa intelectuală. De un sfert de veac nu mai citise o carte și cele ce știa le ciugulea din foiletoane și articole.

Deși în momentele acestea de nedumerire și de indignare pentru pierderea revolverului, numai de citit nu-i ardea și și-ar fi amînat această operațiune pînă după întoarcerea sa din oraș, totuși împins de obișnuință deschise o gazetă.

Cu ochii obosiți, tremurîndu-i foaia în mînă, din pricina atîtor nopți nedormite și substanțe alcoolice înghițite, Avanti parcurse leneș și fără interes coloanele,

mormăind ici-colo titlul unui articol. Hotărît, numai în puterea acestei învechite obișnuințe, Avanti mai avea curajul să întoarcă foile destul de numeroase ale ziarului, cînd ochii i se fixară pe un titlu pe 4 coloane : „Asasinarea bogătașului Marcu Petcov".

— Vai de mine ! exclamă dînsul și jurnalul începu să-i tremure și mai tare între degetele-i încercuite cu negru.

Avanti îl cunoștea bine pe Petcov. Bulgarul milionar prinsese o simpatie curioasă pentru el. El omul ordinei, el omul economiilor, el omul tihnei, prinsese slăbiciune pentru cel ce da cu barda în D-zeu, zvîrlea banii ce-i cîștiga cu destrăbălarea unui nebun sau minor vițios, trăind într-o veșnică agitație și necunoscînd alt astîmpăr decît al orelor, ce le dormea. Ei, da. Îl simpatiza ! Îl iubea !... El omul sobru, avarul cunoscut în tot Bucureștiul, era primul ce se abona la gazetele lui Avanti și niciodată nu-l întreba dacă gazetele sale împlineau termenul abonamentelor plătite. Dimpotrivă !... Îl întreba dacă nu mai are în vedere să scoată ceva nou ! Se vede că fiecare om își are admiratorul său. Petcov era precis, sau a fost precis al lui Avanti. Nu-i mai puțin adevărat că și singura persoană pentru care ziaristul director avea un adevărat respect era tot acest modest bulgar.

— Cu toată plecăciunea, d-le Marcu !...

Cu vorbele acestea Avanti îl saluta întotdeauna fie pe stradă, fie cînd intra în odăița de din dos din strada Dreptății, unde-l poftea din cînd în cînd milionarul și-i oferea un pahar de vin.

Cînd se întîmpla ca Avanti, obosit sau descurajat din lipsă de bani să se întoarcă mai din timp acasă — cum drumul său trecea pe la portița lui Petcov, nu odată se nimerea să-l găsească pe bătrîn pe trotuar în fața casei sau prin curte făcînd cine știe ce și atunci el se oprea din drum și scoțîndu-și pălăria mai mult ca de obicei îi zicea :

— Cu toată plecăciunea, d-le Marcu.

Domnul Marcu atunci îi răspundea vesel :

— Bună seara, d-le director... (din d-le director nu-l scotea niciodată pe Avanti). Nu-mi faci cumva plăcerea să bei un păhăruț cu mine ?...

Bulgarul vorbea corect românește.

Și Avanti intra în curte, strîngea ceremonios mîna d-lui Marcu și-i răspundea la rîndul său :

— Onorat, d-le Marcu... Eu, dacă stau de vorbă cu d-ta cîteva minute, mă cuminţesc pentru 4 zile.

La care bătrînul, bătîndu-l pe umeri cu dragoste și admirație, i-o întorcea :

— Dumneata nu trebuie să fii cuminte.

— Dar cum trebuie să fiu, d-le Marcu ?

— Așa cum ești.

Ce să-i mai răspundă ?... Urma pe bătrîn în odăiță și Petcov dispărea pentru un moment, ca să apară apoi cu o sticlă de vin înfundat. Era un vin strașnic, vechi poate ca și bătrînul și aromat ca un buchet de trandafiri. Îi venea acest vin, după bănuiala lui Avanti, din Bulgaria. Asta nu din șovinism, ci pentru că Petcov apucase din copilărie să creadă că vinul acela e cel mai bun de pe tot pămîntul și acum își îngăduia plăcerea să bea și să cinstească și pe alții cu el.

Aici în odăiță la acest pahar de vin, Avanti, chiar după primul pahar, se aprindea și începea să vorbească despre planurile sale ce toate convergeau la editarea unui cotidian cît un cearșaf, menit să fie cel mai mare ziar din lume. În perspectiva realizării acestei idei Avanti rîdea de bucuria viitorului său triumf, bătea cu pumnul în masă, se ridica de pe scaun gesticulînd barbar cu mîinile și cu picioarele, pînă ce se reașeza obosit și decepționat în scaunul cu fundul de paie.

— Astea sînt visuri, d-le Marcu.

Dar bătrînul, care îl urmărea cu aceeași bucurie, trecînd prin aceiași fiori de speranțe și victorii, zicea ceva mai încet, frămîntat parcă de o idee fixă :

— Nu se știe, d-le director... Tot omul trebuie să nădăjduiască pînă închide ochii..., cu atît mai mult dumneata sortit pentru fapte mari.

Și bătrînul acesta minunat era acum asasinat. Avanti își șterse țărănește lacrimile, ce le simți că-și fac drum printre zbîrciturile feței sale.

— Se poate ?... Nu-i vreo înșelare ?

Și ca să se convingă începu să citească amănuntele cu glas tare, de parcă i le-ar fi citit cuiva.

— „La căpătîiul bătrînului s-a găsit un browning... Se crede că asasinul, vrînd să înșele poliția, a pus revolverul la capul victimei pentru ca s-o facă să creadă că s-a sinucis. Numai că lipsa portofelului a înlăturat de la prima cercetare această ipoteză".

— Și cu toate astea, își zise Avanti bătrînul suferea de podagră și nu o dată mi s-a plîns că viața îi pare o povară.

Dar de ce tresării ?...

— Ei poftim !... Browningul acesta mă neliniștește... E o coincidență ce mă îngrijorează... De ce ?...

Fiindcă tocmai în noaptea asasinării bătrînului i-a dispărut și lui browningul, un browning de același calibru. Desigur, nu-i numai un cîine scurt de coadă, dar iată că se simte neliniștit și-și pune și întrebarea următoare :

— Nu cumva am fost astă noapte la d-l Marcu și i-am dat revolverul ?

Banii ce-i găsi asupra-și nu erau o indicație ? Se putea foarte bine ca bătrînul să-l fi ademenit să-i dea lui revolverul pentru un pretext oarecare, iar drept recompensă și ca un ultim ajutor, i-a dat cele cîteva mii găsite în buzunarele sale.

Înspăimîntat, Avanti sări de pe scaun și se roti de trei ori în jurul mesei.

— A, nu, e o nebunie !... Niciodată n-am îndrăznit la d-l Petcov după orele 9 seara și eu doar am plecat de la bodega lui Valer după miezul nopții !...

Avanti se reașeză în scaun și-și continuă citirea : Alarma vecinilor, dispariția criminalului sau a presupusului criminal, venirea autorităților, găsirea casei în ordine și lipsa doar a celebrului portofel.

— Bietul domnul Marcu ! oftă drept încheiere Fane Fănulescu-Avanti. Încă unul pierdut de la care la o nevoie găseam un ban pentru gazetele mele !

Și în sufletul directorului atîtor gazete dispărute se făcut un gol de deznădejde. Avea și dreptate. Simțea el că unicul om ce-l iubea și credea în talentul și înalta lui menire era bătrînul acesta, ce știa doar să scrie și să ci-

tească și totuși ce adînc înțelegător mai era al acestei omeniri, ce se frămîntă de atîta amar de secole fără să știe pentru ce !

— Cine o fi ticălosul care l-a omorît, își spuse el, dacă într-adevăr a fost omorît și nu s-a sinucis ?...

Într-adevăr cine l-a omorît ?... După descrierea din gazetă omorul de la prima vedere părea învăluit în mister. Nimic deranjat în casă și lipsă doar portofelul. Dar portofelul ce putea să conțină alta, decît cîteva mii de lei ? Dar nu omori pe domnul Marcu pentru o găinărie. Și totuși acesta este în aparență mobilul crimei : isprava unui borfaș sau criminal de rînd, și în sfîrșit o lovitură misterioasă din partea... Ei da, nu o dată bătrînul s-a plîns că i se cer sume mari de bani pentru anumite societăți secrete balcanice și dînsul le-a refuzat întotdeauna, pe bunul cuvînt că el se consideră român și că cetățenia ce i s-a acordat încă înainte de război l-a mișcat într-atît, încît nici nu mai vrea să asculte de vocea sîngelui.

— Să nu fie cumva răzbunarea lor, iar portofelul un mijloc ca să deruteze cercetările ?...

Dar pentru ca să-și dea mai bine seama de cele bănuite ar trebui să se ducă și Avanti la fața locului. Ar trebui mai cu seamă să se ducă spre a vedea pe venerabilul bătrîn și să-i spună pentru ultima oară ;

— Cu toată plecăciunea, d-le Marcu.

După cum se vede, Avanti nu era cu totul lipsit de sentimente frumoase.

Cum era îmbrăcat își scutură pardesiul și, îmbrăcîndu-l, ieși în stradă.

Se făcu chiar noapte. Felinarele erau aprinse și în aerul umed respirația caldă se transforma în aburi. Dar cu cît Avanti se apropia de casa lui „domnul Marcu" o neliniște, ce-i muia picioarele și-i îneca respirația, îl tot înfricoșa. Ceva în ascunsul sufletului său îi dădea parcă semnale din ce în ce mai pronunțate de alarmă și iată că în loc s-o ia pe drumul obișnuit și drept, ce trecea prin fața casei tainice și cu bălării a bulgarului, coti strada și făcu un lung înconjur... De ce ?...

— Nu mă simt în stare, să trec prin fața casei..., cu atît mai puțin să intru... De altfel trebuie să fie și păzită.

Nu era un motiv, care să-l mulțumească pe deplin, dar picioarele parcă deveniseră mai sigure ocolind și chiar se simți foarte bine cînd prin strada Carol făcu colțul la poștă. Mulțimea trecătorilor, a trăsurilor, a automobilelor îl dispuse și parcă-i trecu și... mahmureala. Dealtfel Avanti „se dregea" repede după un chef. Acum doar simțea în gură puțină uscăciune. Se și gîndi că n-ar fi rău să se oprească la „Căruța cu bere" și să se răcorească cu o halbă. Și gata fu să facă la dreapta pe după „Poștă", cînd un domn cu pălăria în mînă îl opri ;

— D-le Avanti, dacă nu vă supărați..., îngăimă umil necunoscutul.

— Mă rog... Cu cine am onoarea...

Dar necunoscutul în loc să se recomande, se înclină și mai adînc :

— Vă poftește d-l inspector Strîmbulescu la prefectură.

— Pe mine ? făcu disprețuitor Avanti ! Nu te înșeli cumva ?

Umilul personaj, deși nu era tocmai umil îmbrăcat, se apropie tainic de Avanti și îi șopti :

— D-l inspector vrea să vă comunice ceva foarte important.

Avanti clătină din cap și zise :

— Așa da... așa da... și cum simți iarăși uscăciunea adăugă : Spune-i te rog că vin imediat. Să beau doar o halbă de bere.

Personajul făcu un pas înapoi :

— Mă rog.

Avanti îi întoarse spatele și intră în berăria cu plafoane boltite și împodobite cu picturi vesele din închipuita viață a lui Gambrinus. Mesele aproape toate ocupate. Rotindu-și ochii prin această încăpere cu miros amărui de bere și fum de tutun, Avanti identifică douăzeci de cunoștințe. Unii îi făcură semn să vină la masa lor.

Era desigur pentru Avanti un prilej minunat „să se dreagă" și într-o tovărășie plăcută să uite pe domnul

Marcu, dar asta însemna să se încurce și a promis doar că se va duce pe la „domnul inspector"... Dar oare ce avea să-i spună ? Se așeză lîngă ușă la o masă pentru două persoane și cerînd o halbă o bău pînă la fund fără s-o lase de la gură. Cînd o puse pe masă în fundul ei mai rămăsese doar un deget de spumă, ca un clăbuc de săpun.

— Dar știi că tocmai bine m-a chemat Strîmbulescu !... Îi voi spune despre revolverul meu. Să dea ordine și să cerceteze.

Dar iarăși o strîngere de inimă și un gol se făcu... Nu, nu !... Trudă zadarnică !... E capabilă poliția să-i găsească revolverul ?... Plăti și se sculă să plece. O nouă cunoștință îl chema insistent. La drept vorbind s-ar duce acolo, mai ales că-i surîdea perspectiva unui al doilea chef menit să antidoteze pe cel de ieri noapte. Făcu deci semn că pleacă undeva, dar că se reîntoarce imediat, la care masa răspunse că-l așteaptă cu halbele pline !...

Jos la scara Prefecturii de poliție găsi același personaj, salutîndu-l reverențios.

— Să vă conduc la d-l inspector.

Și cum lui Avanti îi displăcu acest nesărat personaj, se răsti la el :

— Lasă, d-le, că știu eu unde-i biroul lui Strîmbulescu, că doar sînt din „presă".

Dar personajul nu se retrase :

— Vedeți, că d-l inspector nu e în biroul domniei sale, ci jos...

Directorul atîtor jurnale se opri din mers și încercă să chibzuiască. Încercă deci să-și dea seama de situație. Strîngerea de inimă nu-l mai lăsa în pace, și golul, mai ales golul, se mărea tot mai mult.

— Pe aici, zise umilul personaj.

Ce era de făcut alta, decît să-l urmeze ? Și în definitiv de ce nu l-ar urma ?... Nu prea îi era frică lui de poliție, dar te pomenești că a făcut cine știe ce năzbîtie astă noapte !

O ușă i se deschise și în față îi apăru Strîmbulescu, gras ca un Buda, dar un Buda cam oacheș, tronînd la biroul său, mic ca o jucărie, față de proporțiile trupului dumnealui.

— Bine ai venit, d-le Avanti, îi spuse inspectorul surîzător, întinzîndu-i palma-i groasă și cu degetele inelate... Scuză-mă că te-am deranjat.

— Dimpotrivă, făcu Avanti, strîngînd palma cărnoasă.

— Te-am căutat să-ți dau ceva..., urmă inspectorul tot surîzînd și deschise încet sertarul biroului. Iată-ți revolverul, încheie el, întinzînd un mic obiect negru ce aproape nu se vedea din acea abundență de palmă.

Avanti și întinse mîna.

— Mulțumesc, d-le inspector, n-ai idee ce bucurie mi-ai făcut.

Buda îi puse în palmă revolverul și-l întrebă tot surîzînd :

— Îl recunoști ?

— Cum să nu, răspunse repede Avanti.

Fruntea inspectorului se încreți și o licărire de fulger printre genele negre și de sub sprîncenele stufoase scăpă din vedere lui Avanti, vesel, nespus de vesel că și-a găsit revolverul.

— Să trăiești, nene inspectore, exclamă într-un acces de avînt sufletesc Fane Fănulescu-Avanti (de altfel și fără asemenea accese Avanti obișnuia formule intime)... Dar la cine l-ai găsit ?.

Inspectorul îl privi drept în ochi și-l corectă :

— Vrei să spui mai bine unde l-am găsit ?...

— Asta-i cam tot una, și Avanti vru să bage revolverul în buzunar.

În același timp inspectorul se ridică greoi din scaun. Respectul ce vru să arate nu era mai mic prin asta.

— Vă salut, d-le procuror... Iată și pe d-l Avanti. S-a prezentat în persoană și a declarat că-și recunoaște revolverul.

Abia acum Avanti își dădu seama că a căzut într-o cursă și ripostă cît putu mai repede.

— Am recunoscut fără să cercetez. De altfel n-are nimic deosebit.

Procurorul, fără să se uite la el, spuse calm :

— Asta vom vedea numaidecît.

VII

Mircea Strătescu întoarce foaie cu foaie din dosarul din fața-i și cu cît intră în amănuntele acestor afaceri, cu atît începe să se clatine în credințele sale inițiale și inspectorul să i se pară ceva mai deștept, iar prostia ceva mai puțin boacănă.

În primul rînd erau declarațiile gardianului de noapte, ce l-a văzut pe Avanti la o oră ce coincidea cu larma făcută de gloanțele de revolver. Dar Avanti a mai fost văzut și plin de sînge, fugind. Din cercetările făcute s-a mai stabilit, de asemenea, că în tovărășia așa-zișilor săi colaboratori, Avanti a petrecut pînă la 12 din noapte la bodega lui Valer și, neavînd cu ce să achite nota, a avut o ceartă cu chelnerul, pe care a aplanat-o patronul. Avanti nu avea asupra-și decît 40 de lei și își făcu o fală trîntindu-i pe tejghea. Apoi a plecat clătinîndu-se ușurel și învîrtind bastonul său noduros gata să se agațe de oricine.

Încotro și unde a mai intrat nu se știe, pînă ce a fost văzut de gardianul în chestiune. De aici Avanti s-a dus să se culce și n-a ieșit, asta ca de obicei, din casă, decît după orele șase, cînd, urmărit pas cu pas de un agent, a fost invitat la Prefectura de poliție. Adus în fața inspectorului Strîmbulescu, Avanti își recunoscu revolverul, pierdut, o susține el, în bătaia pe care a avut-o cu unul sau mai mulți ce l-ar fi atacat. Acest revolver era tocmai cel găsit lîngă cadavrul lui Petcov.

Ajungînd la acest fapt, Mircea Strătescu tresări și-și zise :

— Iată în orice caz o coincidență fatală. Un browning ? Ce poate fi mai banal să semene cu un altul de același calibru ? ! Dar coincidența ?... Asta e ceva mai puțin obișnuită.

Și judele președinte se și gîndi că, pînă cînd nu va apare un alt browning, adus de unul dintre acei cu care pretinde Avanti că s-a bătut, cel prezent apasă greu asupra fostului coleg de universitate. Dar...

Mircea Strătescu citi înainte... Primele depoziții ale lui Avânti. Multe nu sînt. Directorul fondator al atîtor ziare s-a îmbătat atît de tare, încît nu știe ce s-a petrecut cu dînsul. Declară că s-a cunoscut bine cu Marcu Petcov, ce avea o deosebită stimă și dragoste pentru el, și nu o dată au băut împreună un pahar de vin în odăița în care a fost găsit omorît. De altfel, din percheziția făcută camerei lui Avanti, s-a constatat, din chitanțierele ce s-au găsit, că bătrînul a achitat în multe rînduri abonamente de... onoare, cifrîndu-se aceste abonamente la cîteva mii de lei.

— Iată încă o dovadă împotriva bietului Avanti, — își zise judecătorul, începînd să-i pară rău că i s-a dat lui spre instruire această crimă.

Atîta timp cît îl credea pe Fane Fănulescu-Avanti nevinovat, era de datoria lui să-l apere de fanteziile inspectorului de poliție, dar așa ?... Era prea magistrat, deși mai era și poet, ca să facă scăpat un vinovat. Nu că își făcuse o convingere deplină asupra vinovăției fostului camarad de Universitate, dar nu mai avea încredere în inocența lui. În adîncul său de magistrat se aciuiase bănuiala și aproape întotdeauna acest instinct al bănuielii nu i-a dat greș.

Mărturia gardianului, coincidența revolverului, starea completă de ebrietate, ce putea fi sinceră — cu atît mai grav, calculată, — cunoașterea atît a victimei cît și a odăiței celei în care s-a săvîrșit crima, iată pe nevăzute și necercetate atîtea argumente împotriva lui Avanti !...

— Și mi-l dete tocmai mie ! își zise Strătescu cu necaz. „Un coleg — și un intelectual ! Iată un examen greu de conștiință !...“

N-ar fi timpul să se desesizeze, pînă nu va fi prea tîrziu ?

Puse mîna pe receptorul telefonului și ceru pe primul procuror :

— Am onoarea să vă salut, d-le prim..., vorbi Strătescu în pîlnia neagră, jumătate surîzător, jumătate neliniștit... Aici e Mircea, adăugă familiar.

— A, tu ești Mirciulică ? zbîrnăi vocea „primului“ la urechea președintelui.

— Eu, d-le prim... Ce te-a făcut să-mi dai tocmai mie afacerea Petcov ?...

În urechea dreaptă a lui Strătescu răsună un rîs zgomotos. Primul procuror, cu toată strictețea și conștiinciozitatea sa profesională, era totuși un om glumeț și-și permitea să facă din cînd în cînd și farse.

Mircea a înțeles. „Primul" i-a repartizat lui această instrucție pentru a-l pune în conflict cu propriile sale slăbiciuni, socotindu-l și pe Avanti ca pe unul inspirat și dezmierdat de muze. Așadar, „primul" a găsit de cuviință să se amuze punîndu-i la încercare conștiința sa de magistrat. Și probabil că așa era, căci imediat de partea cealaltă a pîlniei se auzi o voce ceva mai serioasă :

— Erai cel mai indicat în această afacere, ca unul ce cunoști mediul inculpatului.

— Îmi permiți să-ți cer o părere ? întrebă deodată și ca inspirat Strătescu.

— Mă rog, răspunse „primul", măgulit că i se cere părerea.

— Cum mă povățuiești să procedez în această afacere, pe care n-o cunosc decît din dosarul, ce mi l-ai înaintat ? Eu unul o socotesc cam riscantă și cred că trebuie procedat cu mănuși... dar dacă mă povățuiești altfel...

— A, nu ! răspunse ferm vocea din pîlnie. Pentru că mi-ai făcut cinstea să-mi ceri părerea, ți-o dau fără nici o obligație de a o urma... Și eu cred că trebuie procedat cu tact. Afacerea pe care o cunosc și eu ca și tine, de la inspectorul Strîmbulescu, se prezintă cam romantic. Fii prudent. Avem de-a face cu un individ, așa zis ziarist, pe care încă nu știm cum e socotit de... „presă".

— Mulțumesc, d-le Prim,... făcu Mircea, acum liniștit.

— „La revedere" se mai auzi în pîlnie și președintele puse receptorul la loc.

Va să zică primul procuror vroia tact. Asta însemna că deși probele erau destul de tari, fiind însă cam... romantice, nu erau suficiente ca să producă arestarea lui Avanti. La aceasta se gîndise Mircea din primul moment, ce începuse să se îndoiască de nevinovăția lui Avanti. „Avem de-a face cu un individ, așa-zis ziarist, pe care încă nu știam cum e socotit de presă...".

Da, da... și domnul acesta „Prim" ține la buna apreciere a presei și pentru că ține la această apreciere, i-a repartizat lui să instruiască această crimă.

Îl știa cu mănuși, îl știa că nu e dornic de glorie... detectivă, îl știa blînd cu împricinații și îl știa mai puțin abil decît ceilalți instructori. Asta însemna că d-l „prim" ar vrea ca asasinarea lui Marcu Petcov să se încurce în domeniul uitării, adică al crimei nedescoperite.

— Mda, mda, făcu nemulțumit Mircea Strătescu. „Știu că mă bucur și de reputația asta... Dar să nu mă supăr pe bietul Avanti !... că el nu mi-a făcut nimic".

Și aducîndu-și aminte de cel ce sta în camera de alături neliniștit și nedormit, deschise ușa cabinetului și chemă pe grefier.

— Ce face Avanti ?... întrebă el repede pe subalternul său.

Barbu grefierul făcu o mutră de compătimire.

— D-le președinte, e topit... Să știți de la mine, părerea mea e că a căzut pe capul lui Avanti o mare nedreptate... Pun mîna în foc că omul ăsta n-a omorît.

Deși judecătorul nu era tocmai de aceiași părere, zise :

— Îmi pare bine că mai cred și alții în nevinovăția lui.

— Va să zică și dv...

Președintele poet ridică din umeri :

— Eu unul o doresc din toată inima.

Dorea, dar fără convingere. În orice caz nu îndrăzni să anticipeze nimic.

— Mai ține-l la tine și dacă poți mai descoase-l fără să bage de seamă.

Barbu ieși din cabinetul judecătorului de instrucție plin de sine. Grozav îi mai plăcea să facă pe instructorul și se socotea foarte măgulit cînd șeful îi dădea și dînsului să instruiască direct vreun pacient al „Spitalului de moravuri".

Mircea mai avea de citit un ultim proces-verbal. Și apoi... Apoi... mai chibzuind cîtva timp, va lua primul contact cu necunoscutul, deși îi era destul de... cunoscut. Dar nu orice inculpat este pentru judecător un necunoscut, fie el fratele ori părintele său ?

Așadar... Mircea simți cum îi fuge sîngele din obraz. Ultimul proces-verbal era mai concludent decît toate celelalte. La percheziția corporală a lui Avanti s-a găsit asupra lui cîteva mii de lei, iar după mărturia lui Valer și chiar și a lui proprie reiese că dînsul nu și-a putut plăti consumația fiindcă nu avea mai mult de 40 de lei, în două monede de aramă a cîte 20 de lei. Invitat de inspector să explice acest fapt, Avanti a răspuns dînd din umeri: „Habar n-am. Se vede că m-am întîlnit cu o anumită persoană, ce avea obligația să-mi dea o importantă sumă de bani și dînsul a avut imprudența să mi-o dea în halul de inconștiență în care mă găseam..." Întrebat să spună numele acelei persoane, Avanti a refuzat s-o numească, mărginindu-se numai să insinueze că ar fi o personalitate politică.. Mircea închise dosarul și ochii îi căzură iarăși pe telefon. „Primul" l-a luat cam subțire cu tactul. „Primul" și-a făcut convingerea sigură asupra lui Avanti, dar vrea să scoată castanele din foc cu mîinile lui Strătescu.

Ce-ar fi dacă s-ar duce personal la primul procuror și i-ar pune dosarul pe masă?

— D-le „prim", scuză-mă, dar mă desesizez... Sînt fost coleg de universitate cu Avanti și n-am cruzimea să-l arestez și să-l trimit la ocnă. Pentru asta-i bun Ramiro...

Într-adevăr, cum afacerea aceasta n-a repartizat-o lui Ramiro? Ori i-a repartizat-o, și dînsul l-a rugat s-o treacă altuia? Așa e... Chestia cu presa... Cum îl consideră „presa" pe Avanti! Îi va lua sau nu parte și chiar apărarea?

— Sînt sigur că chiar Ramiro i-a sugerat „primului" să mi-o repartizeze mie...

Ajuns la această concluzie, Mircea surise. El nu se teme de presă, fiindcă niciodată n-a făcut apel la ea, neavînd acea slăbiciune numită „celebritate" și apoi, ca un deținător al condeiului, nu făcea parte și el din aceiași mare familie a cuvîntului tipărit și răspîndit?

Și gîndind astfel, simpatiile sale se întoarseră spre Avanti, pe care-l bănui că stă în camera de alături pe un scaun, obosit și umilit și probabil sîcîit și de Barbu cu întrebări indirecte și indiscrete.

Mircea se sculă de la birou și se văzu iarăși la fereastră cu privirile ațintite spre monumentala biserică de peste

drum. Frunzele, și mai mult îngălbenite, se desprindeau de pe copaci cu o tristețe de toamnă. Soarele cădea spre Apus, iar din partea opusă amenințau niște nori negri. Pe marginea trotuarului același șir de automobile de piață așteptа împricinați bogați și avocați cu clientelă. Cîțiva șoferi formînd un grup gălăgios gesticulau destrăbălat. Restul moțăiau în mașinile lor, ca de obicei. Pe stradă automobilele alunecau în jos și în sus, iar din cînd în cînd cîte o trăsură ori o căruță se mai amesteca printre ele.

„Și toamnă-i soarele tot viață",
„Răspînditor de viață și splendoare",
„El arămește frunzele ce cad",
„Dar pune-n crengi un nou răsad"...

— Așadar, nu „și" și „dar". Firește, că e mai bine așa... El arămește „dar" în același timp și răsădește... Distruge și crează... Iată și motivul celei de a doua strofe.

Surprinzîndu-se vorbind de unul singur, Mircea își surise... Poftim... Alături un împricinat, un coleg, stă și se chinuie ca-n flăcările iadului, pe cînd dînsul... A ! A !... Făcu cîțiva pași repezi pînă la ușă și fu gata s-o deschidă spre a-l chema pe Barbu.

Dar era el oare pregătit sufletește să instruiască pe Avanti ? Își făcuse măcar o schiță vagă de felul cum va începe această instrucție, pentru dînsul, unică ? As, de unde... Poezii.

„Și toamna soarele-i tot soare"
„Inspirator de genii și crime"...

— Destul, destul !...

Mircea își prinse capul în palme rezemîndu-se de ușa, ce-l despărțea de celălalt frămîntat, pînă ieri, de idei cînd revoluționare, cînd șantajiste !... Și Avanti, prin intensitatea ideilor și sentimentelor exprimate, era un poet, poate cu ceva mai puțină morală ! Avanti era un vizionar politic ratat în ziaristică, el Mircea, era un poet ratat în magistratură, sau un magistrat ratat în poezie.

În orice caz aveau o trăsătură comună.

Ce gînduri ? Ce ciudățenii de gînduri !... Și asta numai „primul" i-a făcut-o. Dar pentru că i-a făcut-o, i-o va

face și el lui... Va fi generos ? Nu va fi judecătorul de instrucție, ci camaradul de universitate — cînd manifestau împreună la statuia lui Mihai Viteazu, — și de condei, răspîndind și unul și altul cuvinte simțite și gîndite pentru o viață mai frumoasă sau mai bună !... El poetul, celălalt luptătorul social !...

După o asemenea dezbatere mintală și chiar sentimentală, Mircea puse mîna pe receptorul telefonului și ceru pe același „prim".

— Scuză-mă, te rog, d-le Prim, că te deranjez cu o nouă întrebare. Din cercetarea mai adîncită a dosarului, mi-am format și eu convingerea că inspectorul a procedat cam romantic. Coincidențele pot și nu pot fi probe, iar inculpatul, care este un intelectual, mi-a fost trimis, fără să i se fi făcut formele legale, ca și arestat. Situația e într-adevăr hazardată, dacă nu gravă. În caz cînd voi găsi de cuviință să redau libertatea lui Avanti, bineînțeles stînd la dispoziția instrucției, va avea ceva de obiectat Parchetului ?...

Din partea cealaltă a telefonului răspunsul fu cîteva clipe de tăcere.

— Da, da, își zise surîzător Mircea, acum i-am demascat complet și i-am pus în încurcătură. Și pentru că tăcerea se prelungea, o întrerupse dînsul : Alo ! alo !... Domnule prim...

În sfîrșit, în urechea dreaptă a președintelui răsună :

— Uite ce e, dragă Mirceo, ai toată dreptatea și bineînțeles toată libertatea... Dar nu știu, dacă e prudent... Asta îmi permit să ți-o spun, fiindcă mi-ai cerut părerea...

— Dar un mandat de arestare ar fi și mai imprudent, d-le prim, și nu știu dacă mi-aș putea lua o asemenea răspundere, mai ales că nu mi-am făcut convingerea că Avanti ar fi asasinul.

— Și totuși, dacă ar fi...

— Asta voi vedea-o în cursul instrucției.

— Mă rog, ești suveran și cred că parchetul nu va avea nimic de obiectat.

— Mulțumesc.

Președintele instructor începu să se plimbe mulțumit prin cabinetul său, pe care avusese grijă să-l înveselească

cu picturi aduse de acasă din colecția sa. Într-un vas mare niște crizanteme cu flori uriașe și ruginite formau un alt motiv de pictură. Singur crucifixul de pe birou dădea o înfățișare și macabră și solemnă acestei încăperi de îngrijorare și suferință pentru aproape toți cei ce intrau în ea.

— Știu că bietul Avanti ar fi pătimit urît, dacă ar fi căzut pe mîna altora. În seara asta dormea la Văcărești.

Un fior leșinător trecu prin măruntaiele magistratului poet. De ce puțin depinde demnitatea și așa zisa libertate a omului, pentru care s-au sacrificat milioane de inși !... O singură iscălitură și în loc să ieși din acest „Spital al moravurilor" prin ușile deschise tuturor, cobori în subsol și de acolo, printr-o ușă dosnică, te pomenești într-o dubă întunecoasă și cu gratii ca duba hingherilor.

Și iarăși un fior îl străbătu, dar acesta fu hotărîtor. Deschise ușa și chemă pe Barbu :

— Adu-l pe Avanti, zise încet Mircea așezîndu-se greoi în jilțul său de jude de instrucție.

VIII

Făptura înaltă (acum și mai urîtă de nesomn, grijă și hărțuială) a lui Avanti posomorî de tot interiorul cabinetului de instrucție.

— Aprinde lumina, Barbule, zise cu voce de bas Mircea.

Se auzi un țăcănit și cabinetul se învesmîntă deodată de lumina celor 5 becuri de o sută de lumini.

Avanti se aplecă și rosti umil :

— Am onoarea să vă salut, d-le președinte.

— Zău ? Făcu Mircea Strătescu, glumeț... Adică vrei să-mi spui : ce mai faci, dragă Mirceo...

Lui Avanti îi sclipiră ochii de speranță, dar își reținu bucuria.

— Mai ales în halul în care mă găsesc, cu Fane Fănulescu-Avanti, cum mi-aș permite să zic...

Dar Mircea Strătescu continuă cu gluma :

— Se vede că nu ți-a trecut încă mahmureala... Dar de ce nu stai jos ?... și cum Avanti ezitase să se așeze în scaunul arătat de judecător acesta mai stărui o dată.

— Vă mulțumesc, d-le judecător... Sînt într-adevăr obosit ca un cîine rebegit.

— Mai bine zis jigărit, își spuse numai pentru sine Mircea și-și privi fostul coleg de universitate cu ochi cercetători de judecător.

De altfel scena intimității, Mircea o repeta cu toți împricinații... Acum o juca cu ceva mai multă sinceritate și compătimire.

Avanti cum sta jos, suflînd greu și cu mîinile atîrnate, părea un spînzurat cu cîteva clipe înainte de a-și da duhul.

Vocea judecătorului, firească, răsună deodată în cabinet :

— Ei, și acum spune cum a fost...

— Ce ? întrebă Avanti tresărind.

Surîzător, Mircea adaose :

— Cu cheful.

— A, cheful... răsuflă ușurat directorul atîtor ziare. Credeam că...

— Că ?... insistă Mircea.

Avanti se codi o clipă, apoi izbucni :

— Credeam c-o să mă puneți și dv. să vă descriu cum am făptuit cea mai imposibilă crimă.

— Imposibilă crimă... observă mintal judecătorul, și-și rezervă în memorie această reflecție, pe care, glumeț, zise tare : Nu, dragă, chestia aceea e mai complicată și mai puțin fantezistă... Mă interesează mai mult cheful... Nu cumva ți-e sete ?...

Avanti mărturisi sincer :

— Da, d-le președinte, un pahar cu apă nu mi-ar strica... dar să vă spun drept ; mor de foame. M-au ținut la poliție aproape nemîncat, iar de somn nici nu mai

vorbesc. Mă uit la dv. și văd în fața mea orașe curioase, catedrale gotice și moschei arabe.

— În cazul acesta ar fi mai bună o limonadă, își dădu cu părerea Mircea Strătescu, aducîndu-și aminte de timpul de studenție, cînd se dregea și dînsul a doua zi cu zeamă de varză.

Avanti se grăbi să răspundă :

— Desigur, d-le președinte.

La un semn al magistratului, Barbu lasă tocul pe masă de lîngă fereastră, unde scria grăbit tot ce se vorbea și, deschizînd ușa, strigă cuiva afară :

— Repede o limonadă.

— Dar de noi ai uitat ? se indignă Mircea... prietenește... Și două ca ele !...

Președintele dădu răgaz grefierului să treacă la masă și după o pauză destul de lungă, întrebă cu nasul în dosarul lui Marcu Petcov :

— Așadar, cum a fost cu cheful ?

Avanti tresări și tresări nu pentru că fusese surprins de întrebare, dar tocmai închisese pleoapele și atipise.

— Mi se pare că în astă seară nu vom putea sta prea mult de vorbă, zise blînd judecătorul de instrucție.

Avanti se trezi și se uită curios la judecător. Poate că se întreba ce-o fi căutînd în fața crucifixului ?... De altfel și întrebă :

— D-le președinte, mă rog, visez eu toate acestea cîte văd sau... este o realitate din cele mai fantastice ?

Mircea Strătescu îl fixă din nou pe fostul său coleg și nu citi alta pe figura lui decît o figură obosită, cum i s-a întîmplat să vadă atîtea în război.

Desigur e un sistem de a profita de această stare a inculpatului, spre a-i smulge mărturisiri, dar este el întotdeauna bun ? În aceste clipe impricinatul, pentru o clipă de odihnă, nu e în stare să facă pe placul judecătorului de instrucție și să mărturisească tot ce le place, pentru ca a doua zi să revină ?

— Așadar, cum a fost cu cheful ? repetă judele întrebarea.

— Cum să fie ? M-am lansat prea tare !... Am venit supărat la bodegă și m-am încurcat cu băieții...

— Așa e... Dă-mi adresa lor... îl întrerupse brusc Mircea.

Aici Avanti clătină din cap.

— Adresa lor ? Întîi și întîi, d-le președinte, nu știu dacă au cu toții domiciliu. Trăiesc și ei prin mine. De două zile de cînd sechestrat, sînt sigur că ei clămpănesc ca lupii iarna, cînd ajung să mănînce pămînt de foame. Se vede că arestarea mea s-a făcut în secret. Altfel aș fi găsit pe vreunul pe sălile parchetului sau poliției. Îmi sînt credincioși. Ca foame sînt lupi, dar în ce privește credința, sînt cîini, cîini ciobănești...

Judecătorul totuși stărui :

— Văd că nici inspectorului nu i-ai dat nici o adresă... Eu totuși, dacă știi vreuna, te rog să mi-o spui... E în interesul dumitale.

Vorbele acestea erau spuse într-adevăr cu prietenie. În fond Strătescu nu căuta alta, decît să se convingă de nevinovăția lui Avanti. Dar în loc de răspuns, capul acestuia căzu iar pe piept.

— Ce ? Iar ai adormit ?

— Nu, d-le președinte, fac sforțări de memorie să-mi amintesc de adresa secretarului meu.

Strătescu surîse :

— Ai și un secretar ?

— Am, d-le..., am și eu un secretar.

Aprodul tocmai intră cu limonada și cu cele două cafele. Judecătorul făcu pe amfitrionul. Oferi limonadă lui Avanti și una din cafele grefierului.

— Să trăiți, d-le președinte, făcu acesta sărind în picioare și ploconindu-se.

Avanti însă puse repede mîna pe pahar și sorbi limonada dintr-o înghițitură, apoi plescăi înviorat din limbă.

— Mulțumesc, v-ați făcut o pomană cu mine. Acum, dacă mi-ați da sau ați permite să mi se aducă o fleică, v-ați face pomana întreagă. Căci, vă mai repet, sînt lihnit.

Judecătorul, drept răspuns, se uită la ceas. Era 6. În definitiv, de ce și-ar crea ore suplimentare ? Instruirea nu prezenta deocamdată nici o grabă. Presupusul asasin era identificat. Inspectorul Strîmbulescu, în acest timp, proce-

dează la cercetarea pungașilor și spărgătorilor, așa că, pînă la rezultatul ei, se putea instrui într-un ritm obișnuit.

Cum văzu Avanti că judecătorul nu-i răspunde, oftă și-și lăsă iarăși capul în piept, ceea ce făcu pe Mircea să-i aducă aminte de secretarul lui Avanti.

— Ascultă, dragă, tot nu ți-ai adus aminte de adresa secretarului ?... Și-ntîi și-ntîi cum îl cheamă...

— Io Ionescu-Gheboaia și stă... — și subit îi reveni memoria — în strada Egalității, numărul 125.

— Bun. Pentru astă seară ajunge. Și judecătorul, adresîndu-se grefierului, îi zise acestuia să dea lui Avanti să-și iscălească depoziția.

— Ați luat și note despre cele ce am spus ? făcu Avanti speriat. „Oare n-am zis vreo vorbă, care să mă nenorocească ?"

— Citește, îi zise surîzînd Mircea... Poate că ai de făcut vreo obiecție...

— A... nu... Iscălesc fără să citesc și se grăbi să-și aștearnă o iscălitură mare și pretențioasă în josul coalei.

Dealtfel nu era cine știe ce scris pe ea. Nici nu semăna a interogator. Mircea o lua întotdeauna domol și parcă nici nu da atenție faptului ce avea de instruit.

— Și acum la revedere pe mîine la 11... zise judecătorul strîngînd-i mîna prietenește.

— Pot să plec ? întrebă Avanti uluit.

— Te reține cineva ?

— Dar cei doi agenți, cu care am fost trimis, nu mă așteaptă ?

— Poliția te-a reținut pentru unele informații, iar instrucția îți deschide ușa.

Lui Avanti i se umplura ochii de lacrimi.

— Nu mă înșelați, d-le președinte ?

Mircea făcu un gest de protestare și continuă :

— Instrucția te invită numai să-i stai pentru cîtva timp la dispoziție. Așadar, încă o dată la revedere pe mîine la 11...

Și-i întinse iarăși mîna, dar Avanti, în loc să i-o strîngă, i-o sărută pe neașteptate.

— Ce faci, dragă Avanti, zise Strătescu, cu vocea sugrumată.

Desigur, i s-a mai întîmplat un asemenea fapt, şi persoane foarte onorabile i-au căzut şi în genunchi, dar Avanti i-a fost cîndva coleg. Umilirea lui îl durea, fiindcă îl umilea şi pe dînsul.

Cînd să plece, Avanti îşi aduse aminte că i se luase totul de prin buzunare şi, în cadrul uşii, îndrăzni :

— Nu ştiu, dacă am dreptul, dar am avut asupra mea un portofel cu hîrtii, însemnări şi mai ales cîteva mii de lei, care împreună cu revolverul mi-au făcut buclucul.

— Sînt alături, dar...

Mircea schimbînd cu Barbu o privire, acesta ieşi şi reveni imediat cu un pachet, ce-l desfăcu şi-l puse pe biroul preşedintelui formînd trei grupuri de obiecte. Primul era Browningul, apoi o grămăjoară de bani cu cele patru hîrtii de o mie, şi în sfîrşit un portmoneu de piele roşie cu marginile tocite şi soioase. Era încărcat de hîrtii.

Mircea Strătescu puse mîna întîi pe revolver.

— Pe acesta cred că nu-l pretinzi, făcu el zîmbind.

O lucire de luciditate scăpără în ochii obosiţi şi negri ai lui Avanti.

— D-le preşedinte, eu cînd am recunoscut acest revolver nici nu îl luasem în mîini. Pierdusem şi eu alaltăieri. unul, pentru care voaim să fac reclamaţie, aşa că îndată ce mi s-a întins acesta, am zis fără să mă mai gîndesc : asta-i !

— Pardon, făcu magistratul. Ai zis : Cum să nu !

— Ai fi spus şi aşa. Dar acum să-mi daţi voie... Cercetaţi-l dv. ...,are pe mîner, în partea dreaptă, zgîriat un a mare ?

Mircea cercetă revolverul şi nu găsi nimic. Asta îl făcu să întrebe :

— Şi cu ce l-ai zgîriat ?

— Cu briceagul.

— Şi briceagul acela îl mai ai ?

— Mi se pare că l-am dat secretarului meu.

Tocul lui Barbu alerga iarăşi pe coala de hîrtie. Începea un nou interogatoriu ?

Mircea se tot făcea că examinează revolverul. Asta ca să poată gîndi şi chibzui. Spunea oare adevărat Avanti, ori încerca să-l înşele ?

Fostul coleg îndrăzni să-l întrebe :

— Ați găsit inițiala ?

Când judecătorul ridică ochii spre dînsul nu găsi decît niște priviri tulburi. Fane Fănulescu-Avanti nu se dezmeticise încă bine din cele întîmplate, așa că nu putuse citi nimic deslușit în înfățișarea lui. Mircea surîse și-i spuse :

— Păstrez deocamdată pentru mine ce-am constatat... Banii însă, continuă Strătescu, cu același surîs strengăresc, ți-i dau fiindcă bănuiesc că nu mai ai alții... Sînt bani de fleică.

Și pentru că Avanti nu îndrăzni nici măcar să întindă mîna și să-și ia banii, Mircea îi împinse grămăjoara pînă la marginea biroului :

— Portmoneul să-mi dai voie să-l mai păstrez... Sper că găsesc niște palpitante scrisori de dragoste.

Avanti dădu din cap :

— Nu și scrisori de dragoste. Uitați-vă mai bine la mine. Am eu fason de așa ceva ?

Dar Mircea era pornit pe glume :

— Chiar nici o legătură. La etatea dumitale trebuie să ai măcar o prietenă...

Instinctiv Avanti negă, și pentru că Mircea se făcu că nu-l crede, mai negă o dată.

— Atunci mai iscălește o dată la d-l grefier și vezi-ți de treburi.

În sfîrșit, zîmbi și Avanti :

— Credeam că astea au fost discuții particulare. Și iscăli tot atît de energic.

Când Mircea rămase singur cu grefierul, luă revolverul cu mîna stîngă și, învîrtindu-l în aer, întrebă :

— Ce zici, Barbule, e „A" pe mîner ?...

— O fi, d-le președinte...

Judecătorul puse pe birou revolverul și zise tot rîzător :

— Nu e nici un semn.

— Va să zică tot am avut dreptate, d-le președinte... Avanti e nevinovat...

— Să sperăm, Barbule... Acuma strînge dosarul și mai du-te și pe acasă. Ori nu... ia dispoziții ca un agent să se

ducă acasă la Avanti și să-l țină în observație... Citează pentru mîine la 10 pe d-l Ion Ionescu-Gheboaia, secretarul d-lui Fane Fănulescu-Avanti. Prin el vom căpăta adresa celorlalți colaboratori... Și să ne mai gîndim cine ar mai putea fi asasinul lui Marcu Petcov.

Rămas singur, Mircea mai răsfoi un timp prin dosar și citi surîzînd începutul de rechizitor al procurorului bazat pe cercetările și concluziile romantice ale inspectorului Strîmbulescu. Prin el procurorul opina pentru arestarea lui Avanti. Mircea rămase pe gînduri.

Cine avea dreptate : procurorul, mai bine zis inspectorul, sau el, Mircea Strătescu ?

Dacă într-adevăr se adeverește faptul că revolverul lui Avanti avea un „A" zgîriat pe mîner, atunci toate ipotezele ce s-au clădit pe acest corp delict, cădeau cu toate depozițiile gardianului de noapte.

— Va să zică, își zise Mircea ridicîndu-se din jilțul său și plimbîndu-se — cînd se plimbă cugetă mai cu ușurință- „dacă revolverul nu e al lui Avanti, atunci nici vorbă nu mai poate fi despre el și atunci cine-i criminalul ? Un jefuitor ?"

Cei ce-au cercetat chiar în noaptea crimei casa victimei, victima însăși, au avut impresia că Marcu nu a fost jefuit decît de cîteva mii de lei, adică de cele găsite în portofelul dispărut și știut de vecinii săi.

Pentru a omorî un milionar și a-l despoia de o sumă atît de neînsemnată, înseamnă că ucigașul n-a fost decît un simplu borfaș, ce s-a mulțumit cu ce-a găsit și a fugit. Asta ar fi o ipoteză logică. Dar o întrebare :

— Pe unde a intrat ? Ușa n-a fost forțată, ci a fost găsită deschisă iar în casă nu s-a găsit nici un scaun mișcat de la locul lui. S-ar zice mai degrabă că n-a fost crimă ci sinucidere. Dar... și Mircea se opri din gînduri.

— Gîndesc în necunoscut... Nu cunosc casa decît din gazetă și dosar. Trebuie să văd și să cercetez la fața locului.

Deschise ușa, și cum Barbu grefierul tocmai scria la citația lui Gheboaia, îi spuse :

— Anunță și parchetul că mîine la orele două după prînz vom face o descindere la Marcu Petcov.

Și cu un uf ! cam exagerat, Mircea își îmbrăcă la iuțeală pardesiul și trecînd grăbit prin „sala stîrpinelor", și asta era o poreclă a lui, coborî cu ascensorul cele două etaje, ca să ajungă mai curînd în stradă.

IX

A doua zi dimineața, Mircea Strătescu intră în cabinetul său la orele nouă. Asasinarea lui Marcu Petcov începu să-l prindă cu tot dinadinsul. Vroia să se dezbare întîi de lestul ce era Avanti, adică să-l găsească nevinovat cît mai repede, pentru ca apoi să se pună serios pe cercetări și să descopere pe adevăratul asasin.

Se și gîndise toată noaptea la acesta și-și făcuse următoarele chibzuieli :

— Nu trebuie să uit că Marcu Petcov a fost un om bogat, voi vedea în curînd în ce proporții. Nu trebuie să uit iarăși că va fi avînd și rude. Trebuie să aflu cine sînt. Dealtfel nu vor întîrzia să se prezinte. Nu cumva una dintre ele a grăbit deznodămîntul ?

Pornit pe această ipoteză, judele instructor găsi și ideea emisă de reporterul unui cotidian, destul de logică, că bătrînul ar fi căzut victima răzbunării unei societăți secrete macedo-bulgare. Se prea poate ca o asemenea asociație să-i fi cerut o sumă mai mare lui Petcov iar acesta, din zgîrcenie, refuzînd-o, a fost condamnat la moarte și executat. Bulgarii macedoneni sînt doar celebri prin asasinatele lor politice.

Începînd și dînsul să creadă în aceste două ipoteze destul de serioase, împricinarea lui Avanti i se păru nu

numai romantică ci și ridicolă, ori după expresia acestuia „imposibilă".

Ce interes avea Avanti să-și suprime unicul său admirator și dezinteresatul său... Bancher de zile grele! Nu chiar din primele interogatorii Avanti a declarat de la sine că a fost foarte des ajutat în scoaterea gazetelor sale de Marcu Petcov? Și atunci? Avea oare el interes să-l suprime pentru cîteva mii de lei — căci altă sumă nu s-a mai găsit nici asupra lui și nici în camera lui sărăcăcioasă — așa în puterea nopții cu focuri zgomotoase de revolver, fără să-și ia nici o măsură de pază, fără să-și creeze un alibi? E adevărat că începutul de rechizitor al procurorului aduce în susținerea tezei inspectorului Strîmbulescu faptul că Avanti a săvîrșit asasinatul fiind beat ori s-a îmbătat ca să aibă curaj să-l săvîrșească. Dar să fi fost în așa hal de beție încît vocea conștiinței sale să fi fost într-atît de înăbușită?

Iată de ce Mircea, astă noapte, așteptase să se facă ziuă mai repede și iată de ce a venit în biroul său mai devreme ca de obicei.

Intrat deci în birou, Mircea îl și chemă pe Barbu, ca să-l întrebe dacă a făcut citația pentru Gheboaia și a înștiințat parchetul în vederea descinderii de după-amiază.

Depoziția așa zisului secretar al lui Avanti și cercetarea la fața locului îi va da putința să înlăture ridicolul și să pornească pe calea cea bună, deși întortocheată, a adevărului.

— Totul e în ordine, d-l președinte. Peste un ceas, mort-copt, ne vine Gheboaia.

Într-adevăr exact peste un ceas, Barbu introduse solemn pe Gheboaia:

— Secretarul d-lui Avanti.

Știindu-l pe Avanti așa cum era dezordonat și ca figură și ca îmbrăcăminte, în ce hal mai putea fi secretarul, ce trăia de pe urmele unui asemenea patron? Căci, orice și-ar fi închipuit Mircea Strătescu despre Avanti, dar ca să aibă secretar? Sau invers. Ce disperat al soartei trebuie să mai fie și bietul Gheboaia, dacă a ajuns să primească această misiune curioasă?!

Realitatea era mai puțin ciudată, decît și-o închipuia în acest moment magistratul. Secretariatul lui Gheboaia

își avea rost serios în expedientele de trai ale lui Avanti. Întîi, după cum s-a mai spus, impresiona nu numai pe naivi, apoi Gheboaia alerga pe la diferite autorități după ordonanțe de plată, asta dimineața, iar după-amiaza după încasări de abonamente și reclame. Din toate acestea, cînd ziarele lui Avanti apăreau efectiv, secretarul își avea zeciuiala lui. Atît la sută pentru ordonante — pentru acestea zeciuiala era mai mică pentru că erau încasări sigure și era opera proprie a lui Avanti — și atît la sută, mergînd pînă la 50, abonamente și reclame, ce erau aproape exclusiv truda lui Gheboaia. El era doar acela, ce se ducea de 10 ori la cîte un abonat ; el era acela ce emitea capodopere de elocință și tot el era acela ce primea și vorbe rele și amenințări tot atît de brutale. Desigur nu era însărcinat cu misiuni plăcute, dar față de ceilalți colaboratori Gheboaia figura ca al doilea șef și mai avea de multe ori economii tăinuite.

Bineînțeles că de îndată ce decesul ultimei fițuici fondată de Fane Fănulescu-Avanti întîrzia prea multă vreme apariția unui nou ziar și Gheboaia, mîncîndu-și economiile, suferea de urmările șomajului patronului devenit egal în suferinți cu colegii de redacție ai grupului de ziare defuncte „Avanti". Asta nu-l împiedica însă pe Gheboaia să fie întotdeauna corect îmbrăcat și deci să fie pe cît se poate de prezentabil. Poate că din pricina asta neesteticul Avanti și-l alesese pe acesta ca secretar.

Așadar la orele 10 fix, cînd ușa se deschise și Barbu introduse în cabinetul președintelui instructor pe Gheboaia, nu mică i-a fost surprinderea lui Strătescu cînd în loc de un proletar intelectual se pomeni cu un băiat curat, frumușel și ferchez.

— Domnul ?... întrebă Mircea...

— E domnul Gheboaia, citat de către dv.

— Pentru orele 10... întări Gheboaia întinzînd citația.

Lui Mircea nu-i veni să creadă ochilor și repetă întrebarea :

— D-ta ești Ion Ionescu Gheboaia ?

— Da, d-le judecător.

— Președinte... corectă Barbu, închinîndu-se cu respect.

— Secretarul lui Fane Fănulescu Avanti ?

— Da, d-l președinte.

Mircea fu nevoit să-l accepte și deși îi veni să surîdă, zise totuși cu gravitate :

— Pune mîna pe cruce.

Gheboaia îngălbeni și ezită.

— Pune mîna, martor, pe cruce și zi după mine.

Gheboaia se execută. În viața lui nu fusese martor și nu fusese măcar pe la vreo judecătorie să vadă cum jură un martor.

Mircea, grav și cu vocea-i afonă de bas, rosti rar, pe cînd Gheboaia repeta automat :

— Jur pe sfînta cruce... și-n frica lui Dumnezeu... că fără teamă, ură sau părtinire... voi spune adevărul... și numai adevărul... (pe „numai adevărul" președintele apăsă, adică vocea lui deveni și mai joasă)... Așa să-mi ajute Dumnezeu...

— Așa să-mi ajute D-zeu, încheie ca un ecou și vocea mai de tenor a secretarului lui Avanti.

Mircea, ca să-și impresioneze și mai mult martorul, adăugă aproape încruntat :

— Țin să-ți atrag atenția că mărturiile false sînt foarte grave și pot atrage după ele sancțiuni severe.

Gheboaia se mai îngălbeni o dată, dar se grăbi să răspundă ducînd dreapta la inimă :

— Vă jur, d-le președinte, pe onoarea mea că...

Mircea zîmbind zise :

— Destul... Ai mai jurat o dată... Stai jos.

Emoționat, martorul se așeză ca la comandă pe scaunul din fața biroului. De fapt și venise foarte furtunat. Nu știa ce rost avea citarea lui la instrucție, mai ales că nu știa precis dacă e chemat acolo ca martor sau ca delincvent. Cine știe ? Putea fi vreo reclamație a unui abonat plătit, ce nu-și mai primea gazeta. Odată și odată trebuia să li se înfunde. Dar tresări... vocea gravă a judecătorului de instrucție îi sbîrnăi din nou în urechi. Era întrebat de nume, prenume, dacă e rudă cu Fane Fănulescu-Avanti, etc., etc.,.. Și în sfîrșit :

— Cu ce te ocupi dumneata ?

— Sînt secretarul d-lui Fane Fănulescu Avanti, răspunse Gheboaia cu sfială.

— Asta nu-i o ocupație. Dar, în sfîrșit, în ce constă secretariatul acesta ? Gheboaia spuse tot. Aleargă după ordonanțe, abonamente și reclame.

— Cînd apare gazeta fac corecturi.

Mai mult în glumă Mircea întrebă :

— Dar cînd nu apare ?

Simțind și Gheboaia, că în fond instructorul din față-i nu avea tocmai inima unui inchizitor, îndrăzni.

— Cum nu știți ? N-ați auzit de numele meu. Sînt publicist, adică scriu... poezii.

— Ești poet ?

Gheboaia ca să-și cîștige simpatia judecătorului îl atacă în... „călcîiul lui Ahile" :

— Nu de talia d-vs, dar...

Președintele bătu ușor în masă cu vîrful degetului mare.

— Nu sîntem la cafenea... — dar săgeata lui Gheboaia zgîriase călcîiul sensibilității președențiale și Mircea se uită cu simpatie la martor. Așadar ești poet... Atunci de ce nu-ți vezi de inspirațiile dumitale și-ți pierzi timpul cu ocupații neserioase ?

Gheboaia iar îngălbeni. Așadar, era vorba tot de ce se temuse dînsul. Erau reclamații împotriva lui. Cu toată teama îndrăzni să-l întrebe totuși pe judecător, dacă era vro plîngere împotrivă-i.

— Deocamdată nu. Dar cine știe, ce se poate întîmpla în viitor.

Gheboaia oftă ușurat și prins de necazuri.

— Visul meu, domnule președinte, a fost să stau undeva la țară, să scriu versuri... Dar viața, d-le președinte... viața... Poezia, n-a spus Eminescu, că e sărăcie ?

Președintele bătu iar cu degetul în birou.

— Ia spune-ne, d-le Gheboaia, cum a fost cu cheful de marți seara.

— Cum să fie ?

Și Gheboaia povesti totul. Cum l-a așteptat toată redacția pe directorul ei, și în sfîrșit cum a venit dînsul mai supărat ca niciodată.

— De ce ? întrebă Mircea.

— Fiindcă un politician i-a tras clapa. Pusesem la cale apariția „Strejerului Capitalei", angajasem tipogra-

fia și cînd acel personaj trebuia să ne dea un acont asupra subvenției, s-a retras...

— Și din pricina asta era atît de supărat ?

— Mai mare ghinion ca ăsta se putea ? făcu repede și revoltat Gheboaia.

— Și cum îl cheamă pe domnul politician atît de neparolist ?

— Cum îl cheamă ? repetă Gheboaia, ca să nu dea un răspuns pripit, într-o chestie atît de delicată.

— Ei da, cum îl cheamă. De ce nu-mi răspunzi ?

Gheboaia simți că trebuie să-și țină gura. Cum putea să dea numele fără știrea patronului ? Și zise umil :

— D-le președinte, nu v-am răspuns pentru că deși sînt secretarul d-lui director Avanti, dumnealui nu-și divulgă pe cei ce-i sprijină gazetele.

Era prea de mult judecător de instrucție și fost procuror, ca să nu simtă imediat că Gheboaia se ferea să spună numele politicianului. Se vede că s-a întîlnit aseară cu Avanti și au pus la cale cele ce trebuie să spună și ce nu. Mircea se încruntă și întrebă sever :

— Te-ai întîlnit aseară cu Avanti ?

— Eu ? făcu mirat și sincer Gheboaia. Aseară nici nu am ieșit din casă. Nu aveam nici un ban și-mi era atît de foame, încît am preferat să dorm, ca să-mi treacă timpul.

Părîndui-se răspunsul sincer, președintele își îndulci vocea :

— Atunci cînd l-ai văzut ?...

— De la cheful acela nu l-am mai văzut.

Ne-a trimis pe rînd acasă, fiindcă nu aveam cu ce să plătim consumația, ca să aranjeze dînsul plata.

— Nici chiar Avanti nu avea ?

— D-l Avanti a trîntit doi poli pe masă. Atît avea.

Faptul acesta era așa de cert. Avanti făcuse aceeași declarație la prefectură.

— Văd că-mi spui adevărul, continuă judecătorul cu blîndețe, atunci de ce nu-mi spui și numele misteriosului — și aici deveni ironic — personaj politic.

— Dacă aș spune un nume aș minți, d-le președinte.

— Bine, bine, făcu cu o aparentă indiferență Strătescu, cu cine ați mai fost ?

— Redacția, toată redacția... întâi Gheboaia... Zigorcea, Predeleanu, Rosmarin și Delabucov.

Numele acestea le spuse atît de repede încît Mircea îl opri și-i ceru să i le mai spună o dată, încet și lămurit.

— Acum să-mi spui despre fiecare unde stă.

Adresele lor ? Știa doar una, a lui Delabucov, unde se aciuiază citeodată și prințul Zigorcea. Totuși în cel mult două ceasuri îi poate aduce pe toți „plocon" în cabinetul d-lui președinte.

— Și ei sînt tot publiciști ? întrebă surîzînd judecătorul.

— Publiciști și... Gheboaia se sfii să continuie.

— Poeți ca mine... completă magistratul... Așadar dacă vrei să facem o ședință... literară...

Gheboaia se făcu roșu, dar rîse și el încet și adaose sfios dar și cu șiretenie :

— Nu s-ar putea, d-le președinte, să o ținem în altă parte ?

— Adică așa undeva într-un local mai periferic... cu mititei și cu vin nou ? glumi Mircea Strătescu.

Secretarului lui Avanti îi scăpă din piept un suspin.

— Ar fi și timpul, d-le președinte, pe d-l Avanti l-am pierdut din noaptea aceea, adică de marți spre miezul nopții.

— Și unde crezi că ar putea fi ? întrebă serios judecătorul.

Gheboaia înălță din umeri :

— D-le președinte, numai într-un singur caz dispare pentru cel mult două zile... Altfel, chiar dacă se deplasează în provincie, mă ia și pe mine, sau mă înștiințează...

— Și pentru ce se duce în provincie ?...

— În interesul gazetei.

— Adică după franci pe la autorități.

— Și franci și... informații, anchete...

Gazetele noastre dacă au scris împotriva oamenilor necinstiți, în același timp au preamărit pe cei ce s-au

pus în slujba binelui public !... se porni deodată secretarul lui Avanti pe nerăsuflate. Se vede că fraza aceasta Gheboaia o repeta mecanic abonaților.

— Și acum crezi că s-a dus iarăși în provincie ?...

— Nu avea cu ce... Așa că în primul rînd am crezut că s-a înfundat acolo unde v-am spus la început... apucă să pălăvrească Gheboaia fără să mai cugete.

— Unde ? întrebă repede Mircea.

— La coana..., gata să pronunțe Randa, dar văzînd în privirile judecătorului o curiozitate suspectă se opri, neștiind cum s-o mai dreagă... Avea el oare, Gheboaia, dreptul să divulge tainele patronului său și mai ales unui judecător de instrucție ?...

— Iar te oprești ? se încruntă Mircea... Martor, îți atrag atenția că ești chemat aici să spui tot ce știi și să nu ascunzi nimic.

Dar lui Gheboaia de-abia acum îi trecu prin cap că i s-a întîmplat ceva patronului și că poate e și arestat.

— Persiști să nu răspunzi ? întrebă aspru Mircea, care în fond tot magistrat era și nu un poet-diletant.

Gheboaia însă găsi că a sosit momentul să se lămurească, așa că îndrăzni să întrebe :

— D-le președinte, nu știu pentru ce sînt chemat, dar din întrebările dv. bănuiesc că i s-a întîmplat ceva Șefului meu. Cum de două zile n-am nici o știre de la dumnealui, vă rog cu tot respectul, să-mi spuneți, dacă știți ceva... dacă nu cumva l-ați arestat...

Întrebarea era pusă cu atîta umilință și cu atîta îngrijorare asupra soartei patronului său, încît Mircea Străiescu, deși avea misiunea să întrebe și nu să răspundă martorilor, zise :

— Dacă aseară ai fi fost acasă la patronul dumitale, așa cum îți place să-l numești, l-ai fi găsit la sigur... Dar nu e vorba de asta, ci de cucoana la care se refugiază cîteodată Avanti. Cine este și unde domiciliază ?...

Gîndindu-se la adresa Randei, lui Gheboaia îi apăru înainte proprietăreasa Chiva Teodoru și prin creier îi fulgeră ideea, pe care o și transformă în cuvinte :

— E o cucoană bătrînă, d-le președinte, care dă camere cu chirie... A stat și d-l Avanti cîtva timp acolo.

— Strada și numărul.

Fără să mai ezite secretarul le spuse pe nerăsuflate.

— Și de ce se duce acolo ?... E vreo casă de rendez-vous ?... întrebă și mai repede judecătorul.

— Asta nu pot să știu, d-le președinte... Cel puțin mie nu-și face impresia asta. Eu unul cred că doamna Chiva Teodoru e o rudă de aproape cu dumnealui și, cînd îl răzbesc necazurile și creditorii, se refugiază acolo...

Lui Mircea iarăși nu i se păru sincer răspunsul. Dar se mulțumi cu acest nou amănunt. Va cita și pe bătrîna aceasta, dacă nu-i va face și o descindere. Și acum să-l întrebe de briceag. Dar ca să nu i se pară curioasă lui Gheboaia întrebarea ce i-o va pune, a băgat doar de seamă că martorul nu vrea să spună tot ce știe, luă un creion dintre cele așezate în ordine pe călimări și prefăcîndu-se că subliniază ceva în dosar apăsă cu putere și vîrful negru se rupse zgomotos.

Poftim ! făcu el pe nervosul. N-ai Barbule, un briceag ?

Grefierul care înțelese numaidecît jocul acesta neînsemnat se căută prin buzunare și răspunse consternat :

— L-am uitat acasă, d-le președinte...

Atunci Gheboaia scoase repede din buzunarul drept al vestei un briceguș cu prăsele de sidef și deschizîndu-i o limbă lucitoare de oțel îl întinse judecătorului de instrucție.

— A, dar frumos briceag ai... zise acesta și cum lama deschisă nu avea deloc vîrful rupt, deschise și pe cealălaltă. Dar și aceasta își avea vîrful neatins și ascuțit ca un ac... Ei, dar cine ți-a făcut cadou acest briceag ?... și adăugă glumeț : Desigur, că vreo domnișoară...

Dar Gheboaia rîse net :

— Aș, eu l-am cumpărat..., acum cîteva zile. Dacă știam că nu mai scoatem „Strejerul Capitalei" mă lipseam de el.

— Dar pe acasă nu mai ai nici unul ?

— Nu.

— Ești sigur ; ?...

— D-le președinte, acesta-i primul meu briceag... L-am cumpărat la bodegă de la un negustor ambulant... și asta

pentru că s-a rugat de mine, că nu mîncase nimic de două zile...

— Aşadar Avanti nu ţi-a dat nici un briceag.

— Nu, desigur că nu... Dar... dar...

Nu cumva patronul a făcut această mărturisire şi dînsul secretarul lui l-a dat de minciună ? Oare ce se petrece în definitiv cu dînşii ?... Ce năpastă se abate asupra lor ?

Dar nici Mircea nu mai insistă... Avanti nu i-a dat lui Gheboaia nici un briceag, deci... Răsfoi grăbit în dosar şi dădu de depoziţia de aseară, unde găsi următoarele :

Preş. : Şi briceagul acela îl mai ai ?

Av. : Mi se pare că i l-am dat lui Gheboaia.

Aşadar nu afirmă precis că i l-a dat secretarului. Asta înseamnă că şi semnul de pe revolver e dubios. Şi asta îl enervă. Va să zică Avanti a încercat aseară să-l mistifice. Era oare sigur de aceasta ? În orice caz îndoiala nu era în favoarea împricinatului.

Mircea îşi aruncă iarăşi privirile asupra lui Gheboaia, ce tocmai îşi aranja cravata oglindindu-se în geamul de cristal al bibliotecii. Era momentul să-l surprindă şi să-l întrebe scurt :

— Ce legături erau între Avanti şi Marcu Petcov ?...

Gheboaia întoarse repede faţa spre judecător :

— Cum aţi spus ?...

Mircea repetă întrebarea.

Secretarul lui Avanti îngălbeni. Nu cumva ?... Doamne, Dumnezeule !. Dar, era cu putinţă una ca asta ? Vocea judecătorului îi curmă brutal gîndurile :

— Iar nu-mi răspunzi ?... Ţii cu orice preţ să te transform din martor în...

Lui Mircea i se păru că a fost prea brutal şi nu-şi isprăvi fraza. În faţa lui nu sta decît un biet „poetastru", ce se strecura şi el prin viaţă cu mai multă sau mai puţină cinste... A... În ce penibilă situaţie l-a mai băgat pe Mircea primul procuror, distribuindu-i această afacere idioată, complicată şi mai mult de inspectorul acela gras de la prefectură de poliţie cu ifose de detectiv american !

Dar și judecătorul la rîndul său fu întrerupt din gîndurile sale de izbucnirea lui Gheboaia :

— A, nu, d-le președinte, să nu-l bănuiți cumva pe directorul meu ! E o imposibilitate ! Avanti asasinul lui Marcu Petcov !... Orice, dar asta nu...

Izbucnirea era sinceră, totuși președintele bătu cu degetul în masă.

Martorul tăcu subit de parcă i-ar fi astupat cineva gura cu palma.

— Așadar, ce legături erau între Avanti și Marcu Petcov ? întrebă ceva mai amical Mircea Strătescu.

— Legături frumoase..., legături de stimă profundă din partea directorului meu și cred că de dragoste paternă din partea mortului.

— L-ai încasat vreodată de abonament pe Marcu Petcov ? întrebă surîzînd magistratul.

— De obicei Marcu dădea direct, ce avea de dat, d-lui Avanti, abonamente și ajutoare. Acestea din urmă erau mai ales însemnate... Odată însă directorul fiind la tipofrafie și tipograful nevrînd să elibereze gazeta, dacă nu i se plătește pînă la un ban, șeful m-a trimis cu un bilet la bătrîn. Se sfia să se ducă în persoană și să-i ceară bani.

— De ce se sfia ? întrebă judecătorul repede.

— Fiindcă niciodată nu-i cerea bani. Marcu Petrov dădea de la sine, cînd credea el de cuviință...

În acest timp telefonul sună violent... Mircea luă receptorul și-l apropie de ureche :

— Alo !...

— Tu ești Mircea ?...

— Tocmai... Dar acolo ?... Sergiu ?...

— Vrei să mergem la orele 3 la Petcov ?

— Aș vrea să fac descinderea...

— Cu cea mai mare plăcere. Nu te superi dacă iau și pe Strîmbulescu ?

— A ! Strîmbulescu !... ?... Ține cu orice preț să mă convingă și pe mine ?...

— E în măsură să-ți dea amănuntele.

Punînd receptorul la loc președintele fixă din nou pe martor. Îl surprinse ascultînd cu prea multă atenție convorbirea telefonică.

— Mi se pare că începe să te intereseze afacerea Petcov ?... zise cu ironie magistratul.

— Dacă e vorba de patronul meu.

— Fii liniștit în privința asta... și Avanti e tot martor... Cred că astăzi vă veți întîlni și cine știe, poate mai trageți un chef... și Mircea Strătescu aducîndu-și aminte și de ceilalți membri ai cenaclului lui Avanti, adăugă :

— Mîine dimineață la aceiași oră să vii cu întreaga redacție... Treci, de iscălește depoziția.

X

Mircea Strătescu e nemulțumit. Nemulțumit de sine. Cînd a recitit atît depozițiile lui Avanti, cît și cele ale secretarului său, a făcut neplăcuta constatare că se găsea într-o completă contrazicere cu sine însuși.

Ce-și propusese ?... Primise să instruiască afacerea Marcu Petcov cu intenția să absolve pe Avanti și cînd colo îmboldit de acel instinct al judelui de instrucție, n-a făcut alta decît să smulgă cît mai multe mărturisiri și mărturii, împotriva colegului său. Dacă instrucția merge în ritmul acesta Avanti va face cel puțin o vizită la „Văcărești" și atunci rău a făcut că a primit o asemenea însărcinare.

Avusese doar un foarte bun motiv să se recuze : n-avea decît să-și exagereze legăturile sale cu Avanti, transformîndu-le dintr-o simplă cunoștință de pe vremuri într-o prietenie colegială. Poate că timpul nu era pierdut.

Descinderea la domiciliul asasinatului și apoi cel de al doilea interogatoriu ce-l va lua lui Avanti, de aceea l-a și amînat pînă după amiază, vor fi hotărîtoare...

— Scuză-mă, dragă Avanti, i-a spus fostul său coleg de universitate, dar am niște anchete urgente de făcut... Dacă nu te deranjează, vino la orele cinci și atunci vom putea sta de vorbă în voie.

Chiar și acest mod de a vorbi era o perfidie din parte-i. Cerca să-și cîștige încrederea lui Avanti, pentru ca să i se destănuiască, ca unui adevărat prieten. Cu alte cuvinte să-și mărturisească... omorul !... Așadar bănuiala începea să i se coloreze în siguranță.

Nu, nu ! Și pentru că toate aceste gînduri îl frămîntau pe cînd mînca, se înecă, și-o tuse îi zgudui toată făptura.

— Drace, își zise el, mi se pare că mă pedepsește D-zeu... Avanti e nevinovat.

O firimiță de pîine scăpase pe trahee și ea acuma îl supăra amarnic. În sfîrșit după cîteva chinte de tuse convulsivă căile respiratoare izbutiră să elimine pe intrusă și să liniștească pe magistrat. Să-i liniștească și conștiința ?... În definitiv, ce descoperise alta decît mici contradicții și reținere ?... Fanteziile lui Strîmbulescu au pus de multe roi pe judecătorii de instrucție pe căi greșite. deși iarăși de multe ori le-a dat în palme pe vinovați.

Dar o cale greșită e cale greșită și dacă n-ai puterea să-ți înfrînezi ambiția sau orgoliul, spre a te întoarce din drum, te încăpățînezi și mergi înainte și deci greșești mereu.

Cu aceste gînduri noi Mircea își putu sfîrși cu bine prînzul, simțind și nevoia de a se lăsa puțin pe dreapta în divanul lui de acasă. De aceea se și grăbi să plătească și să plece din restaurantul, unde obișnuia mai des să mănînce.

Într-adevăr ajunse acasă și se refugie în biblioteca lui ghiftuită pînă la refuz de tot ce adunase el în curs de vreo 15 ani. Chiar divanul său favorit, unde se lăsa pe... dreapta, era năpădit de cărți, ca un ogor neîngrijit de buruieni.

Și cum somnul îl îmbia — oare tot așa l-o fi îmbiind pe Avanti și pe Gheboaia ? — își făcu loc printre cărți — multe din ele căzură jos pe covor — și-și puse capul pe un colț de pernă. Dar întrebarea, dacă și pe Avanti îl mai îmbie somnul, i s-a înfipt în creier, cam prin apropierea urechii stîngi, și parcă îl înțepă acolo.

— Cum să-l mai îmbie somnul, dacă și pe-al meu mi l-au speriat.

Și într-adevăr Mircea n-a mai putut dormi și tot mereu s-a gîndit la „Afacerea Petcov", de rîndul acesta nu atît de Avanti, cît la rudele ce l-au asasinat pe Marcu ca să-l moștenească mai repede, sau la comitagii macedoneni ce l-au sancționat, fiindcă n-a plătit impozitul la care a fost impus de ei !...

În aceste clipe aceste două bănuieli erau pentru Mircea mult mai aproape de adevăr, decît Avanti, ce nu avea nici un motiv să-și suprime pe protectorul său curios, repetînd povestea găinii cu ouă de aur. Da, da... Marcu era pentru Avanti, „Găina cu ouăle de aur", fără să fie însă prostul lacom, ce ucisese găina, ca să-i ia dintr-o dată toate ouăle.

— Nu, nu... Acesta-i adevărul... și Strîmbulescu și procurorul și eu, victima sugestiei lor, greșim profund... Asasinii sînt acolo, poate pe crestele Balcanilor, ori o rudă grăbită.

Și pentru că se gîndi la posibilitatea rudelor, se hotărî să dea un anunț la ziar prin care să le convoace de urgență la biroul său.

Toată istoria asta cu Avanti și coincidențele bizare trebuie să se isprăvească odată. Justiția nu trebuie să se compromită făcînd pe fantezista... Fanteziile d-lui inspector Strîmbulescu, dornic de glorie, nu însă și de...

O bătaie în ușă îl făcu să tresară și să zică : intră.

— Ce-i, Puiule ? întrebă el pe agentul ce intră... Era agentul atașat cabinetului său.

— D-le președinte, a venit d-l procuror.

— Poftește-l înăuntru.

— Vă așteaptă în mașină cu d-l inspector Strîmbulescu.

— Sigur... cu d-l inspector.

Agentul îi aduse pălăria și pardesiul.

— Va să zică mergem, Puiule... Ce zici tu de toată afacerea asta ?

— Cu bulgarul ? făcu modestul subaltern. Un tip de mijloc cu capul rotund și spînatec, anume parcă făcut să poarte mustăți și bărbi false.

— Ei da, cu bulgarul.

Puiu dădu din umeri.

— Să mai vedem, d-le președinte... În chestii de astea „e" multe de iscodit și apoi mai „e" și surprize.

— Mai sînt, Puiule, îl corectă Mircea, ce în calitate de poet nu admitea prozatorilor... „licențe poetice de gramatică".

— Tocmai, întări Puiu... — „E multe surprize".

Descinderea de la Marcu Petcov nu a dat cine știe ce rezultate, dar l-a pus de față pe Mircea Strătescu, dacă nu cu realitatea, în orice caz cu ambianța în care a trăit și a murit asasinată victima.

Nu mai încape îndoială că nu e vorba de un asasin ordinar, ci de unul ce a intrat în casa lui Marcu cu voia acestuia, fiindcă i-a deschis ușa și numai intrat în odăița aceia criminalul a apropiat revolverul de capul bulgarului și a tras în plin odată in creier, și a doua oară în gît.

Bătrînul s-a prăbușit, iar asasinul, după ce l-a buzunărit, a fugit, sau a ieșit chiar liniștit. Pe unde ? Probabil pe portiță. Cum în urma ploii pămîntul era moale, s-au găsit urme destul de multe, mai ales că vecinii și poliția și autoritățile au mărit și mai mult numărul lor. Dar tocmai aceasta face imposibilă identificarea urmei asasinului.

Ordinea e desăvîrșită în toată casa, cu un simplu scaun deranjat din odăiță, cel din capul mesei, pe care a stat victima și jurnalul desfăcut, gazeta lui Avanti. Probabil că în timp ce Marcu citea gazeta, a auzit o bătaie în ușă de dinafară a coridorului. Faptul că la o oră atît de înaintată Marcu s-a dus și a deschis vizitatorului acestuia întîrziat demonstrează că asasinul îi era o persoană mai mult decît cunoscută, un intim al său, și mai degrabă o rudă de aproape, în care Marcu avea încredere.

— O dovadă că acela nu putea fi decît Avanti, argumentă inspectorul.

— Nu, d-le inspector, ar fi o dovadă că ar fi putut fi și Avanti.

— Cum vreți, d-le președinte, conchise cam acru inspectorul cel gros.

— Nu cum vreau, ci cum reiese.

Așadar putea fi și Avanti, ori alt necunoscut și în sfîrșit putea fi o rudă, mai cu seamă aceasta.

Au intrat apoi împreună în odaia cea mică, în care Marcu mînca și-și avea și patul, adică un divan încărcat cu perne, ce noaptea se transforma în așternut, găsit acum neatins și de o albeață strălucitoare. Intrați deci în această odăiță, ce s-a întîmplat ?... Stînd în picioare, în afară de scaunul din capul mesei altul nu mai era clintit, au schimbat cîteva cuvinte sau n-au schimbat de loc și... Bang ! Bang !...

— Cam așa ceva, întări inspectorul.

Puiu, ce asculta și el diferitele păreri ce-și dădeau superiorii săi, zise și el într-o doară, dar cu umilința micului său grad.

— Dar, d-le președinte, foarte bine..., numai că ucigașul poate că a venit ceva mai devreme, adică pe la 8 sau 9 seara, căci cu unul nu-mi pot închipui, cum Marcu s-ar fi putut hotărî să deschidă ușa la 3 din noapte, oricine ar fi fost persoana aceea. Gîndiți-vă și dv !... Un zgîrcit ca el !...

— Imposibil, dobitocule, zise răstit inspectorul... Cum ar fi putut sta atîtea ceasuri în picioare ?...

Puiu însă își avea părerile :

— De unde știți dv. că au stat atîtea ceasuri în picioare ?

— Păi nu vezi că nu e deranjat nici un scaun ?...

Dar Puiu nu se dădu bătut, de altfel se știa protejat și de președinte, așa că-și permise să reconstituie el crima.

— Marcu tocmai își citea gazeta lui... dl. Avanti, între orele 8 și 9 seara, ca de obicei, cînd auzi o bătaie în ușă. Ieși în antreu și deschise ușa, după ce, aprinzînd becul de afară, văzu cu cine avea de-a face. O cunoștință sau o rudă. A poftit-o în casă, dar fiindcă nu-i plăcea mutra acelei persoane, o pofti la masă dar n-o cinsti cu nimic. Asta ca să plece mai repede. Se vede însă că vorba s-a prelungit și au stat așa pînă la două din noapte. La ple-

care gazda s-a sculat și cum era un om ordonat — asta o vedeți cu toții și dv., — a pus scaunul musafirului la loc, dacă nu și l-a pus chiar ucigașul, ca să-i fie mai în larg... Cînd au ajuns amîndoi la ușa ce dă în antreu cunoștința, ruda, sau comitagiul, profitînd de un moment cînd Petcov a întors capul, a scos repede revolverul și a tras cele două focuri.

Strîmbulescu îl privi cu ochii lui mici negri, înfundați în bucii obrazului, dar îl privi cu un dispreț... porcesc :

— Dacă tăceai, filosof rămîneai... mai zise el și rîse gras săltîndu-și corpolența, apoi, văzînd că nici președintele și nici procurorul nu făcură haz, adaose : La urma urmei ce importanță are dacă asasinul a venit la 8 sau la 2 din noapte ?...

Mircea răspunse surîzător mai mult procurorului, ce-i atrase atenția, între altele, că a fost imprudent lăsînd în libertate pe Avanti.

— În ipoteza aceasta, tot ce s-a adunat împotriva lui Avanti cade. Eu însumi l-am văzut la orele 7 pe calea Victoriei, iar de acolo, conform cercetărilor dumitale, nu s-a clintit din bodega lui Valer pînă la orele 12 din noapte.

— Dar cu revolverul cum rămîne ? i-o întoarse repede inspectorul.

— A !... Revolverul... și președintele dădu din cap... E vorba de un revolver special ?... Nu... Atunci îmi dai voie să-ți spun și eu o zicală : Nu-i numai un cîine scurt de coadă.

Puiu nu îndrăzni să rîdă, iar procurorul își mușcă buza. Singurul ce rîse fu însuși Strîmbulescu.

Dar toate aceste discuții și glume nu făceau alta decît să încurce și mai rău această afacere, ce lua cu adevărat o înfățișare misterioasă.

De altfel Puiu, pe ziua de azi nu avea astîmpăr, își mai dădu o părere :

— Dar dacă bulgarul s-a sinucis ?...

Această nouă ipoteză hotărî pe toți acești reprezentanți ai ministerului public să plece la morgă și să cer-

ceteze cadavrul asupra căruia trebuia să-şi mai dea avizul şi medicul legist.

Înainte de a face şi această vizită, Mircea Strătescu mai trecu o dată şi prin celelalte încăperi : un apartament mobilat şi aranjat anume pentru un intelectual. Un birou ministerial împodobea cea mai mare încăpere a casei lui Marcu, dărăpănată pe dinafară, dar pe dinăuntru cu pereţi tapetaţi şi cu podele parchetate. Acest birou, în care biblioteca fixă în perete şi cu geamuri de cristal, era cu rafturile goale, aştepta parcă pe marele cugetător să vină cu camionul lui de cărţi, documente şi lucrări savante. Nu lipsea nici telefonul, nu lipseau nici două mari maşini de scris. Mobilierul de piele roşie răspîndea un parfum caracteristic. Între ferestre, o mare casă de bani de culoare verde. Aceasta fusese sigilată de către procuror în noaptea crimei şi în faţa celor ce se găseau de faţă. Probabil că, din tot acest mobilier pretenţios, singura de care făcea uz Petcov era casa de bani. Deocamdată nu se ştie ce conţine, aşteptîndu-se, pentru deschiderea ei, rudele. Cheile ce s-au găsit în buzunarul hainei victimei erau şi ele depuse cu celelalte obiecte şi hîrtii la grefa secţiei lui Mircea Strătescu. Şi celelalte camere, adică un dormitor, un salon şi o sufragerie, erau tot atît de bogat mobilate, dar şi acelea stau neîntrebuinţate aşteptîndu-şi moştenitorul.

Tot mobilierul tapisat era acoperit cu huse albe, iar acum din lipsa îngrijitului, pe toate se pusese un strat subţire de praf. Ce rol juca Marcu Petcov în această casă ?... Aşa cum locuia în odăiţa aceea, părea nu proprietarul ci custodele acestui imobil cu înfăţişare săracă şi interior de castel. Marcu Petcov pregătise această locuinţă pentru cineva şi aştepta doar să sosească şi să i-l predea.

Impresia aceasta însă Mircea nu şi-o împărtăşi celor de faţă şi o lăsă numai aşa turbure cu gînd să şi-o lămurească mai bine cînd va sta la chibzuială numai cu sine însuşi.

La morgă Puiu avu un succes neașteptat. S-au întîlnit pe scara morgii cu medicul, ce tocmai făcuse autopsia lui Marcu Petcov. Profesorul le spuse în treacăt pînă la prezentarea procesului său verbal, că bulgarul a fost împușcat de atît de aproape încît n-ar fi mirare dacă în loc de o crimă să fie vorba de o sinucidere. Medicul își permise și o glumă :

— Marcu Petcov a dovedit într-adevăr că e bulgar... Închipuiți-vă că glonțul n-a mai putut ieși din căpățîna lui... Cap tare, d-le !

Și cum se găsea pe scări, doctorul se întoarse din drum și-i conduse la cadavrul mizantropului dîndu-le și explicațiile cuvenite.

— Dacă v-ați uita mai bine, ați vedea că o ușoară abureală a prafului de pușcă a atins tîmpla... Asta se vede și mai bine cu lupa... Poftim.

Și cu toții se uitară. Deși deprins, Mircea nu se înfioră mai puțin. Bulgarul avea un cap mare, cu pomeții pronunțați. O mustață sură cam pe oală îi mai îndulcea figura aspră și plină de crețuri. În schimb fruntea e înaltă și frumos boltită. În totul aduce puțin cu... Clemenceau, tigrul francez. Nu e vorbă că și Marcu în viața lui a fost un tigru, dar un tigru al... bragagiilor !... din București, de pe urma cărora a strîns și atîtea milioane.

Dar cine putea ști comorile lui Marcu Petcov, pe care le-a tot adunat fără a cheltui mai nimic din ele !... Și ideea unui testament răsări nebulos în mintea lui Mircea, ceea ce îl făcu să reflecte :

— Cine știe dacă testamentul acesta nu va lămuri tot misterul.

Dar și ideea aceasta o păstră pentru sine.

Cînd reintrară pe ușa cabinetului său, soarele cobora grăbit spre apus, iar copacii de la Domniță Bălășa își scuturau molcom frunzele.

„Și toamna-i soarele tot soare".

„Cu toată frunza, care moare..."

Iar ? făcu surprins Strătescu, dar se și înveseli, căci a găsit începutul unei noi strofe.

Desigur era un „incorigibil". Poezia își relua drepturile sale uzurpate de magistratură. Dar acolo, alături de dînsul, în camera grefei se zbătea în neliniște un alt cîntăreț. Datoria lui Mircea era să-i redea liniștea.

Descinderile de astăzi cu ipotezele lui Puiu și ale medicului legist, care se loviseră, în privința sinuciderii, pledau cu totul în favoarea lui Avanti.

Cu această bună dispoziție și cu poezia toamnei în suflet, Mircea deschise ușa și chemă pe grefier.

— Să trăiți, d-le președinte.

— A venit Avanti ?

— E de o jumătate de ceas la mine... Dar e cu totul altul.

— Adică ?...

— Astăzi e ceva mai îndrăzneț și mai sigur pe sine

— Asta am vrut-o și eu, Barbule... I-am dat putința să se întremeze și să se reculeagă. Nu-mi place să smulg mărturii. Le vreau făcute de om cînd e în toată firea și nu cînd e obosit și hărțuit, ca un lup încolțit de-o haită de cîini.

— Dar vedeți, dv...

— Da, da... Știu... E o metodă și aceasta... spuse Strătescu dus pe gînduri... Am întrebuințat-o și noi față de anumiți criminali sau bănuiți de crimă... Dar cu Avanti vreau să fie leal... Peste cinci minute, vino cu el...

Rămas iarăși singur, Mircea se surprinse întrebîndu-se : Oare a fost sincer, cînd a zis că vrea să fie leal ? Nu este și aceasta o metodă a lui, ca prin perseverență să facă pe împricinat să-și mărturisească el singur, de bunăvoie, fapta, ca să nu mai poată spune apoi că a fost siluit ?... Așa e, dar aici e vorba de Avanti... Mai ales acum, cînd balanța judecății sale atîrnă mai mult spre nevinovăție, vrea cu adevărat să-i fie lui Avanti un prieten leal ; vrea să-l scoată în chip sincer dintr-o afacere misterioasă și necurată...

„Și toamna-i soarele tot soare"

„Cu toată frunza, care moare"...

XI

Cînd se văzu jos în stradă, liber, după cele aproape două zile de sechestrare la Prefectura de poliție și de calvarul parchetului și judecătorului de instrucție, Avanti de-abia atunci avu senzația că se trezește dintr-un vis urît.

Ajuns pe Cheiul Gîrlei, privi la lumea ce forfotea, la amestecul autobuzelor cu automobilele, a trăsurilor și căruțelor, cu niște ochi ce parcă acum i-ar fi deschis pentru întîia oară... De plăcere și chiar de sete, da, într-adevăr setea îi ardea buzele și adîncul măruntaielor, ar fi băut o cană de apă din Dîmbovița aceasta puturoasă și de culoarea brăgii.

Unde să se ducă ?... Ce să facă cu libertatea ce i s-a redat mulțumită poate generozității unui coleg de Universitate ?... Îi era, pe lîngă sete și foame, iar pe deasupra toropit de oboseală și deci poftitor de un somn mai îndelungat.

A se arăta iarăși la bodegă, cînd putea acum să-și plătească datoria din noaptea aceea fatală lui, nu făcea. Nu se mai simțea același îndrăznet, sfidător și la nevoie obraznic. Acum apăsa asupra lui bănuieli groaznice, ce poate s-au și răspîndit în tot Bucureștiu, dacă nu cumva în întreaga Românie Mare ! De ce-ar mai apare atunci, dacă nu sfios, în orice caz jenat, prin lume ?

Și Avanti avu bunul simț sau mișelia de a nu înfrunta deocamdată opinia publică. Nu trecu deci gîrla și cu toate că era o toamnă călduță, din acele minunate toamne bucureștene, își ridică gulerul pardesiului și se pierdu prin străzile întortocheate ale cartierului său. Și cum îi ieși înainte un „birt economic", intră în el și se duse în fundul unei camere mai în dos, unde, ca un lup hămesit, mîncă din belșug diferite cărnuri și bău o jumătate de litru de vin.

Cînd se văzu iarăși acasă, propietăreasa îi ieși înainte.

— Bine că te mai văzui, d-le Avanti, că aproape pierdusem nădejdea...

— Am fost după treburi, coană, mormăi Avanti rușinat.

— Da ?... Apoi, în lipsă ai avut musafiri.

— Ce fel de musafiri ? făcu Avanti speriat, bănuind cam cine puteau fi.

— Un domn procuror și polițiști... Ți-au scotocit prin casă... Ți-au luat niște chitanțiere.

— Și altceva ?

— Ce să-ți mai ia altceva... Haine și rufe ?

Într-adevăr, ce puteau să-i mai ia ? Boarfele ?

— M-au silit să fiu și eu de față și pe urmă să iscălesc ca martoră... A fost și vecinul din dreapta...

Da, da i-au percheziționat casa. Au crezut probabil că vor mai găsi bani prădați de la venerabilul Petcov Marcu.

Intrînd în casă și luminîndu-și camera, nu văzu nici o răvășire. Proprietăreasa, ca bună gospodină, îi repuse totul în ordine. Pe măsuța de lîngă fereastră, un teanc de jurnale aștepta să fie citit.

Așa îmbrăcat cum era cu pardesiul și cu pălăria pe cap, se așeză la masa din mijloc, unde-și ținea hîrtiile și-și scria arareori articolele. El, dealtfel, n-avea nevoie nici de birou special spre a scrie și nici de un loc de liniște și reculegere. Scria, ca orice gazetar, pe unde se nimerea : prin cafenele, la tipografie, la cot cu zețarii pe un genunchi sau pe un butoi cu unsoare lîngă mașina rotativă sau plană.

Cu adevărat. Tot ce era scris i s-a luat, lăsîndu-i-se numai cîteva maculaturi pentru manuscrise. Au mai cotrobăit desigur prin așternut, au pipăit pernele, au descusut salteaua, doar vor găsi rodul crimei sale !

Se așeză mai bine în scaun și rămase pe gînduri. Mîncarea și băutura îl mai înviorașeră. Putea să cugete mai limpede, dar îl ispiteau mai mult jurnalele. Nu cumva au publicat că l-au arestat ? Cu mîinile nespălate și tremurînd desfăcu primul jurnal. Cu ochi deprinși găsi repede articolul senzațional, ce îl privea, dar după titlu în-

țelese repede că deocamdată nu putea fi vorba de dînsul. „Misteriosul asasinat al lui Marcu Petcov persistă să planeze în plin... mister". În acest articol se repovestește uciderea, se dau oarecare amănunte biografice asupra victimei, se anunță că poliția a făcut o „razie" printre celebrii spărgători ai Capitalei și atît... Deschise și altă gazetă și aproape aceleași amănunte. În a treia reporterul persistă că asasinatul este de ordin politic.

Asta îl liniști pe deplin. Deși Avanti era un tip ce da cu bâta în Dumnezeu, grozav ținea la reputația lui. Se credea cinstit și deci corect. Un singur neajuns : era ghinionist. El, cel mai mare gazetar, nu putea avea și dînsul o gazetă a sa proprie cu tipografie și... tiraj. Și totuși alții, lipsiți cu totul de talent, au reușit pe deplin, și astăzi își rîd de dînsul, socotindu-l un personaj cînd comic, cînd șantajist.

Avanti, i s-a părut atît de gogonată aducerea mea la po-

— Și burtosului de la prefectură, își zise mulțumit Avanti, „i s-a părut atît de gogonată aducerea mea la poliție, încît, cu toată dragostea lui de reclamă, a ținut faptul acesta în cel mai strict secret ! Cît despre judecătorul de instrucție, n-au făcut alta, dîndu-mi libertatea, decît să pecetluiască infamia asta !

Acum, cînd se convinse că deținerea sa a fost ținută în taină, putea prea bine să plece în oraș și, nepăsător, să facă un tur pe Calea Victoriei și apoi să intre în speluca lui Valer. Probabil că acolo îl așteaptă ciracii lui hămesiți și rătăciți... Ei da, ei îl așteaptă !... Ce păcat, că nu-l mai așteaptă și... ei da, Randa ! Nu, nu... Se va duce la Randa. Ei poate că-i va spune ce i s-a întîmplat. Dar, cu adevărat, va trebui să-i spună ?... Și Randa, știind despre cê era acuzat sau a fost acuzat, îl va mai primi oare și nu-i va striga să audă toată lumea : „Huo, ucigașule ! La pușcărie !"... ? ! ?

Ce idei îi mai trăznesc și lui prin cap ! Cum e cu putință aceasta ? Fiindcă și-a pierdut un revolver, fiindcă un polițist reclamagiu și amator de descoperiri ușoare a îndrăznit să-l bănuiască ?...

A, nu ! Se va duce la Randa... și-apoi cine îl silește să se spovedească ei ? Îi va da și 2000 de lei, din cei cu care

s-a pomenit în noaptea cea de pomină şi o va împăca la sigur !... Ştie doar că toate certurile se liniştesc cu... bani ! Randa şi-a pus în gînd să se facă proprietăreasă... La urma urmei, de ce nu ? Îi va deveni chiriaş, dacă nu l-a vrut vecin. Se va duce deci la Randa !... Are şi nevoie de o destindere de nervi, de-o strîngere în braţe cum numai Randa ştie !...

Îşi îmbrăcă pardesiul, îşi puse pălăria cu borurile largi în cap şi stinse becul. Fereastra fiind cu storurile ridicate, din întunericul camerei se vedea ca într-un pahar în stradă. Pe trotuarul celălalt, un individ cu capul rotund şi cu o pălărie gri se uita cam curios peste drum, adică toomai la fereastra lui Avanti. Nu i s-ar fi părut lui Avanti ciudat faptul, dacă figura acestui ins, acum mai mult siluetă, nu i-ar fi amintit că a mai văzut-o undeva... Într-adevăr, unde a mai văzut-o ?... A, da, chiar proaspăt de tot. Cît era el atunci de plictisit şi obosit, pe cînd sta cu agenţii lîngă dînsul pe culoarul parchetului, dar tot i-a atras atenţia un individ, ce ar jura că seamănă cu cel de pe trotuarul celălalt !... Îi atrase atenţia prin asemănarea ce-o făcu cu o maimuţă...

Şi acum acesta stă şi se zgîieşte spre fereastra lui. De ce ?... Ia să-l mai observe... Şi Avanti se aşeză pe un scaun în dosul unei ferestre. Cel din faţă mai stătu cît mai stătu apoi o porni agale spre dreapta. Cum în momentul acela era şi tăcere pe stradă, Avanti îi auzi paşii, nişte paşi de om ce merge într-o doară. Apoi nu mai văzu şi nu mai auzi nimic.

Se strecurară cîteva minute. Cîţiva drumeţi trecură în dreapta şi stînga, grăbiţi. Apoi iar nimic.

— Să mai aştept cinci minute şi, dacă nu-l mai văd, înseamnă că m-am înşelat, îşi zise Avanti bănuitor.

Nu-i fu greu lui Avanti să ghicească că omul cu capul rotund ar putea fi un agent. Mai trecu ce trecu şi, în sfîrşit, „maimuţa" apăru. Maimuţa era „Puiu" agentul ataşat cabinetului de instrucţie Mircea Strătescu. Deşi Puiu trecu nepăsător pe lîngă fereastră, Avanti nu mai avu nici o îndoială. Numai că îl obseda întrebarea : „Borţosul de inspector l-a pus să-l păzească, ori chiar judele de instrucţie ?"

— Mi se pare că chiar judecătorul. Așadar nu mi-a dat drumul din convingere că sînt nevinovat, ci mă ispitește să fug... De aceea a și pus să mă păzească !

Dacă este așa, atunci cel mai cuminte lucru ce avea de făcut era să nu se mai ducă la Randa. Asta ar însemna s-o bage și pe dînsa în bucluc. Avanti era destul de cavaler, ca să-și poată înăbuși pornirile inimii, cînd era vorba să menajeze o neplăcere iubitei sale.

Dar tot așa, păzind la fereastră pe Puiu, ce iarăși nu se mai arătă o bucată de vreme, Avanti se surprinse căscînd și încă zgomotos.

— Iată-mă-s păzit ca un ministru, se consolă dînsul... În orice caz în noaptea asta nu mă vor călca pungașii. Așadar să mă culc liniștit.

Pentru că vru să mai urmărească pe cel de afară, nici nu mai lăsă în jos storurile și nici nu mai aprinse lumina și, ca și în nopțile cînd vine beat, își aruncă la întîmplare hainele și se băgă sub plapuma, ce-l învelea protectoare și călduroasă.

A cugeta mai departe și a nu se bucura de perspectiva unei odihne binemeritate ar fi fost în orice caz nepractic din partea lui Avanti. Dar prea multe se zvîrcoleau în celulele microscopice ale creierului, ca să le poată stăpîni pe toate.

Cînd imaginea ispititoare a Randei, cînd aceea spînatică a lui Mircea Strătescu, cînd burta inspectorului Strîmbulescu și în sfîrșit, cînd chipul aspru și totuși blînd al lui Marcu Petcov i se perindau pe dinaintea ochilor minții... Dar oricît toți aceștia îl tulburau, el tot se surprindea din cînd în cînd sforăind, pînă cînd natura birui și Avanti avu un somn atît de adînc, încît nu mai visă nimic și cînd își deschise ochii, dimineața, se minună, ca un soldat recrut, că noaptea a trecut atît de repede.

Niciodată nu s-a sculat atît de odihnit și atît de limpede la minte. De aceea nici nu șovăi o clipă și, sărind din pat, se spălă pînă la brîu cu apă rece din lighean. Apoi primenit și îmbrăcat, ba se mai și bărbieri, — nu cu mașina ci cu briciul moștenit de la tatăl său — se așeză la masă și desfăcînd rînd pe rînd jurnalele, se puse iarăși în curent cu misterul crimei din strada Dreptății.

Nimic nou, decît comentarii și ipoteze reporterice̦ști. Singurul fapt precis : repartizarea acestei crime la cabinetul de instrucție al d-lui președinte Mircea Strătescu. Ba da, a mai găsit ceva, dar slavă domnului, prin ce emoții a mai trecut, în ultima gazetă își citi numele într-un subtitlu : „Avanti și Marcu Petcov". Confratele nu spune alta decît că a fost citat la instrucție, pentru a da amănunte asupra victimei cu care fusese bun prieten.

Totuși nu-i prea plăcu aceasta. Iată că numele lui a început să circule împrejurul acestui asasinat. Azi ca prieten, mîine, cine știe ce legături se pot face asupra acestei prietenii.

Lucid, cum era acuma, începu să chibzuiască cu tot dinadinsul, căutînd să-și amintească despre cele spuse de el la prefectura de poliție și acum în urmă la judecătorul de instrucție. Își aduse aminte și de briceag și surîse.

— Acum să mă ierte d-l președinte, că m-am apărat cu o minciună !...

Într-adevăr, cu toată oboseala și zăpăceala în care se găsise Avanti, prostia cu recunoașterea revolverului îl persecuta mereu. Cum a putut fi atît de prost și a recunoscut ceea ce aveau cel puțin o mie de oameni în București ! Și pentru că făcu prostia aceasta, căută să o dreagă și iată că-i veni inspirația și plăsmui lui Mircea Strătescu povestea cu semnul crucii și cu briceagul. Nici că se putea o înlăturare mai șireată a unei dovezi atît de stupidă împotriva sa, de altfel ca și toate această crimă pe care „borțosul" căuta să i-o pună în spinare !... Se vede că Strîmbulescu îi purta de mult sîmbetele !...

— Cum scot „Strejerul Capitalei", cum mă înfig în burta lui !

Și cum ajunse la ideea aceasta, deodată se izbi cu palma peste frunte.

— Trebuie să mă întîlnesc numaidecît cu Pache și să-l întreb cînd și unde mi-a dat banii ce s-au găsit asupra mea.

Și de necaz se ocărî : Dobitocule, cum de te-ai îmbătat în halul acesta, că nu-ți mai poți aminti de nimic !...

Și iarăși își aduse aminte de noaptea aceea pe care o putea reconstitui, doar pînă cînd a ieșit din bodega lui Valer. De ciudă, fu gata să-și care niște pumni în cap.

— Cine altul decît Pache să-mi fi dat banii ?... Dar dacă el mi i-a dat, atunci a profitat că eram beat și mi-a dat mai puțin. (Avanti habar n-avea că a mai fost în noaptea aceea la Randa și i-a lăsat cei 10 000 de lei). Trebuie să-mi dea cel puțin 20 000 ca să încep gazeta !...

Dar pentru că nu-și amintea de Randa, — și i-ar fi fost cel mai bun „alibi", — începu să se îndoiască de întîlnirea cu consilierul comunal. Și dacă-i așa, de unde aceste cîteva mii de lei ?... Într-adevăr, de unde ? Și de necaz începu să plîngă, că s-a îmbătat în așa hal, încît după ce că și-a pierdut revolverul, nici cu cine și de ce s-a bătut și nici cine i-a dat banii, care i-au făcut pocinogul.

Ce fapte extraordinare s-au întîmplat în timpul acestei pierderi a memoriei, ce i-au adus atîtea neplăceri și pe deasupra acuzația de a-și fi ucis pe cel mai bun și nobil prieten al său ?...

— Dar dacă ?...

Cum „dar" și de ce „dacă ?" Își simți podul palmelor ud de nădușeală... Dar dacă în starea lui inconștientă s-a dus la bătrînn și... (acum începe să-i transpire și tîmplele și obrajii) cu ideea fixă că-i trebuie bani pentru Randa, i-a cerut să-i dea dînsul sau nu i-a cerut deloc și...

Avanti căzu la întîmplare pe un scaun, leoarcă de apă. Parcă ar fi fugit într-o zi de iulie cîțiva kilometri... Gîndul pornit odată, nu-i dă pas de reculegere...

Ei da, „și a tras !"...

Se întîmplă întîia oară cînd un bețiv, în stare de inconștiență, săvîrșește o crimă, trezindu-se a doua zi ucigaș fără voie ?

Lui Avanti îi căzu capul pe speteaza scaunului. Cum i se deschise gura, ca unui om ce-și da duhul, un scuipat apoi îi udă palma mîinei drepte. Fără să se simtă, sta ca un om înjunghiat sau surprins de o congestie cerebrală. Apoi deodată sări de pe scaun și strigă :

— Nu ! Asta nu se poate ! Nu se poate !... Ar fi îngrozitor !

Și ca un cîine ce a trecut prin apă, începu și trupește să se scuture de această idee.

— Nu, nu, nu ! Oricît de nemernic aș fi, dar „picul" acela de recunoștință sigur că-l am și oricît de beat aș fi, el nu poate fi cu totul distrus !

Și ca să n-o mai sugereze și judecătorului de instrucție „ideea ucigașului fără voie", se hotărî să nu mai cugete nici-o clipă în sensul acesta.

— Dacă mi-ar aduce cineva revolverul !...

În starea de nervi în care se găsea Avanti, îi era cu neputință să mai stea în casă. Odaia îl înăbușea, iar zăbrelele de la fereastră îl înfiorară pentru întîia oară, dîndu-i impresia că este închis.

Își puse grăbit pardesiul și pălăria cu dosul înainte și ieși în stradă. Afară același soare, ce-a inspirat strofa lui Mircea Strătescu, încălzea blajin aerul. La palatul de justiție tocmai bătea orele 10. Le numără, căci avea doar poruncă să se prezinte la 11. Mai avea deci un ceas. Un ceas de reculegere. Și numai de reculegere ? Nu avea oare tocmai timpul să se repeadă la consilierul Pache și să-l întrebe dacă el i-a dat banii găsiți asupră-i ?... Mai încape îndoială ?... Ba-l va ruga chiar pe Pache să se prezinte judelui instructor și să dea o declarație în acest sens. Desigur, Pache ține să rămînă ocult, dar în cazul acesta chestiunea se schimbă. Și apoi unui judecător cîte nu i se spun și toate acestea mor neștiute în dosare.

Se urcă deci în primul vehicul, ce-i ieși înainte, o trăsură cu doi cai mari și bătrîni, și porni întins spre casa consilierului. Nu-l găsi acasă. A aflat de la servitoare că Pache a plecat undeva afară cu mai mulți consilieri.

— Poftim, d-le, își spuse Avanti. Iată că nu mă pot prezenta judecătorului cu liniștea sufletească necesară.

Dar deodată își simți iarăși ceafa udă, căci gîndi :

— Dar dacă Pache mi-ar fi spus că nu s-a întîlnit cu mine și deci nu mi-a dat nici un ban ? Atunci... Atunci...

Atunci cu ce inimă s-ar fi prezentat lui Mircea Strătescu ? Așa cel puțin nu știe nimic precis și-i rămîne în plus speranța că Pache ar putea fi acela ce i-a dat banii și deci dovada nevinovăției sale.

Ordonă birjarului să-l ducă la Palatul de Justiție și acolo urcă vitejește scările. În orice caz trebuia să apară senin și chiar sfidător. Intră deci în camera grefierului fără să mai bată la ușă, rostind sonor un „bună ziua", ce ului pe Barbu. Dîndu-și seama de efectul produs și ca să-l uluiască și mai mult, începu să vorbească cu grefierul despre politică, să prevadă peste cîteva zile căderea guvernului și să facă reclamă viitorului său ziar „Strejerul Capitalei", ce va face în curînd mare senzație. Despre cele privitoare la dînsul în legătură cu asasinarea lui Marcu Petcov, nici un cuvințel, nici o aluzie.

În sfîrșit, în cadrul ușii apăru Mircea Strătescu. Judecătorul îi întinse mîna și-l rugă să vină la orele 5 după amiază, fiind ocupat cu alte chestiuni.

Asta îl încurajă și mai mult. Persoana lui nu mai era „interesantă". Probabil că rămînea un simplu martor, avîndu-se în vedere legăturile sale cu mortul... Și dînsul, care-și făcuse atîta sînge rău cu ideile sale năstrușnice de reporter senzațional!

Părăsi deci Palatul de Justiție cu totul reconfortat și pentru că i se făcuse foame, se îndreptă spre Calea Victoriei, cu gînd să intre la „Căruța cu bere" și acolo să se ospăteze și să-și răcorească sufletul cu cîteva halbe.

XII

Cînd Avanti intră în cabinetul judecătorului de instrucție, își găsi colegul universitar și tovarășul de manifestații patriotice de altă dată, lăsat pe speteaza scaunului său de birou fredonînd o arie veselă.

Cu un zîmbet amical, aproape feminin, Mircea îi întinse mîna lui Avanti și-i arătă un scaun. Numai grefierul se așeză solemn la măsuța rotundă din fața ferestrei. Își așeză hîrtiile, își cercetă tocul și așteptă.

— Dragă Avanti, începu Mircea prietenește, cred că nu vom mai avea mult timp plăcerea să stăm de vorbă, de aceea te rog să-mi răspunzi acum și cu sinceritate, la întrebările mele.

Avanti tuși, ca să-și dreagă vocea, și zise :

— Astăzi sînt în măsură să vă răspund în toată plinătatea minții mele și aceasta grație d-v., care m-ați lăsat să-mi vin în fire și să mă întremez.

Președintele rămase pe gînduri. De unde și cum să înceapă... În sfîrșit...

— Uite ce e, dragă... Spune-mi despre relațiile dumitale cu Marcu Petcov..., de cînd l-ai cunoscut și pînă cînd te-ai întîlnit pentru ultima oară cu dînsul.

Fruntea lui Avanti se încreți. Se vedea că face eforturi să-și amintească un anumit fapt.

— Intrebarea m-a surprins, d-le președinte... Încerc să-mi amintesc, cînd am cunoscut pentru întîia oară pe d-l Marcu și nu pot. Am cunoscut atîta lume... Aș putea oare să spun despre fiecare, cum l-am cunoscut ?

— Ai dreptate, dar nu „fiecare" a fost de calitatea acestuia... După propriile dumitale mărturisiri, „D-l Marcu" a fost singurul om ce te-a iubit, iar dumneata l-ai stimat.

— Venerat, d-le președinte, izbucni Avanti și ochii i se umeziră.

— Tocmai, făcu Mircea Strătescu.

Se făcu liniște. În sfîrșit Avanti fără a preciza timpul și chiar prima întîlnire, începu să povestească amănunte asupra legăturii lor dintre ei. Bulgarul la început, întunecat și cu limba legată, abia scotea două trei cuvinte, și numai din privirile cu care fixa pe Avanti, acesta prinse să înțeleagă că era admirat. În sfîrșit după cîteva săptămîni, dacă nu luni, d-l Marcu l-a invitat în odăița lui oferindu-i o sticlă de vin, din care s-au împărtășit amîndoi. De atunci a început adevărata lor prietenie, de atunci și limba bulgarului s-a dezlegat și nu o dată au stat la taifas pînă după miezul nopții.

Președintele găsi momentul potrivit și zvîrli întrebarea :

— Și pe la ce oră începeați sindrofia ?

— Cam pe la nouă...

— Așa după miezul nopții n-o începeați niciodată ?

— După miezul nopții ?... Dar cum aș fi îndrăznit să-l scol din somn pe domnul Marcu... !

Strătescu se făcu că nu dă nici o importanță acestui amănunt și întrebă surîzînd :

— Și cam despre ce stăteați la taifas ?

— Dar despre ce nu, d-le președinte ! Căci vedeți d-v., omul acesta, ce și-a început viața ținînd de coada doniței cu bragă, evoluat apoi la o dugheniță de bragagerie la Ploiești și numai în urmă mare angrosist la București. Era cunoscător în toate și avea o judecată și un bun simț...

— Discutați și politică...

— Mai ales... Cum era un cititor asiduu al gazetelor mele, comentam împreună articolele scrise de mine și nu odată m-a contrazis.

— Va să zică nu era întotdeauna de părerea dumitale.

— Numai în privința tonului. Îmi zicea mereu că sînt prea violent.

— Din chitanțele ce s-au găsit la dumneata, se vede că Marcu Petcov era un abonat oredincios al dumitale.

— Dacă ar fi fost vorba numai de abonamente și chiar abonamente de onoare ! exclamă Avanti admirativ... Dar căuta totdeauna pricină să mă subvenționeze !...

— Subvențiunile acestea nu le-am găsit în chitanțiere.

Avanti se uită cu un aer de superioritate la președinte :

— Dacă noi directorii de ziare am da chitanțe pentru toate subvențiile primite, cîte secrete de stat nu s-ar mai descoperi. Dar vedeți, d-le președinte, noi ziariștii sîntem ca și doctorii și preoții catolici, avem obligațiunea secretului profesional. Căci, — și aici Avanti deveni grav — deși misiunea noastră, în foarte multe cazuri trebuie să tăcem, căci dacă le-am da în vileag toate cîte știm, ha-ha !... și făcu acest „haha" cu un aer de o importanță ministerială... Nu e oare presa a patra putere în stat ?

Judecătorul prinse acest moment, pe care-l simți că-i va fi folositor și întrebă :

— Așadar chiar cu riscul de a suferi neplăceri un ziarist e obligat să tacă ?

— Da, d-le președinte, confirmă Avanti și adăugă : Un ziarist și mai ales un director. Mai cu seamă acesta !

— Va să zică din pricina asta nu poți să-mi spui numele persoanei politice ce ți-a dat banii găsiți asupra dumitale ?

— Desigur, pînă ce acea persoană nu mă dezleagă de secretul profesional.

— Și nu poți cere această dezlegare ?

— E într-atît de necesară ?

— În cazul dumitale da. Banii ce s-au găsit te acuză mai tare decît revolverul oricît, eu unul personal, aș crede în inocența dumitale.

Avanti se turbură, ceea ce făcu pe Mircea să adauge :

— Cine te-a pus să strigi în gura mare că n-aveai decît doi poli ?

Directorul atîtor ziare apărute și dispărute clătină nemulțumit din cap și murmură cîteva cuvinte neînțelese.

Mircea părăsi deocamdată această pistă și reveni la Marcu Petcov.

— Și pentru ce te subvenționa victima ?

Necăjit, bănuind că judecătorul îi întinde o cursă, Avanti răspunse iritat :

— Nu înțeleg întrebarea.

— Pentru ce te subvenționa Marcu Petcov, întrebă din nou Strătescu.

— Am auzit ce ați spus, dar nu înțeleg întrebarea...

— Vreau să te întreb — căută să se explice Mircea Strătescu — dacă Marcu Petcov te subvenționa, fie să-și plaseze anumite reclame în ziarele dumitale, fie pentru anumite campanii.

Împricinatul își înfipse bărbia în piept și cu buza lăsată în jos răspunse :

— Nu, d-le președinte, mă subvenționa din simpatie și iertați-mi lipsa de modestie, din admirație...

Dar judecătorul nu se mulțumi cu atît, avea vederi ceva mai pozitive, deși era poet. Văzuse și trecuse atîtea și atîtea prin cabinetul său de instrucție.

— Nici măcar să scrii ceva despre Macedonia ? insinuă el.

— Adică să susțin teza bulgărească ?...

— Da.

Avanti rîse zgomotos, ceea ce-l făcu pe judecător să bată cu creionul în birou.

— Ce te face să rîzi ? mai întrebă el serios.

— Dar bine, d-le președinte, trebuie să știți că Petcov se românizase complet. Nici nu mai voia să știe de bulgari. De aceea s-a și lăsat de prăvălie ! întări Avanti.

— Ce-are a face prăvălia cu Bulgaria ?

— Prin ea avea de a face numai cu bulgari și ajunsese să nu-i poată suferi.

Și lui Avanti începu să-i turuie gura întru apărarea bătrînului Marcu Petcov care din recunoștință pentru țara în care s-a îmbogățit și mai ales pentru oamenii ei „foarte cumsecade" s-a făcut și el „român". De altfel a și dovedit-o. Nu odată, dar sub anonimat, a subscris sume importante pentru diferite instituții de binefacere și biserici, subscriind de asemenea și cîteva milioane pentru diversele împrumuturi ale statului.

Și pentru că Avanti vorbi cu atîta căldură despre ciudatul său prieten, Mircea îi puse deodată întrebarea :

— Dumneata cine crezi că l-a omorît ?

La întrebarea aceasta Avanti tăcu brusc. Apoi ridică din umeri și făcu niște gesturi dezordonate cu amîndouă brațele. Părîndu-i-se în sfîrșit întrebarea suspectă răspunse cu o ușoară ironie :

— După d-l inspector Strîmbulescu asasinul aș fi eu.

— Dar după părerea dumitale, căci pe a dumitale ți-am cerut-o ? mai întrebă Mircea, deodată, ceva mai încruntat.

Avanti iarăși tăcu un timp apoi zise :

— D-le președinte, cunosc drama din gazete și drept să vă spun, mă gîndesc mereu la cine ar putea fi ucigașul. Un borfaș sau criminal de rînd ?... Dar se scrie mereu prin gazete că totul s-ar fi găsit în ordine și singur portofelul a dispărut... Asupra portofelului pot să vă precizez și eu ceva...

— Te rog, chiar să precizezi, făcu repede Mircea, în timp ce grefierul emoționat rămase cu gura căscată și cu tocul în aer.

— Acum să nu credeți că o spui spre apărarea mea... Marcu Petcov nu avea asupra-și niciodată sume mari de bani. Nu știu dacă în acel celebru portofel se găsea mai mult de o mie, două de lei... De cîte ori mi-a dat și întotdeauna mi-a dat în odăița lui, mă lăsa întîi cîteva momente singur dispărînd în odăile sale tainice, pentru ca să reapară zîmbitor ținînd în mînă cîteva mii de lei în hîrtii noi nouțe... Asta era o plăcere a lui : să-mi dea hîrtii abia scoase de la tipar. Niciodată nu mi-a dat vreun ban cînd ne întîlneam în oraș și asta pentru bunul motiv că nu avea asupra-și o sumă importantă, ce mi-ar fi putut-o oferi.

— Ai spus parcă de camerele lui tainice... De ce ?

— Pentru că nu erau deschise pentru nimeni.

— Nici chiar pentru dumneata ?

— Nu m-a invitat niciodată să le văd.

Avanti privi drept în ochi pe judecător și zise sincer :

— La ce mi-ar fi folosit ? Cred că-l indispuneam.

— Bine, făcu Mircea Strătescu... Așadar crezi că ucigașul n-ar fi un borfaș sau criminal de rînd ?

— Eu nu cred nimic, d-le președinte, răspunse fără ezitare Avanti.

— Cunoști vreo rudă a defunctului ? întrebă ca inspirat Strătescu.

Avanti răspunse negativ.

— L-ai auzit însă vorbind de rudele sale ?

— Daaa... făcu Avanti lungind pe „a".

— De ce acest „daaa" ?

— Nu voia să știe de ele.

— De ce ?

— Fiindcă au rămas cu suflet bulgăresc... Îmi vorbea foarte rar de ele... Mi se pare că are o soră, aceasta-i săracă și stă undeva aici în Capitală și un nepot... la Constanța sau Brăila. Ăsta-i bogat și face mare negoț.

— Cum îl cheamă ?

— Nu știu.

Barbu grefierul scria de zor. Mircea Strătescu i se adresă deodată :

— Ia vezi, Barbule, să scrii anunțul acela la gazete, ca să facem cunoștință și cu rudele lui Marcu Petcov și adause rîzînd : „Moștenitorii veseli".

Dar Avanti țîșni de pe scaunul său :

— A nu ! Dacă „domnu Marcu“ a apucat să-și facă testamentul și cred că l-a făcut, lor în orice caz nu le-a lăsat nimic.

— De unde știi ?

— Mi-a spus-o ori de cîte ori vorbea de moartea lui. Vedeți, d-l judecător, că omul acesta simplu se gîndea mereu la moarte ca un înțelept... Iată ce-mi spunea : „Am eu nepotul ăla care-mi așteaptă moartea, dar se înșeală. Are destulă avere și apoi nici nu-mi place“.

— Și cine crezi că ar fi moștenitorul ?

Avanti dădu din umeri :

— Nu știu... Poate, a lăsat pentru vreo biserică.

— Posibil, își spuse și Mircea, cu toate că o clipă îi fulgeră prin minte și ideea că moștenitorul ar putea fi și cel ce sta în fața lui, bănuit de asasinarea lui Marcu Petcov. „Probabil“ își mai spuse odată în gînd Mircea și reveni la subiect.

— Ascultă, Avanti, zise el deodată... Acest nepot cunoștea sentimentele unchiului său ?

— Cred că da, se întîlneau foarte rar și-și vorbeau foarte rece.

— I-ai văzut stînd vreodată de vorbă ? întrebă atunci repede judecătorul, sperînd să-l prindă pe Avanti că se contrazice.

— Nu, știu din spusele bătrînului.

Mircea se ridică de la biroul său și se plimbă de vreo două ori prin strîmta încăpere a cabinetului, apoi luînd un scaun se așeză lîngă Avanti. Îi puse o mînă pe umăr și-i zise surîzînd :

— Știi, chestia cu briceagul. N-ai nimerit-o cu Gheboaia. El are unul nou-nouț și apoi mi-a declarat că nu i-ai dat nici un briceag.

Avanti făcu pe surprinsul.

— Ce briceag, d-le președinte ?

Mircea puse pe grefier să citească pasajul relativ la inițiala „a“ de pe prășelele revolverului.

Cum Avanti nu avea încredere în fostul său coleg de universitate, găsi de cuviință să facă puțin teatru. Era o dovadă în favoarea sa. Singura ce și-a putut-o iscodi. Făcu pe miratul.

— Am spus asta ?...

— Conteşti ?

— Nu-mi amintesc. Dar dacă aşa e scris, probabil că aşa am spus. Eram atît de obosit, d-le preşedinte... Cine ştie, ce-oi mai fi spus, spre nenorocirea mea.

— Recunoşti c-ai făcut pe mînerul revolverului d-tale un „A" ?

— Recunosc.

— Că vîrful briceagului cu care ai făcut „A"-ul s-a rupt ?

— Da.

— Şi că briceagul l-ai dat lui Gheboaia ?

Aici Avanti ceru să i se citească o doua oară depoziţia.

— Vedeţi, d-le preşedinte, am spus „mi se pare", şi Avanti adăugă făcînd pe naivul : dar asta are vreo importanţă ?

— Desigur şi îmi pare rău că nu poţi dovedi ce-ai făcut cu briceagul.

Avanti privi ferm pe judecător.

— Eu sper, d-le judecător, că revolverul meu va apare.

— Numai să nu apară prea tîrziu, răspunse Mircea prompt, ridicîndu-se şi trecînd iarăşi la biroul său.

Aici instalat în scaun se lăsă puţin pe spate şi-şi duse mîna la frunte, de rîndul acesta cu adevărat obosit. Desigur că instrucţia urmată pe drumul acesta nu va duce la mare lucru şi poate c-a făcut rău că l-a lăsat pe Avanti în libertate. Pînă una alta, tot Avanti era cel mai apropiat de crimă, iar acum liber îşi putea crea dovezi de inocenţă. Aşa de pildă ar fi apariţia revolverului cu „A" pe prăsele. Şi atît de mult îl absorbi această idee, încît ea se transmise şi lui Avanti care neîntrebat spuse deodată :

— Sînt sigur, d-le preşedinte, că d-v. acum vă gîndiţi, că eu voi face să apară un revolver cu semnul „A" pe prăsele. Asta înseamnă — şi vocea i se sugrumă — că d-v. credeţi în vinovăţia mea.

Sunprins Mircea se îndreptă din şale şi bătu uşor cu degetul cel mare în birou, dar Avanti puse mîna pe cruce şi zise tare şi cu convingere :

— Niciodată n-am jurat pe cruce. Niciodată n-am fost martor... Dar acum pot să jur, d-le preşedinte, că sînt vic-

tima unei groaznice fatalități, în orice caz pradă unui vis de exantematic ! Scăpați-mă, d-le președinte, scăpați-mă !...

Și Avanti cu mîna pe cruce începu să plîngă cu lacrimi, ce-i curmau obrajii, lăsîndu-i dîre negre. Mircea se înfioră de urîțenia lui, dar și de această explozie a sincerității.

Desigur Strătescu nu era închizitor, ci un simplu judecător de instrucție, sortit să vadă în fiece împricinat un delincvent, un asasin. De rolul acesta nu se putea dezbăra. Îl fura funcția, ce-i devenise obicei. Oricît de poet era, îl copleșea obișnuința de a căuta oricui nod în papură și desigur, dacă avea la îndemînă o dovadă mai palpabilă, n-ar ezita o clipă să-l aresteze pe Avanti și să-l prezinte juraților. Dar pentru moment era aproape convins că se află în fața unei fatalități, de rîndul acesta nu tocmai oarbă : Avanti plătea, ca și Dragomir din *Năpasta*, alte fărădelegi.

— Ascultă, Avanti, zise el calm, după ce directorul atîtor jurnale secase un prim șuvoi de lacrimi, să știi că mie nu-mi plac scenele astea, mai ales cele făcute de dumneata. Nu cadrează cu situația d-tale socială și intelectuală. În orice caz te vedeam sub o altă înfățișare. Dar, deocamdată să curmăm această scenă penibilă. Poți să-ți vezi de treburi.

Avanti își șterse repede lacrimile și înviorat de perspectiva libertății întrebă :

— Mîine la ce oră să mă prezint ?

Strătescu stătu o clipă apoi răspunse :

— Deocamdată nu mai e nevoie să mai vii... Te voi cita la timp.

Lui Avanti nu-i veni să creadă urechilor și mai întrebă.

— Mîine nu mă mai prezint ?

— Nu, nu. Așteaptă în liniște citația.

Fane Fănulescu-Avanti se repezi la mîinile judecătorului să i le sărute, dar acesta avu grijă să și le împreune la spate.

— Așa, Avanti, la revedere.

. . . . . .

Cînd se văzu numai cu grefierul, Mircea Strătescu se mărturisi :

— Iată o afacere, care mă sîcîie... iar după o pauză adăugă : Dar tu ce zici, Barbule ?

— Cred, d-le președinte, că sînteți pe calea cea bună.

— Cum așa ?...

— Deși se spune că cine aleargă după doi iepuri nu prinde nici unul, d-v. umblați chiar după mai mulți și veți prinde pe acel ce trebuie.

— Numai să se lase prins.

Da, da, Barbu avea dreptate. El niciodată nu se încăpățîna să o țină pe aceiași pîrtie a necunoscutului. Adevărul trebuia aflat, dar adevărul și numai adevărul.

Dovezile împotriva lui Avanti erau aparent suficiente. Revolverul, banii, mărturia gardianului, întîlnirea cu victima, — ceea ce i-a dat putința să intre în casă fără a mai forța ușile, — apoi chestia cu briceagul și cu semnul de pe revolver, — spre a deruta instrucția — personajul politic misterios și neputința lui Avanti de a preciza felul cum și-a petrecut timpul de la plecarea lui din bodegă și pînă cînd a fost văzut de gardian, oricît și-ar mască-o acesta prin beție, iată atîtea argumente, ce ar conclude la o ordonanță definitivă. Și totuși Mircea Strătescu nu era el în primul rînd convins de această vinovăție: Fatalitatea... Năpastă !

— Să nu uiți, Barbule, să faci prin gazete convocarea rudelor !

— Mîine avem și o șezătoare literară ! adăugă Barbu glumeț.

— Așa e.

— Mîine poate că ne mai trimete și inspectorul cîțiva clienți de ai lui, dintre cei specialiști cu asasinarea bătrînilor ! Și apoi macedonenii...

Mircea își aduse aminte și de cucoana cea bătrînă, unde de obicei Avanti dispărea în vremuri de restriște.

— Deseară, Barbule la nouă, ne întîlnim la bodega lui Valer... Vom merge undeva...

Ochii lui Barbu sclipiră.

— Luăm și pe Puiu.

— La un pahar de vin, d-le președinte ?...

— Poate și la mai multe...

Și președintele surîse strengărește la gîndul că-l va duce pe Barbu la o cucoană bătrînă.

XIII

Avanti aproape că uitase de neplăcerile interogatoriilor sale de la instrucție, și cititorul de gazete aproape că uitase de asasinarea lui Marcu Petcov, sfîrșitul său tragic nemaiocupînd coloanele ziarelor.

Misterul se încăpățîna să planeze și afacerea aceasta parcă era menită ca multe altele să se înfunde în arhivă. Totuși dosarul ei sta mereu pe biroul lui Mircea Strătescu, și, cum acesta nu înceta o zi să se informeze și să cerceteze, el se îngroșa văzînd cu ochii luînd proporții îngrijorătoare. Și acesta fără știrea presei. Mircea Strătescu nu-și vedea gloria ca judecător de instrucție, pe care presa s-ar fi grăbit să o difuzeze cu larma necesară. O prefera cîtorva rînduri într-o revistă literară obscură, prin care i s-ar fi remarcat vreo poezie de-a sa.

Asta bineînțeles nu-l oprea să-și vadă de datorie... Și întîi și întîi Mircea Strătescu făcu o vizită nocturnă și pe neașteptate gazdei lui „madam Popeasca".

Mircea Strătescu deși se dusese cu gîndul să facă o descindere la coana Chiva, zărind un afiș lunguiet pe fereastră, bătu la ușa proprietăresii și o întrebă dacă are de închiriat o cameră mobilată. El era însoțit de grefier și de agent.

Coanei Chiva nu prea i-a plăcut faptul acesta și fu gata să nu le deschidă.

— Ați putea veni mîine dimineață, că acum e noapte și eu sînt o biată femeie bătrînă și singură.

Strătescu se scuză, dar insistă să vadă camera. I se arătă aceeași odaie umedă, în care Avanti s-ar fi simțit fericit să poată sta.

Mircea nu-și putu preîntîmpina o schimonositură de dezgust ce-i încreți cu totul figura lui rasă, și zise :

— Cum ? Aici poate să locuiască o ființă omenească ?...

— Să fii dumneata sănătos, cîți ar dori s-o aibă !... auzi deodată Mircea în spatele său o voce cam aspră deși feminină.

Se întoarse brusc și la lumina unei lămpi dădu cu ochii de Randa : o apariție pe care Strătescu o găsi comună, primitivă, mai mult coaptă decît tînără, dar de o feminitate atîțătoare. Ea îl privea cu dispreț, tocmai pentru că-și dădea seama că avea acest farmec.

Puiu și Barbu o priviră cu ochi de polițiști. Pentru ei se dezlegase o enigmă. Nu pentru bătrîna proprietăreasă dispărea din cînd în cînd Avanti, ci pentru această „țigancă îmbăiată". Dealtfel Puiu s-a și dat pe lîngă judecători și l-a ghiontit discret și politicos.

— Puiu are să-mi spună ceva, își spuse Mircea și adaose cu glas tare gazdei : Ai zis bine, noaptea nu se închiriază camere, vin mîine s-o văd și ziua.

Afară în stradă se explicară. Judecătorul fu repede convins și Puiu fu însărcinat să supravegheze casa aceasta, ce căpătase o deosebită însemnătate.

In trei zile Mircea Strătescu află cu siguranță că Randa era amantă lui Avanti, fapt ce acesta i l-a ascuns. Așadar Avanti nu era sincer cu dînsul. Și de ce ? Pentru motivul binecuvîntat, că nu era... nevinovat.

Se și hotărî să citeze pe Randa la instrucție, dar chibzuind mai bine găsi că n-a sosit încă timpul. Randa i-ar fi spus-o lui Avanti și Avanti nu trebuie să știe că instrucția se mai ocupă de dînsul. Hotărît, Mircea Strătescu era sortit să aducă pe Avanti înaintea juraților, tocmai cînd începuse să creadă în nevinovăția lui !

Peste alte două zile Mircea făcu cunoștința rudelor lui Marcu Petcov. Ele nu întîrziară să se prezinte. O babă, sora bulgarului, o babă săracă ce abia îngăima cîteva cuvinte românești și un domn prezentabil în plinătatea vîrstei și a puterii, bine îmbrăcat, deși fără gust și înzestrat cu multă îndrăzneală. Acesta era nepotul.

Biata bătrînă de cum s-a prezentat la biroul președintelui începu să se smiorcăie și să blesteme pe Marcu Petcov, că a lăsat-o în mizerie și nu a ajutat-o niciodată. Spunea mereu :

— Bine i-a făcut că l-a omorît ! Asta-i trebuia mai de mult !... Cîine ! Cîine !

— Femeie, i-a zis Mircea Strătescu. Nu mai vorbi așa, că mă silești să te arestez !

— De ce ?

— După felul cum vorbești, s-ar părea că dumneata l-ai omorît.

Bătrîna nu s-a înspăimîntat și a răspuns :

— Asta-i păcatul meu, că nu l-am omorît eu. Dar era un om voinic ce puteam eu să-i fac, o biată bătrînă nemernică ?...

Ca judecător conștiincios, Mircea a luat mărturia vecinilor, prin care a constatat că bătrîna Rada nu ieșea din curte unde-și adăpostea sărăcia, decît pînă la brutărie, iar noaptea niciodată nu îndrăznea să se avînte chiar pe propria-i stradă. Era un suflet speriat și învins din primele lupte ale vieții. Ajuta ici colo chiriașilor aciuiați în una din acele îngrămădiri de case, ce alcătuiesc proprietatea unui singur individ, așa cum sînt multe în acest București mare și în mizerie, dar și în bogăție. Cum putea fi această ființă asasina lui Marcu Petcov ? „Poate doar prin telepatie !“ își spuse glumeț judecătorul de instrucție.

Nu tot astfel se petrecu și cu nepotul, adică cu domnul Dumitru Petcov. Acesta cum apăru în cabinetul de instrucție umplu strîmta încăpere cu marea lui trupșenie. Era într-adevăr un tip de bulgar, în care vechea rasă străbună apărea neîndoios în pometii ieșiți ai obrajilor și în niște ochi mici și negri. Dar Dumitru Petcov era un domn. Totul era curat pe el și stofele de bună calitate. Mirosea chiar a parfum, un parfum ce-i dădea lui Mircea Strătescu începuturi de dureri de cap. Gata era să spună lui Barbu să deschidă ferestrele.

Dumitru Petcov s-a prezentat cu oarecare întîrziere. Dumnealui a lipsit din țară vreo lună, așa că n-a aflat de moartea unchiului său decît acum două zile de la niște cunoscuți din Constanța.

— Și unde ați fost ? l-a întrebat Mircea.

— Prin Europa... răspunse bulgarul îngîmfat.

— Pentru ?...

— Afaceri...

— Ce afaceri ?...

— Export de grîne.

— Ce credeți despre asasinarea unchiului dv. ?

Dumitru Petcov avu un surîs de dispreț.

— I-am prevăzut sfîrșitul acesta.

— Cum așa ?...

— Un om la vîrsta și cu averea lui nu stă singur departe de rude și fără nici un fel de servitori. Dar zgîrcenia...

— I-ați propus vreodată să trăiți împreună ?

Bulgarul răspunse indirect :

— Parcă te puteai înțelege cu el ?...

— În sfîrșit, pe cine bănuiți că l-ar fi putut omorî ?...

— Poate un vecin... Un om bogat, bătrîn și singuratec, pe cine n-ar fi ispitit ?...

Tonul, siguranța și ușurința cu care Dumitru își debită părerea indispuseră pe Mircea Strătescu și i-l făcură antipatic, de aceea și încercă să-l tulbure.

— Dar pe o rudă n-ar fi putut-o mai degrabă ispiti gîndul moștenirii ?

Într-adevăr bulgarul se roși.

— O rudă, se poate și asta.

Și, pentru că Mircea văzu că se tulbură, continuă :

— În afară de dv. și de bătrîna Rada, mai cunoașteți și alte rude ?

— Aici în România nu.

— Și pe Rada ați crede-o în stare să săvîrșească un omor ?

Bulgarul surîse compătimitor :

— O, biată Rada.

Mircea avu cruzimea să meargă și mai departe, zicînd un „atunci" foarte semnificativ.

Dumitru Petcov se turbură și mai tare.

— Ai cumva pașaportul la d-ta ?...

După cum se vede, Mircea coborî politețea cu un grad. Nepotul asasinatului răspunse repede.

— Se întîmplă să-l am la mine, d-le judecător.

Barbu corectă : „D-le președinte"...

— Da, d-le președinte, se corectă și Dumitru Petcov... Se întîmplă să-l am la mine...

„Se întîmplă" vorba vine, nepotul venise special înarmat cu pașaportul, ca să dovedească judecătorului de instrucție că în timpul asasinării unchiului dînsul se găsea în țări străine.

Bulgarul își depuse pașaportul pe biroul judecătorului de instrucție. Era un pașaport bulgar. Așadar, d-l Dumitru Petcov nu renunțase la supușenia statului vecin. Avanti avea deci dreptate. Marcu nu-și putuse suferi nepotul, din pricina că acesta rămăsese bulgar.

Mircea răsfoi pașaportul mai mult de formă. Sigur, Dumitru fusese în acest timp în... în... precis în Austria. Iată viza plecării lui din Austria.

Cu o vădită părere de rău Strătescu primi acest „alibi". Și totuși, cu toată evidența lui...

— D-le Petcov, reluă judecătorul, ce știi dumneata despre legăturile unchiului dumitale cu societățile secrete macedonene ?...

Dumitru se zgîi la judecător.

— Ce societăți, d-le președinte ?...

— Dintre acelea ce visează o Macedonie mare bulgărească !...

Dumneata nu ești macedonean ?...

— Nu, d-le președinte, noi sîntem de prin părțile Plevnei.

— Bine, bine, dar despre asemenea societăți n-ai cunoștință ? Dumneata în calitate de cetățean bulgar...

Bulgarul se roși, se gîndi o clipă, apoi zise :

— Eu, d-le președinte, n-am timp să mă ocup de astea... Eu fac afaceri... După cum ai văzut din pașaportul meu, umblu prin lume să cîștig un ban.

— În sfîrșit, dumneata nu ai cunoștință că s-ar afla în București sau la Constanța, unde ai dumneata biroul, o asemenea societate ?...

Bulgarul se uită timp la judecător :

— N-am auzit de astea.

Ca să se convingă că Dumitru e sincer îl mai întrebă repede :

— Nici de comitagiii din Cadrilater, care asasinează oameni nevinovați ?...

— Ba de aceștia am auzit, răspunse prompt nepotul lui Petcov.

— Vasăzică dumneata nu crezi că unchiul dumitale ar fi fost omorît de unul dintre aceștia ?

— La ce ?...

— Pe aici se spune, că i s-ar fi cerut o subvenție mai mare și el a refuzat.

Bulgarul căscă ochii.

— Se spune așa ?... Poate c-o fi și asta.

— Parcă ziceai că în București nu există societăți secrete.

— Am zis eu asta ?

— Unchiul Marcu nu ți-a vorbit niciodată de aceste societăți că-i cer bani ?

— Unchiul Marcu nu prea vorbea cu mine despre ce făcea.

— Dar despre ce vorbeați, cînd vă întîlneați ?

— Mai nimic. Bună ziua, bună seara, ești sănătos ? Ce-ți mai face nevasta ? Dar copiii ? Și atît.

— Eu am auzit că vă certați cîteodată...

— Nu ne certam, dar eram cam certați.

— Din ce pricină ?...

— Mi-a trebuit mie odată o sumă mai mare de bani și „dumnealui" mi-a refuzat-o cu toate că-i puneam amanet casele de la Constanța.

— Și de ce n-a vrut să te împrumute ?...

— Așa era el... Încăpățînat și sălbatic... Nu o dată l-am rugat să locuim împreună la Constanța. Ar fi fost și „dumnealui" între ai lui... Acum a murit ca un cîine al nimănui...

În felul acesta interogatoriul lui Dumitru Petcov a decurs timp de două ore. Mircea n-a scos mare lucru din gura lui. În orice caz aproape nimic nou.

— Cam cîtă avere crezi că a lăsat bătrînul ?...

La această întrebare Dumitru căscă ochii lui mici pînă îi făcu aproape normali.

— Multă, d-le președinte... Mai multă decît s-ar crede ori se vorbește... A cîștigat mult la bursă... A apucat vremurile cele mai bune de după război...

Dumitru Petcov crede că averea unchiului său trece de 40 milioane, bani numerar și efecte, afară de case.

— Credeam că 400...

— A, nu !... făcu repede Dumitru... Dacă nu se încăpățîna și se făcea tovarăș cu mine făcea și suma asta... Dar dacă n-a vrut ?

— Dar dumneata ce afaceri învîrteşti ? întrebă brusc Mircea.

— Cereale ! Angrosist, dar joc şi la bursă.

— Şi dumneata ai ceva avere ?

— Vreo cîteva milioane.

— Şi cu 40 ale lui Marcu ! completă judecătorul surîzînd şiret.

Bulgarul clătină cu mulţumire din cap :

— Ştie D-zeu ce face.

— Cum asta ?...

— I-a luat viaţa înainte de a-i lua minţile.

— Explică-te.

— Păi da, d-le preşedinte, omul acesta dacă mai trăia, cine ştie ce prostie mai făcea.

— Tot nu înţeleg.

— Mă tot ameninţa prin lume că face testament împotriva mea.

— Şi asta-i prostie ?...

— Desigur, d-le preşedinte, nu-i prostie să-ţi despoi familia, pentru cine ştie ce nebunie ? !...

— Mai are şi alţi nepoţi afară de dumneata ?

— Dar copiii mei nu-i sînt tot nepoţi ?...

— Parcă ziceai că ai şi dumneata avere.

— Am şi eu 3—4 milioane. Cîte un milion de fiecare copil, astăzi nu-i cine ştie ce !...

Sigur, un milion nu e cine ştie ce, dar era oare obligatoriu ca nişte bulgăraşi să moştenească 10—12 milioane ?... Lăcomia aceasta i-l făcu şi mai antipatic lui Mircea !... Pe acesta într-adevăr că l-ar sîcîi puţin. Ce noroc pe Dumitru Petcov că în timpul asasinării lui Marcu a fost la Viena. Şi totuşi n-ar fi cu neputinţă să fi pus la cale crima şi apoi, ca să nu fie bănuit, să fi plecat în lume !...

Ceru bulgarului adresa de la Constanţa şi numele funcţionarilor săi, apoi subit Mircea întrebă :

— Îl cunoşti pe domnul Fane Fănulescu-Avanti ?

— Avanti ?

— Da, Avanti ?

— Nu-l cunosc personal, dar am auzit că-i un destrăbălat, că scoate gazete ca să ia bani de la negustori și că era prieten cu unchiul.

— Tocmai. Ce părere ai de prietenia asta ?

Bulgarului i se încreți fruntea, micșorîndu-i-se pînă la o simplă linie și zise :

— Ce prietenie putea să fie între un zăpăcit și un om serios ?

— Și totuși a existat prietenie. Bătrînul Marcu l-a ajutat de multe ori bănește.

— A făcut asta unchiul Marcu ?... întrebă Dumitru uluit. El care se speria pentru un ban ?... Și cu cît îl ajuta, mă rog, d-le președinte, dacă nu vă supărați de întrebare.

— Cu mii de lei.

Bulgarul căscă iar ochii, țîțîi, ba începu să și fluiere.

— Vedeți, d-le președinte... Ce vă spuneam eu ? !... Dacă mai trăia, cine știe ce mai făcea !... Să-și dea el banii munciți și economiile unui trîntor ca ăla !...

Cuvîntul „trîntor" sună în chip neplăcut lui Mircea, așa ca o oală ce i s-ar fi spart în cap. Vorba aceasta urîtă parcă i-ar fi fost adresată și lui.

— De ce crezi că Avanti e un trîntor, iar dumneata unul ce muncești ?...

— Apoi e totuna, d-le președinte ? Eu alerg, cumpăr și vînd. Mă socotesc în fel și chip, cum ar fi mai bine.

— Și crezi că d-l Avanti nu face tot așa ?... Crezi dumneata că a scoate o gazetă e mai ușor, decît a vinde un vagon de praz ?...

Mircea vru să spună „grîu", dar ca să-și bată joc de bulgar transformă grîul în praz. Dumitru însă era Dumitru, așa că nu înțelese batjocura, în schimb își apără... prazul.

— D-le președinte, omenirea poate trăi fără gazete, dar fără praz nu.

— Mă iartă, eu unul nu mănînc praz și nici nu mor de foame din pricina asta, pe cînd dacă n-aș citi gazetele, aș fi așa ca biroul acesta... și Mircea bătu cu palma în el uitîndu-se fix cu înțeles la Dumitru.

Dar nici acum nu pricepu. Dumitru era Dumitru și știa el, ce știa. De altfel își dete și gîndurile pe față.

— Cînd o să rupeți pecețile, d-le președinte, de la casa lui Marcu ?

Nepotul se dorea cît mai repede în averea unchiului.

Mircea Strătescu nu-și mai luă ochii de la bulgar. Figura lui nu exprima nimic. Dar de ce ar mai trăda vreo dorință ? Dumitru nu era, împreună cu baba, legitimul moștenitor al lui Petcov, afară dacă acesta n-a lăsat vreun testament ?...

A, da, testamentul. Numai că trebuie găsit. Se află el oare în casa de bani din biroul acela ministerial, ce-și așteaptă moștenitorul ?

Dar bulgarul aștepta răspuns la întrebarea pusă asupra peceților. Instrucția poate mai avea nevoie de o descindere.

— Să mai așteptăm o săptămînă, domnul Petcov.

— La ce, d-le președinte ?

— Poate mai apar și alte rude.

— Dacă vă spun eu că nu sînt.

Mircea bătu cu degetul în masă.

XIV

A, a !... De ce nepotul acesta n-a fost în țară ? își spunea mereu Mircea Strătescu cu regretul de a nu-l putea trimite la Văcărești măcar pentru cîteva zile. Pentru cele 40 de milioane făcea să se plătească măcar atît !... Într-adevăr, măcar cu atît ! De ce ? Fiindcă-l credea în stare, lacom cum era de bani, să grăbească moartea un-

chiului său !... Fiindcă, ei da, fiindcă poate a plecat anume în străinătate, ca să-şi creeze un „alibi", pe cînd un om al lui de credinţă i-a executat planul.

Aceasta n-o cugeta numai Mircea, dar o şi simţea, mai bine zis o presimţea, şi de astfel de presimţiri un judecător trebuie să ţină seamă. De aceea a şi cerut lui Dumitru Petcov să-i dea numele personalului său. Îl va cerceta sau va invita parchetul de Constanţa să facă investigaţiile necesare. Dar mai bine ar fi să le facă personal, sau să trimită pe cineva de la Bucureşti.

— Pe Puiu ?...

Ideea îi surîse, dar chibzuind mai bine, Mircea Strătescu nu-şi găsi agentul încă format pentru o astfel de cercetare. Şi apoi cu gradul său modest ar avea Puiu destulă autoritate să ceară concursul celor de la Constanţa, fără de care nu s-ar putea ajunge la nici un rezultat ? Atunci pe cine ?

Întîmplarea făcu pe Mircea să nu se frămînte prea mult în căutarea omului cerut. O bătaie în uşă şi-n cabinetul de instrucţie apăru ca un Falstaff al zilelor noastre d-l inspector general Strîmbulescu.

— Cu voia dv., d-le preşedinte.

— Ia loc, dragă d-le inspector, zise înveselit Mircea, admirîndu-i proporţiile trupeşti. Ce uragan te aduce pe la mine ?

Zise „uragan" în loc de vînt, pentru că numai un uragan ar fi putut clinti pe Strîmbulescu.

— În chestia cu bulgaru', d-le preşedinte.

— Aduci ceva noutăţi ?... Stai, te rog, jos.

Strîmbulescu îşi şterse sudoarea şi respiră din adîncimi de abis... Suferea de năduf cînd făcea mai mulţi paşi.

— Ia ascultă, dragă, de ce nu te abţii de la mîncare ? îi spuse fără să vrea preşedintele.

— Să nu mănînc ?! făcu speriat Strîmbulescu, dar atunci cu ce să întreţin toată cărnăraia asta de pe mine ?

— Dar mai dă-o dracului de măcelărie, inspectore ! izbucni Mircea jumătate glumeţ, jumătate sincer indignat.

— Şi să mor ca vagabonzii ori poeţii de... oftică ? !... şi Strîmbulescu rîse de se cutremură toată măcelăria de pe dînsul.

— „Să mor ca vagabonzii ori poeții de oftică !“ își zise în gînd și Mircea...

Avusese acum cîteva zile ședătoarea aceea literară a cenaclului Avanti și, într-adevăr bine a grăit Strîmbulescu : vagabonzii și poeții mor de oftică. Toți erau niște arătări mai mult sau mai puțin străvezii, mai ales că redacția lui Avanti făcea deodată și vagabondaj și poezie.

— Și d-ta, inspectore, vrei să mori ca băcanii ?

— Ba nu vreau să mor în nici un fel. Dați-o dracului de moarte, d-le președinte, că mai sînt și ale bunătăți pe pămînt.

Mircea surîse. Sigur, pentru Strîmbulescu erau foarte multe bunătăți pe pămîntul acesta atît de vitreg cu alții. Cum să renunțe el la ele ?... Și totuși pe Strîmbulescu moartea îl pîndea mai de aproape decît pe mulți dintre slăbănogii, de care rîdea el. Îl pîndea cu ceva fulgerător. Dar nu despre aceasta e vorba aici și apoi nici nu i-a sosit încă lui Strîmbulescu ceasul.

Inspectorul venise pe la parchet cu o mulțime de isprăvi. Pentru că, deși era atît de anevoios la mers, era unul dintre cei mai harnici polițiști și nu-și menaja nici somnul și nici bucățica de la gură, ca să pună la cale o cercetare de la care arareori se lipsea.

Între acestea multe isprăvi cu care venise pe la parchet, adusese ceva și pentru cabinetul de instrucție a lui Mircea Strătescu.

Aduse însă ceva negativ. Din toate raziile și care umpluseră beciurile prefecturii de poliție cu spărgători de toate categoriile, nu s-a putut afla nimic. Cea mai mare parte dintre arestați au putut să precizeze unde au fost în noaptea asasinării lui Petcov. Ba, cu prilejul acestor cercetări, cîțiva borfași, ca să scape de bănuiala de a fi ei ucigașii bogătașului bulgar, și-au mărturisit faptele ce au săvîrșit în noaptea aceea, descoperindu-se astfel pe neașteptate o mulțime de spargeri.

Nemulțumit cu acest rezultat, Strîmbulescu își alese doi dintre cei mai iscusiți spărgători și, dîndu-le și ceva bani, le-a dat însărcinarea să iscodească printre confrații lor pe presupusul asasin.

— D-le inspector, să n-am parte de pușcărie ușoară, îi spuse unul dintre ei, dacă ucigașul bulgarului e dintre ai noștri... Nu, zău.

— Dar tu cine crezi că ar putea fi ?

— E unul de-ai dumneavoastră.

— Cum așa, mă ?

— Dintre boieri. A fost lucrătură subțire... Îi de boier... Numai ei lucrează „în ajur"...

Strîmbulescu nu să dă bătut. Dacă n-a descoperit nimic printre spărgători, s-a apucat și de „Chestia macedoneană", ca să-i dovedească d-lui președinte că n-are nimic cu Avanti și, dacă-l bănuiește, e pentru că numai și numai el este asasinul.

— Ei, cum stăm cu „chestia macedoneană ?"

— Cum să stăm, d-le președinte, e ca și cum nu e... Aici în București, cel puțin, nu există... O fi ea în Cadrilater și pe Varna, dar pe la noi...

Într-adevăr inspectorul Strîmbulescu a făcut cercetări întinse printre bulgarii lui și toți au dat din umeri. Macedonenii stau în Macedonia sau la Sofia. Ce să caute ei la București. ?

— Și totuși cred că există, Strîmbulescule ? Dar în sfîrșit, bine c-ai venit.. Îmi trebuie concursul d-tale.

Și-i spuse de Dumitru Petcov.

— Știu, a intrat acum trei zile în țară pe la Episcopia Bihorului.

— Nu s-ar putea ca lacomul acesta de bani să fi pus pe cineva să omoare pe unchiu-său ?

— Asta ar fi o „chestie", d-le președinte...

Dar... vedeți... n-a fost în față.

N-a fost în țară, dar oare n-a făcut-o asta înadins ca să nu cadă bănuielile asupra-i Iată de ce Mircea îi cere concursul. Să se deplaseze la Constanța și acolo să cerceteze, cum stau lucrurile... Ce-i cu comerțul de cereale ? Ce fel de birou are ?... Cu ce funcționari lucrează ? În sfîrșit, dacă în noaptea asasinării lui Marcu n-a fost careva dintre ei la București.

Lui Strîmbulescu nu-i trebuie multe deslușiri. El era gros, dar ca polițist era subțire ca... miros. Îi chiar surîse

deplasarea. Tot are el niște greci prieteni la Constanța... Va trage un chef cu ei și va mînca la icre negre !

— Cu lingura, d-le președinte, și cu puțină „limonia".

În noaptea aceea a și plecat cu delegațiile să inspecteze poliția din Constanța.

Și e drept. Chef a făcut la toartă și icre a mîncat și cu... lopata, dar a venit cu mîna goală. Dumitru Petcov n-avea la Constanța decît o cancelarie mică cu doi bătrîni funcționarași ce n-au văzut Bucureștii niciodată. Dumitru Petcov era mai mult samsar decît cerealist, de aceea și alerga prin toată țara și nu arareori prin țările învecinate. Prin țară să cumpere sau să-și ofere serviciile de misit, iar în străinătate să vîndă o marfă ce nu era a lui.

Ca om, Dumitru era sobru, trăia economic, poate tot așa de „cărpănos" ca și unchiu-său. Avea casă curățică la Constanța, o femeie tînără și frumoasă îi era soție și mai avea trei copii : doi băieți și o fetiță. Om fără cusur, închis, zgîrcit, dar bogat : nu uita să se ducă în fiecare duminică la biserică. Venit sărac, în cîțiva ani ajunsese să vorbească de milioane, iar acum Constanța vuia de pleașca ce-i mai căzu pe cap cu moștenirea lui Marcu Petcov.

— Și totuși mie îmi spune inima, inspectore dragă, că Dumitru și-a băgat coada în afacerea asta. Dacă nu ca să apuce mai curînd moștenirea, cel puțin din ură.

Spre confirmarea credinței sale, Mircea Strătescu deschise dosarul la depoziția lui Dumitru și-l întinse lui Strîmbulescu.

— Să fie el al dracului... Așa-s bulgarii, d-le președinte... Antipatici !... Credeți c-am putut s-apuc un pahar de vin de la el, cît am stat la Constanța ?... Vream să mă dau la o beție, că doar oi scoate o vorbă de la dînsul ! Ți-ai găsit... Bea bragă, d-le... Pe onoarea mea, d-le președinte, bea bragă... Fac ceva pe milioanele lui și ale lui unchiu-său, că degeaba i le-a mai dat Dumnezeu...

. . . . . .

Și iată cum cele trei probabilități, ce ar fi putut îndruma instrucția pe alte căi decît acelea ce i le oferea Avanti, se topiră ca niște bulgări de zăpadă într-o zi de timpurie primăvară.

În definitiv cineva trebuia să ispășească asasinarea lui Marcu Petcov. Justiția își reclama jertfa. Justiția, pentru a-și putea păstra prestigiul, trebuia să descopere pe făptaș. Și dacă nu-l putea descoperi ? Atunci... Atunci... Chiar pentru prestigiul judecătorului de instrucție el trebuie cu orice preț să descopere pe vinovat, cînd mai ales are și destule dovezi, fie ele numai aparente. „Adevărul și numai adevărul"... Dar cine-l poate afla întotdeauna ?... Și totuși, dacă nu poate fi aflat cu precizie, nu trebuie oare înlocuit cu unul mai aproape de acest adevăr ?...

Așadar, va trebui să revină la Avanti.

Ce-a făcut Fane Fănulescu-Avanti în tot acest timp de libertate ?... Puiu și alți agenți l-au urmărit de aproape pas cu pas și apoi din cenaclul lui Avanti, Mircea și-a ales pe unul dintre ei, ca să-i raporteze tot ce se vorbește și se pune la cale acolo.

Ideea aceasta de a-și avea „agentul acoperit" i-a sugerat-o lui Mircea faimoasa ședătoare, ce a avut loc în cabinetul său vreo zece zile în urmă. A luat parte tot cenaclul afară de Avanti. Ședătoarea n-a durat mai mult de o oră. „Băieții" erau cu totul nevinovați. Trăiau inconștienți la umbra „maestrului". Inconștienți și de cele mai multe ori... flămînzi. Mai cu seamă în timpul din urmă, cînd directorul dispăruse și apoi scăpase ca un cîine plouat.

Dacă a văzut Strătescu că nu poate scoate nimic de la ei, i-a pus pe rînd să-i recite cîte o poezie și cu aceasta s-a încheiat ședătoarea literară. La plecare le-a strîns mîna colegial, iar prințului Zigorcea i-a pus discret în palmă o sută de lei zicîndu-i încet :

— Revino mîine dimineață pe aici.

A doua zi prințul Zigorcea s-a prezentat și după ce l-a pus să citească niște versuri, pe care Mircea le socoti banale, cînd încîlcite, îi spuse :

— Să știi că îmi place mult cercul vostru, dar pentru că cel puțin deocamdată nu pot să-l frecventez, și aceasta dintr-o încurcătură ce i s-a întîmplat lui Avanti, te fac omul meu de legătură. Îmi vei face plăcerea la două, trei zile cînd ai timp de pierdut, să treci pe la mine pe acasă și să-mi spui ce-ați mai pus la cale.

Zigorcea primi cu entuziasm, și pe urma informațiilor sale nevinovate s-a ales de la judecătorul poet cu un rînd de haine aproape noi, o pereche de ghete de lac și rufărie din belșug. Mai putea să vîndă din ea.

Zigorcea la două, trei seri se înființa acasă la judecător și dacă nu-l găsea, îl aștepta la „căldurică" cotrobăind prin minunata lui bibliotecă.

Așa a aflat între altele Mircea Strătescu că în curînd Avanti va scoate „Strejerul Capitalei".

Și Zigorcea îi spunea toate cîte se vorbeau în cenaclul lor fără să bănuiască că era un agent acoperit. E adevărat că Mircea Strătescu l-a rugat pe Zigorcea să nu spună colegilor săi că are legături cu dînsul, dar acesta spre binele lui, căci vrea să-i fie de ajutor. Îl crede dintre toți cel mai talentat. Dacă s-ar da în vileag, atunci Mircea ar fi nevoit să-i invite pe toți, ceea ce i-ar fi cu neputință. E și el, Mircea Strătescu, un om ce trăiește din lefșoara lui de magistrat, așa că are mijloace de trai foarte reduse. Prințul era cît se poate de mulțumit de această mărturisire, ce-i măgulea orgoliu-i poetic și-i prindea atît de bine materialmente !... Chiar să-l fi autorizat președintele să divulge legăturile lor și dînsul din egoism le-ar fi ținut tăinuite.

Dar și acesta nu i-a folosit mare lucru judecătorului de instrucție, decît că a îmbrăcat pe un învins al vieții. Totuși la ultima lor întrevedere Zigorcea aducînd vorba despre „Strejerul Capitalei" a cărei apariție era iminentă (s-au dat și articolele la tipografie), Mircea se grăbi să întrebe :

— Apropo de „Strejerul Capitalei", îl scoateți tot cu politicianul acela ?...

— A, nu ! Avanti a găsit un altul. Nu mai vrea să aibă relațiuni cu Pache... Cică-i un laș !...

Pache ? Pache ? Care Pache ?... Ia să-l întrebe mai pe departe...

— Ia ascultă, Zigorcea, eu cunosc trei Pache... Un deputat, un consilier și un doctor... Care dintre ei e Mecena, ce vă subvenționează ?...

— Nu-i nici un Mecena, d-le președinte. Are nevoie de noi, mai cu seamă de condeiul lui Avanti. Ne subven-

ționează, fiindcă-i facem servicii. Dar e un las și îi vom trage la cap.

— Dar de ce e las ?...

— Fiindcă ne-a părăsit pentru o nouă afacere... municipală !... Avanti are și fotografii de pe anumite acte... „Sterejerul" va face senzație.

— Ai zis o afacere municipală.

— Da, fiindcă-i consilier...

La ce să mai întrebe mai departe ? Dar Pache în afară de consilier, mai era și avocat, nu strălucit, dar bun făcător de acte. Nu pleda, dar lua sume enorme ca misitie atîtor afaceri mari și totuși neștiute, de care numai judecătorii și grefierii au cunoștință pentru că le autentifică. Așadar Mircea va putea afla dacă acest Pache, adică personajul politic misterios, a dat lui Avanti în noaptea asasinatului acele mii găsite asupra lui.

A doua zi a și pus pe Puiu să-l dibuie pe d-l Pache și să i-l aducă sus la cabinetul de instrucție.

Domnul Pache mai era și un personaj politic destul de însemnat și abia se mulțumea cu cinstea de a fi consilierul unei culori și delegat permanent la Municipiu.

Cum îl zări Mircea, că intră plin de sine în cabinetul său, se ridică din jilț și-l întîmpină galant :

— Am onoarea, coane Pache, și iertați-mă că v-am deranjat.

— Un judecător de instrucție nu deranjează pe nimeni, dragă d-le președinte.

După ce Mircea îl puse pe scaun, îl întrebă de politică, de chestiuni edilitare, ba i se mai plînse că magistrații sînt prost plătiți și numai în urmă ajunse la țintă.

— Dar apropo, cunoașteți pe d-l Fane Fănulescu-Avanti ?

— Cel care e implicat în asasinarea lui Marcu Petcov ?... întrebă la rîndul lui și cu dispreț conu Pache.

— Implicat ?... făcu Mircea luat așa pe neașteptate.

— Ei da „implicat"... Știu că țineți „sub obroc" afacerea asta, dar pentru un avocat ca mine nu există mistere în Palatul de Justiție.

— Îmi dați atunci voie să vă spun că nu e „implicat ?"

— Daaa ? Și mi-o spui mie asta, d-le președinte ? Nu-i implicat pentru că dintr-o nobilă generozitate (în adîncul lui domnul Pache își spuse : dintr-o vinovată cocoloșeală) eziți să bagi la pușcărie pe un așa-zis intelectual, în realitate un bandit.

Și domnul Pache așa scurt cum era, brunet și cu nasul coroiat, ceea ce i-a atras în liceu porecla de „tapirul", se roși de indignare pînă în vîrful urechilor.

Dar de ce conu Pache consilierul se indigna atît de tare ?... Pe Mircea această neașteptată izbucnire îl cam scoase de pe sine. Pache și cu Avanti au fost parcă odată prieteni... În orice caz Pache l-a considerat oarecum pe Avanti, de îndată ce a vrut nu numai să-l subvenționeze, dar să-i acorde și încrederea sa. Care să fie cauza ?

— Ce bine am făcut, coane Pache, că nu v-am citat și numai v-am rugat să vă deranjați pînă la mine, spre a-mi da cîteva lămuriri.

— În privința asasinării lui Petcov ? întrebă mirat consilierul.

— A nu... În privința... dar văd că m-am înșelat, în privința legăturilor ce ați fi putut avea cu d-l Avanti.

— A spus el că aș fi avut vreo legătură cu dînsul ?... mai întrebă indignat consilierul și iar roși ca o sfeclă.

— Nu, d-le consilier, nu... Am dedus eu după niște declarații vagi și fără nume proprii ale d-lui Avanti și apoi din cercetările mele proprii, că ați fi avut oarecari legături cu dînsul.

— De pildă.

— Că ați fi vrut să-l subvenționați pentru scoaterea unui ziar : „Strejerul Capitalei".

— Dar eu sînt consilier, d-le președinte, și ce am de spus, spun în plin consiliu și n-am nevoie de gazete.

D-l consilier Pache părea sincer prin roșeața cu care-și îmbujora fața. Ori Mircea era greșit, ori Avanti făcuse cu misteriosul personaj o declarație falsă. Să mai continue și să mai întrebe pe conu Pache, dacă a mai dat și bani, nu era de prisos ? Ceru deci scuze consilierului că l-a de-

ranjat, niște scuze înflorite cu niște glume piperate. Pache strînse cu putere mîna judecătorului și se retrase. Dar de îndată reapăru.

— Și ziceați, d-le președinte, că nu de la Avanti știți de așa-zisele legături cu dînsul ?

— Desigur... Am dedus din cercetările mele...

Pache își lipi mijlocul de biroul lui Strătescu și-i zise familiar :

— Asta rămîne între noi, d-le președinte, de altfel nu era nici o legătură cu asasinarea lui Petcov. Am avut niște neplăceri la Municipiu și într-adevăr că m-am gîndit la un moment dat să mă servesc de Avanti... Am intrat în oarecari tratative. Dar cerea bani prea mulți și apoi chestiunea mea s-a regulat cu bine...

Lui Mircea parcă i se lumină conștiința. Așadar Avanti nu era atît de mincinos și era un grăunte de adevăr în declarațiile sale vagi.

— Atunci, d-le consilier, zise repede Mircea, ar mai rămîne de lămurit o chestiune. Avanti pretinde că i s-a dat de către o misterioasă persoană politică o sumă mare de bani.

— Și acea persoană aș fi eu ?

— După cercetările mele...

— Îndată ce m-am retras de ce-aș mai fi dat bani ?... Și cînd pretinde că i s-au dat acești bani ?...

— În noaptea asasinării lui Petcov... După miezul nopții...

— Dar ce ? Eram beat sau nebun ?...

— Beat era dînsul... O și mărturisește... Nu știe nimic, ce s-a petrecut cu dînsul...

— Acum vezi și d-ta, d-le președinte, dacă aș fi putut să dau bani unui om în halul în care spune singur că se găsea.

— Și totuși asupra lui Avanti s-au găsit cîteva mii de lei.

— Știu și asta, zise consilierul. Să știi de la mine... El l-a omorît pe bulgar.

XV

Va să zică și speranța că d-l Pache ar fi dat bani lui Avanti în noaptea aceea s-a spulberat. E drept că-i curioasă contradicția consilierului asupra legăturilor sale cu Avanti, asupra căruia a revenit ca într-o lovitură de teatru, dar faptul sigur e că Pache nu i-a dat bani, în condițiile pretinse. Și totuși, e ceva în această contradicție a lui Pache ceva îndoielnic... De ce s-a lepădat de Avanti și apoi de ce a recunoscut că a avut un început de legătură cu directorul atîtor ziare și hebdomare ?

Faptul că incidentul de la Municipiu s-a aplanat ?... Pesemne... Teama de a nu se compromite cu un individ „implicat" într-un asasinat ?...

Și pentru că lui Mircea îi reveni în minte cuvîntul de „implicat" prin asociație de idei îi veni și „nobila generozitate de a ezita să bage în pușcărie un așa-zis intelectual".

De unde și pînă unde aceste vorbe ?... Nu cumva ele circulă de mai demult și el Mircea le aude pentru întîia oară prin gura lui Pache ?...

De unde le știe ?... Nu i-a spus-o consilierul avocat că pentru el Palatul de Justiție n-are nici o taină ?... Dar oare cine a scos vorba aceasta cu „generozitatea" ? Nu cumva... Parchetul ?... Parchetul e nemulțumit fiindcă i-a redat libertatea lui Avanti... De acolo trebuie să vină... Domnii de la parchet pesemne c-au început să se impacienteze... Vor cît mai repede descoperirea asasinului lui Marcu Petcov, ori mai degrabă capul lui Avanti ?...

În orice caz fapt era că se vorbea pe socoteala „generozității" lui Mircea Strătescu, deci se vorbea pe socoteala lui, cine știe dacă vorbele acestea nu zburaseră pînă la minister. Și asta nu-i convenea.. Mircea Strătescu era înainte de toate magistrat, își avea ambițiile sale, chiar interesele...

Rîvnea și el o avansare, un salariu mai ridicat... Nu-și putea compromite cariera, dar nici nu putea face ceva împotriva conștiinței lui... și de om, dar și de magistrat... Adevărul și numai adevărul...

Dacă fatalitatea îndepărta toate ipotezele favorabile ale lui Avanti, nu erau destul de concrete însă nici cele ce îl acuzau. Trebuia răbdare, adică timp și nu prin faptul că l-ar aresta pe Avanti, s-ar înteți dovezile împotriva lui. Dimpotrivă, lăsat în libertate, el își putea lua măsurile de apărare și deci să se demaște.

Așa bunăoară a fost cu briceagul, apoi cu omul politic misterios. Briceagul cu limbile rupte nu există, iar misteriosul om politic nu i-a dat nici un ban, cu toate că acesta a existat.

Dar în definitiv ce mai așteaptă Mircea Strătescu, ca să nu pună piciorul în prag și să-i spună luiAvanti ?

— Dragă, n-am ce-ți face... Mărturisește, altfel mă silești să iau măsuri împotrivă-ți !...

În astfel de momente de chibzuire grefierul Barbu intră misterios și zise tot misterios :

— O doamnă dorește să vă vorbească.

Mircea întrebă repede cine este.

— Cine să fie ? Coana Randa Popescu... Cică are să vă spună un fapt important. Coana Randa venea la timp. Mircea mereu se tot gîndea să o cheme la instrucție, dar renunța la gîndul ca să nu atragă luarea-aminte a lui Avanti, că-i urmărit.

— Foarte important, mai completă Barbu, jumătate misterios, jumătate glumeț.

Și Randa își făcu apariția în cabinetul judecătorului de instrucție. Mircea s-a ridicat și ceremonios a poftit-o să stea pe scaunul din fața biroului. Ca întodeauna cu nasul în dosar Mircea își „jucă" pauza, de reculegere pentru el, de îngrijorare pentru cel citat. Apoi o fixă, ca s-o poată mai bine vedea la față.

E bine, își spuse Mircea și cu un zîmbet de copil i se adresă : — Poftim, sînt la dispoziția dv., vă ascult...

Randa fardată pînă în vîrful urechilor, probabil ca să impresioneze je judecător, îl privi și ea drept în ochi, apoi arătă spre grefier.

— Vreau să vă spun ceva secret.

— În fața dumnealui poți spune orice.

— Încă nu pot, făcu Randa strîmbîndu-și gura.

— Și totuși trebuie... Dumnealui e grefier și scrie tot ce vom vorbi noi aici... caută să se explice Mircea, dîndu-și seama că avea de a face cu o femeie puțin instruită cu toate gătelile pe ea...

Era într-adevăr gătită Randa... Chiar exagerat. Multe inele în degete... Multe și multicolore coliere atîrnau de gît sticlind pe pieptul său bine înzestrat... și degaja o feminitate...

— Dar de unde știți dv. pentru ce am venit?... făcu ea cochet... Poate vreau să vă fac o...

— O declarație de dragoste?...

— Poate și asta... glumi și Randa zvîrlind o privire, ce înfioră pe judecător.

Dar cînd o șterse Barbu din cabinet?... Al dracului, cum de l-a lăsat singur cu femeia aceasta?...

— Iată că sîntem singuri... Ce doriți?...

Randa deschise poșeta și Mircea îngălbeni... Femeia scoase un browning, unul asemenea celui găsit la căpătîiul lui Marcu Petcov. Dar nu la Marcu se gîndi în acest moment Mircea, ci la propria lui dramă. Iată-l și asasinat. Dar Randa puse revolverul pe masă și fixînd fluidic pe judecător zise:

— D-le judecător, acesta-i revolverul lui Avanti.

Toată vraja, apoi spaimă și iarăși vraja prezența acestei femei, se risipiră ca un abur și Mircea se pomeni rostind răstit:

— Pentru lucrul acesta putea fi și grefierul de față.

— Nu mi-au plăcut ochii dumnealui... răspunse Randa surîzînd, și apoi eu vreau să vorbesc numai cu dv. De altfel ne-am mai văzut... Spuneți-mi drept, d-le judecător, v-ați mai gîndit la mine, că drept să vă spun mi-ați picat și în cărți... Numai după ce Avanti mi-a spus cîte i s-au mai întîmplat — mă miram și eu de ce o vreme n-a mai dat pe la mine, — am înțeles că atunci cînd ai picat pe drum de seară, n-ai venit după cameră mobilată, ci după craiul meu de ghindă... Nu-i tocmai frumos craiul meu, dar mai mănînci și mere pădurețe...

Mircea o lăsă să vorbească în voie, așa cum lăsă și revolverul pe masă fără să-l atingă și nici măcar să se uite la el... Spuse doar atît, ca s-o îndepărteze din intimitatea lui :

— Vă rog stați jos pe scaun, fiindcă mă siliți și pe mine să stau în picioare.

— Așa sînt eu, fără fasoane, „d-le judecător..." (Barbu nu era prezent ca s-o corecteze) și apoi îmi vine mai bine să vorbesc din picioare... și Randa iarăși îl fulgeră cu o privire.

El o sili să stea jos. Randa nemulțumită se așeză în scaun, dar tăcu.

— Acum de ce tăceți ? o întrebă președintele, după ce o examină mai mult ca bărbat decît ca președinte.

Era îmbrăcată toată în negru și neagră era și ea. Și ca ten și ca păr și ca sprîncene. Avea un profil foarte regulat, cearcăne adînci sub pleoape, iar sub nas o abureală de mustăcioară deasupra buzelor fardate violent. Din cînd în cînd nările i se agitau ca ale unui cal nărăvaș. Era în sfîrșit o femeie, o femeie provocatoare...

Acum înțelege perfect pe Avanti și-i înțelegea și fapta, sau i-ar putea fi înțeleasă și... scuzată... Nu i-a dat doar atîtea amănunte prințului Zigorcea asupra nebuniilor și risipilor ce-a făcut Avanti pentru dînsa ? !... Dar și el, președintele și judecătorul de instrucție nu-i simte ispititoarea-i feminitate ?...

Dar Randa uitîndu-se spre fereastră păstrează o mutenie voită.

— De ce tăceți ? mai întrebă o dată Mircea.

— Pentru că nu m-ați lăsat să vorbesc ! răspunse Randa pe neașteptate întorcîndu-se cu fața la judecător.

— V-am spus doar să stați jos.

— Mi-ați spus, mi-ați spus, dar acum am pierdut firul... și Randa rîse. Ce mai dantură sănătoasă avea, poate că și din pricina feței ei brune părea atît de albă.

Mircea tresări. Nu cumva Avanti a trimis-o anume să-l seducă ?... Gîndul acesta avu iarăși darul să-l smulgă din fluidicele ei mreje și să vadă revolverul pus pe biroul său.

— Ce-i cu acest revolver ?...

— Nu v-am spus ? E al lui Avanti.

— Și cum a ajuns la dv. ?...

— Cum să ajungă ?... Bine. A venit într-o noapte beat mort, a bătut în ușa mea, s-o spargă... De frică i-am dat drumul... A intrat în casă, a spus nu știu ce și apoi a plecat... Dimineața cînd am dereticat prin casă, am găsit revolverul pe podele lîngă șifonier.

Mircea se încruntă. Era o depoziție precisă.

— Și cînd s-a întîmplat asta ?...

Spuse data : în noaptea asasinării lui Marcu Petcov.

— La ce oră a venit Avanti ?

— Cam pe la cinci dimineața.

— Sînteți sigură, că asta s-a întîmplat la 22 octombrie ?...

— Sigură. L-am așteptat din noaptea aceea o săptămînă.

— Ca să-i dați revolverul ?

— Aș, revolverul n-aveam de loc în gînd să i-l dau.

— De ce ?...

— Ce să facă cu el ? Să omoare oamenii ?... zicînd aceasta Randa fixă iarăși îndrăzneț pe judecător, mă gîndeam să-l vînd și să prind ceva parale pe el.

— Dacă-i așa, de ce mi l-ai adus mie ?...

— Pentru ce ?... Adică dv. vă faceți... chinez ?...

Mircea fu gata s-o pună la respect, dar se mulțumi să zîmbească.

— Da, da, faceți pe chinezul... Nu din pricina revolverului ăstuia bănuiți pe Avanti că l-a omorît pe bulgar ?...

— De unde știi !...

— Mi-a spus aseară.

— Abia aseară ?

— Da, fiindcă l-am luat din scurt și l-am întrebat de ce nu-i sînt boii acasă.

— Și ți-a spus ?

— Da... Și m-am bătut cu pumnii în cap că nu mi-a spus-o de la început „hîzenia pămîntului"... Așa-i spun eu, cînd mă supără cu bănuielile... Și gata era să-i dau revolverul, dar mi-am zis : dacă-l duce el la parchet, d-l judecător e în stare să spună că și-a cumpărat Avanti unul la fel, dar pe mine femeie, se cheamă că sînt martoră, mă crede mai ușor.

— Și susții că revolverul acesta e al lui Avanti ?...

— Al cui altul, că doar în noaptea aceea am fost cuminte, se scapă la vorbă Randa și odată se bătu cu palma peste gură... ce să-i faci, d-le judecător, ochii văd inima cere... Parcă dv. nu vă mai alunecă ochii și la alte mîndre ?

Mircea mormăi un „mă rog, mă rog" și zise :

— Mai știe cineva despre acest revolver ?

— Cine ar mai putea ști ?...

— Iacă proprietăreasa.

Randa se gîndi o clipă, apoi răspunse :

— Să vă spun drept, d-le judecător, nu i-am spus coanei Chivuța de frică să nu mă vîndă lui Avanti.

— Păcat, făcu Strătescu și întinse mîna spre revolver, dar cum îi veni întrebarea : dar proprietăreasa știe că la orele cinci d-l Avanti a fost la dv. ?... rămase cu degetele resfirate în aer.

— Asta știe... I-a auzit doar vocea și bubuiturile în ușă.

— Credeam că și aceasta i-ați ascuns-o,... încheie judele cu oarecare ironie...

Desigur nu prea credea toată istoria asta cu revolverul. Probabil că era pusă la cale. O și așteptă să se ivească nu adusă de Randa, dar de cine știe ce ins îndoielnic, ce s-ar fi pretat la o asemenea înscenare. Desigur că au zgîriat și mînerul revolverului cu faimoasa inițială „A" menită să dovedească că numai acesta era adevăratul browning al lui Avanti. Fostul coleg al lui Mircea își juca ultima carte încercînd o naivă farsă. Și el care-l credea pe Avanti mai deștept și ceva mai precaut.

Oricum ar fi însă Mircea trebuia să ia act de declarațiile amantei lui Avanti și să alăture și acest revolver pe lîngă cel cu pricina. Chemă deci pe Barbu și punînd pe Randa să mai declare odată cele spuse, o sili să iscălească.

— De ce să iscălesc ? întrebă ea înțepată.

— Ca pe urmă să nu-ți întorci vorba și să spui c-am scris noi fals... o lămuri Barbu.

— Adică ați fi în stare să faceți una ca asta ? se sperie Randa.

— Nu noi, ci dumneata... i-o tăie sever grefierul, asupra căruia farmecele Randei nu aveau nici un efect.

Dar Randei i-a venit inima la loc, adică obrăznicia, și zise :

— Parcă dacă n-ați scris așa cum trebuie, un știu eu să vorbesc la judecată... Dă-mi tocul ! și apucînd condeiul grefierului, cum ar lua cineva un băț, făcu niște „lebede gîscă" de se minună și Barbu de atîta analfabetism... Ce ? nu-ți place iscălitura mea ? Iaca așa ! și-și strîmbă gura.

În acest timp Mircea luă revolverul de pe birou și aproape în neștire începu să se uite la el... Dar de ce tresări și acum îl cercetă cu luare aminte ?...

— Ce-o mai fi și asta ? își zise... „Nu mai înțeleg nimic, revolverul n-are nici o inițială pe prăsele !"

Ce rezultă din asta ? Nu Avanti a pus la cale această înscenare ci Randa, ca să-și salveze „hîzenia". Dar asta o va afla numaidecît.

— Doamnă, o luă deodată Mircea cu autoritate cu ce dovediți că acest revolver este al d-lui Avanti ?

— Cum cu ce dovedesc ?

— Cu ce dovediți, că revolverul acesta este al lui și nu al altuia.

— Nu v-am mai spus ?... L-am găsit în urma lui pe podele și apoi nu odată l-am văzut la dînsul... ba i-am și spus : dă-l dracului de „os", c-o să-ți facă pocinogul odată. Drept să vă spun, d-le judecător...

— Președinte ! corectă energic Barbu.

— Sînteți președinte ?... La mai mare ! făcu Randa cochet săgetîndu-l cu privirile sale fluidice... Dar unde am rămas ?

— „Drept să vă spun, d-le judecător..."

— Adică „președinte", așa... Îmi era și mie frică să nu mă împușt... De aceea cum am pus mîna pe revolver, n-am mai suflat o vorbă și dacă l-am adus la dv. e numai că vreau să-l scap de pușcărie, căci e nevinovat, d-le președinte. Zău, nu vă încărcați cugetul cu un păcat atît de mare... din pricina unui bulgar zgîrcit.

— Pune mîna pe cruce !...

— Zău, pun, d-le președinte... Iaca așa...

Și Randa puse mîna pe cruce întărind : Să n-am parte de pensie și de tinerețele mele, dacă-ți mint !...

Mircea abia își putu opri un hohot năvalnic de rîs... Dar justiția e justiție, trebuie să fie gravă, deci grav grăi :

— Zi după mine : Jur...

— Jur...

— Acuma ai jurat, doamnă. Gîndește-te bine la cele ce mărturisești. Deci te mai întreb încă o dată... Al cui e revolverul, ce mi l-ai adus ?...

— Al lui Avanti.

Randa mai repetă odată cele privitoare la revolver.

— După ce-l cunoști că-i al lui Avanti și nu al altuia ? mai repetă și judecătorul întrebarea.

— Dacă vin la dv., d-le judecător, așa într-o vizită și Randa se uită cu înțeles la Strătescu, — și-mi uit poșeta la dv., cum puteți să dovediți altfel că-i poșeta mea, decît să spuneți cum s-a întîmplat chestia ?

— Nu cunoști vreun semn făcut pe revolver ?...

— Semn ?... Credeți c-am pus vreodată mîna pe el ?... Mi-e frică...

— Te cred, dar uite ce s-a întîmplat... Citește, Barbule, depoziția lui Avanti cu revolverul...

Barbu răsfoind dosarul se opri la o pagină, mormăi ceva, apoi citi cu glas tare :

— „Cercetați și dv. („adică revolverul" explică Barbu), are zgîriat pe mîner în partea dreaptă un a mare..."

— Și cu ce l-ai zgîriat ? (asta întrebă d-l președinte, — explică grefierul).

— „Cu un briceag... Am rupt vîrful limbii..."

Randa dădu din cap cu nevinovăție.

— O fi avînd și un a mare... ce știu eu... parcă m-am uitat la el... Are ascunsă moartea în el.

Mircea îi întinse revolverul.

— Uită-te și dumneata, ca pe urmă să nu-ți întorci vorba... Te poftesc... Îți place, nu-ți place, ți-e frică, nu ți-e frică, aici doamnă nu ne jucăm. Revolverul nu-i încărcat, așa că n-ai de ce te teme... De altfel, uită-te și dumneata, domnule grefier...

Revolverul trecu în mîinile păroase ale lui Barbu.

— Să fiu al dracului, domnule președinte, dacă mai înțeleg ceva... și Barbu trecînd Randei arma îi spuse „Poftim, coană, uită-te și dumneata, că acum iar trebuie să mai facem un proces-verbal".

Vrînd-nevrînd, mai făcînd pe speriata, mai rîzînd, mai uitîndu-se la președinte, Randa luă revolverul și-l întoarse în toate felurile, apoi punîndu-l pe masă își făcu cruce :

— Zău, n-are nici un semn.

— Recunoști că revolverul ce l-ai adus dumneata n-are nici un semn ?...

— Cum să nu recunosc, dacă n-are.

— Semnează și asta, te rog.

După ce Randa își mai puse o dată strania-i iscălitură, Mircea Strătescu îi spuse încruntat :

— Știi că ar trebui să te reții ?...

— Adică cum ?...

— Să-ți fac mandat de arestare și să te trimit cu duba la Văcărești.

Abia acum Randa își pierdu buna dispoziție.

— Păi, de ce, domnule judecător ?

— Președinte, corectă Barbu enervat.

— Pentru că ai încercat să înșeli justiția.

— Io ?... dar făcu un „io" atît de caraghios încît Barbu pufni de rîs în călimări.

— Îți dau drumul însă numai cu o singură condiție... Să declari că nu ți-ai dat seama de urmări și ai cumpărat revolverul, ca să-l scapi pe Avanti.

— Cum o să declar asta ?...

— Dacă nu declari, te arestez.

— Adică să fac o declarație falsă ?... Dar am jurat să spun adevărul. Vreți să dea damblaua peste mine ?...

— Așadar susții că revolverul l-ai găsit în camera dumitale după plecarea lui Avanti ?

— N-am jurat ? !...

Erau orele 11. Mircea se gîndi o clipă apoi întrebă :

— La ce oră obișnuiește să vină Avanti la dumneata ?

— Cam spre seară între 5 și 6. Cînd se îmbată mă deranjează și noaptea.

— Așadar pînă diseară nu te întîlnești cu dînsul ?

— Astăzi cred că nici nu ne mai întîlnim, c-a fost aseară pe la mine.

— Şi nu vă întîlniţi în fiecare zi ?...

— El ar vrea nici să se dezlipească de mine, dar... nu-l vreau eu...

— De ce ?...

— De ce ? Şi Randa se uită iar la Mircea Strătescu... Prea mi se lehămiteşte de el... E prea urît, domnule preşedinte... Nu-i păcat de tinereţele mele ?

XVI

În urma Randei, Mircea, chibzuindu-se cu grefierul, trimise pe Puiu în căutarea lui Avanti. Fu găsit la tipografie scriind pe genunchi un articol fulgerător împotriva lui Pache. Mă rog, se pregătea apariţia „Strejerului Capitalei". Un alt consilier se dădu pe lîngă Avanti, consilierul ce-a fost sacrificat, pentru ca domnul Pache să fie mulţumit şi efectul acestui „dat" e apariţia acestui nou ziar din cele multe ale lui Avanti.

Erau orele 5 după-amiaza, oficial 17, cînd directorul ziarului „Strejerul Capitalei" se prezintă în cabinetul de instrucţie al d-lui preşedinte Mircea Strătescu.

Avanti era bărbierit proaspăt şi pe figura lui urîtă se citea oarecare mulţumire, deşi chemarea lui la instrucţie l-a cam neliniştit puţin.

— Am onoarea, domnule preşedinte.

— Asemeni, Avanti, stai jos.

Înainte de a se așeza pe scaun Avanti rosti cu o oarecare solemnitate :

— Grație amabilității și înțelepciunii dumneavoastră (pe înțelepciune apăsă), fiind lăsat în libertate, sînt în măsură să vă anunț că peste două zile apare „Strejerul Capitalei"...

Vestea nu era tocmai nouă pentru Strătescu.

— Felicitările mele și mai mult noroc.

— Asta-i drept, d-le președinte... Mai mult noroc... Numai că nu prea îl am, sau îl am numai atît ca să nu mor.

— Sînt curios să știu, întrebă jenat Mircea, dacă în gazeta dumitale n-ai scris și despre asasinarea lui Marcu Petcov...

Avanti răspunse solemn și cu mîna dreaptă pe inimă.

— Se poate să mă pronunț, domnule președinte, într-o chestiune în care sînt părtaș înainte de a se pronunța justiția ?

Răspunsul îi plăcu lui Strătescu și îi zise :

— Văd că ai tact... Dar în sfîrșit, te-ai mai gîndit la afacerea asta ?

— Cu apariția „Strejerului Capitalei" începusem s-o uit, cu toate că moartea „domnule Marcu" m-a lovit și moralmente și materialmente. Dar cum era bătrîn și bolnav, avea o boală ce și-o ascundea, nu tot trebuia să ajungă aici mai devreme sau mai tîrziu ? El în mormînt, cu cu sărăcia și ambițiile mele...

Tăcînd pentru o clipă, Avanti reluă cu aceeași sinceritate :

— Ceea ce mă neliniștește e faptul că fatalitatea m-a băgat pe mine în neplăcerile acestei afaceri, făcînd în același timp fericirea moștenitorului. Eu unul cred că va fi statul... Uitați-vă acum... Să vă spun drept, sînt emoționat... Oare ce s-o mai fi descoperit de m-ați chemat cu atîta urgență ?...

Mircea își privi cu ochi obosiți colegul de altădată... Cu adevărat emoția lui Avanti era îndreptățită. S-a întîmplat ceva, dar acel ceva în loc să-i aducă vreun folos, i-a încurcat și mai mult situația.

— Uite, ce este Avanti, o luă Mircea mai pe prietenie, ai găsit tu briceagul ăla, cu care ai zgîriat pe prăselele revolverului inițiala ta ?

Întrebarea nu-i plăcu lui Avanti. Cine oare l-o fi pus să mai spună și minciuna aceea ? Cel puțin dacă ar fi gîndit-o, poate c-o spunea în altfel !...

Fu nevoit să spună „nu". Mircea trase sertarul din dreapta biroului și scoase încet, cu o încetineală chibzuită, rînd pe rînd cele două browninguri. Întîi unul pe care-l puse în fața lui Avanti și apoi pe celălalt, cu care rămase în mînă. Avanti urmărind jocul acesta, văzînd că apare și un al doilea revolver la fel, începu să tremure și ridicîndu-se în picioare întrebă cu vocea schimbată :

— Nu cumva s-a găsit revolverul meu, d-le președinte?

Cu un surîs, să-i zicem mefistofelic, Mircea îi răspunse :

— Poate.

— Așadar am scăpat de învinuire ? țipă Avanti.

Cu același surîs Mircea adăugă :

— Poate... și puse și celălalt revolver alături și la îndemîna directorului „Strejerului Capitalei".

Bineînțeles că Avanti nu îndrăzni să se atingă de nici unul.

— Ai putea, deși seamănă ca doi ochi... (Mircea era cît pe-aici să spună „ca două picături de apă", dar vru să fie original) ai putea totuși să spui care e al dumitale ?...

Avanti se gîndi o clipă, apoi zise :

— Cred că da.

— Bineînțeles, se grăbi să adauge Mircea cu o ușoară ironie, fără să vezi semnul...

— A, semnul !... făcu inconștient și nemulțumit Avanti, iar în gînd se dădu dracului pentru nenorocita scornire cu semnul... căci dacă cu adevărat judecătorul nu-i pusese la cale o înscenare și era într-adevăr, unul din revolvere, al lui, iată că minciuna îl punea în stare de a nu-și putea dovedi nevinovăția.

Tăcerea lui Avanti îl făcu și pe judecător să se gîndească la rîndul lui. Mult ar vrea să știe la ce se gîndește acum fostul său coleg de universitate. După figură, părea că presupusul asasin al lui Marcu Petcov se găsește într-o

mare încurcătură și încearcă să fabrice un răspuns. Spre a nu-i da răgaz, Mircea îl întrebă scurt :

— La ce te gîndești ?...

Avanti se uită la judecător cu ochi speriați. Ce să facă ? Să meargă înainte pe calea minciunii sau să mărturisească ?... Dacă revolverul al doilea nu e decît o capcană ce i se întinde, atunci e mai bine să țină cu minciuna înainte, căci a se descoperi degeaba, înseamnă să se dea singur de minciună și atunci cele mai multe din declarațiile sale, și mai ales cele ce sînt în favoarea lui, își pierd orice preț. Dacă însă revolverul e cu adevărat al său, adică adus de către acela cu care s-a bătut în noaptea aceea fatală, atunci, dacă nu se mărturisește din timp, judecătorul nu mai poate crede pe cel ce a adus revolverul, fiindcă acel revolver nu are nici un semn pe prăselele lui.

O bătaie în birou sili pe Avanti să-și curme gîndurile.

— Cred că taci de prea mult timp. Te-am întrebat, dacă ai putea să-ți recunoști revolverul : ai tăcut. Te-am întrebat : la ce te gîndești : ai tăcut iarăși... de ce ?...

— E vorba de viața și cinstea mea, domnule președinte... E momentul culminant al acestei fatalități, ce s-a abătut asupra mea...

— Cred că exagerezi... zise blajin judecătorul.

— Cum exagerez ?

— Foarte simplu... A venit la mine o persoană cu unul din revolvere, ce le ai în față, pretinzînd că e al dumitale. Cum însă ca judecător de instrucție, îmi dai voie, am îndoieli, vreau să-ți dau putința să mi le risipești.

— Și cum aș putea-o face ?...

— Ți-am spus. Ai putea fără ajutorul acestui semn să-ți identifici revolverul ?

— Ca să-l identific ar trebui să-l cercetez. Cercetîndu-l aș vedea semnul.

— Ai putea să-l identifici cu ochii închiși ?

— Cu ochii închiși ?... făcu aiurit Avanti.

— Da, cu ochii închiși.. numai prin pipăit... Pălăria nu ți-o poți identifica prin întuneric încercînd-o ?...

Sigur, Avanti ar avea șansa să-și recunoască revolverul prin pipăit și atunci ar putea să-și mărturisească și

minciuna. Dar dacă fatalitatea îi va fi și aici potrivnică, nu înseamnă că și-a creat singur un argument hotărîtor împotriva sa ?...

O pălărie poți s-o identifici pentru că o porți în fiecare zi, o porți chiar toată ziua și desigur o vei descoperi îndată că este a ta, deși ar mai fi și alta întru totul asemuitoare... Dar un revolver... ? Au fost zile întregi cînd l-a uitat în buzunarul de dindărăt al pantalonilor și nu de puține ori sub perină. E adevărat însă că și recunoașterea tactilă e cu putință. Palma s-a obișnuit cu formele revolverului cu anumitele lui rotunjimi... Dar încă o dată, dacă greșește, nu e pierdut fără nici o scăpare ?... Și apoi, îl va putea crede judecătorul, chiar în cazul cînd fatalitatea l-ar ajuta, că revolverul adus și ghicit de el e al său fără acea blestemată de inițială ?...

Mircea îi arătă cu privirile revolverul. Avanti, dimpotrivă, se uită cu ochi îngrijorați spre fostul său coleg. Dacă Mircea i-ar fi căzut în mînă cu cine știe ce afacere îndoielnică și acesta l-ar fi rugat să nu-l compromită, ar mai fi avut, el, Avanti, tăria să-l dea publicității ?... Sigur că nu... Și totuși îi fu rușine... Preferă să închidă ochii, să-și lase capul pe spate, ca să nu fie bănuit, că s-ar uita printre gene, și ca un orb, începu să pipăie marginile biroului, pînă ce dădu de cele două revolvere. Simțindu-le răceala metalică, în prima clipă avu tăria să le apuce cu degetele, apoi tot ca un orb începu să le pipăie și numai după cîtva timp palmele cuprinseră armele negre. Le apucă de mînere în cîteva rînduri, apoi iarăși de cîteva ori le trecu dintr-o palmă în alta...

Scena era destul de impresionantă pentru cei doi magistrați. Barbu rămase cu gura căscată... Iacă așa ceva nu i s-a mai întîmplat să vadă... La un moment dat Avanti rămase în pumnul drept cu un revolver pe cînd cu celălalt îl puse pe birou.

În tăcerea ce se făcuse, adîncă de țiuia în urechi sîngele, se auzi deodată vocea ca de hipnotizat a lui Avanti, ce sta tot cu capul pe spate.

— Dar dv. ați făcut vreun semn pe revolverul asasinului ?

— Acela n-are nevoie, că-l are al dumitale, ripostă prompt Mircea cu fața zîmbitoare spre Barbu.

Avanti își aduse capul în poziția lui firească și deschise ochii.

— Dacă n-are, atunci nu pot să ghicesc.

— Cel fără semn e al asasinului.

— Nu pot și nu pot, făceți-i un semn.

De fapt un semn avea și revolverul care a omorît pe Marcu Petcov, un număr de serie ce nu se potrivea cu cel adus de Randa, dar de ce cerea Avanti un semn deosebit, îndată ce al lui avea un A pe el ?... Avanti însă era în drept să ceară acest semn, tocmai fiindcă al lui nu avea niciunul. La număr, la serie, sigur că nici nu se gîndise, și dacă s-ar fi gîndit la ce i-ar fi folosit ?... Nu i-a trecut niciodată prin cap că revolverele au număr, cu atît mai puțin să și-l memoreze ori să-l scrie undeva pe al său.

Din pipăite Avanti parcă-și identifică revolverul. După felul cum l-a simțit în palma dreaptă, parcă și l-a recunoscut. Oricum judecătorul îl punea la mare încercare.

Mircea după cîteva clipe de șovăire se adresă lui Barbu :

— D-le grefier, cred că ai notat numărul revolverului ce s-a găsit la căpătîiul lui Petcov..., apoi adresîndu-se lui Avanti, Mircea adăugă : Nu sînt absurd, să ți-l cer pe al dumitale.

Avanti izbucni :

— Dacă știam de numărul revolverului meu, credeți că aș fi tăcut pînă acum ? Eu cred că nimeni nu s-a gîndit pînă acum la așa ceva...

— S-a gîndit grefierul...

— Da, s-a gîndit domnul grefier pentru că n-are revolver...

— În sfîrșit, o tăie Mircea, acum cînd ți s-a spus că s-a notat numărul ai putea să-ți identifici revolverul ?

După o clipă de șovăire Avanti spuse :

— D-le președinte, să-mi dați voie să vă spun, că mă puneți la o grea încercare. Nici nu cred că ar fi o probă... Cel mult o tragere la sorți. Dar fiindcă susțineți... și Avanti întinse mîna spre revolverul din dreapta, pe care avusese grija să-l pună mai la o parte.

— Aleg pe acesta.

— Nu alegi, zise Mircea repede, ci crezi după pipăit că ar fi acela.

— Da cred, după pipăite.

Grefierul sări de la masa lui și cercetă revolverul. Sorții de rîndul acesta căzură de partea lui Avanti. Figura acestuia deodată se însenină și deveni ceva mai puțin urîtă... Dar fatalitatea nu se arătă pentru dînsul mai puțin crudă. Revolverul salvator apăruse și el nu se putea bucura pe deplin de aceasta. Avanti auzi pe judecător spunînd :

— Sorții te-au favorizat.

— Cum sorții, d-le președinte ? izbucni Avanti, parcă era vorba de ceva mai precis, de pipăit...

— Așa ar fi fost, dacă revolverul ales de dumneata ar avea inițiala A pe prăselele lui, dar vezi și dumneata nici un semn nu se vede — și Mircea îi întinse revolverul.

Avanti îl luă în mînă și îl cercetă cu luare-aminte, în timp ce se gîndi :

— Să mă mărturisesc... să nu mă mărturisesc ?... Dar dacă totuși e o cursă ce mi-o întinde ? Rămîn și mincinos și fără unicul meu argument, ce l-am putut să-l invoc...

Deodată însă îi veni un curaj, ce nu și-l știa față de judecător și-i spuse hotărît :

— Domnule președinte, nu știu dacă se cade, dar ca foști colegi de studenție, permiteți-mi să vă întreb pe cuvîntul de onoare dacă acest revolver a fost într-adevăr adus aici de către o persoană străină.

— Nu-nțeleg, zise Mircea prefăcut.

— Daca n-ați adus chiar dv. acest revolver, spre a mă încerca.

Mircea se simți cu adevărat într-o situație gingașă. Era și judecător, dar era și coleg. Ca judecător se putea socoti chiar ultragiat. El era doar pus să întrebe, și nu să răspundă și încă „pe cuvîntul de onoare“ împricinaților, dar ca fost coleg nu era el oarecum obligat să-i dea un răspuns sincer ?

La urma urmei ce însemnătate avea dacă îi va spune că i s-a prezentat cu adevărat o persoană străină cu revolverul ?

Mircea se gîndi însă cîteva clipe. De ce i-o fi cerînd oare Avanti acest răspuns ? Întrucît îi putea lui folosi ? Şi totuşi nu-i cerea el „cuvîntul de onoare" pentru nimic. În cererea aceasta se ascundea desigur o dorinţă şi atunci de ce n-ar afla-o ?... Apoi, apoi. ...n-a promis că va fi leal cu Avanti ?... Iată deci momentul...

— Ascultă, Avanti, m-ai pus într-o situaţie ce ne schimbă rolurile. Îmi pui întrebări în loc să ţi le pun eu şi mai ales mi le ceri „pe cuvîntul de onoare". Nu-ţi mai rămîne decît să mă inviţi să pun mîna pe cruce şi să spun „adevărul şi numai adevărul".

— Dacă nu se poate, domnule preşedinte, atunci...

— Sigur că nu se poate dar ai apelat la „om", la colegul de altădată. Vezi, ai fost stabil şi totuşi nu... Mi-ai cerut cuvîntul de onoare în faţa grefierului, faţă de un martor oficial, care oricînd poate face un raport Procurorului general sau Preşedintelui Curţii de Apel...

— Vai de mine, domnule preşedinte, făcu speriat Barbu, ridicîndu-se în picioare.

— Eşti în tot dreptul... Justiţia e justiţie şi dumneata grefier eşti obligat să mă dai în vileag, cînd instruiesc cu părtinire. Aşadar iată-mă-s într-o situaţie gingaşă... — o tăie deodată Strătescu simţind că s-a lăbărţat — trec peste ea şi-ţi spun pe onoarea mea : acest revolver mi-a fost adus de o persoană străină şi de poliţie şi de parchet... În sfîrşit de o persoană particulară.

Ochii lui Avanti începură să-i ardă. Mărturisirea îi veni pînă la marginea buzelor. Mai îndrăzni o întrebare.

— Acum dacă aţi spus aceasta, spuneţi-mi şi cine l-a adus.

— Dar bine, d-le, dumneata abuzezi de bunătatea mea... Treci atunci pe scaunul meu şi supune-mă la interogatoriu.

Şi Mircea începu să se plimbe prin îngustul său cabinet. Din cînd în cînd schimba cîte o privire cu Barbu. Avanti se ridică şi el şi oarecum stingherit se lipi de perete. Căpătase totuşi o siguranţă : nu era o cursă ce i se întindea. Revolverul fusese adus de o persoană străină şi poate chiar de aceea cu care s-a bătut... Era la o

unghie de scăpare și totuși se simțea în buza unei prăpăstii.

Dacă i se tăia sfoara ca să scape de asfixie, se prăvălea în hău. Ceea ce era tot una. Mai bine rămînea cu funia de gît. Cel puțin era o senzație acum obișnuită pentru dînsul. De ce ar mai încerca o alta ?

— Tot mai pretinzi să-ți spun cine a adus revolverul ? strigă Mircea trezind pe Avanti din amețeala gîndurilor.

Avanti răspunse înfricat :

— Dacă v-ați supărat, nu mai pretind nimic.

— Nu pretinzi, dar în gînd mă faci om fără inimă, un fel de inchizitor !... Și astfel ar trebui să fiu — apăsă Mircea, dar fiindcă ai invocat timpurile de altădată fie... cine a adus revolverul, d-le grefier ?...

— O doamnă, Randa Popescu, pensionară.

— Randa ?! și pe Avanti îl apucă ameteala.

— O cunoști ? întrebă de formă judecătorul.

— E prietena mea, d-le președinte.

— Pe care ai ascuns-o de mine.

— La ce-aș mai fi băgat-o și pe dînsa în bucluc ?...

— Era totuși mai bine, se explică Mircea amical, o cercetam din timp și aflam chiar a doua zi că în noaptea asasinării lui Marcu Petcov pe la orele cinci dimineața ai fost la dumneaei...

— În noaptea aceea am fost și pe la Randa ?!? întrebă uluit Avanti.

— Așa ne-a declarat d-na Popescu.

— Dar gardianul spune că m-am dus acasă.

— Gardianul te-o fi văzut apucînd pe strada dumitale, dar nu te-a urmărit.

— Și mi-am lăsat acolo revolverul ? întrebă vesel Avanti.

— Așa cel puțin o pretinde d-na Popescu, dar din nenorocire — și Mircea afectînd o părere de rău ce putea fi și sinceră continuă, — revolverului îi lipsește inițiala „A".

Avanti socoti că a sosit momentul mărturisirii și izbucni :

— D-le președinte, dacă Randa l-a adus, atunci acesta-i revolverul meu și pentru că am ajuns aici vă

voi face o mărturisire. Am făcut o greșeală de neiertat... Am spus o minciună... N-am făcut nici un semn pe prăselele revolverului !

Mircea se încruntă :

— Cum ai spus ?...

— V-am mințit, d-le președinte, n-am făcut nici un semn.

Sever, Strătescu îl întrebă :

— De ce ai făcut asta ?...

Avanti mai mult bîlbîi :

— O inspirație nenorocită... Eram atît de abătut și încolțit încît am vrut să mă apăr și eu cu o minciună. Fatalitatea îmi întoarce acum minciuna împotriva mea.

— Mărturisești deci că revolverul dumitale n-avea nici un semn deosebit ?...

— Da.

— Și că ai mințit, cînd ai spus că ai zgîriat cu briceagul inițiala *A* ?

— Da...

— Și pretinzi, acum, să te cred ?...

— D-le președinte, eu nu pretind nimic... Stau deprimat în fața dumneavoastră... Priviți în golul sufletului meu, e clar ca apa. N-am nimic de imputat în asasinarea domnului Marcu !...

XVII

Afacerea Marcu Petcov deveni pentru Mircea Strătescu o cimilitură din ce în ce mai încurcată. Dacă pînă acum își întărise anumite bănuieli, apariția Randei cu

revolverul și mărturisirea neașteptată a lui Avanti, îl făcu să nu mai creadă nimic și în nimeni.

Mă rog, care era adevărul ?... Îl spusese oare Randa, mărturisind că a găsit revolverul, în urma lui Avanti, după vizita matinală confirmată și de bătrîna Chiva ? Și iarăși. Cînd Avanti n-a mințit : atunci cînd obosit și încolțit a vorbit despre inițiala, ce ar fi încrustat-o pe mînerul revolverului, sau acum cînd mărturisește că a mințit și că nu a făcut nici un semn ?...

Consultînd și pe Barbu, nici el nu-și îngădui o părere.

— D-le președinte, aici îi lucru dracului... Să mai facem o descindere la bulgar și să mai cotrobăim pe acolo... Tot trebuie să dăm în primire lui Dumitru Petcov casa și cheile..., că-i numit custode.

Hotărîndu-se ziua și ora, tot alaiul cuvenit în asemenea împrejurări, plus inspectorul Strîmbulescu, se prezintă la fața locului, adică la Marcu Petcov.

Se rupseră pecețile și se intră cu precauție. Pata de sînge se negrise pe podele. O ocoliră toți cu cucernicie, apoi intrară în biroul acela ministerial cu bibliotecă de cristal și cu rafturile goale de cărți.

Se rupseră în sfîrșit și pecețile de la casa de fier. Grefierul Barbu scoase din buzunar un smoc de chei și în liniștea ce se făcu, se auzi scrîșnind ceva, apoi ușa se deschise ca o răbufneală de vînt.

Dumitru Petcov aruncă priviri lacome înăuntru. Într-adevăr era ce spera : pachete strîns legate cu diferite registre groase și mari, precum și de niște impresionante hîrtii de bancă române și străine și o sumă de săculețe pecetluite. În gînd își zise : acolo e aur !...

O mare parte din încăperea casei era ocupată de pachete : bonuri și efecte. Tezaurul era închis.

Grefierul fără grabă alese din smocul de chei una și deschise și încăperea de sus a casei. Tezaurul era gol, ceva galben lumina interiorul său luminos.

— Mircea zise : un plic.

Iar Strîmbulescu strigă...

— Acolo-i testamentul... Te-ai ars, domnule Dumitre.

Într-adevăr era un plic și pe el scria caligrafic : Testamentul meu.

Se făcu mai întîi inventarierea casei. Bani gheață în hîrtii de bancă și aur : trei milioane. Efecte de stat : 24 de milioane.

Casa de bani fu închisă, urmînd ca sumele găsite să fie depuse la „Casa de depuneri" pînă la lichidarea moștenirii. Bătrîna soră a lui Petcov rămase tot timpul cu gura căscată. Parcă i se încleștaseră fălcile, așa cum se întîmplă și morților. În viața ei nu văzuse atîta bănet. Lui Dumitru Petcov îi cam pierise cheful. Luă parte la inventariere, dar mai mult vorbea avocatul lui adus de la Constanța. Plicul acela galben nu-i era prieten. Dumitru, dacă s-a bucurat cumva de asasinarea unchiului său, e tocmai fiindcă a sperat că bătrînul n-a apucat să-și facă testamentul. Marcu Petcov era cam într-o ureche. Cine știe ce nebunie a scris în plicul acela galben ! Acolo nu era testamentul lui ! Ci sminteala lui ! De asta era sigur !... O danie zănatică... Și asta numai ca o răzbunare, ca din agoniseala lui să nu se bucure cei din sîngele neamului său !

În sfîrșit veni și rîndul testamentului. Mircea Strătescu luă un aer solemn și puse pe grefier să rupă plicul și apoi să-i citească și conținutul.

— Îmi permit să deschid acest testament în calitate de „instructor" al asasinării lui Marcu Petcov. Poate în el să găsim un indiciu, care să ne ducă la descoperirea ucigașului său.

Și Barbu începu citirea. Era un testament scurt, în care Marcu Petcov într-o limbă curat românească spune, fiind în plinătatea facultăților sale mintale și dispunînd de dreptul de a-și împărți rodul muncii sale după cum găsește de cuviință, instituiește legatar universal pe (un moment de mare emoție pentru cei de față)... pe „marele" său amic Fane Fănulescu-Avanti, director de ziare din București, strada și numărul etc., etc....

În momentul acela ceva greu căzu pe parchet icnind scurt. Bietul Dumitru Petcov, cu toate că-și cam bănuia soarta, fu apucat de o leșinătură, ce-i pierdu echilibrul. Nu e ușor să înfrunți pierderea atîtor milioane !...

Ștefan Fănulescu-Avanti va avea obligațiunea să servească surorei sale Randa o pensie lunară de două mii de lei...

Bătrîna nu leșină ci exclamă :

— Ei brava, Marcule. Ceea ce înseamnă că se mulțumi cu pensiunea acordată bătrînețelor sale.

Ștefan Fănulescu-Avanti mai avea obligația să fondeze un ziar independent, care să susțină adevărul, să apere legile țării și să preamărească Țara Românească. Pentru aceasta e sfătuit să-și procure o tipografie, iar pe locul în care a trăit Marcu, cînd va crede de cuviință să zidească un local propriu, așa cum de multe ori și-a mărturisit Avanti dorința față de bătrîn.

În caz cînd la deschiderea acestui testament d-l Ștefan Fănulescu-Avanti nu va fi în viață, ori va refuza moștenirea, ori va fi în situație de a nu se putea bucura de ea, din anumite motive sau împrejurări, toată această avere va trece de drept Ministerului Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, ce va avea obligațiunea să fondeze pe locul locuinței sale din strada Dreptății un spital, ce va purta numele de „Spitalul Marcu Petcov".

Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale va avea aceiași obligație față de soră sa, adică îi va servi o pensie de 2 000 de lei pe lună pînă la sfîrșitul vieții sale necăjite.

Conținutul acestui testament consternă cu totul pe Mircea. Convocă în cabinetul său pe Strîmbulescu, ca să se sfătuiască cu dînsul.

— Ce zici de asta, d-le inspector.

— D-le președinte, uitați-vă, am îmbătrînit în poliție, dar chestia asta mă dă peste cap... Iată-l pe Avanti din criminal ajuns milionar ! Mai mare noroc ca ăsta se poate ?

— Și criminal și milionar.

— Acum e numai milionar.

— Și criminal nu mai este ?

Inspectorul își clătină trupul odată cu capul ocheșel.

— Acum eu încep să cred, că Avanti e nevinovat.

— De ce ? Pentru că a ajuns milionar ?...

— Așa-i cu norocul, d-le președinte, e orb...

Strîmbulescu se ridică greu de pe scaun.

— Eu am muncit o viață întreagă și iată-mă-s, făcu jalnic Strîmbulescu.

Glumeț, Mircea zise :

— Totuși te găsesc destul de bine.

Strîmbulescu înțelese unde bătea președintele și oftă.

— Asta-i boală, d-le președinte.

— Mai abține-te și d-ta.

— Să mă abțin ?... Dacă te abții de la un pahar cu vin, dacă te abții de la o fleicuță cu sînge, dacă te abții de la un tutun, atunci la ce mai trăiești ?

Rămas numai cu Barbu, Mircea se sfătui și cu acesta.

— Tu ce părere mai ai ?...

— Părerea mea e că testamentul acesta îi va face lui Avanti mai mult bucluc.

Barbu era un înțelept. Mircea era de aceiași părere, numai că el mergea și mai departe. Pentru el Avanti nu mai era o ipoteză, ci o certitudine. Avanti, asta se putea vedea și din depozițiile lui, știa că Marcu a făcut un testament. Și dacă o știa aceasta, de ce n-ar fi știut și conținutul lui mai ales că dorința acestuia de a crea un ziar model se găsea și în dorința exprimată de defunct ?... Avanti, silit de o parte și de Randa, n-a mai avut răbdare să aștepte moartea bulgarului. Atîtea milioane puteau ispiti pe unul cu moralitatea îndoielnică a lui Avanti, să facă un gest nechibzuit și criminal !... E oare o deosebire atît de mare în a omorî moralmente și între a omorî fizicește ?... Și Avanti, care n-a șovăit să asasineze moralmente în jurnalele sale de șantaj atîtea persoane publice, pentru o răzbunare sau o sumă în fond de batjocură, de ce ar fi stat cu mîna în sîn lîngă movila de aur a lui Marcu Petcov ?...

Într-adevăr... Se cere oare mai mult curaj, ca să apeși pe trăgaciul unui revolver, decît să stai liniștit la masa ta și să scrii pagini întregi de injurii asupra aproapelui tău ?... Frica de răspundere ?... Desigur, răspunderea nu e în aceiași proporție. Riscul e deci ceva mai mare, dar care criminal a ținut pînă la urmă seamă de ea ?...

Mircea Strătescu trimise după Avanti. Într-un sfert de ceas el și fu prezent în cabinet.

— Iar te-am deranjat, îi spuse Strătescu.

— D-le președinte, protestă Avanti, m-am plîns vreodată...

— Atunci de ce nu ești cu totul sincer ?... și fiindcă Avanti dădu iar să protesteze, Mircea cu un gest îl opri și continuă : Aceasta n-ar fi decît în interesul dumitale și ca dovadă că am dreptate, sînt în depozițiile d-tale contraziceri, sînt reținere, ce nu pot decît să-ți cășuneze... Dar nu pentru asta te-am chemat — Mircea schimbă deodată tonul — ci pentru că cercetările instrucției au descoperit un document important.

Întinzîndu-i hîrtia, Mircea îșî invită colegul de altădată s-o citească.

Avanti tresări și exclamă : „Testamentul. În sfîrșit, testamentul !" Apoi mîinile începură să-i tremure și vocea să i se răgușească.

— D-le președinte ! D-le președinte !... Nu cumva îmi jucați o farsă ? exclamă el cu o bucurie nebunească.

Mircea, căruia nu-i scăpa nici cel mai mic gest, zise cu răceală :

— Situația nu-mi permite să mă distrez pe socoteala oamenilor... Ce ai de spus de asta ?

— Dacă acesta-i testamentul, ce să mai spun ! Înnebunesc de fericire. Nu v-am spus, d-le președinte, că „domnul Marcu" era un om deosebit ? Așadar... așadar...

Dar vorbele lui Avanti parcă se reîntoarseră în gîtlej. Judecătorul îl privea din ce în ce mai încruntat. Oare de ce ?... Bucuria nebunească i se curmă și Avanti rămase tăcut cu gura pe jumătate deschisă, dezvelindu-și o dantură foarte neregulată și nici tocmai albă.

— Urmează, făcu Mircea încruntat și încercînd parcă să-i transmită telepatic gîndurile.

Avanti bîlbîi :

— Nu știu, ce-aș mai putea spune, dar nu înțeleg de ce vă uitați astfel la mine...

Mircea tăcu un moment, apoi zise domol :

— Mă gîndesc că ești un geniu dezordonat sau un... Crede-mă nu știu, ce să mai spun... Nu cumva iar nu ești sincer cu mine și-mi joci teatru ?...

— A te bucura, cînd moștenești milioane, înseamnă că faci teatru ?...

— Depinde... Dacă ai credință că acest testament nu-ți poate aduce decît milioane, atunci n-ai făcut teatru, dar dacă el ți-ar produce — și aceasta iar ai putea crede — o mare și dureroasă neplăcere, atunci bucuria d-tale a fost simulată.

— Cum mi-ar putea aduce acest testament neplăceri ? făcu Avanti uluit, sau făcînd pe uluitul.

— Foarte ușor... Dumneata uiți că ești pus sub acuzație de ucigaș al lui Marcu Petcov, ei bine, testamentul acesta e un argument zdrobitor împotriva dumitale.

Avanti păli.

— Cum asta, d-le președinte.

— Ar fi o dovadă că d-ta l-ai omorît pe bulgar.

— Eu ?!

— Da, ...ca să intri mai repede în moștenirea, ce ți s-a lăsat.

— Dar de unde am știut eu ce a scris d-l Marcu în testament ?...

— Poți să dovedești că n-ai știut ? îl întrebă Mircea fixîndu-l.

— Eu știu că afirmațiile trebuie dovedite, d-le președinte, și nu negațiile.

— În justiție trebuie dovedite și negațiile. De altfel chiar depozițiile te trădează... Așa de pildă : n-ai afirmat că Marcu Petcov nu va lăsa nimic rudelor ?

— Și-o spun și acum... Așa mi-a spus-o dumnealui, dar asta nu dovedește că mi-a spus că mă face pe mine moștenitor.

O licărire de triumf străluci în ochii judecătorului de instrucție.

— Eu unul am bănuit, de îndată ce mi-ai spus, că dumneata vei fi moștenitorul lui Marcu Petcov. Poți să spui și dumneata pe conștiință că nu te-ai gîndit niciodată c-ai putea fi — după felul cum se purta bătrînul cu d-ta — măcar în parte moștenitorul lui ?...

Avanti era cît p-aci să declare : sigur că m-am gîndit. Dar se abținu și chiar tăcu.

— Nu-mi răspunzi ?

— Mi-e frică să mai răspund.

— Ți-e frică de mine ?...

— Nu. De vorbele mele, de tălmăcirea, ce s-ar putea da vorbelor mele...

— Şi totuşi trebuie să-mi răspunzi.

— Dacă-mi cereţi un răspuns...

— Te oblig.

— Atunci pot să vă spun că nu m-am gîndit niciodată. Dealtfel d-l Marcu niciodată nu mi-a dat a înţelege.

— Te-aş putea contrazice...

Şi interogatorul urmă aproape un ceas pe această temă. Mircea nu-şi mai menaja colegul. Dealtfel nici nu mai putea. Conştiinţa lui de judecător îl mîna cu biciul de la spate. Nu avea răspunderea acestei instrucţii? Avanti abuza de delicateţea lui colegială... Şi totuşi văzîndu-şi colegul obosit de hărţuială îl cuprinse generozitatea şi-şi spuse : „Ce nenorocire pe capul meu să instruiesc această afacere". Şi ca să încheie şedinţa îi spuse lui Avanti :

— Trebuie să ştii, dragă, că situaţia dumitale ajunge din ce în ce mai critică. Atîta timp cît interese materiale nu grevau această afacere, situaţia d-tale încă era discutabilă, dar acum cînd ele au apărut, crezi că de-alde Dumitru Petcov şi Ministerul Sănătăţii te vor lăsa să te înfrupţi din milioanele lui Marcu?... Dar apropo! făcu deodată Mircea... N-ai putea să renunţi la moştenire?

— Să renunţ? ţipă deodată Avanti şi ochii îi deveniră ficşi ca unui lunatec... Asta niciodată... Aş vrea să văd pe nebunul ce-ar renunţa la atîtea milioane!?...

Da, da... Avanti nu era dintre cei ce renunţau. De altfel Mircea îi puse această întrebare mai mult de încercare. Vroia să ştie în ce măsură Avanti era interesat în această moştenire. Dar să curme odată cu acest interogatoriu! Mircea îşi duse mîna la frunte. Oare de ce l-o fi durînd capul? Se vede, c-a răcit. Îl pîndea vreo gripă? Cum era fricos de boală, o curmă deodată.

— La revedere, Avanti. Să sperăm că vei fi un moştenitor vesel şi-i întinse mîna.

— Aveţi puţină temperatură, d-le preşedinte, făcu Avanti grijuliu.

— Şi totuşi nu eu, răspunse Mircea schiţînd un surîs copilăresc, l-am moştenit pe Marcu Petcov.

XVIII

Mircea Strătescu plecă indispus de la „Marele spital al moravurilor". Indispus și trupește și sufletește.

Într-adevăr o ușoară indispoziție îi molestește trupul și o abureală de migrenă îl cearcă la ceafă. Asta trupește. Sufletește stă și mai prost. I se pare că a mers prea departe cu Avanti. La urma urmelor de ce l-ar vrea numaidecît criminal în această afacere încurcată și mai încurcată încă de nechibzuitele sale contraziceri? Nu cumva îl încearcă pizma, că a moștenit atîtea milioane?

Omul e o alcătuire curioasă. Un amestec de tot soiul de sentimente și instincte, adeseori într-un amestec fără nici un rost și rareori într-o proporție rațională. În acest amestec se găsește în mare măsură acest sentiment dizolvant și picant, ce se numește pizmă. E un sentiment, mai degrabă un instinct, ce otrăvește viața omului și adesea a unei societăți întregi. Dacă e cîteodată rațională și invidia poate fi un stimulent, în cele mai multe cazuri, e fără nici un fel de socoteală, fără de nici un interes și există numai pentru că e dat să existe în orice ghiveci omenesc.

Într-adevăr ce-ar putea pizmui d-l președinte, cu atribuțiuni de jude de instrucție, bietului Avanti, o „hizenie de om" — cum îl numește propria-i amantă, — îmbrăcat în niște haine murdare (cum i-o mai fi rufăria)! trăind din veșnice șantaje și nereguli, implicat acum și într-un asasinat?

Și totuși de cînd Mircea Strătescu a luat cunoștință de testamentul lui Marcu Petcov a simțit deodată o vie antipatie pentru Avanti și l-ar vrea cu tot dinadinsul criminal. Și de ce? Ca să nu moștenească milioanele bulgarului strînse ban cu ban din bragă?

Dar un om cu conștiință, imediat ce-și surprinde izbucnirea unui instinct rău, caută să și-l pună la colț

ca pe un copil obraznic şi Mircea dîndu-şi seama de aceasta îşi zice :

— Nu, nu... Pe această cale nu merg.

A doua zi, cînd cită din nou pe Avanti, avu cu totul altă purtare faţă de el. L-a întrebat fel de fel, dar cu simpatie. Căuta prin aceasta să dreagă ce stricase instinctul cel rău al pizmei.

Asta bineînţeles i-a uşurat numai sufletul, dar nu şi trupul. Iată-l de două zile că poartă pe el o oboseală plicticoasă, iar în ceafă migrena prinde tot mai multă putere cu toate hapurile de piramidoane şi alte farmaceutice similare înghiţite.

Dar deodată izbucni scandalul. Două cotidiene mari luînd act de conţinutul testamentului lui Marcu Petcov acuză pe judecătorul de instrucţie Mircea Strătescu de moliciune în instruirea acestei afaceri... „Domnul preşedinte parcă ar menaja pe cineva“ ! Deocamdată cotidienele nu acuză direct, dar făcîndu-şi comentariile asupra testamentului, conchid că acest testament a curmat viaţa filantropului, cam şubred la minte, Marcu Petcov.

Ele cer să se instruiască această crimă într-un ritm mai viu şi „oricine ar fi autorul“ să fie adus cît mai repede în faţa juraţilor.

— Aşadar, îşi spuse Mircea citind în pat gazetele aduse de Puiu, presa ar fi bucuroasă ca justiţia să se ocupe de „fostul“ ei membru.

Iar mai departe gîndi :

— În cazul acesta, atît d-lui „prim“ cît şi lui Ramiro trebuie să le vină acum rău, cînd cunosc sentimentele presei, că afacerea o instruiesc eu...

— Probabil că la „spitalul moravurilor“ voi fi interpelat pe chestia asta.

Ceea ce s-a întîmplat. De altfel a vrut şi fatalitatea. Mircea s-a pomenit în ascensorul de la Palatul de Justiţie cu primul procuror.

Şi-au strîns mîinile cordial, apoi „primul“ la-ntrebat cum mai stă cu asasinarea lui Marcu Petcov. Mircea răspunse rece :

— Sînt trei piste de urmărit. Asta cere timp. Eu nu sînt un judecător de instrucţie norocos să primesc o anonimă, care să-mi dea numele şi adresa asasinului.

La aceste cuvinte, din care ironia nu lipsea, cum erau pe culoarul parchetului, primul procuror îi zise :

— Scumpe d-le Strătescu, dar dumneata vorbești în fiecare zi cu asasinul.

— În cazul acesta aș fi chiar eu, pentru că cel cu care vorbesc în fiecare zi sînt eu însumi.

Primul procuror surîse, dar adăugă :

— Cît ești de prob, sînt sigur, că dacă ai fi avut cea mai mică bănuială că ai participat la asasinarea bulgarului, te-ai fi trimis pînă acum la Văcărești. Dar cum încă nu te-ai arestat, înseamnă că un altul e asasinul.

— Și totuși nu-l arestez ! Nu ?

Mircea nici nu băgase de seamă că intrase în cabinetul procurorului.

— Dar dragă Mirciulică, — o luă „primul" mai pe intimitate, „primul" avea grad de consilier — ai ajuns să te someze gazetele, să iei în sfîrșit o hotărîre.

Strătescu simți un fel de slăbiciune, ce se cobora din creier pînă în călcîie...

— Îmi dai voie ? apucă să spună.

O sudoare rece îl cuprinse și se simți parcă într-un cearșaf ud, dar sudoarea aceasta parcă-i redase și puterile... Se simți iarăși bine, afară de moleșeala de care nu se putea dezbăra.

— Dar, d-le „prim", zise în sfîrșit Mircea, d-ta citești gazete ?

— Mi se pare că le citești și dumneata.

— Și d-ta crezi că gazetele au dreptate ?

Primul se gîndi o clipă apoi zise :

— Cîteodată... În orice caz trebuie să ținem seama și de ele...

Iar peste o altă clipă adăugă :

— Mai cu seamă în asasinarea lui Marcu Petcov.

Mircea Strătescu dădu din umeri și se uită în gol.

— Crede-mă, dragă Mirciulică, te încăpățînezi dintr-un simțămînt foarte frumos, dar dintr-unul omenesc și nu... juridic. Ai curajul și treci peste el... Noi te așteptăm... Iată... Vom pierde sesiunea de primăvară și crede-mă, trebuie isprăvit repede. Societatea e periclitată. Elevi de liceu se asociază în bande și asasinează...

Acum un avocat și-a asasinat soția și soacra... Unde ajungem, dacă și intelectualii au devenit criminali... ? ! Nu trebuie să închidem ochii...

Mircea surîse și făcu : O, o, o... Dar imediat întrebă :

— Și vrei, d-le prim, să arestez pe Avanti ?...

— Dar o cere lumea... Ieri consilierul Pache m-a oprit pe culoar și m-a apostrofat : „cum, d-le prim procuror, menajați pe cel mai mare criminal al omenirii ?...“

Da ! Consilierul Pache... Lumea... Gazetele...

Mircea totuși spuse :

— Și dacă nu sînt convins ?

Văzîndu-se refugiat în biroul său — „refugiat“ fiindcă i se păruse că toată lumea se uită la dînsul ca la un criminal — Mircea Strătescu se lăsă pe canapeaua lipită de fereastră.

Afară acum era zăpadă, pomii goi, ici colo cîte-o frunză veștedă mai atîrna de cîte un fir de păianjen.

„Și toamna-i soarele tot soare,“
„Răspînditor de viață și splendoare.“
„Dar iarnă e acum și plumb pe cer...“
„cum plumb e-n sufletu-mi stingher.“

— Ah ! ah ! Mai îmi arde de versuri își spuse Mircea surîzînd greoi... Totul greoi acum în el... S-ar părea că greutatea trupului său s-a îndoit...

Ce boală oare s-a încuibat în măruntaiele sale ?

Barbu intră și salută ceremonios.

— Să trăiți, d-le președinte. Să introduc pe d-l Avanti ?

Mircea cum sta întins pe canapea mormăi :

— Introdu-l.

Mircea închise ochii. Cît timp a stat așa ? Cînd și i-a deschis în fața lui sta în picioare Avanti, iar la masa de scris, Barbu, cu o foaie albă înainte gata să le fure vorbele.

Mircea se ridică brusc, așa ca să se dezmorțească, apoi fără a spune o vorbă se plimbă prin cabinet, doar o pierde ceva din greutatea cu ce se credea împovărat.

Se simți la marginea unei boli grele și pentru că se simțea la marginea ei vroia o lămurire cu Avanti, dar o lămurire prietenească, sinceră.

— Barbule, zise Mircea deodată. Ia-ţi catrafusele şi lasă-mă singur cu Avanti. Vrem să ne vorbim de tinereţe. Şi pentru că i se păru că grefierul are un moment de ezitare, Mircea se explică : Ei da, ceva ce nu priveşte justiţia.

Barbu dispăru fără a spune un cuvînt.

Rămaşi singuri cei doi colegi se priviră îndelung, apoi Mircea grăi :

— Ia-mi mîna, arde ?

— Grozav ! Sînteţi bolnav, d-le preşedinte. De ce-aţi ieşit din casă ?

Mircea cu ochii în ochii lui îi răspunse :

— Pentru dumneata.

Avanti la rîndul său îşi fixă judecătorul.

— Ei da, pentru dumneata... Ai văzut ?... Moştenirea, ce ţi-a căzut pe cap, poate să-ţi fie fatală. Duşmanii şi pizmaşii vor s-o exploateze !

Avanti rînji :

— Li-e frică de mine.

— Presa e contra dumitale.

— Presei îi e frică şi mai mult... Vă închipuiţi... Dacă eu din nimic am scos atîtea gazete, ce va fi de-acum înainte, cînd voi avea la dispoziţie milioanele lui domnul Petcov ! Veţi vedea, d-le preşedinte, ce ziar sînt capabil să editez !

Mircea însă nu vedea atît de optimist chestiunea. Pînă la ziar Avanti trebuia să dovedească că nu şi-a omorît testatorul.

— Ascultă Avanti, spuse Mircea punîndu-i mîinile pe umeri, eu care am instruit această nenorocită afactre, şi care mîine va trebui poate să fiu reţinut la pat şi cine ştie dacă nu şi mort în cîteva zile...

— D-le preşedinte ! protestă îngrijorat Avanti.

— Ascultă, s-o isprăvim odată... Îmi trebuie certitudinea... Deschideţi sufletul fostului dumitale coleg şi nu judecătorului. De aceea am scos grefierul afară. Să rămînă numai între noi... Înţelegi, îmi trebuie această certitudine... Pentru sufletul meu... Mi-o datorezi, măcar aşa, că m-am purtat cavalereşte cu dumneata, cînd tot parchetul îmi cerea să te arestez.

Mircea făcea teatru sau era prada frigurilor ? Avanti fu totuşi impresionat.

— D-le preşedinte, întrebaţi-mă şi vă voi răspunde cu toată sinceritatea.

— Pune mîna pe cruce ! grăi solemn Mircea.

Avanti întinse mîna spre crucifix, dar zise :

— Credeam... Cuvîntul meu...

— Nu, nu. Pune mîna pe cruce. Adică nu, ai dreptate... Te întreb ca prieten şi nu ca judecător.

— Întrebaţi-mă...

Ce să-l întrebe ? Dar de ce a provocat această scenă ? Iată-l pe Mircea încurcat ca într-un desiş de mărăcini. A, da... Certitudinea !... Adevărul !...

— Ascultă, Avanti, zise deodată Mircea, spune-mi drept, dar drept : ai omorît sau n-ai omorît pe Marcu Petcov ?

Acesta căscase nişte ochi bulbucaţi de îngrijorare şi spaimă :

— Dar, d-le preşedinte, ce întrebare e aceasta ?

— Răspunde, făcu Mircea gîfîind. Răspunde, îmi trebuie acest răspuns !

— V-aţi gîndit o clipă măcar că aş putea fi eu ?

— Ţi-o mărturisesc sincer, da, şi poate că şi în momentul acesta am bănuieli...

În ochii lui Avanti începură să sticlească nişte lumini ciudate.

— Ce-aş mai putea spune, d-le preşedinte ?

— Da sau nu.

Nu, d-le preşedinte, nu ! Nu ! Cum aş fi putut săvîrşi o asemenea crimă asupra unui om, ce mi-a lăsat averea !...

— Aşadar, nenorocitule, izbucni Strătescu, ştiai de conţinutul testamentului !...

— Nu ! nu !, Nu !

Mircea retrase mîinile de pe umerii înalţi ai lui Avanti şi începu să se plimbe, apoi simţi că-l apucă ameţelile se aşeză repede pe canapea. Aceiaşi sudoare rece îi îmbăia tot corpul. Udeala mai cu seamă o simţi la ceafă.

— Nu știu ce să mai cred de dumneata, Avanti... Ți-am cerut să-mi răspunzi ca unui prieten și nimic lămurit nu s-a produs... Ți-aș da un sfat... Renunță la moștenire.

— Dv. ați renunța ? întrebă repede Avanti.

— O întrebare de prisos, eu nu-s în situația d-tale... În sfîrșit. Din partea mea ești liber, dar crede-mă, mă voi culca în patul meu de suferință foarte îngrijorat... Aș fi putut să-mi fac boala, nu știu cît va fi de lungă, într-o liniște oarecare. Simt că în această afacere n-am făcut tot ce trebuie. Du-te, Avanti, du-te...

Avanti nu știa ce să facă ? Să plece sau să rămînă și să spună... Ce ?... Într-adevăr ce ?... Să-și strige nevinovăția ? Dar nu e crezut ! Atunci, atunci...

— Și de ce mă credeți, d-le președinte, că eu aș fi ucigașul d-lui Marcu ?

— Sînt atîtea evidențe împotriva dumitale, apoi dosarul d-tale e grav. Ai contraziceri flagrante și dezmințiri proprii. Cînd ți se va citi dosarul de către o autoritate judiciară superioară, va rămîne cu totul contrariată de felul procedării mele...

Mircea tăcu. Ajunse la un punct sensibil și voia să găsească adevăratele vorbe, cu care să-l atace.

— Uite, ce este dragă. Sînt pus și eu într-o situație foarte delicată... Mulți colegi îmi invidiază acest post, la care drept să-ți spun țin foarte mult. E mai aproape, nu de sufletul meu, ci de preocupările mele, avînd mai multă libertate. N-aș vrea să mă văd în altă parte. Mă-nțelegi... Ei bine, afacerea Marcu Petcov, prevăd că va apăsa asupra carierei mele și drept să-ți spun aș vrea să mi se ia de pe capul meu... Vreau să mă desesizez.

Avanti îngălbeni la față, făcu doi pași spre canapea și căzu în genunchi cît era de înalt.

— D-le președinte, înțeleg, vreți să mă dați pe mîna altora.

— Sînt nevoit, Avanti.

— De ce, d-le președinte ? Ce rău v-am făcut ?...

Mircea făcu un gest vag, apoi repede adăugă :

— Ridică-te, Avanti pentru D-zeu. Întîi am crezut că vrei să mă strîngi de gît... Preferam... Dar așa în halul acesta de umilință !...

— Nu mă ridic, d-le președinte, pînă nu-mi dați cuvîntul că veți instrui și mai departe această crimă. Trebuie să descoperiți asasinul, d-le președinte, și-l veți descoperi.

Sigur. Scena aceasta nu mai era teatru.

Avanti avea accente sincere.

Dar directorul atîtor ziare și hebdomare era sortit unei fatalități crude și singura lui scăpare era el, Mircea Strătescu... El singur se mai îndoia asupra vinovăției sale. Avea oare dreptul să-l părăsească ? Nu era chiar obligat să caute adevărul și să-l descopere cu orice preț, oricît de îndepărtat ar fi el ?...

— Aide, Avanti, ridică-te, îi spuse Strătescu, după cîteva clipe de ezitare, voi face tot ce se poate pentru aflarea adevărului. Pleacă liniștit. Dar apropo !... Cine te-a pus să te grăbești cu apariția „Strejerului Capitalei" ? Ți-ai pus în cap pe d-l consilier Pache...

— D-l Pache e un mișel ! se pronunță Avanti.

— De ce ? întrebă repede judecătorul.

— Avem noi o vorbă veche...

Mircea surîse și spuse :

— Vezi că nu ești sincer cu mine ?... Dar în sfîrșit secretul dumitale profesional. Numai că d-l consilier se leapădă de d-ta... Nu recunoaște că ți-a dat vreun ban în noaptea aceea...

Avanti rușinat puse bărbia în piept și murmură :

— N-am declarat că „Pache" mi-ar fi dat un ban în noaptea aceea.

Mircea simți nevoia să rămînă singur, pentru aceasta tăcu multă vreme și închise ochii... Avanti crezu că judecătorul a adormit și ieși încet în vîrful picioarelor.

În urma lui intră Barbu grefierul.

— L-ați concediat, d-le președinte ?

— Nu știu ce să mă mai fac cu dînsul... Un biet nenorocit... Stă cu milioanele deasupra capului, nu ca să se folosească de ele, ci să-și spargă capul... Ce e mai prost, Barbule, e că sînt bolnav.

— Asta o văd și eu, d-le președinte. N-ar fi mai bine să vă duceți acasă și să chemați un doctor ?

— Un doctor, da, un doctor.

Mircea se ridică în picioare ceva mai greu ca de obicei. Prin pulpe îl înțepă niște dureri necunoscute.

— Dacă ești bun, ține-mi paltonul — și pe cînd se încheia întrebă :

— Tu crezi în inocența lui Avanti ?

— Mai mare ghinionist n-am mai văzut, d-le președinte, fu răspunsul lui Barbu.

— Și dacă m-oi îmbolnăvi și eu de vreo boală grea, ghinionul va fi și mai mare.

— Asta așa e, d-le președinte... aprobă Barbu, numai că D-zeu n-o fi atît de rău să lovească în dv.

XIX

Dumnezeu n-a vrut să țină seama de voința d-lui grefier Barbu și a trîntit la pat pe domnul președinte pentru două luni.

Mircea Strătescu s-a îmbolnăvit de tifos.

Aceasta a aflat-o Avanti în chipul următor. După întrevederea avută cu Mircea Strătescu, el n-a mai primit nici o citație timp de zece zile, cu toate că presa și mai cu seamă două mari cotidiene îl acuzau aproape pe față de asasinarea lui Marcu Petcov.

Desigur, Avanti, trecea prin grele clipe. Niciodată nu s-a văzut mai fericit, moștenind, și totuși niciodată mai primejduit. Era lui scris să nu se bucure pe de-a-ntregul de generozitatea lui Marcu Petcov. În sfîrșit. Trebuia să scrîșnească din dinți și să-și primească soarta, primind în piept furtuna stîrnită. Dar..., oricît de puternice ar fi ele, furtunile trec. Așa va trece și aceasta...

Și apoi, apoi... Va da și el lupta, va dezlănțui și dînsul furtuni... și nu dintre acelea ce le dezlănțuia pînă acum cu cîțiva țigănuși, împuind urechile trecătorilor cu „Ediție specială", fără a mai spune numele gazetei. Nu! Acum aceste furtuni însoțite de fulgere le va dezlănțui ca Jupiter din Vîrful unui mare cotidian cu local și tipografie proprie!

Dar toate aceste visuri, atît de aproape de realizare, erau ținute oarecum în frîu de această nenorocită asasinare a d-lui Marcu Petcov, în care un polițist l-a implicat, iar un judecător de instrucție n-a avut curajul să dea pentru el o ordonanță de neurmărire și deci să-l declare scos din cauză.

Acum a primit o altă citație. Un fior rece îi împunse pieptul, de altfel nici o citație n-a primit-o fără îngrijorare.

Cînd a intrat în cabinetul de instrucție, s-a înclinat ca întotdeauna :

— Să trăiți, d-le președinte.

Ridicînd ochii spre birou rămase cu ei holbați.

— Mă iertați, am greșit cabinetul.

La birou un domn oacheș, cu sprîncene groase, mustața tăiată în scurt sub nas și foarte elegant îmbrăcat.

— Ba nu, zise acel personaj arătîndu-și o minunată dantură, „ești binevenit"...

În spatele lui Avanti apăru și Barbu și se așeză la masa lui obișnuită.

În fața domnului brun sta dosarul voluminos al „Afacerii Marcu Petcov". Un alt jude de instrucție fusese delegat, din pricina îmbolnăviri lui Mircea Strătescu, să instruiască mai departe această afacere. Bineînțeles că aceste lămuriri nu găsi de cuviință să i le dea și lui Avanti, instructorul interimar. Noul personaj, după ce privi un timp pe Avanti, rămas perplex în picioare, deschise la întîmplare dosarul și începu să-l răsfoiască :

— Ascultă, împricinat, grăi deodată noul judecător, am cercetat în amănunțime dosarul și mi-am format o convingere sigură : Ai asasinat pe Marcu Petcov pentru a-i apuca cu o clipă mai devreme moștenirea.

— Eu, d-le președinte ?

— Eu nu sînt președinte, sînt numai judecător ! corectă Ramiro.

Abia acum Avanti îl recunoscu. Era judecătorul de instrucție Ramiro, cunoscut prin apucăturile sale brutale. Nici n-apucă Avanti să se lămurească, de ce se găsea în fața lui și nu a lui Mircea, că se și văzu întrebat :

— Spune-mi, cum l-ai omorît ?

— Ce ? ! făcu Avanti speriat.

Ramiro bătu cu pumnul în birou :

— În fața justiției să fii politicos.

— Dar ce am spus, d-le președinte ?

— Ai zis : „Ce". Așa se răspunde ? D-le grefier...

— Ordonați, d-le judecător.

— I-ai făcut mandatul ?

— Da.

— Unde-i ?

— La grefă.

— Adu-mi-l să-l semnez.

Barbu ieși repede din birou. Cum se văzu singur cu Avanti, judecătorul țișni de după birou și-l apucă de piept băgîndu-l într-un colț. Avanti dădu să se smucească din mîinile lui Ramiro.

— D-le judecător, lăsați-mă de haină că strig !

— Strigi ?... Bine... Va să zică te împotrivești. Bine.

Îi dădu drumul și reveni la birou. Barbu parcă potrivi în așa fel, că apăru și el, după ce judecătorul s-a așezat cu tot rostul în scaun. Puse mandatul pe birou și trecu la masa lui.

Ramiro luă tocul și muindu-l în călimară se adresă calm lui Avanti.

— Mai departe.

— Cum mai departe ?

— Povestește-mi mai departe, cum ai omorît pe Marcu Petcov ?...

— Dar n-am povestit nimic !... făcu uimit Avanti.

— Daaa ?... Uite, te trimit la Văcărești, ca să ai timp să cugeți în liniște.

— Mă arestați ? strigă Avanti.

Surîzător îi răspunse : „Da".

— Protestez !

— Contra cui ?

— Contra... şi Avanti bîlbăi şi gîngăvi ceva neînţeles...

— D-le grefier cheamă-l, te rog, pe Sipirică.

Barbu ieşi numaidecît şi în locul lui intră o namilă neagră la faţă ca un african. Era totuşi corect îmbrăcat, cu palton albăstrui, ba şi cu fular alb la gît ca englezii.

— Ordonaţi, d-le judecător.

— Dumnealui protestează, zise Ramiro cu acelaşi surîs răutăcios sub mustăţile scurt tăiate.

Namila făcu doi paşi înainte ca Avanti să fi apucat să-i vadă faţa, se pomeni cu două palme peste obraji.

— Dar, d-le judecător, îngînă cu ochii înlăcrimaţi nu tocmai veselul moştenitor al lui Marcu Petcov.

— Tot mai protestezi ? Aici merge pe proteste ca la gazeta dumitale ? zise rînjind tuciuriul... simulînd cu umărul drept o nouă corecţiune.

Şi cum Avanti drept apărare îşi puse bărbia în piept, Ramiro interveni :

— Acum, d-le Avanti retrage-te-n celulă şi meditează... Procesul asasinării lui Marcu Petcov trebuie să-l trecem în sesiunea de primăvară... Ai şi dumneata interes să scapi „într-un fel".

Avanti îşi simţea mîna dreaptă apucată. Namila vroia să-l scoată afară. Dar afară însemna Văcăreşti, iar Văcăreşti însemna prăbuşirea lui. Presa cea mare îi făcea companie, presa cea mare vroia să se descotorosească de dînsul — de frica viitoarei concurenţe. Cel puţin astfel credea Avanti în marea închipuire, ce şi-o făcuse despre persoana lui.

Grefierul tocmai reintră. Disperat Avanti se agăţă de dînsul :

— D-le grefier, cu voia d-lui preşedinte sînt arestat ?

Lui Barbu i se făcu milă şi-i răspunse prietenește :

— D-l preşedinte este grav bolnav, iar d-l judecător este delegat să-i ţie locul pe timpul concediului dumisale.

A înţeles. Acum Avanti e pe mîna lui Ramiro, de care nu o dată a auzit că întrebuinţează mijloace drastice pentru descoperirea crimelor şi furturilor... Dar el,

Avanti era criminal, să se poarte astfel cu dînsul ? Întinse mîinile spre judecător :

— Dar, d-le judecător, gîndiți-vă, sînt un intelectual, sînt un ziarist și nu dintre cei mai proști... Ce va zice lumea de arestarea mea ?

Ramiro clătină cu dispreț din cap :

— Dacă zici că ești ziarist, cum de nu știi că toată lumea îți cere arestarea și că protestează împotriva colegului meu, fiindcă te menaja dintr-un greșit sentiment de colegialitate ?

— Dintr-un sentiment de justiție, d-le judecător.

— E a doua oară cînd insulți justiția. Vezi să nu-ți fac și proces de ultragiu... Spirică, ia-l din fața mea...

Avanti ar fi vrut să-i cadă în genunchi, să nu-l nenorocească tocmai acum. Dar simți că Ramiro îi este hotărît dușman. De ce s-ar mai umili ? Avu chiar curaj să se răstească la Spirică :

— Nu mă trage că îmi rupi mîneca. Pot să merg și fără tine !

Și ieși.

Ramiro se uită superior la Barbu :

— Uite așa se procedează. La iuțeală... Dacă-l instruiam eu, Avanti își mărturisea crima din primele zile. Dar Mircea e poet. Face poezie cu criminalii... Fă-mi un mandat de arestare și pentru concubină-sa.

— Pentru doamna Smaranda Popescu ? făcu speriat Barbu.

— Ce-i, Barbule ? te sperii, fiindcă-i „damă" ?

Ramiro își apucă cu dinții smocul de mustață, ce-și mai lăsase sub nas, în timp ce fruntea i se încreți. Desigur mai căuta ceva.

— Aa, da... fă, fă și pentru secretarul lui Avanti un „mănd㎞el"... și, și...

Barbu înțelese. Judecătorul ar vrea să aresteze toată redacția „Strejerului Capitalei".

— Las „asta" deocamdată, zise Ramiro, fără a mai explica ce-i cu „asta".

— Dar pe d-l Dumitru Petcov și pe bătrîna Rada, nu-i citățm ? întrebă intrigat Barbu.

— Ce să fac cu ei ?

— Cunoștință... glumi Barbu.

Ramiro înțelese gluma, așa cum trebuia înțeleasă. Barbu îi dăduse doar a înțelege că mai puteau fi presupuși în asasinarea lui Marcu Petcov și alții decît Avanti și cenaclul său.

— Citează, făcu el cu indiferență. Și nu uita că după-amiază facem o descindere acasă la bulgar.

Zicînd acestea Ramiro se ridică din jilțul lui Mircea Strătescu.

— Și-acum te las... Am și eu clienții mei, care mă așteaptă în cabinetul meu... Sînt dornici să facă cunoștință cu Spirică.

Ramiro rîse larg și strălucitor prin dantura-i albă și minunat orînduită. Ramiro e băiat frumos, năltuț, îmbrăcat impecabil, cu briliante în degete și la vederea femeilor cu foc ascuns și șiret în ochi. Era făcut să fie militar, dealtfel era și fiu de militar, dar un mic cusur — avea două degete de la mîna dreaptă lipite — nu i-au dat putința să se manifeste după pofta inimii sale. A făcut dreptul și a intrat în magistratură și ca și Mircea Strătescu, a fost numit și adus în scurt timp la București grație unor anumite și oculte influențe. De altfel bun magistrat, mai ales judecător de instrucție. E dintre aceia ce iau repede ofensiva și nu rareori cîștigă bătălia. Are cîteva faimoase descoperiri la activul său dar și cîteva erori, care au provocat achitări tot atît de faimoase. Asta însă nu l-a descurajat. Metodele lui de investigații sînt tot cele mai bune. Iuțeală, mînă forte și nesovăitoare, adică să te ții de o convingere. Orice crimă are un autor, el trebuie găsit cu orice preț, dacă nu, trebuie inventat. Mort copt, trebuie adus „cineva" la bara justiției. N-are decît să se descurce acolo. Judecătorul de instrucție și-a făcut datoria. Nu există crimă pusă la dosar.

— Și cum îi merge lui Mircea? Întrebă din ușă Ramiro.

— Pînă acum greu, — răspunse Barbu — dar o da D-zeu și o trece criza.

Ramiro nu mai așteptă răspunsul și ieși fluierînd, pentru ca să fie salutat pe „culoarul suspinelor" de toată lumea și cu teamă și cu admirație.

Pentru Avanti acest judecător de instrucție apăru ca în judecata de apoi.

Ramiro voia în cel mult două săptămîni să-l facă pe Avanti să-și mărturisească asasinatul. A pus ochiul pe el. I l-a pus din primul moment, adică a doua zi de la asasinarea lui Marcu Petcov, dar nu s-a băgat din pricina „presei". Acum cînd îi cunoaște sentimentele, își mușcă degetele că a fost laș cîndva.

— Nu-i nimic ! Fatalitatea mă reabilitează, a îmbolnăvit pe naivul de Mircea și Avanti e tot al meu !...

Desigur ! Fatalitatea s-a abătut asupra lui Avanti, tocmai cînd viața-i surîdea mai ispititoare... Cum va putea rezista impetuozității unui astfel de judecător de instrucție, probabil mai la locul său de comisar, unui inspector ce nu știe alta decît să strige amenințător :

— Mărturisește !...

XX

Arestări, percheziții, interogatorii !... Ce de mai „materii prime" pentru jurnale ! Coloane și pagini închinate lui Marcu Petcov și Avanti, iar fotografia d-lui judecător de instrucție Ramiro pretutindeni și la locul de cinste.

Instrucția mergea într-un „tempo" accelerat, numai că Avanti nu se hotărîse încă să mărturisească, deși au trecut peste trei săptămîni cu un regim de închisoare riguros, extrem de riguros.

De altfel interogatoriile la care era supus Avanti erau cît se poate de reduse.

— Te-ai hotărît să mărturisești ?

Avanti de la un timp nici nu mai răspundea nimic.

— Te-ai supărat ? glumea Ramiro... Să știi că astăzi voi mînca prost, iar eu cam sufăr de stomac. Mă vei avea pe conștiință.

La un semn discret grefierul ieșea din cabinet și intra Spirică. Cum intra acesta ieșea și Ramiro spunînd în treacăt :

— Ține-i de urît cîteva minute, că mă duc la primul procuror.

Avanti știa ce-l așteaptă. Cum rămînea Spirică în patru ochi cu dînsul îi torpila coastele cu pumnii săi osoși. Din regimul aspru al închisorii, în care trăia într-o izolare completă, Avanti cădea în mîinile acestui zbir. Odată îi zise.

— Ți-e nu ți-e milă de mine ?

— Dar ce-ți fac ? se minună Spirică.

Nu o dată se plînse judecătorului.

— D-le judecător, am fost brutalizat în lipsa dv.

Spirică își făcea atunci cruce.

Odată l-a lovit și în fața lui Ramiro.

— Vedeți, d-le judecător, mai sînt nebun ?

— Vrea să sară pe fereastră. Abia-l țin.

Cum Avanti n-avea voie să corespundă cu nimeni din afară, nu putea nici să se plîngă cuiva. Dealtfel nici n-apucase să-și angajeze un avocat. E drept că atunci cînd s-a aflat de testament, s-a prezentat acasă la el secretarul unui mare, dar foarte mare avocat, și i-a oferit din partea patronului asistența sa. Dar Avanti a refuzat net, fiindcă i se cerea să împartă pe din două moștenirea...

...Dar situația aceasta nu mai putea să dureze. Deși în aparență îndrăzneț, Avanti în fundul sufletului său, ca mulți dintre semenii săi, era laș, laș în fața suferințelor. Avanti nu era un apostol, ci un ins dezordonat, ce vroia să trăiască ușor și să domine, tocmai ca să huzurească... Cum soarta nu l-a născut bogat, încerca el să ajungă... O dorință desigur, legitimă... Numai că el voia într-o singură noapte să se trezească milionar. Și asta se putea !... Să cîștige la loterie sau să moștenească !... La loterie nici n-a încercat să joace, iar de moștenit, moștenirea i-a venit prea tîrziu... Se făcu deci, în lipsă de altceva, campion al ne-

dreptăților și moralizator politic. Se făcu, dar nu era... Se fabricase numai înlocuind apostolatul cu un curaj relativ. Acum însă curajul acesta nu-i mai folosea la nimic. Se vedea mic și acuzat de crimă. Acuzat de întreaga opinie publică și mai cu seamă de „presa", ce se voia curățită de așa-zișii „apași", astăzi numiți mai la modă „gangsteri".

Judecătorul de instrucție își făcea o plăcere să-i dea din cînd în cînd lui să citească ziarele, ca el să-și dea singur seama de ce cred ele despre dînsul. Era și aceasta o tactică : să-l demoralizeze și pe această cale.

— Ascultă, îi spunea mereu noul instructor, îți faci o socoteală greșită, cînd nu mărturisești. Îți pierzi vremea degeaba... Eu te țin închis pentru că trebuie să te țin, dar dacă ai mărturisi, ai scăpa de mine și te-aș prezenta juraților chiar acum în primăvară... Ajuns acolo ai toată șansa să fii achitat... Nu vei fi primul... Sînt asasini, care știu să se facă simpatici... Poate că ești unul dintre aceștia...

— Cam cum credeți, d-le judecător, că am ucis pe d-l Marcu ?

Lui Ramiro îi scînteiară ochii. Avanti începea să cedeze... Încă o crimă senzațională va fi descoperită de dînsul !... Aceasta va fi încununarea operei sale !... Și atunci, atunci... Visul lui Ramiro se apropia de îndeplinire : se visa Prefectul Poliției Capitalei sau Directorul General al Siguranței Statului !... În aceste două posturi s-ar fi simțit mai bine. Magistratura îl cam îngrădea și avea și un teren de investigații mai redus.

— Cum cred ? întrebă judecătorul... Uite așa... E ca o problemă de matematică. Te-ai certat cu prietena ta din cauza banilor. Mai bine zis ea te-a certat și te-a dat afară... este ?...

— Este, d-le judecător.

— Așa... Ai venit disperat la bodega lui Valer și acolo ți-ai întîlnit creaturile... În supărarea ta ai strigat : „Sînt în stare să fac o crimă !"... Este ?...

Avanti neagă.

— Citește, domnule grefier, depoziția domnului Atanasiu care a fost vecin de masă cu redacția „Streierului Capitalei".

Grefierul citi.

— Mai citește și depozițiile ciracilor.

Trei dintre ei au făcut depoziții în același sens.

— Astfel dar te-ai pus la băut cu ideea crimei. Nu o dată un criminal spre a-și face curaj, ca să-și săvîrșească fapta, se îmbată. Tot astfel și tu. Ai băut fără socoteală, ca să ai curaj. Marcu Petcov se încăpățîna să trăiască și ție îți trebuiau parale.

Avanti întrerupse timid :

— De ce l-aș fi omorît pe d-l Marcu, cînd dumnealui îmi dădea și așa...

— Ceea ce-ți dădea se vede, că nu-ți ajungea... să întreții și pe Randa și să mai scoți și gazete...

— Dar pentru „Strejerul Capitalei" aveam cuvîntul unui politician.

— Vorbești tu sau vorbesc eu ? se răsti deodată Ramiro... Așadar, tu care știai de conținutul testamentului...

— De unde să știu ?

— N-ai declarat tu însuți d-lui președinte Mircea Strătescu că în testament nu sînt puse rudele lui Petcov ?...

— Era o părere a mea...

Ramiro bătu cu pumnul în masă uitîndu-se crunt la Avanti.

— Taci !... Așadar, tu care știai de conținutul testamentului, te-ai dus „glonț" așa „făcut" cum erai la Marcu Petcov... și l-ai rugat să-ți deschidă ușa probabil ca să-i spui ceva important. Odată intrat în casă ai descărcat în el cele două gloanțe... Așa e ?...

Ramiro se ridică amenințător din jilț și veni la Avanti.

— Îndrăznește să spui că nu.

Avanti nu îndrăzni să spună „nu", dar nici nu afirmă.

— La act, grefier, că inculpatul tace.

După ce-l trimise pe Avanti la Văcărești, judecătorul se adresă lui Barbu :

— Nu ți se pare, Barbule, că ne apropiem de ceasul mărturisirii ?... Avanti a ajuns la liman.

Barbu însă ocoli răspunsul. El era deprins, mai ales de cînd lucra cu Mircea Strătescu, cu alte procedee.

— Dar cu Smaranda Popescu ce faceți ?... O mai țineți închisă ?...

— Mi se pare că ți-a căzut cu tronc.

— Cred că nu are nici un amestec.

— Dar revolverul ?...

— Cu revolverul se poate să fie adevărat...

— Și dacă nu ?

— A vrut și ea să-și scape amantul și mai rău i-a făcut... Eu zic să-i dați drumul...

Ramiro prinse să fluiere ceva nedefinit, în orice caz ceva de care nu avea Barbu cunoștință.

— Poate că ai dreptate, încheie Ramiro, dar vezi, ținerea ei în arest „impresionează"... Să mă mai gîndesc...

În adîncul lui, Ramiro era convins și el că Randa nu era intru nimic amestecată în asasinarea bulgarului, dar pentru că apucase să o aresteze, socotea că și-ar da singur un vot de blam, dacă ar elibera-o. Și-apoi Randa în orice caz juca aici pe „femeia fatală" sau „femeia vamp". Înfrumusețea toată această dramă, o romantiza și deci ținea trează atenția opiniei publice și prin aceasta și el, Ramiro, era obiectul discuțiilor cotidiene. Putea să renunțe la așa ceva ? Nu el, Ramiro, avea misiunea să descopere crimele, ci ele erau menite să-i mărească faima !...

Nu, nu ! Randa trebuia să apară în boxa inculpaților la cot cu Avanti !... Ce pereche sentimentală ! Ce de lume femenină va asista la acest proces faimos regizat de el, Ramiro Teodorescu !...

Așa ceva nu se pierde și nici nu se dă din mînă. Niciodată presa nu i-a dat mai mare atenție și nu l-a măgulit cu atîtea complimente !... Dar, mai are și norocul să descopere ceea ce confratele său mai mare în grad n-a fost în stare !...

Și totuși iată-l pe Ramiro de două săptămîni enervat !... Sconta o victorie apropiată și ea nu se realiza. I-a administrat lui Avanti regimul de închisoare cel mai aspru și el totuși nu mărturisește, nu vrea să mărturisească ! Se încăpățînează amîndoi ! El, Ramiro, de la Palatul de Justiție, s-a hotărît să nu-l mai aducă pe Avanti la interogator pînă nu o va face dînsul, iar celălalt, de la Văcărești, parcă ar fi murit... nu dă nici un semn de viață, neformulînd nici o dorință.

Care din doi va învinge ?...

Ramiro, cu toată îngrijorarea, surîde... El unul poate să aștepte oricît. E liber. Are atîtea alte afaceri de instruit, ce-l distrează, pe cînd Avanti ?... Numai directorul închisorii să nu care cumva pe sub mînă să-i îndulcească regimul prescris.

În a treia săptămînă, Barbu, grefierul, îl întîmpină zîmbitor :

— Să vă dau o veste bună, d-le judecător.

— A cerut Avanti să fie adus la interogatoriu ?

— Am fost pe la d-l președinte Strătescu... E în convalescență.

— Și asta o numești veste bună, dobitocule ? !, era cît p-aci să-i strige Ramiro și pentru că se abținu își muscă buza de sus și prin aceasta și smocul de mustăți de sub nas.

Dacă Avanti nu mărturisește pînă nu se face bine de tot Strătescu, atunci, atunci, atunci... toată munca lui e ca și pierdusă. Mircea își va relua dosarul și cine știe ce prostie e în stare să mai facă.

Niciodată Ramiro n-a mîncat mai prost, ca-n ziua aceasta. Și totuși nu trebuie nimic grăbit. Avanti va capitula zilele acestea. Nu va putea suporta regimului, la care l-a supus. Și așa a întrecut toate așteptările. Ramiro a avut de-a face cu oameni mai tari și mai puțin mișei ca Avanti și totuși nu i-au putut rezista. După cum se vede, Ramiro a cam aflat latura mai slabă a caracterului lui Avanti. Îndrăzneală la fațadă și mișelie la subsolul sufletului. De aceea i-a și fluierat pe dinaintea ochilor indulgența Curții cu jurați, în timp ce i-a înrăit regimul celular. Între două rele, Avanti va alege desigur pe cel mai puțin rău, mai ales că răul putea să-i aducă salvarea.

— Curtea cu juri a mai achitat ucigași ! De ce n-ar achita un intelectual, un ziarist !...

Dar Ramiro mai știa că dacă Avanti va fi achitat va moșteni milioanele lui Marcu petcov... și atunci... Dumitru, nepotul celui ucis, va fi deposedat de cele 20 și mai bine de milioane. Ministerul Sănătății e și mai interesat, pentru că în caz cînd Avanti din diferite motive nu va putea primi moștenirea, vine el imediat după dînsul cu spitalul. Așadar, iată o puternică „parte civilă", ce se va constitui la procesul omorîrei lui Marcu Petcov... Și pentru ca osîndirea lui Avanti să fie cît mai asigurată, Ramiro a avut

grije să adune cît mai multe plîngeri împotriva lui și a ciracilor săi, în special, împotriva lui Ionescu-Gheboaia, pentru încasări de abonamente de ziare, ce au dispărut. În sfîrșit... Toaleta judiciară complet făcută, Ramiro putea fără grije să fluture lui Avanti indulgența Curții cu juri.

— Achitarea lui va fi o imposibilitate.

Și socotelile lui Ramiro erau cu totul juste. Dumitru Petcov angajase un mare avocat bucureștean, ca să bage în ocnă pe Avanti măcar pentru un an, rămînînd ca pe urmă la tribunal să sfarme și testamentul.

Pe de altă parte, Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale prin contenciosul său se agita și el ca să intre în stăpînirea marelui legat, pledînd pentru condamnarea lui Avanti. Și unul și altul pînă una alta au purces la faptă prin presă, pregătind pe jurații ce vor cădea la sorți și creînd o atmosferă dușmănoasă celui pe care răposatul Marcu Petcov a vrut să-l fericească înzestrînd și țara românească cu un ziar model.

De toate acestea Avanti nu avea nici o cunoștință. Nici n-apucase să-și angajeze un avocat mai acătării. Făcuse imprudența să refuze acea ofertă grea și acum se vedea izolat și părăsit. Cine știe, avînd în vedere atmosfera ce i se creease, dacă vreun avocat ar mai avea îndrăzneala să-i mai ia apărare? Dar el toate acestea nu le știa. De altfel nimeni afară de directorul închisorii și judecătorul de instrucție nu știa de rostul lui...

În sfîrșit și Avanti, dar și Ramiro, ajunseseră la marginile răbdării.

Mircea Strătescu începea să umble prin casă, cam palid și cu pași șovăitori la început, dar pe zi ce trecea mai în putere. Începu chiar să întrebe la telefon pe Ramiro de mersul instrucției. Asta însemna că într-o bună zi președintele va apare în pragul cabinetului său. De altfel primul procuror a și început să glumească pe chestia acestui asasinat „misterios". Ceea ce lui Ramiro nu i s-a întîmplat niciodată.

Nu cumva primul procuror a început și el să se îndoiască de nevinovăția lui Avanti? Ramiro se și gîndi să „întoarcă foaia" adică să încerce alte mijloace și mai drastice.

Dar și Avanti ajunsese la marginea marginilor... și tocmai cînd Ramiro se gîndea la mijloace noi de constrîngere, i se aduse știrea că dînsul avea să-i vorbească...

— În sfîrșit ! își zise el triumfător.

Era și timpul, Ramiro se gîndea să-l trateze ca pe un criminal de rînd.

Adus în fața judecătorului de instrucție, acesta aproape nu-l recunoscu. Avanti purta acuma barbă. Înainte de a fi trimis la Palatul de Justiție, ceru un bărbier, să-l mai potrivească pe la urechi. Avanti părea mai puțin urît și ceva mai... respectabil. În schimb, era mai puțin curat.

— Ce-ai să-mi spui ? întrebă Ramiro, privindu-l cu simpatie. Putea astfel să-l privească decît cu simpatie ? Nu-i adăuga Avanti cea mai frumoasă floare la coroana gloriei sale de cel mai bun judecător de instrucție ?...

— Am ajuns la concluziile dv.

— Bine și anume.

— Vreau să apar în fața Curții cu Juri chiar în sesiunea aceasta.

— Atunci...

Avanti se codi, apoi răspunse :

— Zic ca dumneavoastră.

— Precizează.

— S-a întîmplat întocmai așa cum ați imaginat dumneavoastră.

Dintr-un instinct al conservării, Avanti nu se hotăra să spună cuvîntul. Ramiro abia se stăpînea de bucurie. Îi venea chiar să-l și sărute.

— Nu așa, Avanti, îi zise el blajin... Spune ce ai pe inimă și pe conștiință. Ce vrei să mărturisești ?

Lui Avanti tot nu-i veni să spună vorba cea mare.

— Vreau să spun, d-le judecător, că probabil dată fiind starea mea anormală în care mă găseam și deci fără să-mi dau seama, m-am dus la domnul Marcu și...

— Și...

Se făcu o pauză destul de lungă, ceea ce scoase din sărite pe Ramiro.

— Ia ascultă, Avanti, zise el răstit, ai venit să-ți bați joc de mine ?

— Nu d-le judecător, răspunse acesta întunecat... Am venit s-o isprăvesc... Cred că, după aceasta, mă veți lăsa în pace.

Și deodată Avanti începu să strige :

— Eu l-am omorît pe d-l Marcu !... Eu l-am omorît !

Apoi începu să plîngă cu scîncete și cu sughițuri...

Peste un sfert de oră Ramiro primi pe cronicarii judiciari în cabinetul său :

— Domnilor, le zise el vesel, puteți da drumul unei ediții speciale. Avanti și-a mărturisit crima... După amiază vă poftesc la reconstituirea ei.

Efectul însă n-a fost cel așteptat. Cei mai mulți dintre reporteri rămaseseră consternați. Aproape nici unul dintre ei nu l-au crezut pe Avanti în stare să omoare, iar dacă au făcut campanie împotriva lui, au făcut-o nu din convingere, ci din spirit... profesionist. Ziaristul este un tip combativ. E un războinic în timp de pace. Se bate ca și boxerii să întrețină publicul.

O singură gazetă a scos ediția specială, dar aceea era o foaie de mic tiraj. Celelalte s-au abținut în semn de doliu.

. . . . . .

Dar și mai puțin succes a avut Ramiro la Mircea Strătescu. L-a chemat la telefon spre a-i anunța vestea cea mare.

— Alo, tu ești Mircea ?

— Da.

— Te simți bine ?

— Cred că pînă într-o săptămînă să-mi reiau serviciul.

— Îmi pare bine. Află atunci că afacerea Petcov s a încheiat.

— Cum asta ?...

— Fane, Fănulescu Avanti al tău și-a mărturisit crima.

— Ce tot spui ?

— Pe onoarea mea.

Ramiro auzi parcă un zgomot ciudat în pîlnia telefonului și vru să ceară explicații.

— Alo, Mircea ! Alo ! Alo !

Din partea cealaltă a telefonului Mircea Strătescu leșinase.

XXI

Da, Mircea Strătescu leşinase şi după acest leşin îi reveni tifosul.

Sensibilitatea unui convalescent e mult mai mare decît a unui om în stare normală. E chiar o sensibilitate la pătrat. Un convalescent e gata să plîngă pentru orice nimic înduioşetor şi să se supere pentru o cît de mică contrazicere. Faptul însă că Mircea a căzut cu receptorul în mînă pe canapeaua de lîngă telefon însemnă că emoţia ce i-a dat-o Ramiro a fost într-adevăr mare. Ea l-a lovit în suflet, aşa cum un glonte sau un cuţit loveşte drept în inimă.

Avanti să se mărturisească lui Ramiro şi nu lui ? Să se mărturisească acestui om brutal cu mentalitate de poliţist şi nu de judecător de instrucţie, iar el Strătescu să rămînă de ruşine !

Nu ! Toate acestea nu le-a putut cugeta Mircea în clipa cînd Ramiro avu imprudenţa să-i spună fără înconjur isbînda lui ieftină. Toate aceste gînduri şi altele, care l-au chinuit în acelaşi timp, i-au venit în urmă, după ce mai îndură un al doilea tifos şi intră pentru a doua oară în convalescenţă.

Abia atunci mai află Mircea prin Barbu grefierul ce-l vizita la cîte două trei zile de felul cum Ramiro a smuls lui Avanti mărturisirea fatală.

— Dar dacă nenorocitul a mărturisit aşa ca să scape de Ramiro ? se întreba el nu o dată stînd în fotoliul său de convalescent cu obrajii supţi, cu ochii duşi în fundul capului, parcă anume duşi ca să vadă mai adîncul sufletului său...

Dar posibilitatea acestei ipoteze o înlătură repede. Nu se poate şi nu se poate !... Asta o poate face un analfabet, dar nu un intelectual ce-şi dă seama de greutatea vorbelor ! A mărturisi ? Dar acesta-i finalul ! E poarta pe care tu însuţi ţi-o deschizi, ca să intri în ocnă ! Putea Avanti aşadar să mărturisească, fără să-şi dea seama că-şi pronunţă

singur sentința ? Și pentru ce ? Ca să-și piardă libertatea și marea moștenire a lui Marcu Petcov ?

Nu o dată și cu vocea cu desăvîrșire afonă, Mircea își întrebă agentul :

— Tu ce zici, Puiule ?

— D-le președinte, zic ca și dumneavoastră... Odată ce-a mărturisit...

— Dar tu, tu, Puiule, ai fi mărturisit ?

— Eu ! făcu indignat Puiu. Eu dacă eram și vinovat tot nu mărturiseam, d-le președinte... Ce nu face omul pentru 20 de milioane !...

Așa e !... Ce nu face omul pentru 20 de milioane !... Și totuși Avanti a cedat... A cedat... fiindcă... Contrazicerile lui, toată manevra aceea cu pistolul, intervenția și mai nenorocită a Randei, banii găsiți asupra lui... Ei, da, fiindcă...

— Și mizerabilul a mărturisit lui Ramiro, cînd putea față de felul cum m-am purtat cu dînsul, să mi se destăinuiască mie !... Și doar l-am rugat și l-am pus să-mi jure !... A fost un nerecunoscător !... M-a făcut de rîs ! N-am decît o singură scuză : m-am îmbolnăvit ! Și cu toate acestea și lui Ramiro i-a trebuit mai mult de două luni ca să continue opera mea !

Și astfel Mircea își făcu convalescența. Din cînd în cînd se pomenea recitîndu-și versurile din poezia sa neisprăvită „Și toamna soarele-i tot soare"...

Și toamna soarele-i tot soare
Răspînditor de viață și splendoare,
El arămește frunzele ce cad,
Dar pune-n crengi un nou răsad.

Și toamna soarele-i tot soare
Răspînditor de viață și splendoare
Dar iarna e acum și plumb pe cer
Cum plumb e-n sufletu-mi mister.

Și iarna-i soarele tot soare,
Dar parcă-l văd pe cer cum moare...

Da, da... „parcă-l văd pe cer cum moare" și revenind la tifosul său, începu să caute o rimă pentru tifos, tifos... ifos...

Și ca mine fără ifos
Se stinge-ncetișor de tifos.

Pe fața-i ca de mort străluci un zîmbet... Primul... Și cu zîmbetul acesta îl găsi Puiu.

— Să fie într-un ceas bun, d-le președinte.

— Dar ce s-a întîmplat, Puiule ?

— Ați zîmbit !... De-acum, nu mai mi-e frică... Să pun mîna pe lemn să nu vă deochiați.

Într-adevăr, de la acel zîmbet Mircea începu să zîmbească ceva mai optimist și dacă n-ar fi avut pe cuget „Afacerea Petcov—Avanti", poate nici o turburare nu l-ar mai fi supărat.

Întîi și întîi, cum Mircea avea acum la dispoziție ceea ce i-a lipsit întotdeauna, timpul, s-a hotărît să-și pună ordine în bibliotecă. El sta la birou, iar Puiu, după ce ieșea afară cu un maldăr de cărți, ca să-l scuture de praf, i-l prezenta aerisit. Grav de preocupat, într-o pijama cafenie, Mircea își nota alfabetic cărțile și apoi i le dădea iarăși lui Puiu, ca să i le pună într-un anumit colț. Operația aceasta a durat cîteva zile și sfîrșitul a fost că le-a încurcat și mai rău. Dar asta l-a distrat. Apoi s-a apucat să-și recitească numeroasa lui corespondență. Pasiunea lui de colecționar l-a făcut să recurgă la un truc obișnuit. A scris tuturor personalităților din țară și străinătate și a primit răspunsurile respective, mai cu seamă de la cele străine. Acum le recitește. De cîțiva ani nu le mai răsfoise !... I se păreau cu totul noi ca și viața ce icnea în vinele sale cu celule reînnoite.

Apoi, apoi... Dar ce n-a făcut. Numai bietul Puiu știe cît s-a străduit toate aceste zile ale convalescenței iubitului său „domn președinte" !

Mircea a făcut de toate și numai poezia cu „soarele" n-a mai isprăvit-o. Aștepta primăvara și apoi vara !.

Dar primăvara, iată că a început să se arate la fereastră și atunci într-o bună zi și fără știrea lui Puiu se îmbracă și se avîntă pe stradă.

Ah ! Ah ! Ah !... Mircea Strătescu avu senzația reîntoarcerii la copilărie. Îi veni să alerge pe stradă și să răcnească cît i-ar fi îngăduit plămînii ! Exaltat, vru să-și iuțească pașii, dar simți cum genunchii îi tremură și-i slăbesc...

— Astîmpără-te, Mirceo, și întoarce-te acasă !

Și ca un om cuminte și nu ca un copil zburdalnic, se-ntoarse încet acasă și reintră în încăperile lui pline de cărți și diferite obiecte neîmperecheate și mărunte, pentru care și-a cheltuit o avere.

Cînd s-a început celebrul proces al lui Avanti, Mircea Strătescu nu era bine întremat și astfel fu silit să se țină departe de el ca să nu-i stîrnească cine știe ce altă boală... De altfel, ce-ar mai fi căutat ? Cine cunoștea mai bine decît dînsul această afacere urîtă ?... Nu s-a ales din ea cu învățătura că atunci cînd instruiești o crimă nu trebuie să menajezi pe cei mai apropiați de tine, fiindcă sînt nerecunoscători ? Își bat joc de tine și te compromit.

Procesul a durat trei zile și Avanti a fost condamnat la 10 ani de închisoare. Randa a fost achitată.

Citind sentința Mircea Strătescu rămase năucit. El tot mai credea că Avanti va fi achitat. Procesul luase o întorsătură favorabilă acuzatului, — cel puțin așa reieșea din jurnale — și iată că jurații nu s-au lăsat prinși și la prima întrebare au răspuns fatalul : „da".

Procesul n-a fost lipsit de surprize. Avanti a negat cu îndîrjire crima ce i se imputa.

— Recunoști totuși că ai mărturisit ? insistă președintele Curții ?

— Da.

— Acum de ce negi ?

— Pentru că atunci am mărturisit de nevoie ca să pun capăt chinurilor și fizice și morale, la care am fost supus, pe cînd acum, cînd pot vorbi liber, spun adevărul și numai adevărul !

— La ce fel de torturi ai fost supus ? a întrebat impresionat un jurat.

Avanti a răspuns cam vag. Propriu-zis n-a fost supus la nici o tortură. Două palme, cîțiva ghionți, iar la penitenciar un regim dur și complet izolat. Juratul s-a ridicat din scaunul său și iarăși l-a întrebat :

— Și numai pentru aceasta, d-ta, un intelectual, te-ai făcut singur ucigaș ?

— Credeți că n-a fost de-ajuns pentru un om ca mine să sufăr toate acestea ? N-aș dori să treceți și dv. prin ce am trecut eu !

Dacă neașteptata revenire a lui Avanti a produs o oarecare îndoială, în chestia revolverului n-a mai putut fi crezut de nimeni. Inițiala de pe prăselele browningului făcut cu briceagul misterios, apoi revenirea asupra acestei mărturisiri, de îndată ce s-a prezentat un revolver asemănător fără nici un semn pe el, au dezarmat chiar și pe cei mai creduli în nevinovăția lui.

Președintele l-a întrebat :

— De ce ai spus că ai făcut inițial aceea, dacă totuși, după cum susții, n-ai făcut-o ?

— Mă găseam atît de covîrșit de argumente potrivnice ale aparenței, încît mi-am făurit și eu o dovadă favorabilă mie.

— Să fie persistat în ea.

— Dar, d-le președinte, fusesem pus la o grea încercare... și Avanti povesti cum fusese pus să aleagă cu ochii închiși revolverul... Cum era să mai persist în minciună cînd dovedisem prin alegere că revolverul adus de doamna Smaranda Popescu era al meu și nu cel găsit la căpătîiul d-lui Marcu ?

Președintele întrebă :

— Cînd ai spus adevărul ? Atunci cu semnul, sau mai în urmă, cînd ai negat că l-ai făcut ?

— Legați-mă la ochi, să vă fac înc-o dată dovada.

Partea civilă și reprezentantul ministerului public se opuseră violent.

Avocatul Ministerului Sănătății strigă :

— Aici nu jucăm la loterie !...

De fapt nici Avanti nu persistă în această dovadă. La ce și-ar fi jucat viața pentru a doua oară la loterie ?... La un semn al lui, avocatul protestă de formă și incidentul se închise.

În cursul lungului său interogatoriu Avanti nu putu preciza nimic. Susținea că habar n-are ce s-a petrecut cu dînsul, nici cu cine s-a bătut. Proveniența banilor găsiți la

dînsul ? A crezut că i-ar fi dat d-l consilier și avocat Pache, dar dacă dumnealui negă, nici el nu susține această părere. Atunci ?... Avanti face un călduros și impresionant apel la cel ce i-a dat banii în noaptea aceea s-o declare cît mai e timp.

Depoziția Randei a fost ceva mai comică prin felul ei primitiv de a se exprima. A produs de atîtea ori ilaritate, încît președintele s-a văzut silit să agite de cîteva ori clopoțelul și să amenințe publicul că-l va evacua. Dar de Avanti nu s-a lepădat. E urît el, urît foc, declară Randa, dar cînd îl vede atît de năpăstuit și cînd mai ales vede că lumea-l pizmuiește, că a moștenit atîta avere, îl iubește și mai mult. Chestia cu revolverul e adevărată... și dacă e vreo vină, numai a ei este. Căci dacă îi spunea lui Avanti de el, atunci ar fi aflat și dînsa de semn și îl făcea, că doar revolverul lui era, și totul se isprăvea cu bine.

După aceasta, a urmat Gheboaia și tot cenaclul lui Avanti, care n-au făcut alta decît să tremure și să răspundă anapoda. Zigorcea a leșinat. Se și vedea condamnat la muncă silnică pe viață, deși nu era chemat în fața juraților ca inculpat ci ca martor.

Restul martorilor, în număr impresionant de mare și de toate categoriile sociale, a depus în masă defavorabil pentru Avanti. Erau abonații, cei cu portrete și reclame plătite scump de frică și în repetate rînduri. Judecătorul de instrucție Ramiro a știut de ce i-a pus în cauză și pe ei !... Atmosfera se făcuse iarăși în defavoarea lui Avanti.

În sfîrșit au venit pledoariile. Întîi rechizitoriul primului procuror. A ținut el însuși să acuze. A vorbit despre presă și a făcut apologia ei, socotind-o pe dreptate ca a patra putere în stat. A vorbit apoi despre „apașii presei" și aici primul procuror s-a făcut apărătorul cetățenilor și a societății. Trecînd apoi la omorîrea lui Marcu Petcov, după ce povestește faptele așa cum s-au petrecut și aceasta după dovezile adunate, nu merge acuzarea, pînă a pretinde că Avanti a premeditat uciderea, așa cum o pune la cale un criminal înnăscut... Nu ! În creierul său prinsese ideea vagă : „Ce-ar fi să mă reped pe la D-l Marcu ?" Dar Avanti este un alcoolic, aceasta-i cert... El singur mărturisește că nu știe absolut nimic ce s-a petrecut cu dînsul.

îl cred. De aceea îi și spun : „D-ta Avanti nu știi ce s-a petrecut, da o știm noi și iată ce-ai făcut !... Nu-i întîiul caz cînd un alcoolic săvîrșește o crimă fără să-și dea seama și nici întîia oară cînd un criminal, ca să-și facă inimă, se alcoolizează !...

— Eu nu vreau să spun că Avanti a băut un pahar mai mult, ca să capete acest curaj, deși... și primul procuror citează mărturia vecinului de masă prin care se precizează că a fost auzit spunînd că e capabil să comită o crimă, fiindcă — în paranteză — a fost alungat de prietena sa Randa, nemulțumită de suma ce-i oferise, nu a băut, reluă primul procuror, ca să capete curaj, dar a intrat în inconștient cu această amenințare și a executat-o în mod mecanic, așa cum se execută ideile fixe !

În ce privește pe Randa, spune că nu are convingerea că ar fi fost complicea lui Avanti, avînd în vedere doar o singură vină : a încercat să deruteze instrucția prin aducerea celui de al doilea revolver. Arestul preventiv, ce a avut de suferit de pe urma acestui gest nesocotit, îi va servi de lecție în viitor.

În încheiere, primul procuror se arată generos, compătimind pe Avanti, care promisese atît de mult la începutul carierii sale de ziarist, victimă pe urmă a unui dezechilibru mintal și moral pricinuit de un viciu urît.

Rezultatul se vede. Bara justiției pentru o crimă din cele mai odioase ale nerecunoștinței, — ce n-ar putea avea calificativ, dacă n-ar fi fost săvîrșită într-o stare de tragică inconștiență.

Lăsă juraților, ca reprezentanți ai societății, să aprecieze în ce măsură ea este primejduită în ființa ei, acum cînd au început și intelectualii să săvîrșească crime barbare !

Societatea trebuie apărată cu prețul oricărui sacrificiu.

Rechizitoriul primului procuror a făcut cu atît mai mare impresie, cu cît fu ținut într-un ton calm și cu o elocință lipsită de patimă... Era ceva dureros în acest rechizitoriu. O predică de mare morală... Apărarea nici n-a îndrăznit să vorbească imediat după această cuvîntare, așa că partea civilă, prin marele maestru al baroului, cel ce se oferise

mai înainte să apere pe Avanti cu prețul moștenirei pe jumătate — azi avocat al familiei Petcov — se grăbi să se ridice și să profite de impresia produsă de rechizitoriul primului procuror.

Dumitru Petcov, prin marele avocat, pornise lupta pe două fronturi. Aliat astăzi cu Ministerul Sănătății, ca să scoată din cauză pe Avanti, va lupta apoi împotriva aceluiași minister atacînd testamentul.

Marele avocat acuză cu violență pe Avanti și ceru maximul de pedeapsă, negăsindu-i nici o circumstanță ușurătoare. În schimb uită să-i dovedească vinovăția. La ce-ar mai fi făcut-o cînd primul procuror a demonstrat-o cu atîta savantlîc ? Marele avocat se rezervase pentru bătălia cea mare de la tribunalul civil, cînd avea să convingă pe judecători că Marcu Petcov nu era în toate mințile, atunci cînd și-a scris testamentul.

Avocatul apărării, tot un coleg de universitate al lui Avanti, profită de proasta impresie ce făcu marele maestru al baroului și începu prin a ironiza furia nejustificată a părții civile, care în fond îi este indiferentă uciderea lui Marcu Petcov și doar vrea să smulgă lui Avanti moștenirea generosului asasinat.

— Partea civilă nu se mulțumește că un bătrîn a fost omorît. Mai cere o victimă nevinovată. Distrugerea unui mare talent ziaristic ! Distrugerea unui luptător pentru binele și bunul obștesc.

Impetuosul apărător trecu apoi la fapte. Care sînt dovezile împotriva lui Avanti ? Că a fost văzut prin apropierea locuinței lui Marcu Petcov în noaptea și poate în ora crimei ?... Dar Avanti a fost în aceeași noapte și într-un cartier cu totul îndepărtat !... Că a fost văzut cu sînge pe obraz și fugind ?... Dar instrucția însăși a constatat că nu a avut loc nici o luptă între victimă și asasin, locuința găsindu-se cu nimic deranjată !... Că asupra lui Avanti s-au găsit bani, deși cu un ceas două înainte nu a avut asupră-și decît doi poli ? Ei și ?... Asta dovedește numaidecît, că banii aceștia au fost ai lui Petcov ?... Dar atunci unde este portofelul ? De ce nu s-a găsit portofelul victimei ? Nu s-a făcut o percheziție amănunțită la domi-

ciliul lui Avanti și nu s-a găsit nimic ?... De ce instrucția a neglijat acest amănunt decisiv ?... Portofelul trebuia găsit cu orice preț... Cît despre Avanti, ce se găsea din nenorocire, într-o stare de completă inconștiență, de unde avea să știe tot ce a făcut în noaptea aceea ?... Dar a fost sincer și a spus : „Nu știu ce s-a întîmplat cu mine" ! Putea să spună : „Am rătăcit pe străzi, să mă limpezesc" !... Și astfel a și fost ! Abia pe la orele 5 a ajuns la doamna Smaranda Popescu și a silit-o să-i deschidă ușa. Dar despre acest fapt Avanti n-a știut decît în urmă de tot, cînd doamna Popescu s-a hotărît să ducă revolverul la parchet. Semnul, inițiala de pe mînerul browningului ? Nu s-a găsit ? ! Dar ce dovadă mai bună decît asta, că oamenii aceștia nu s-au înțeles între ei, să deruteze, cum a spus d-l prim-procuror, instrucția ! Numai cînd d-na Popescu a aflat că în jurul acestui revolver se juca viața și soarta prietenului său, fără știința acestuia s-a dus și l-a prezentat judecătorului de instrucție. Și ce făcea instrucția, dacă d-na Smaranda Popescu în înțelegere cu Avanti, îl prezenta cu acea inițială ?... Îl primea atunci ca bun, sau i se bănuia și atunci buna credință ?...

Greșeala care a fost ?... Avanti a mărturisit-o. Se îngrămădiseră atîtea dovezi împotriva sa, încît a încercat și dînsul să-și creeze o dovadă favorabilă sieși... De altfel Avanti n-a fost pus la încercare de judecătorul de instrucție și Avanti cu ochii închiși și-a ales revolverul ? S-a propus chiar în fața juraților la a doua încercare !

Apărătorul lui Avanti, înlăturînd toate probele de vinovăție aparentă a clientului său, se întrebă de ce oare s-a neglijat, sau nu s-au făcut îndestulătoare cercetări și pe alte piste, de cît acea comodă, ce a oferit-o aparența în primul moment. Aceasta mai cu seamă, de cînd președintele Mircea Strătescu îmbolnăvindu-se instrucția a fost trecută d-lui judecător Ramire Teodorescu. Noul instructor nu și-a mai dat nici o osteneală să cerceteze și celelalte ipoteze ale asasinării lui Marcu Petcov și s-a mulțumit pur și simplu să aresteze pe Avanti, să-l terorizeze, silindu-l prin aceasta la mărturisiri deznădăjduite.

— Și eu d-lor jurați, vă mărturisesc, că aș mărturisi orice crimă închipuită, dacă voi fi constrîns. De ce? Fiindcă aș pune pentru un moment capăt acestei silnicii și mi-ar rămîne speranța în judecata dv., d-lor jurați! Avanti a mărturisit, tot așa precum a inventat și semnul de pe mînerul revolverului!... Avanti a mințit, ca să vină mai repede în fața domniei voastre, setos de dreptatea, pe care numai dv. i-o puteți da!... Domnilor jurați, nu trebuie să uitați că ați putea despoia pe un om minunat înzestrat nu numai de o moștenire bine meritată, dar și de cinstea și de viața lui!...

Reprezentantul Ministerului Sănătății a întrebuințat tactica primului procuror. Analiză fără patimă punctele de acuzație, analiză și pledoaria apărării și trase concluzia că ucigașul nu poate fi altul decît Avanti. În ce grai e responsabil? Aceasta rămîne ca jurații s-o cumpănească. Crede însă în completa nevinovăție a doamnei Smaranda Popescu.

S-a mai vorbit și în replică, apoi președintele formulînd întrebările, jurații s-au retras.

Deliberarea a durat două ceasuri, în care timp șansele pentru achitarea lui Avanti au predominat pînă aproape de sfîrșit, cînd un jurat cu o deosebită autoritate morală a pus în vedere cîtorva jurați în dubiu că achitarea împricinatului va lipsi pe bolnavii nevoiași de asistența unui spital și-n schimb se vor alege c-un mare jurnal de scandal!... Ideea aceasta a prins și-n clipa din urmă majoritatea a fost pentru condamnarea cu circumstanțe ușurătoare. Asupra Randei au căzut cu toții de acord s-o absolve, după cea mai întîi au făcut cîteva glume piperate asupra ei.

Și astfel la întrebarea pusă de Curte dacă acuzatul Avanti s-a făcut vinovat de omorîrea lui Marcu Petcov, s-a răspuns cu majoritate „da", iar la cea de-a doua, dacă omorul a fost săvîrșit cu premeditare, cu un unanim „nu". Pentru Randa verdictul a fost negativ cu unanimitate.

În urma acestui verdict, Fane Fănulescu-Avanti a fost condamnat la 10 ani închisoare și pierderea drepturilor civile pentru același număr de ani, iar Randa achitată.

XXII

Afacerea Marcu Petcov a intrat în arhiva uitării, ca atîtea afaceri zgomotoase ! E curios cum timpul macină atîta de repede celebritatea străzii ! Și atît de repede și de mult s-a uitat această afacere, încît atunci cînd peste doi ani a venit știrea de la penitenciarul din Aiud că Fane Fănulescu-Avanti a murit de oftică, cea mai mare parte din lume s-a întrebat :

— Ce-i cu el ?...

Puțini au fost acei ce au spus : „Ei și ?"...

Dar mai puțini : „Săracul, o fi fost cu adevărat vinovat ?"...

În schimb Ramiro Teodorescu a mai descoperit cîteva crime celebre, iar Mircea Strătescu și-a continuat și el operațiile în vestitul „Spital al Moravurilor", în aceeași calitate de judecător de instrucție, mulțumindu-se că descopere adevărul fără larmă, mărindu-și în același timp și biblioteca și colecția cu exemplare noi.

E adevărat însă că instruirea împricinaților Mircea o făcea, de cînd cu deziluzia ce-a avut-o cu Avanti, într-un „tempo" ceva mai rapid și cu mai puține... menajamente. Începuse să nu mai creadă în nevinovăția nimănui. Tot ce-i intra în cabinet, era un delincvent !...

Îi trebuia prea multe dovezi, ca să se convingă de contrariul !...

Mai ales nu mai stătea la îndoială, cînd era vorba să semneze un mandat de arestare. Aproape că se dezbărase de acel caz de conștiință — ce s-ar putea numi remuș-care — gîndind la nenorocirea aceluia, pe care trimițîndu-l pe ușa de din dos a Palatului de Justiție, îl aștepta duba sinistră a Văcărești lor. Nu ! Nu mai vroia să se pună în sufletul acestora și să se înduioșeze de soarta lor ! Descurcă-se la jurați, cum foarte bine spune Ramiro !...

Din pricina aceasta a făcut cîteva greșeli... și totuși începu să fie cu mult mai apreciat ca înainte : de la un

timp încoace nu mai pridideа cu instruirile. Parchetul îi trimitea cît mai multe „afaceri" și nu dintre cele mai ușoare.

În schimb nu mai avea să lege două versuri. Venea obosit acasă, cu fruntea din ce în ce mai încrețită și cu părul cu și mai multe fire albe.

Fața-i tînără de copil se transforma pe nesimțite într-una de... babă.

Și Barbu mai îmbătrînise, dar în sufletul său nu s-a făcut nici o schimbare. Cel mult se putea plînge că-l năpădesc lucrările. Dar un grefier niciodată nu se plînge de acest fapt, fie el chiar al unui cabinet de instrucție.

— Ce mai avem pe astăzi, bătrînule Barbu? îi zise Mircea, cînd acesta intră în cabinetul judecătorului...

Era aproape un an de cînd Strătescu îl făcea „bătrîn" pe grefier.

— Apoi, d-le președinte, să sperăm că în curînd o să vă spunem : d-le consilier...

Fața lui Mircea se zbîrci și mai mult de plăcere.

— Au auzit ceva ?...

— Decretul cu înaintările e la Monitorul Oficial, d-le. președinte.

— Și Ramiro e președinte ? mai întrebă repede Mircea.

— Cu domnul Ramiro am auzit altceva... zise Barbu, scărpinîndu-se după ureche...

Mi se pare că ne părăsește.

— L-a numit președinte de tribunal undeva prin provincie ?...

Barbu se apropie de urechea lui Mircea și — deși nu erau decît ei doi în cabinet — îi șopti :

— Mi se pare că trece la Siguranța generală a Statului.

Mircea clătină zîmbind din cap.

— Iată un om căruia i se împlinesc dorințele...

Dar el, Mircea, în fond ce dorea ?... Oare nu i s-a împlinit și lui dorința fiind înaintat la gradul de consilier de Curte ?... Și apoi... apoi... Ar putea spune că a nutrit o dorință specială în cariera sa de magistrat ?... Ba da ! Una singură !... Să nu fie deplasat din București, în care s-a născut, în care a trăit și a visat !... Și altceva nimic ?...

Ba da, ba da !... Ar fi dorit ca poeziile lui să fie cîntate de cît mai multă lume, și dacă se poate, să fie traduse și în limbi străine ! Ajuns-a el aici ?... Împlinitu-i-s-a această dorință ?... Iată-l spre amurgul vieții și abia a putut să-și formeze un volumaș din poeziile sale risipite prin reviste !... L-a intitulat „Cîntece". L-a tipărit pe cont propriu într-un tiraj redus de exemplare.

Puiu i-a răspîndit cîteva sute prin librării, iar restul le-a dat gratuit cu cîte un autograf colegilor, avocaților și confraților într-ale muzelor. Cu ce s-a ales ? Ici-colo o strîngere de mînă, un compliment, cîteva notițe, prietenești prin diferite reviste, și un articol mai mare scris de prințul Zigorcea, care a început să prindă aripi.

Cine ar fi crezut că tocmai molîul și fricosul de Zigorcea, din tot cenaclul lui Avanti, va fi cel care va răzbi în... eternitate !...

Azi Zigorcea e aproape un nume. Are două volume de versuri, cam sucite dar, în sfîrșit, versuri !... Face cronica literară la un cotidian însemnat și de cîteva luni un editor cunoscut îl tot anunță cu un roman.

Și toate acestea trec telegrafic prin mintea lui Mircea... Barbu stă tot în fața lui și cu politețe îi pune pe masă cîteva ordonanțe să le iscălească.

— Știți că ne-a repartizat pe Pistol... îndrăzni să anunțe grefierul.

— Pistol ?

— E afară între baionete.

Pistol e un cunoscut bandit. A început prin cîteva spargeri și acum i se mai impută și cîteva crime.

Mircea surîde... Pistol trebuie să fie un tip interesant. S-a cam săturat și Mircea tot instruind fraude și drame pasionale !... Iată acum și un număr ceva mai deosebit !... Isprăvile lui Pistol, perfect identificate prin felul său de a opera, sînt numeroase și felurite, numai că poliția nu putea pune mîna pe dînsul.

Mircea dete ordin să i-l aducă.

Un zgomot scrîșnitor de lanțuri îl înfioră. Ușa se deschise și un om scund, aduse odată cu el și un miros de nădușeală îmbibată în haine. După figură părea țigan.

— Tu ești Pistol ?

— Eu, să trăiți, d-le președinte ! răspunse un glas cam răguşit.

— Dar ce sunt sculele astea pe tine ? întrebă surîzînd președintele.

Pistol surîse şi el cam acru.

Mircea se uită îndelung în privirile negre şi-n albul cam gălbejit al ochilor banditului, pînă ce acesta îşi aplecă pleoapele.

Judecătorul răsfoi prin dosarul din fața lui.

— Ştii, ce spune aici, mă Pistoale ? Cică ai făcut o mulțime de pozne.

Cucerit de tonul glumeț şi prietenos al magistratului, Pistol ridică un umăr, ceea ce făcu să-i sune sculele.

— Am cam făcut, d-le. președinte, să trăiți...

Dar acum m-am săturat.

— Te-ai săturat, pentru că te-au prins.

— M-au prins, d-le. președinte, că m-am lăsat eu.

— Aşadar te-ai păcătuit ?...

Aici Pistol tăcu şi schimbă doar din picioare provocînd acelaşi zgomot scîşnitor...

— Nu răspunzi ?

— Ba, răspund, să trăiți, dar v-aş ruga şi eu ceva... Am auzit că sunteți bun...

Mircea rîse zgomotos.

— Mă, dar de bună faimă mă bucur printre voi !

— Vă bucurați, zău, vă bucurați, d-le. președinte. Noi cu toții ne rugăm la D-zeu., dacă o fi să cădem, atunci să cădem la dv...

— Dar la d-l Ramiro ?

— Aoleo ! făcu deodată Pistol speriat... La d'on Ramiră ?... Ăla-i biciul lui D-zeu !

Ca s-o încheie Mircea îl întrebă :

— Parcă m-ai rugat de ceva ?...

— Da, să trăiți... Să-mi dați o țigară şi să-mi îngăduiți să stau, că-s tare obosit.

Mircea trase de un sertar şi scoțînd de acolo o cutie, i-o întinse. Pistol zornăind din lanțuri, cu o labă neagră terminată cu niște degete scurte şi noduroase, apucă o țigară.

— Sărut mîna.

— Dă-i foc, Barbule, comandă Mircea.

Barbu întinse un revolver spre nasul lui Pistol.

— Mai lasă-mă o țîră cu zile, c-am să vă povestesc mai multe... zise Pistol jumătate glumeț, jumătate speriat.

Barbu însă apăsă pe trăgaci, dar în loc de glonte la capătul țevii apăru o flacără.

— Acum stai jos, Pistoale.

Hoțul se lăsă pe același scaun, pe care acum trei ani s-a chinuit și Avanti.

Dar de ce oare figura fostului său coleg de universitate, a apărut așa deodată lui Mircea, cîteva zeci de împricinați ? În sfîrșit. Era o aducere aminte, cu și fără rost, ca toate aducerile aminte.

— Ce-i cu tine ? începu Mircea surîzînd interogatoriul.

— Apoi, d-le președinte, dar...

— Ce mai este ?...

— Mare pomană ți-ai face cu mine, dacă m-ai cinsti cu o litră de țuică.

Mircea făcu pe supăratul.

— Dar ce-i aici, mă, cîrciumă ?...

Pistol își zornăi lanțurile.

— Am un mare foc la inimă, d-le președinte.

La un semn Barbu ieși din cabinet pentru o clipă și reintră.

Mircea a înțeles că Pistol a avut niște decepții sentimentale, care l-au făcut să se dea prins și acum ar vrea să-și deschidă inima.

Cît era Pistol de obosit și nemîncat, cam așa îi trimetea de la Prefectura de Poliție, o litră de țuică, lui Barbu i-a făcut semn o jumătate de litru, îi va dezlega limba de tot.

— Zici că te-ai lăsat prins ?

— Să n-am parte de pușcărie ușoară, d-le președinte, dacă nu puteam să fug și de rîndul acesta ! Dar mi-am zis : la ce ?... Adică pentru ce și pentru cine ? Și-n loc să trag în scatiu am ridicat mîinile în sus și doar am zis : „Nu mă omorîți, că mă predau" !

Lui Mircea i-a rămas în minte : „pentru ce și pentru cine". Mai ales „pentru cine".

— Mi se pare, Pistoale, că te-a lăsat ibovnica ?

— Avem și noi necazurile noastre, d-le președinte.

Țuica dezlegă limba lui Pistol bine de tot. Aproape că avea nevoie să fie ținut în frîu. Barbu abia mai prididea cu scrisul.

Era povestea unei activități cu adevărat minunate. Pistol nu s-a lăsat pe tînjeală. Viața-i grea, așa că a muncit fără preget. Din păcate toată această muncă l-a pus rău cu societatea și legile ei și astfel în loc să „binemeriteze de la patrie", stă acum legat în lanțuri ca o fiară, iar cușca unei ocne îl așteaptă cu porțile deschise.

— Mai dați-mi o jumătate, d-le președinte. Mircea mai dădu ordin să-i aducă o jumătate, dar și o litră de brînză și o pîine.

Barbu scrisese din fugă două coli pe toate fețele și acum se scărpina după ureche.

— Fire-ai al dracului de Pistol, îi zise fluierînd de oboseală. Ai tu măi atîtea zile, cîtă pușcărie ar trebui să faci ?

— Oi face și eu, d-le grefier, cît oi putea.

— Adică pînă ai crăpa...

— Pînă ai crăpa, ori oi scăpa...

— Ce încă, te și gîndești să fugi ? Atunci la ce te-ai mai predat ?

— Acum m-am predat, d-le grefier, dar știu eu cît mă m-oi putea răbda cu lanțurile astea pe mine ?... rînji Pistol zornăindu-și fierăriile.

În sfîrșit veni și a doua jumătate de țuică. Cum o văzu duse sticla la gură.

— Nu așa, Pistoale, zise Mircea, mănîncă întîi și apoi. Nu vezi că ți-a adus și de mîncare ? Ori pîine cu brînză nu-ți place ? Vei fi vrînd icre și piept de curcan ?

Pistol iar zornăi din lanțurile sale.

— Am mîncat și de alea, d-le președinte. Dar acum vremea lor a trecut.

Cu un gest greoi Pistol rupse pîinea și din bucată mai rupse o bucățică și o duse la gură. Molfăi, ce molfăi, apoi înghiți zgomotos. Mircea îi văzu dumicatul cum îi umflă beregățile și dispare în adîncul pieptului.

Pistol stătu cu restul de pîine cîteva clipe în mînă, apoi îl puse în colțul biroului și luînd iar sticla o duse

la gură. Gîlgăi cîteva înghițituri și o puse și pe ea la loc.

— Nici băutura nu mai merge, d-le președinte. Omului la scîrbă nimic nu-i mai prieste...

În birou se făcu liniște. Doar mirosul de sudoare înăcrită amestecîndu-se cu cel al brînzei și al țuicii stricară armonia unei tihne burgheze.

Mircea rugă pe Barbu să deschidă fereastra. Cabinetul se cam proletarizase.

— D-le președinte, reîncepu Pistol, nu știu ce va mai fi cu mine. Dacă nu mi s-o întîmpla ceva chiar mîine. Asta-i a doua oară în viață, cînd am dus sticla la gură și gîtlejul n-a primit băutura... Odată a fost cînd m-au prins „sticleții" pentru întîia oară și acum îi a doua... Asta-i semn rău...

Și acum Mircea îl fixă doar, fără să scoată nici un cuvînt, Pistol continuă :

— Am eu o mustrare pe cuget. De nici o faptă nu-mi pare rău... Am făcut-o. Dar de una da, că am tăcut.

— Ai tăcut ? întrebă Mircea oarecum înșelat în așteptările sale.

— Am tăcut, fiindcă dacă nu tăceam, intram în ocnă.

— Și acum n-o să intri ? întrebă Barbu rîzînd.

— Acum de-o să intru și să vedem, dacă o să intru, nu înseamnă că trebuie s-o fac de acum doi-trei ani.

Pistol oftă, întinse mîna spre sticlă, se vede că avea nevoie de oleacă de curaj, o duse la gură, dar scîrbit o puse la loc.

— Nu merge, d-le președinte...

Puse capul în piept, oftă apoi și-l ridică :

— Să vedeți cum a fost...

Acum doi-trei ani, „un pont" i-a dat lui Pistol o adresă. Era o casă părăginită, unde se adăpostea un bătrîn putred de bogat. Cum avea nevoie de „piștari", muierii îi trebuiau niște pantofi de piele de șarpe, n-a mai stat la gînduri și așa cum se înnoptase, era într-o seară de toamnă, a intrat în curte și apoi s-a ascuns în fundul ei după o tufă de liliac...

Asta ca să spioneze casa, să vadă ce hram poartă. Cam înspre nouă ieși din casă un bătrîn, se uită cè se uită în toate părțile, apoi plecă cu pași mărunți pe stradă, fără să mai închidă casa.

Ce și-a zis Pistol ? Bătrînul trăiește singur, așa doar i-a spus „pontul", iată pentru el prilejul să intre în casă și să se ascundă undeva... A intrat așadar în săliță, apoi a deschis o ușă unde era lumină. Pistol a tras repede ușa după el și de îndată a înțeles că în odăița aceea bătrînul își face veacul. Într-o clipă Pistol își făcu planul să se bage sub el. Avea picioarele cam scunde, dar astă îl hotărî și mai mult. Bătrînul nu și-ar fi putut închipui, că ar putea cineva să se ascundă acolo. Își supse burta și lunecă sub el ca o rîmă. Cum Pistol e cam mărunt, tocmai bine i-a ajuns lungimea divanului. Dar cu spatele stătea prost, îl cam supăra un arc, ce a scăpat probabil din chingă și i s-a înfipt între coaste. Nu prea fu mulțumit de ascunzătoare și se gîndi la un alt loc, poate într-o altă cameră. Începu să dea din mîini și din picioare, dar cînd se văzu cu capul afară, auzi pași prin curte și ușa de afară deschizîndu-se. Pistol se trase iarăși ca melcul și arcul acela nemaisupărîndu-l, se simți ceva mai la largul său și se așternu pe așteptate.

Bătrînul se dusese să-și cumpere pîinea... Mirosul ei proaspăt veni și pe la nasul lui Pistol. De acolo de sub divan, hoțul auzi cum proprietarul casei trase un sertar și-și scoase un tacîm. Auzi, mai apoi, zgomot de farfurii și în sfîrșit niște plescăituri. Bătrînul mînca. În afară de mirosul pîinei calde mai veni pe la nasul lui Pistol și aroma cepei amestecată cu aceea a brînzei.

— Fire-ai al dracului de unchiaș ! își spuse Pistol indignat... ia oite cu ce-și hrănește la averea lui bătrînețele !...

Și-i veni așa o furie să iasă de sub divan și să-l strîngă de gît. Dar era încă prea devreme și apoi nu venise cu gîndul să omoare, ci să prade. Trebuie să aștepte deci ca bătrînul să se culce și să adoarmă. Dar pînă atunci mai era. Pistol auzi iarăși cum bătrînul și-a strîns masa robotind ici-colo, tușind din cînd în cînd. După răsuflarea grea, Pistol bănui că bătrînul e bolnav de „năduf".

Mircea instinctiv se uită la Barbu și privirile lor se întîlniră. Erau deprinși să se înțeleagă din ochi. Cum Pistol făcu o pauză, Mircea îi dădu ghies.

— Mai departe.

Pistol duse iar sticla la gură, apucă să înghită ca la o jumătate de cinzeacă, dar se înecă, cîțiva stropi îi ieșiră pe nas, în timp ce fiarele scrîșniră sinistru.

— E un făcut !... Nu pot și nu pot !... Se vede că s-a isprăvit cu mine...

Dar Mircea își pierdu răbdarea și se răsti la Pistol.

— Dar isprăvește odată..., sau mai bine spune pe scurt ce s-a întîmplat... Și-apoi, întîi și întîi, spune, de ce bătrîn e vorba... Haaide !... și lui Mircea îi bătea inima... Nu-i vorba cumva de Marcu Petcov...

Pistol răspunse liniștit :

— Ba chiar el.

O bănuise Mircea de la început, dar bănuiala aceasta căuta s-o înlăture cu rațiunea. Pe măsură însă ce Pistol povestea, rațiunea pierdea terenul... Așadar a apărut un martor ocular, ba nu, însuși ucigașul, adevăratul ucigaș al lui Petcov.

— Pistol ! strigă Strătescu, mărturisește și păcatul asta. Tu l-ai omorît pe bulgar.

Ochii lui Pistol cu albul bălbejit se holbară speriați .

— Eu, d-le președinte ? Eu, sărac de mine, stăteam amorțit sub divan.

— Atunci cine ?

— Nimeni, d-le președinte.

— Cum nimeni mă ?

— Și-a făcut singur seama.

— Ce tot spui, mă ?

— Da, zău !...

— Și cu ce și-a făcut seama ?

— Cu revolverul.

Asta era și părerea lui Puiu și întrucîtva și a medicului legist ce admitea și ipoteza sinuciderii.

— Și n-a mai fost nimeni în noapteă aceea ?

— Doar eu sub pat, d-le președinte.

— Și dacă s-a împușcat, tu ce-ai făcut, Pistoale ?

— Ce trebuia... Am ieșit repede de sub pat și aș fi fugit cu mîna goală, dacă nu vedeam portofelul pe masă... L-am luat și tuleo băiete pe poartă. Mă mir c-am mai închis ușa în urma mea.

Mircea începu să se uite cu bănuială la Pistol. El l-a ucis și acum își caută o ușurare. Dar asta mai avea însemnătate ? Faptul îngrozitor era că Avanti nu fusese făptașul acelei crime celebre de acum trei ani. O grozavă greșeală judecătorească se înfăptuise. Acesta era adevărul.

Mircea puse mîna pe receptorul telefonului și ceru pe Ramiro.

— Alo !...

— Alo ! Tu ești Ramiro ?... Aici e Mircea. Ești ocupat ?

— Așa și așa...

— Poți să vii o clipă pînă la mine ? E ceva interesant pentru tine.

— Da ?... Uite-mă...

XXIII

Mircea s-a văzut acasă, în muzeul său de cărți și vechituri artistice, cu sufletul și mintea într-un zbucium necunoscut pînă acum.

E drept c-a avut și o mare satisfacție morală. L-a văzut pe Ramiro, ce-l cam privea cu superioritate ,pălind și neîndrăznind să se uite în ochii lui.

Dar ce valora această victorie asupra impetuosului său coleg Ramiro Teodeorescu, față de distrugerea irepara-bilă a unui nevinovat ?..

Avanti, căruia i se răpise prin această eroare judiciară o moștenire atît de mare, zăcea acum sub crucea cea neagră de ocnaș pe coasta Aiudului.

Mai rămînea o singură mîngîiere, reabilitarea. Dar reabilitarea lui Avanti însemna condamnarea justiției și blamul unui magistrat conștiincios !..

Mai cu seamă aceasta. Tot astfel precum Mircea a leșinat cu pîlnia telefonului în mînă, cînd i s-a comunicat că Avanti și-a mărturisit crima și Ramiro ar fi căzut în fața biroului, dacă și dînsul ar fi fost în covalescență, cînd Pistol mai povesti o dată cele întîmplate cu Marcu Petcov.

Nu ! Ramiro n-a leșinat, dar s-a lăsat pe primul scaun și a tăcut cîteva minute, apoi s-a repezit la Pistol și înfășcîndu-l de piept, a început să-l scuture cu putere :

— Minți ! Minți ! L-a omorît Avanti ! cine te-a plătit să-i spui minciuna asta ?..

Și două palme răsunară în cabinetul lui Mircea Strătescu.

Lui Pistol i se umplură ochii de lacrimi, scrîșni din măsele apoi își plecă încet capul.

— D-le judecător, zise el într-un tîrziu... nu m-a plătit nimeni. Eu afaceri de astea n-am mai făcut niciodată.

— De ce-ai tăcut atunci și ai lăsat să se condamne un om nevinovat ?..

— Aș fi intrat în ocnă... Cine m-ar fi crezut că nu l-am împușcat eu pe bulgar ?

— Și ai stat atîta timp sub divan și bătrînul nu te-a simțit ?

— Am stat ca mort. Ce eram să fac ? Dacă mă simțea, nu mai apucam să ies de acolo. Mă împușca Petcov.

— Și acum de ce-ai mai spus ? mai întrebă Ramiro furios.

— Să-mi descarc sufletul de toate ale mele...

Ramiro se mai repezi odată în pieptul lui Pistol și-l zgudui :

— Mărturisește că tu l-ai omorît !...

Ca să pună capăt acestei scene penibile, Mircea concedie pe Pistol. Cu el ieși și Barbu.

Rămași singuri, cei doi judecători de instrucție tăcură, pînă cînd Ramiro, mai nervos, izbucni :

— Triumfi ?.. Nu-i așa ?

— De ce ?

— Fiindcă timpul ți-a dat satisfacție.

— Întîi de toate cum poate fi un triumf, cînd un om nevinovat a murit în pușcărie ?.. Al doilea.. Eu procedez cu tact.. Mărturia lui Pistol poate fi falsă.

Ramiro se înveseli.

— Și eu m-am gîndit la asta. Dar cum îl vei da de minciună ?..

— Voi face împreună cu el descinderea la casa lui Marcu Petcov și îl voi pune să recunoască faptele...

— Minunant.. Tu, Mircea, ai fost prudent întotdeauna.. O calitate pe care nu ți-am știut-o prețul..., se mărturisi cu sinceritate Ramiro.

Mircea zîmbi nu cu superioritate, ci cu filozofie. Chemă pe Barbu și-l invită să nu spună nimănui cele declarate de Pistol pentru că se prea poate să fie numai o manevră a banditului. Rămîne de văzut care.

Barbu își puse mîinile pe piept. Era doar grefier vechi și știa ce trebuie spus și ce nu. De altfel a și luat dispoziții ca Pistol să fie ținut pînă la noi dispoziții — „la secret".

— Bravo, Barbule ! exclamă Ramiro... Am spus întotdeauna că grefier ca la Cabinetul Strătescu nu se găsește în tot Palatul de Justiție.

Dintr-o delicatețe sufletească, caracteristică lui Mircea, încerca să dea speranțe lui Ramiro, cu toate că își făcuse o convingere cu totul contrarie. În asasinarea lui Petcov bietul Avanti nu a avut nici un amestec. Acum că bulgarul s-a sinucis, sau a fost omorît de Pistol era cu totul altă chestiune. Faptul brutal și tragic e grozava eroare judiciară săvîrșită acum trei ani cu consimțămîntul întregii opinii publice.

Adevărul și numai adevărul ?

Cel puțin el, Mircea Strătescu, va merge pînă acolo ?... Desigur, datoria lui de magistrat ar fi aceasta și numai aceasta ?... S-ar putea și în alt chip ?...

Declarațiile lui Pistol ar putea să dispară, dar procesul acestuia nu va putea fi evitat și el va declara totul în fața juraților !

Urmările ?

Presa, deși nu numai că s-a lepădat de Avanti dar l-a acuzat și cu patimă, acum se va ridica furtunatic în fa-

voarea lui. Ministerul muncii, sănătății și protecției sociale, va trebui să cedeze familiei Fănulescu bogatul legat, după ce s-a luptat trei ani de zile, trecînd prin toate instanțele, cu Dumitru Petcov.

Mircea Strătescu se întoarse, cînd pe o parte cînd pe alta, în așternutul său alb și moale.

— Și asta numai „primul" mi-a făcut-o, ca să-și menajeze simpatiile presei ? Cu ce sînt eu vinovat, să sufăr pentru vina altora ?...

Abia uitase de această afacere iritantă și iată pîrjolindu-se din pricina ei !... Nu putea oare Pistol să fie repartizat altui judecător de instrucție ?...

Și Mircea Strătescu începu să se gîndească la perspectiva de a trece iarăși ca judecător de ședință. Ar fi fost ceva mai ocupat, dar sufletește mult mai liber. Putea doar în cursul dezbaterilor să se gîndească... în altă parte dacă nu să și picotească.

Astăzi, de ocupat ce era nu mai avea timp nici măcar să citească o poezie a altuia, darămite să o mai scrie dînsul ! A rămas în urmă de tot. Copii l-au ajuns și l-au întrecut. Pînă și prostănacul de Zigorcea !...

N-ar fi oare momentul să demisioneze ? Dar de ce s-a speriat ?... Fiindcă o viață întreagă s-a învățat să ia cîteva mii de lei la sfîrșitul lunii ? Nu e în stare dînsul să le cîștige și în alt fel decît să scormonească în gunoaiele societății ? Dar cum ?... Cu poezia sau cu avocatura ?

Mircea surîse în întuneric la prima și se înfioră la a doua idee !

Poezia nu l-ar fi hrănit, avocatura l-ar copleși și mai tare decît magistratura.

— Sînt sortit să mor judecător ! își spuse Mircea.

În sfîrșit abia înspre zori adormi, iar cînd se sculă pe la orele zece dimineața, îl durea trupul, ca unui recrut după prima zi de instrucție militară.

Plecă deci obosit și pesimist la Palatul de Justiție. Ce putea să-i aducă ziua decît o nouă tortură morală ? Căci oricît își putea găsi scuza, că nu el a silit pe Avanti să facă o mărturisire falsă, nu-i mai puțin adevărat că toate dovezile tari împotriva lui, de dînsul au fost adunate și re-

văzute. Chestia cu revolverul mai cu seamă a fost decisivă. Nu ar fi putut oare să stăruie mai puțin asupra ei ?.

Strătescu tresări. Ce era oare adevărat cu revolverul adus de Randa ? Era el oare cumpărat de dînsa sau cu adevărat l-a găsit pe podele după plecarea lui Avanti ?

Sigur ! Acum cînd depozițiile lui Pistol scot cu totul pe Avanti din angrenajul „afacerii Petcov" și depoziția pare nu numai verosimilă, ci adevărată.

— Ce ar fi dacă m-aș duce să o întreb, nu ca judecător ci ca un vechi cunoscut ? Numai de nu s-ar fi mutat.

Zis și făcut... Mircea se urcă într-un automobil și se opri la casa modestă a coanei Chiva. De cum deschise ușa antreului dădu cu ochii de o arătare neagră. Era Randa cernită într-un doliu exagerat. Recunoscîndu-l Randa se retrase grăbită în odaia ei. Asta nu-l descurajă pe judecător și bătu ușor în ușă.

— Primiți vizite ? întrebă Mircea cu vocea îndulcită.

Randa deschise ușa.

— Nu cumva ați venit, d-le președinte, să-mi aduceți o nouă nenorocire ?

— A nu, coană Randa, lasă-mă să intru la dumneata... De rîndul acesta vin ca o veche cunoștiință.

Îndoliata se dete la o parte și Mircea trecu pragul. Odaia era proaspăt aerisită și avea farmecul particular al interioarelor de mahala.

— Stați jos, vă rog. Să vă fac o cafeluță ?...

— Nu te mai deranja... Uite ce este... Am venit să te întreb, nu ca judecător, o spun încă o dată, dealtfel bietul Avanti e mort și nimic alt rău nu i se mai poate face...

— Dar nici bine, i-o tăie Randa.

— Tocmai... De aceea..., spune-mi... Nici dumitale nu ți se mai poate face nici un rău. Procesul s-a terminat și un fapt nu se judecă de două ori.

Randa iar îl privi. Mircea o fixă la rîndul său și-și spuse : „Cum a îmbătrînit săraca !"

— Ce vreți să știți, d-le președinte ? întrebă mai mult de curiozitate văduva nelegitimă a lui Avanti.

— Vreau să știu așa pentru mine, dacă revolverul, ce mi l-ai adus, era cu adevărat al lui Avanti.

— Și țineți să o știți ?

— Pentru mine... mai repetă Mircea.

Fața Randei se zbîrci într-un rîs încet, batjocoritor.

— Dacă nu m-ați crezut atunci, la ce m-ați crede acum ?

— Așadar susții și astăzi că revolverul...

— Nu susțin nimic, d-le președinte... A fost, n-a fost, de acum numai D-zeu știe.

— Atunci n-a fost.

— Numai Dumnezeu știe, dacă n-o fi uitat și El, că are atîtea pe cap ! Morții nu se mai întorc de la groapă... Eu nu mai am nimic de declarat, chiar dacă m-ați aresta pentru a doua oară...

Mircea o înțelese și nu mai insistă.

În drum spre Palatul de Justiție, tot frămîntînd în gînd refuzul Randei de a-i da un răspuns precis întrebării sale, începu să se îndoiască și de depoziția lui Pistol.

Afacerea Petcov era sortită misterului. Avanti mort, Randa încăpățînîndu-se să nu mai spună nimic, Pistol un alt punct de întrebare.

Rămînea speranța unei descinderi și reconstituiri la fața locului.

Cînd să se urce în ascensorul Palatului de Justiție, Mircea dădu peste Ramiro.

— Ce faci, dragă, îl întrebă Strătescu surprins.

— Ce să fac ?... Tocmai aveam de gînd să dau întîi pe la cabinetul tău, răspunse Ramiro cu ochii obosiți. Se vede că nici dînsul n-a dormit.

— De ce ?...

— M-am gîndit toată noaptea la Avanti și-l am pe conștiință, răspunse fără șovăire Ramiro și strîngînd mîinile lui Mircea adăugă cu energie : Reabilitează-l.

Mircea strînse și el mîinile colegului său, totuși zise aproape fără nici un fel de credință :

— Numai să fie serioasă depoziția lui Pistol... Venind pe drum mi-am făcut o convingere curioasă asupra „Afacerii Petcov".

— Care ?...

—Afacerea aceasta, deși judiciarmente e o afacere încheiată definitiv prin condamnarea lui Avanti, e totuși una dintre acelea asupra căreia „adevărul și numai adevărul" nu se va afla niciodată.

Și Mircea parcă fusese prooroc. Cum se instală în cabinetul său, Barbu îl întîmpină enervat :

— D-le președinte, s-a isprăvit cu Pistol.

— Ce vorbă e asta ?

— A fost găsit astăzi dimineață în celulă cu beregățile tăiate.

— Și-a murit ?

— Da. Bietul director nu știe ce să mai facă de disperare ! Cum, de unde și-a procurat Pistol cuțitul ? !

Pentru Mircea întrebările, ce și le punea directorul Văcărești nu aveau nici o însemnătate, dar își lămuri imediat de ce Pistol ieri nu putea bea țuică și i se oprea, în... beregăți. Era hotărît de ieri să moară, de aceea s-a și spovedit.

Așadar, își spuse Mircea, am ghicit că „Asasinarea lui Marcu Petcov" va rămîne o mare taină judiciară... Și adăugă tare : Ia, dă-mi, dragă Barbule, depoziția lui Pistol, să mă uit prin ea...

Zvîrlindu-și ochii pe sfîrșitul interogatoriului, Mircea era cît pe-aici să întrebe contrariat :

— Dar unde-i depoziția lui Pistol cu privire la Marcu Petcov ? !

...era cît pe aci, dar avu prezența de spirit să pună la timp frînă gurii. Barbu se dovedise a fi mai înțelept și decît Ramiro și decît Mircea.

Dar și viitorul consilier avu cumințenia să închidă dosarul și fără nici un comentariu, — ca și cum n-ar fi băgat de seamă omisiunea să-l redea grefierului :

— Trimite-l și d-lui Prim procuror, să-și dea avizul pentru stingerea acțiunii.

București, 4 februarie 1936

Celebrul scriitor român din perioada interbelică, Mihail Sorbul, cunoscut publicului larg mai ales prin drama Patima roșie, **este și un distins romancier în tradiția epicii de talia unui Cezar Petrescu sau G. M. Zamfirescu, de exemplu.**

ADEVĂRUL și NUMAI ADEVĂRUL este o carte palpitantă, dezvoltînd destinul unui personaj confruntat cu o eroare judiciară. Totul în atmosfera romantică a Bucureștilor de odinioară.

218 +
2 T.L.

Lei 220

ISBN 973-95572-1-x